

Załącznik do Uchwały Nr ... Rady Gminy Adamów z dnia.....ws. przyjęcia
Gminnego Programu Rewitalizacji do 2030 r.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 r.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji skierowany do konsultacji społecznych w okresie
od 17 października 2023 r. do 22 listopada 2023 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
1.3 Logika prac nad GPR.....	10
1.4 Ocena dotychczasowego procesu rewitalizacji.....	11
2. Charakterystyka Gminy Adamów.....	19
3. Metodologia delimitacji obszar zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	23
4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji.....	42
5. Część planistyczna.....	120
5.3.1 Indykatywne ramy finansowe GPR.....	215
5.3.1 Potencjalne źródła finansowania GPR.....	222
5.4.1 Komplementarność przestrzenna.....	229
5.4.2 Komplementarność problemowa.....	231
5.4.2 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	234
5.4.4 Komplementarność w zakresie ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.....	235
5.4.5 Komplementarność międzyokresowa.....	236
5.4.6 Komplementarność źródeł finansowania.....	238
5.4.7 Kompleksowość.....	239
5.4.8 Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji.....	242
5.4.9 Mechanizmy integrowania działań.....	242
6. Część zarządcza.....	245
6.2.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR.....	252
6.2.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	261
6.2.3 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.....	261
6.2.4 Harmonogram realizacji GPR.....	262
6.2.5 Koszty zarządzania GPR.....	263
7. Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	264
8. Opis procesu partycypacji społecznej w ramach tworzenia i wdrażania GPR.....	272
9. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów.....	287
9.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	287
9.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	287
9.2.1 Niezbędne zmiany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.....	287
9.2.2 Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....	288

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

9.3	Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego.....	288
10.	Podsumowanie	289
10.1	Opiniowanie GPR przez właściwe organ	289
10.2	Ocena oddziaływania na środowisko	289
10.3	Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	289
Załącznik nr 1 Mapa zawierająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji gminy Adamów		291

1. Wprowadzenie

Celem rewitalizacji jest pełne przywrócenie do życia konkretnego obszaru, ale przede wszystkim dążenie do poprawy jakości życia jego mieszkańców oraz pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze usług publicznych i konsumpcji. Prowadzona w sposób przemyślany i zsynchronizowany rewitalizacja to najtrafniejsza odpowiedź na wieloaspektowy kryzys związany z problemami społecznymi, gospodarczymi, środowiskowymi czy też przestrzennymi, których natężenie i kumulacja na danym obszarze są najwyższe w skali gminy. Niemniej jednak niekorzystne zjawiska wpływające na degradację obszarów zauważalne są również na terenach wiejskich. Zintegrowanie wielu działań na konkretnym, wyodrębnionym na podstawie obiektywnych kryteriów terytorium, umożliwi bardziej efektywną interwencję w różnych sferach funkcjonowania danej jednostki samorządu terytorialnego.

Pierwszym dokumentem odnoszącym się do kwestii niezbędności prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie gminy Adamów był przyjęty na podstawie *Uchwały XIX/176/17 Rady Gminy Adamów z dnia 31 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Adamów na lata 2017-2023*". Dokument został opracowany na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 zatwierdzonych w dniu 3 lipca 2015 r. przez Ministra Infrastruktury”. Program rewitalizacji został wpisany do Wykazu gminnych programów rewitalizacji województwa lubelskiego Uchwałą Nr CXCVI/3938/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 10 lipca 2017 r. W ww. wykazie znajdują się programy rewitalizacji, które zostały uchwalone w gminach województwa lubelskiego, przedłożone do oceny w Departamencie Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym UMWL, a następnie pozytywnie zweryfikowane przez członków Zespołu do spraw rewitalizacji. Umieszczenie projektu w wykazie stanowiło warunek ubiegania się o środki na projekty rewitalizacyjne w ramach RPO WL 2014-2020. Program rewitalizacji stanowił podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze gminy Adamów wymagających szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwił efektywne pozyskiwanie dofinansowania do projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Przedmiotowy dokument nie stanowi Gminnego Programu Rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485), zawiera jednak informacje w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz wykaz działań i przedsięwzięć kwalifikujących się do objęcia wsparciem rewitalizacji w ramach RPO WL na lata 2014-2020.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Zgodnie z art. 52 ww. ustawy o rewitalizacji włącznie do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa uznaje przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy za zadanie własne gminy. Jednakże jest ona zadaniem fakultatywnym, co oznacza, że nie każda gmina ma obowiązek jego wykonywania, lecz decyzja o jego podjęciu zależy od występowania na obszarze gminy specyficznych problemów zdefiniowanych w ustawie.

Mając na uwadze fakt zbliżającego się zakończenia obowiązywania ww. dokumentu oraz przeprowadzoną analizę stopnia wdrożenia założeń „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów na lata 2017-2023” podjęto decyzję o kontynuacji działań rewitalizacyjnych na terenie gminy. W tym celu w okresie: czerwiec 2022 r.– luty 2023 r. przeprowadzono diagnozę obszaru gminy i delimitację obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W okresie tym zbierano niezbędne informacje i dane oraz podano je wnikliwej analizie. Delimitacja przeprowadzono została na podstawie szczegółowych badań mających wpływ na rozwój poszczególnych części gminy oraz wyników badań prowadzonych wśród mieszkańców. Dla skutecznego przeprowadzenia procesu wykorzystano podział gminy na wyodrębnione jednostki analityczne. Następnie dokonano analizy porównawczej w obrębie wyłonionych jednostek, co umożliwiło wskazanie obszaru znajdującego się w szczególnie trudnej sytuacji ze względu na odnotowywane negatywne zjawiska społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Przyjęte założenia metodologiczne pozwoliły na delimitację obszaru kryzysowego. Jego powierzchnia i kształt wynikają z jednej strony z przeprowadzonej diagnozy, z drugiej są efektem ograniczeń określonych w ustawie o rewitalizacji, precyzujących maksymalną liczbę ludności (30%) i powierzchni gminy (20%), którymi może zostać objęty obszar rewitalizacji. W dniach: 14 marzec 2023 r.- 12 kwiecień 2023 r. przeprowadzono konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie granic, sposobu wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Adamów.

Ostateczny kształt obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został wyznaczony *Uchwałą nr XLII/343/2023 Rady Gminy Adamów z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów*. Zgodnie z wymogami ustawowymi kolejnym krokiem było podjęcie stosownej uchwały ws. przystąpienia do opracowania GPR. Prace nad opracowaniem niniejszego dokumentu zostały podjęte na podstawie *Uchwały nr XLIV/356/2023 z dnia 9 czerwca 2023 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów do 2030 r.*

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Niniejszy dokument prezentuje *Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Adamów do 2030* zwany dalej GPR. Dokument został sporządzony na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 poz. 485). Dokument stanowi wieloletni program działań gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do jego zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Niniejszy dokument prezentuje *Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 r.* zwany dalej GPR. Dokument został sporządzony na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 poz. 485). Dokument stanowi wieloletni program działań gminy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zmierzający do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do jego zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. GPR jest dokumentem, zawierającym kompleksową identyfikację i określenia skali problemów społecznych i rozwojowych gminy Adamów, ich analizę i diagnozę oraz rozwiązania opracowane by problemy te zniwelować lub rozwiązać. Procesy i działania opisane w nim będą służyć przeciwdziałaniu fragmentaryzacji przestrzeni gminy, wyprowadzać wyznaczone obszary z sytuacji kryzysowej, prowadzić do spadku intensywności zjawisk o charakterze dysfunkcyjnym, jak również ograniczania obszarów kryzysowych na terenie gminy. GPR wskazuje ponadto najbardziej efektywne narzędzia mające na celu przywrócenie spójności społecznej i zrównoważenie procesów rozwojowych.

Program został przygotowany z wykorzystaniem metod partycypacji społecznej. W trakcie jego opracowywania zapewniono szeroki udział partnerów społecznych, gospodarczych oraz podmiotów pozarządowych. W prace nad GPR zaangażowani byli przedstawiciele wszystkich grup interesariuszy:

- ✓ mieszkańcy gminy, w tym obszaru rewitalizacji;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- ✓ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- ✓ organy władzy publicznej.

Szczególną uwagę poświęcono zapewnieniu kompleksowego i zintegrowanego podejścia do realizacji projektów, przy optymalizacji i koncentracji zasobów finansowych,

materialnych i organizacyjnych, a także komplementarności tych projektów, służących wzmocnieniu ich efektów.

Bardzo ważnym elementem GPR jest jego komplementarność międzyokresowa rozumiana jako kontynuowanie działań (projektów) z wykorzystaniem źródeł finansowania z różnych programów operacyjnych na te same cele. Takie podejście prowadzi do zachowania ciągłości procesów rewitalizacyjnych mających już swoją historię, a także umożliwia wykorzystanie dotychczasowego dorobku rewitalizacyjnego.

W trakcie opracowywania GPR stosowano następujące zasady, których podstawowym zadaniem było zapewnienie skuteczności realizacji programu:

- ✓ kompleksowość przeprowadzanych działań rewitalizacyjnych,
- ✓ zapewnienie udziału społeczeństwa w pracach na etapie powstawania GPR i tworzenia projektów,
- ✓ przejrzystość i rzetelność przy tworzeniu procedur kwalifikacji wniosków i wyboru projektów dotyczących rewitalizacji,
- ✓ ocena spójności i racjonalności planowanych działań rewitalizacyjnych wpisanych do GPR w odniesieniu do innych strategii, programów oraz planów obowiązujących i dotyczących rozwoju gminy,
- ✓ ocena efektywności działań rewitalizacyjnych realizowanych na zdegradowanym obszarze w zakresie zapewnienia trwałych efektów rozwojowych tego obszaru.

1.1 Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Niżej zaprezentowana terminologia związana z rewitalizacją, pochodzi z ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 poz. 485 z późn. zm.).

- **Rewitalizacja** – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.
- **Stan kryzysowy** – Stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer:

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
  - środowiskowej – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
  - przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
  - technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.
- **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.
- **Obszar rewitalizacji** - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska,, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.
- **Interesariusze rewitalizacji** - są nimi w szczególności:
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie

mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;

- mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
  - podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
  - podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
  - jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
  - organy władzy publicznej;
  - podmioty, inne niż organy władzy publicznej, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.
- **Partycypacja społeczna** - przygotowanie, prowadzenie i ocena procesu rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji, polegające w szczególności na:
- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
  - prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
  - inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
  - zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
  - wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
  - zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

1.2 Podstawa prawna i struktura Gminnego Programu Rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2021 poz. 485 z późn. zm.), zwana dalej „ustawą” w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości Gminnego Programu Rewitalizacji. Program taki zawiera w szczególności:

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- 2) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1;
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
  - a) listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania,
  - b) charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, o których mowa w pkt 4;
- 6) mechanizmy integrowania działań, o których mowa w pkt 4, oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 7) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- 8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
- 9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
- 10) określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611 oraz z 2021 r. poz. 11);
- 11) określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3;
- 12) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mowa w art. 25, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- 13) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym:

- a) wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
  - b) wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
  - c) w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu;
- 14) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie, jako zalecaną.

1.3 Logika prac nad GPR

Realizacja założeń poprzedniego dokumentu dotyczącego procesu rewitalizacji, tj. *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Adamów na lata 2017-2023* przyniósł pozytywne efekty w sferze społeczno-gospodarczej. Znaczna część zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz założonych wskaźników została zrealizowana. Jednocześnie w granicach gminy Adamów nadal istnieją spore obszary wymagające rewitalizacji. Kończący się okres obowiązywania dotychczasowego dokumentu stanowiącego podstawę prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie gminy Adamów to kolejna przesłanka decydująca o konieczności podjęcia prac weryfikujących poziom wdrożenia pierwotnych założeń oraz dokonania aktualizacji podstawy prowadzonych działań

Wobec powyższego pierwszym krokiem prowadzącym do rozpoczęcia procesu opracowywania zaktualizowanego dokumentu, na podstawie którego prowadzony będzie proces rewitalizacji, było podjęcie decyzji o aktualizacji diagnozy stanu obszaru gminy Adamów stanowiącej podstawę rewizji granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przedmiotowa aktualizacja granic nastąpiła na mocy *Uchwały XLII/343/2023 Rady Gminy Adamów z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów*. Delimitacja nowych granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji została przeprowadzona na podstawie szczegółowej diagnozy obszaru całej gminy w oparciu o weryfikowalne oraz obiektywne wskaźniki, które pozwoliły na uwzględnienie uwarunkowań gminy przy jednoczesnym ujawnieniu negatywnych zjawisk oraz deficytów występujących na jego terenie.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Decyzja o przystąpieniu do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów została sformalizowana na podstawie *Uchwały nr XLIV/356/2023 z dnia 9 czerwca 2023 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów do 2030 r.*

Przedmiotowy Gminny Program Rewitalizacji określa ramy procesu rewitalizacji na nowo zdefiniowanym obszarze rewitalizacji, łącząc elementy różnych polityk jednostki samorządu terytorialnego, a także doświadczenia z realizowanego dotychczas *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Adamów na lata 2017-2023*. Przyjęto zasadę, że istotą procesu rewitalizacji są zarówno działania inwestycyjne, jak i działania społeczne czy działania o charakterze organizacyjnym, których celem jest osiągnięcie jak najlepszych wzajemnie skorelowanych efektów. Złożono również, że kontynuacji działań i zamierzeń LPR, o ile będzie ona prowadzić do efektywności interwencji w obszarach istotnych z punktu widzenia realizacji wyznaczonych w nim celów procesu rewitalizacji.

1.4 Ocena dotychczasowego procesu rewitalizacji

Gmina Adamów posiada stosunkowo duże doświadczenie w realizacji procesu rewitalizacji. Do końca 2023 r. będzie trwała realizacja założeń *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Adamów na lata 2017-2023*, który w roku 2016 zidentyfikował kluczowe problemy społeczne i infrastrukturalne gminy i wskazał sposoby ich rozwiązania w ramach zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W ramach LPR wyznaczono podobszary, gdzie występowała kumulacja negatywnych zjawisk w sferze społecznej współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej. W ten sposób wyznaczono obszar zdegradowany składający się z następujących sołectw: Adamów, Jacnia oraz Rachodoszcze.

Ze względu na ograniczenia wynikające z *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020* związane z maksymalną liczbą ludności zamieszkującą obszar rewitalizacji (maksymalnie 30% ludności gminy) oraz wielkością tegoż obszaru (maksymalnie 20% powierzchni całej gminy) nie było możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego, wyznaczonego na terenie gminy Adamów na podstawie przeprowadzonej analizy, za obszar rewitalizacji. W celu prawidłowego określenia obszaru rewitalizacji posłużono się dodatkowymi kryteriami. Wzięto pod uwagę liczbę mieszkańców poszczególnych podobszarów zdegradowanych. Przeanalizowano również infrastrukturę (zdegradowane obiekty lub obszary), której przebudowa lub adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczyni się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Uwzględniono także obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane, ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań

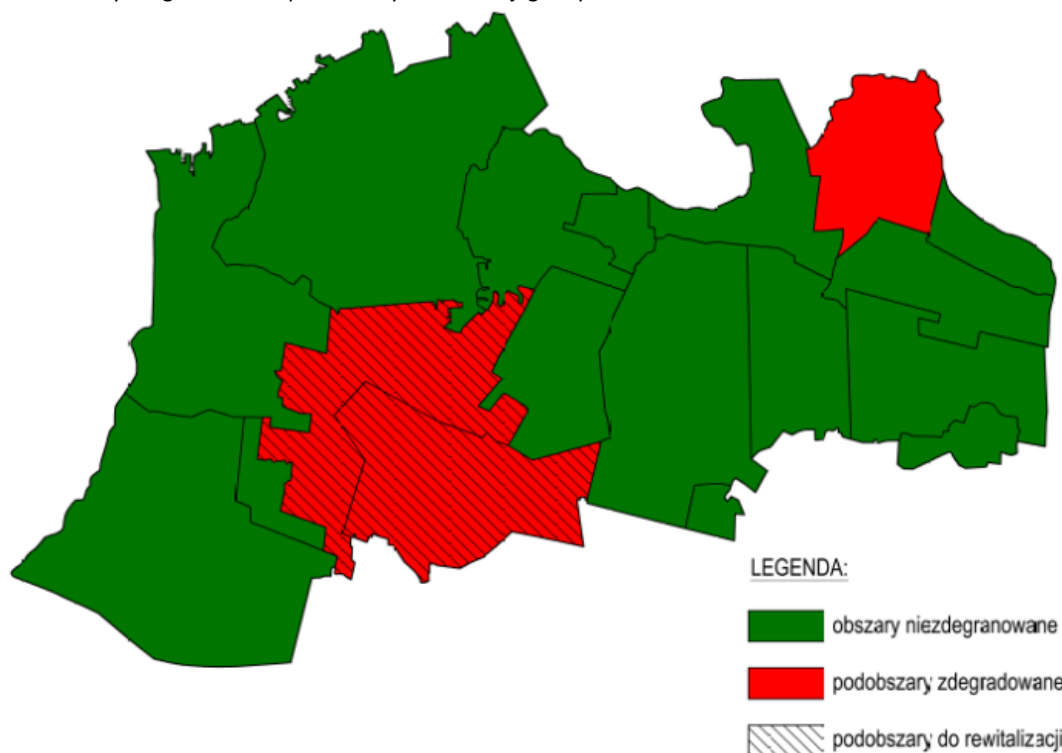
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

i projektów służących celowi rewitalizacji. Niezwykle istotną kwestią były również potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności wyrażone podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych. Synteza wyżej wymienionych zagadnień doprowadziła do wyodrębnienia na obszarze gminy Adamów obszaru rewitalizacji, który został podzielony na 2 podobszary:

1. sołectwo Adamów;
2. sołectwo Jacnia.

Wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekraczał wymogów określonych co do jego powierzchni (nie więcej niż 20% powierzchni całej gminy) oraz liczby mieszkańców (nie więcej niż 30% ogólnej liczby mieszkańców gminy). Łączna powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosiła 1727,79 ha co stanowi 15,61% powierzchni całej gminy Adamów. Obszar ten był zamieszkiwany przez 903 osoby, co stanowi 18,31% ogólnej liczby mieszkańców gminy Adamów.

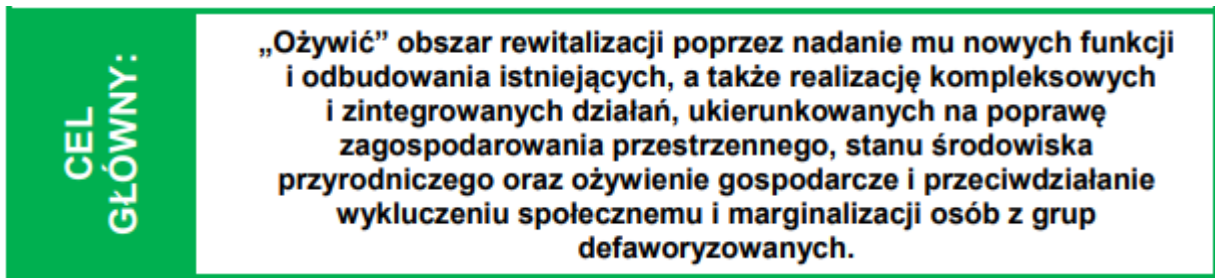
Mapa 1 Podobszary zdegradowane i podobszary rewitalizacji gminy Adamów

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Adamów na lata 2017-2023

Wyżej zaprezentowane podobszary cechowały się wysoką koncentracją negatywnych zjawisk społecznych i występowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska z pozostałych sfer. Każda jednostka stworzyła oddzielny podobszar rewitalizacji.

W ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Adamów na lata 2017-2023* wskazano trójstopniową strukturę celów. Zdefiniowano trzy cele strategiczne przyporządkowane celowi głównemu oraz układ szeregu celów operacyjnych przyporządkowanych celom strategicznym. Cel główny został określony w następujący sposób:

Poniżej zaprezentowano cele strategiczne oraz cele operacyjne LPR.

Rysunek 1 Cele strategiczne i operacyjne LPR 2017-2023

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Adamów na lata 2017-2023

W kolejnej tabeli zaprezentowano zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z informacją na temat stopnia ich wdrożenia wraz z poziomem osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu.

Tabela 1 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne LPR dla gminy Adamów na lata 2017-2023

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość i źródło finansowania	Stan realizacji/opis zrealizowanego zakresu
Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacji				
1/1	Kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni nad zbiornikiem w Jacni w celu przywrócenia oraz nadania mu funkcji turystyczno - rekreacyjnych	2019-2022	Umowa o dofinansowanie z dnia 01.03.2019r Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 1 323 275,55 Budżet Państwa 155 679,45 Gmina Adamów 688 563,46	<p>Przedsięwzięcie uzyskało dofinansowanie i zostało zrealizowane w ramach projektu dofinansowanego ze środków RPO WL 2014-2021 pn „Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych w gminie Adamów”. W jego ramach:</p> <p>wybudowano park linowy w m. Jacnia, wybudowano "chatę rybaka" wraz z infrastrukturą towarzyszącą, wykonano przebudowę fragmentu czaszy zbiornika wodnego w Jacni, dokonano adaptacji budynku remizy OSP w Adamowie na Centrum Aktywności Integracji Społecznej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku, wybudowano placu zabaw w m. Jacnia, dokonano modernizacji terenów sportowo- rekreacyjnych w m. Jacnia, zakupiono wyposażenie budynku Centrum Aktywności Integracji Społecznej w Adamowie, wybudowano oświetlenie wraz z budową chodnika i ciągu pieszo – rowerowego przy drodze gminnej Nr 010843L w m. Jacnia</p> <p>Osiągnięto następujące wskaźnik</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach -1 szt.(osiągnięto 100%) -Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją ha 14,41ha (osiągnięto 96%) -Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych 1 szt. (osiągnięto 100 %) <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej , kulturalnej , turystycznej będącej przedmiotem projektu osoby /rok 2390 (478%) -Powierzchnia przygotowana pod działalność gospodarczą ha 0,075 (osiągnięto 150%) -Liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach szt. 1 (osiągnięto 100%)

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

2/1	Kompleksowa adaptacja budynku remizy OSP w Adamowie w celu nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem	2019-2022	Umowa o dofinansowanie z dnia 01.03.2019r Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 1 323 275,55 Budżet Państwa 155 679,45 Gmina Adamów 688 563,46	<p>Przedsięwzięcie uzyskało dofinansowanie i zostało zrealizowane w ramach projektu dofinansowanego ze środków RPO WL 2014-2021 pn „Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych w gminie Adamów”. W jego ramach:</p> <p>wybudowano park linowy w m. Jacnia, wybudowano "chatę rybaka" wraz z infrastrukturą towarzyszącą, wykonano przebudowę fragmentu czaszy zbiornika wodnego w Jacni, dokonano adaptacji budynku remizy OSP w Adamowie na Centrum Aktywności Integracji Społecznej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku, wybudowano placu zabaw w m. Jacnia, dokonano modernizacji terenów sportowo- rekreacyjnych w m. Jacnia, zakupiono wyposażenie budynku Centrum Aktywności Integracji Społecznej w Adamowie, wybudowano oświetlenie wraz z budową chodnika i ciągu pieszego – rowerowego przy drodze gminnej Nr 010843L w m. Jacnia</p> <p>Osiągnięto następujące wskaźnik</p> <p>Wskaźniki produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach -1 szt.(osiągnięto 100%) -Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją ha 14,41ha (osiągnięto 96%) -Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych 1 szt. (osiągnięto 100 %) <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej , kulturalnej , turystycznej będącej przedmiotem projektu osoby /rok 2390 (478%) -Powierzchnia przygotowana pod działalność gospodarczą ha 0,075 (osiągnięto 150%) -Liczba przedsięwzięć ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach szt. 1 (osiągnięto 100%)
3/1	Rozwój ekonomii społecznej w Adamowie	2019-2022	Umowa o dofinansowanie z dnia 22.04.2021 105 100,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny	<p>Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w ramach projektu pn. "Razem dla ekonomii społecznej" dofinansowanego ze środków OWES (EFS).</p> <p>Osiągnięto następujące wskaźnik</p> <p>Wskaźniki produktu</p> <ul style="list-style-type: none"> -Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie osoby- 6 osób (100%) -Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem 1 szt. (osiągnięto 100%) <p>Wskaźniki rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny Rachunek) -1 osoba (osiągnięto 100%) - Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych etaty 6 (osiągnięto 100%)

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

4/1	„RAZEM PRZECIWKO BIERNOŚCI - AKTYWNY OBSZAR REWITALIZACJI” - Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji”	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
Lista dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych				
1/2	„STOP UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY”	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
2/2	Wsparcie dla uczniów i nauczycieli dwóch Zespołów Szkół w Gminie Adamów	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
3/2	Energia odnawialna w Gminie Adamów	2018	Umowa z dnia 01.03.2019 Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego 2 002 350,27 zł Mieszkańcy 511 593,01 zł. Gmina Adamów 433 567,29 zł.	<p>Przedsięwzięcie zostało zrealizowane w ramach projektu pn. ENERGIA ODNAWIALNA W GMINIE ADAMÓW dofinansowanego ze środków EFRR w ramach RPO WL na lata 2014-2021. Zakres rzeczowy projektu obejmował dostawę i montaż 296 zestawów solarnych na budynkach mieszkalnych w 13 miejscowościach na terenie Gminy Adamów. Głównym celem projektu była ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego, poprawa jakości i warunków życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności Gminy Adamów poprzez zastosowanie infrastruktury wykorzystującej odnawialne źródła energii. Efektem realizacji inwestycji, obok korzyści społecznych i gospodarczych jest przede wszystkim poprawa walorów środowiska naturalnego. Dotychczasowe źródła ciepła oparte na paliwach kopalnych zastąpione zostały produkcją energii ze źródeł odnawialnych co przełożyło się na zmniejszenie kosztów ogrzewania wody i na oszczędności w budżetach domowych.</p> <p>Osiągnięte efekty projektu: Wskaźniki produktu: -Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł odnawialnych 1,09 MWt. -Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE 296szt. Wskaźniki rezultatu: - Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE 778,23 (MWht/rok) -Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych 465,84 (tony równoważnika CO2)</p>
4/2	Budowa niskoemisyjnego budynku użyteczności publicznej	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
5/2	Stworzenie Centrum Obsługi Turystów oraz	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

	Promocji Produktów Lokalnych			
6/2	Kreowanie marki obszaru rewitalizacji	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
7/2	„ZDROWI I AKTYWNI = ZADOWOLENI MIESZKAŃCY – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej”	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
8/2	Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju Gminy Adamów	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
9/2	ZNAJOMOŚĆ PRZESZŁOŚCI GWARANCJĄ TOŻSAMOŚCI – zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”	2020-2021	Umowa z dnia 16.06.2020r Program PROW Dofinansowanie 31 760,00 zł. Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne Gminy Adamów 1 680,00 zł. Umowa z dnia 8.08.2019 Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Dofinansowanie 30 506,00 zł Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne Gminy Adamów 1 606,00 zł	Przedsięwzięcie zostało zrealizowane. W ramach projektu .... Natomiast w ramach projektu Liczba osób objętych inicjatywami (zajęcia ruchowe zumba, joga i warsztaty dot. zdrowego żywienia) osoby 160 (osiągnięto 100%) Liczba osób objętych inicjatywą (warsztaty rękodzielnicze) osoby 336 (osiągnięto 100%).
10/2	Monitoring obywatelski	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak zainteresowania mieszkańców zrezygnowano z realizacji działania.
11/2	Aktywni i kreatywni	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.
12/2	Zwiększenie dostępności komunikacyjnej w miejscowości Adamów	Nie zrealizowano	Nie zrealizowano	Ze względu na brak środków finansowych nie zrealizowano przedsięwzięcia.

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Stan realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LPR na lata 2017-2023 należy ocenić na bardzo wysokim poziomie. Pomimo niekorzystnych uwarunkowań związanych z zakończeniem perspektywy finansowej na lata 2014-2020 i wynikającej z tego, ograniczonej ilości dostępnych źródeł finansowania zaplanowanych przedsięwzięć, a także panujących obostrzeń i sytuacji epidemiologicznej związanej z pandemią COVID-19 (decydującą o braku możliwości realizacji przez długi czas przedsięwzięć skupiających dużą liczbę uczestników) oraz względu na bariery finansowe nie doszło do realizacji zaledwie 1 projektu rewitalizacyjnego z listy podstawowej oraz 9 projektów z listy uzupełniającej. Dodatkowo, z powodu braku zainteresowania mieszkańców zrezygnowano z realizacji przedsięwzięcia z listy uzupełniającej pn. „monitoring obywatelski”. Na konieczność przeorganizowania zakresu realizowanych przez władze działań, wpłynął wybuch wojny w Ukrainie w lutym 2022 r. i powstały z tym kryzy migracyjny w Polsce. W związku z tym, w pierwszej kolejności znaczna część środków oraz kadr została zaangażowana w tym zakresie. W wyniku przeprowadzonej analizy stopnia wdrażania projektów LPR udało się ustalić, iż 75% projektów z listy podstawowej oraz 17% dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostało zdrożonych. W zaistniałej niekorzystnej sytuacji, stan wdrożenia zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, należy uznać za ogromny sukces i efekt determinacji podmiotów odpowiedzialnych za wdrożenia założeń LPR.

Jak wynika z przedstawionego powyżej zastawania, spora część celów oraz postulatów rewitalizacyjnych znalazło swoje urzeczywistnienie w zrealizowanych projektach. Zmiany wskaźników w sferze społecznej we wszystkich podobszarach obszaru rewitalizacji podążają we właściwym kierunku. Liczbę oraz zakres zrealizowanych projektów w ramach procesu rewitalizacji należy ocenić dobrze. Większość wskaźników produktu i rezultatu zrealizowanych przedsięwzięć zostanie osiągnięte na bardzo wysokim (głównie 100%) szacowanej wartości docelowej. We wskaźnikach oddziaływania dotyczących sfery społecznej dostrzec można pozytywne zmiany. Jednakże pomimo tego, że dużo w gminie Adamów się zmieniło, nadal istnieje potrzeba kontynuowania procesu rewitalizacji. Uwzględniając upływ czasu i zmianę kontekstów, w tym szczególnie uwarunkowań ekonomicznych, niezbędna była rewizja granic obszarów zdegradowanych, w taki sposób, aby odpowiadały one na aktualnie zidentyfikowane problemy i potrzeby. Przeprowadzona delimitacja wykazała nowe względem LPR obszary kryzysowe wymagające interwencji. Żaden ze zaktualizowanych w obszarów rewitalizacji nie pokrywa się pierwotnymi obszarami. Taki stan rzeczy świadczy najlepiej o skuteczności prowadzonego dotychczas procesu rewitalizacji na terenie gminy Adamów i pozytywnych zmianach, jakie zaszły z sferze społeczno-gospodarczej. W zakresie miejscowości Adamów przeprowadzona diagnoza wskazuje, iż jest to obszar co prawda zdegradowany, ale nie na tyle, że należy go objąć obszarem rewitalizacji. Obszar Rachodoszcze nadal stanowią teren zdegradowany. Podobnie jak w przypadku ww. jednostki nie kwalifikuje się do szczególnej interwencji. Natomiast obszar Jacnia nie znalazł się w gronie jednostek zdegradowanych. Szczegółowe informacje dotyczące aktualnych granic

obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawarto w rozdziale 3. *Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*. Rewizja granic ww. obszarów i cała lista zdiagnozowanych problemów wskazują na ewidentną potrzebę kontynuacji procesu rewitalizacji w gminie Adamów. Kontynuacja procesu rewitalizacji rozpoczętego w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Adamów na lata 2017-2023* nie tylko umocni osiągnięte już cele procesu, ale przy uwzględnieniu zasady komplementarności międzyokresowej pozwoli na dalszą poprawę przestrzeni publicznej i wyprowadzenie ze stanu kryzysu kolejnych obszarów gminy Adamów.

2. Charakterystyka Gminy Adamów

Gmina Adamów położona jest na północnych krańcach Roztocza Środkowego przy drodze z Zamościa do Józefowa. Jest to gmina wiejska położona w południowej części województwa lubelskiego w powiecie zamojskim, w górnym dorzeczu rzeki Wieprz. Gmina Adamów jest jedną ze 170 gmin wiejskich położonych na terenie województwa lubelskiego. Z gminą Adamów bezpośrednio sąsiadują:

- gmina Zamość (powiat zamojski) – od strony północnej
- gmina Łabunie (powiat zamojski) – od strony północno – wschodniej
- gmina Krynice (powiat tomaszowski) – od strony wschodniej
- gmina Krasnobród (powiat zamojski) – od strony południowej
- gmina Zwierzyniec (powiat zamojski) – od strony zachodniej

W skład gminy Adamów wchodzi 16 miejscowości zgrupowanych w 15-tu sołectwach: Adamów, Bliżów, Bondyryz, Boża Wola A, Boża Wola B, Feliksówka, Jacnia, Potoczek, Rachodoszcze, Suchowola A, Suchowola B, Suchowola – Kolonia, Szewnia Dolna, Szewnia Górna, Trzepieciny. Miejscowości wchodzące w skład gminy Adamów cechuje duże zróżnicowanie. Do najliczniejszych miejscowości należą Suchowola (949 mieszkańców w 2021 r.), Bondyryz (659 mieszkańców w 2021 r.) oraz Jacnia (593 mieszkańców w 2021r.). Najmniej liczna miejscowość to Trzepieciny, z 84 mieszkańcami w 2021r.

Gmina Adamów zajmuje obszar 110,6 km², co stanowi 5,9% powierzchni powiatu zamojskiego i 0,44% powierzchni całego województwa lubelskiego. Gmina Adamów jest jedną z dwunastu jednostek gminnych (Adamów, Grabowiec, Komarów Osada, Łabunie, Miączyn, Nielisz, Sitno, Skierbieszów, Stary Zamość, Radecznicza, Sułów, Zamość), które wraz z trzema jednostkami miejsko-gminnymi (Krasnobród, Szczepieszyn, Zwierzyniec) wchodzi w skład powiatu zamojskiego.

Mapa 2 Położenie gminy Adamów na obszarze województwa lubelskiego i powiatu zamojskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.gminy.pl/powiaty/78.html> oraz <https://pl.wikipedia.org/>
Siedzibą gminy jest miejscowość Adamów, oddalona o 21 km od Zamościa - siedziby powiatu, o 110 km od Lublina - stolicy województwa oraz o 286 km od Warszawy. Najbliższymi portami lotniczymi są Lublin – Świdnik (w odległości 103 km), Warszawa – Okęcie (w odległości 290 km) oraz Warszawa – Modlin (w odległości 340 km). Najbliższymi przejściami granicznymi to polsko – białoruskie przejście graniczne w Terespolu (oddalone o 191 km) oraz polsko – ukraińskie przejście graniczne w Zosinie (oddalone o 86 km), Dołhobyczowie (oddalone o 70 km) oraz Hrebennem (oddalone o 52 km).

Zdjęcie 1, Zdjęcie 2 Widok na miejscowości: Bliżów i Suchowola

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Adamowie

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Cechą charakterystyczną gminy jest występowanie miejscowości o bardzo dużej różnicy w liczbie mieszkańców. Zdecydowanie największa liczba osób zamieszkuje obszar miejscowości Suchowola - 949. Najmniej liczną miejscowością jest zaś Grabnik, gdzie zamieszkują 4 osoby.

Układ komunikacyjny gminy Adamów wyznaczony został przez drogę wojewódzką nr 849 Zamość – Krasnobród – Józefów – Wola Obszańska, której długość na obszarze Gminy wynosi 6,5 km. Ważny wpływ na dostępność komunikacyjną gminy ma sieć dróg powiatowych, która na obszarze gminy jest dobrze usytuowana i komunikuje większość jednostek osadniczych. Łączna ich długość wynosi 36,63 km. Wewnętrzny szkielet dróg Gminy Adamów, oprócz dróg powiatowych, stanowią drogi gminne (69% wszystkich dróg). Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniony jest w poszczególnych miejscowościach przez ogólnodostępne drogi lokalne i wewnętrzne

Największy udział procentowy w powierzchni gminy stanowią użytki rolne (55,28%), zaraz potem są lasy oraz grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione. Lesistość obszaru gminy jest wyjątkowo duża i wynosi 42,6%, co jest wartością dużo wyższą od wartości dla powiatu zamojskiego, województwa lubelskiego czy nawet dla kraju. Wśród gruntów ornych przeważają gleby klasy bonitacyjnej IIIa (gleby dobrej jakości), które stanowią 30% gleb. Pod względem kompleksów rolniczej przydatności gleb dominują kompleksy pszenne. Wśród upraw przeważają zboża oraz ziemniaki.

Analizując sytuację ekonomiczną mieszkańców gminy Adamów można stwierdzić, że jest to gmina o dominującej funkcji rolniczej - 1128 gospodarstw domowych prowadzi działalność rolniczą, co stanowi 90% wszystkich gospodarstw domowych. Gmina należy do obszarów, w których sytuacja społeczno- ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną, gdyż sektor ten stanowi główne źródło utrzymania mieszkańców oraz pełni główną funkcję rozwojową. Jako podstawowe źródło dochodu 90% mieszkańców wymienia pracę w indywidualnych gospodarstwach. Szczególną rolę w odniesieniu do gospodarki pełni miejscowość Adamów. Stanowi ona bowiem centrum aktywności zawodowej ludności, gdyż jest rynkiem pracy dla części mieszkańców gminy oraz ośrodkiem działalności firm handlowych i usługowych, a także instytucji sektora finansów publicznych.

Pod względem funkcjonalno – przestrzennym gminę podzielić można na 2 obszary: obszar zachodni (aktywności gospodarczej), z ośrodkiem gminnym Adamów oraz obszar wschodni (produkcji rolnej), z ośrodkiem pomocniczym Suchowola.

Wieś Adamów powstała w początkach XVIII wieku w krasnobrodzkich dobrach hrabiów Tarnowskich, nazwana od imienia ówczesnego dziedzica dóbr. Już wkrótce potem wieś sama stała się ośrodkiem odrębnych włości ziemskich. Dzięki bogatej historii Adamów to malownicza gmina o bogatych walorach historycznych i przyrodniczo-krajobrazowych. Znajduje się tu wiele zabytkowych obiektów architektonicznych. Prawie cała jej powierzchnia leży na terenie Roztocza, a niemal połowę zajmuje Roztoczański Park Narodowy wraz z otuliną. Południowe krańce gminy wchodzą w skład

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Krasnobrodzkiego Parku Krajobrazowego. Wśród obszarów przyrody chronionej są także Rezerwat przyrody „DEBRY” oraz Obszar Natura 2000.

Cechą charakterystyczną tego obszaru jest urozmaicona rzeźba terenu w postaci wyrazistych wzgórz pokrytych lasami i dolin z uprawnymi polami. Dzięki budowie geologicznej (podłoże kredowe oraz warstwy lessu) powstają tutaj liczne wąwozy i jary. Potencjał turystyczny gminy jest duży, w związku z tym turystyka stanowi jeden z wiodących kierunków rozwoju gospodarczego. Niezwykle istotną rolę odgrywa infrastruktura turystyczna, na którą składają się baza noclegowa, gastronomiczna i komunikacyjna, a także tereny wypoczynkowe i rekreacyjne, szlaki turystyczne oraz obiekty sportowe. Dobra dostępność komunikacyjna oraz bliskość innych ośrodków turystycznych o rozpoznawalnej marce miejsca (Krasnobród, Zamość, Zwierzyniec) dodatkowo podnosi atrakcyjność turystyczną tego obszaru. Obszar ten jest ubogi w wody. Południową część gminy przecina dolina Wieprza, do którego wlewa swoje wody Jacynka. Wody tych rzek należą do I klasy czystości. Żyjące w niej pstrągi i lipienie przyciągają licznych wędkarzy.

Jedną z najbardziej urokliwych miejscowości gminy jest wieś Jacnia, położona w dolinie rzeki Jacynki. Największą atrakcją jest występujący tu stok narciarski z dwoma trasami a także specjalna trasa do snowtubingu. Kolejną atrakcją gminy jest, znajdujący się również w Jacni, utworzony na rzece Jacynka, zbiornik wodny z zapleczem turystycznym, będący celem turystów w porze letniej. Uzupełnieniem infrastruktury nad zbiornikiem wodnym jest pierwsza w okolicy tężnia solankowa, ogólnodostępna dla lokalnej społeczności. Powstał tu również Park Nordic Walking, gdzie dwie trasy o łącznej długości 8,8 km obejmują swoim zasięgiem dolinę rzeki Jacynki oraz źródło w Bródkach. Prowadzą tędy również szlaki piesze, m.in. szlak im. Aleksandry Wachniewskiej, szlak im. Władysławy Podobińskiej, Szlak Partyzancki czy Szlak Wzgórzami Rostocza. Przez teren Gminy Adamów przebiegają również szlaki rowerowe. Przez południową część gminy wiedzie Rostoczański Park Rowerowy. W celu wzbogacenia oferty edukacyjnej utworzono Park Edukacyjny „Rostoczańska Kraina Ryb” w Jacni.

Krajobraz kulturowy gminy tworzą zabytkowe budynki zarówno dworskie, jak i folwarczne. Ponadto nieodłącznym elementem tutejszego krajobrazu są przydroże kapliczki i figury świętych stawiane na rozstajach dróg i przy wodach.

Sieć osadnicza gminy Adamów jest charakterystyczna dla gmin wiejskich w części wschodniej Polski. Układ przestrzenny miejscowości ukształtował się wzdłuż głównego układu komunikacyjnego oraz głównych cieków wodnych i suchych dolin. W związku z powyższym przeważają tutaj miejscowości o układzie urbanistycznym ulicowym charakteryzującym się zwartą zabudową mieszkaniową po obu stronach ulicy. W gminie występują również miejscowości typu rzędogowego, ciągnące się wzdłuż prostej drogi lub cieków wodnych z luźną zabudową, często występujące tylko po jednej stronie. Zabudowa mieszkaniowa gminy Adamów ukształtowana została w oparciu o podstawową i tradycyjną funkcję gminy, jaką jest rolnictwo. Dominuje budownictwo charakterystyczne dla osadnictwa

wiejskiego pod względem formy i funkcji – budynek mieszkalny jednorodzinny z towarzyszącą zabudową związaną z działalnością gospodarczą mieszkańców. Na terenie gminy Adamów występuje również zabudowa jednorodzinna, wielorodzinna i letniskowa (rekreacji indywidualnej). Lokalne zgrupowania osadnicze mają głównie zagrodowy charakter zabudowy, w którym zlokalizowane są ośrodki usług i miejsc pracy związanej z działalnością pozarolniczą.

3. Metodologia delimitacji obszar zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Koncentracja terytorialna stanowi jedną z kluczowych zasad działań podejmowanych w ramach procesu rewitalizacji. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 z późn.zm.) jasno wskazuje na konieczność realizacji projektów na ściśle wskazanym obszarze. Realizacja pojedynczych projektów, rozproszonych na dużym obszarze, pozostaje nierzadko bez wystarczającego wpływu na rzeczywistą i trwałą zmianę wyznaczonych obszarów zdegradowanych. Stąd potrzeba ograniczenia terytorialnego zakresu rewitalizacji do obszarów, na których zdiagnozowano szczególnie niekorzystną sytuację. Zadaniem jednostki samorządu terytorialnego jest hierarchizacja potrzeb, tj. podejście do rewitalizacji jako przemyślanej i kompleksowej interwencji na obszarze najbardziej tego potrzebującym. Wobec tego, o wyborze obszaru rewitalizacji decydować ma silna koncentracja negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie tego obszaru dla rozwoju lokalnego.

W celu wyznaczenia na terenie gminy Adamów obszaru zdegradowanego i zaproponowania obszaru do rewitalizacji przeprowadzono dla obszaru całej gminy szczegółową diagnozę zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych. Przedmiotowa diagnoza została przeprowadzona w oparciu o zapisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 poz. 485). Celem diagnozy było ustalenie, które obszary gminy powinny zostać zakwalifikowane jako zdegradowane, jak również wytypowanie obszaru rewitalizacji. Szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego zawiera *Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Adamów*, stanowiąca Załącznik nr 2 do wniosku Wójta Gminy Adamów do Rady Gminy o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz załącznik do uzasadnienia Uchwały XLII/343/2023 Rady Gminy Adamów z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów. W ramach przedmiotowej części zawarto jedynie syntetyczną informację w zakresie procesu wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy.

Zgodnie z art. 10 ustawy, za obszar rewitalizacji uznano część obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, w której – z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju

lokalnego – Adamów zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może obejmować łącznie tereny o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Pierwszy etap prac w ramach procesu diagnostycznego obejmował wyznaczenie podstawowych jednostek analitycznych -referencyjnych, tj. przestrzennych jednostek, do których odnoszone były wszystkie zbierane dane. W obrębie wyznaczonych pól przeprowadzono następnie szczegółową analizę wskaźnikową w zakresie poszczególnych sfer mającą na celu wskazanie obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przeprowadzona diagnoza objęła swoim zasięgiem teren gminy Adamów, przy uwzględnieniu podziału na wyznaczone jednostki referencyjne. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze, które odpowiednio dostosowano do lokalnych uwarunkowań. Analiza wskaźnikowa uzupełniona została o analizę jakościową.

Zgodnie z rekomendacjami¹ analizie poddano dwa rodzaje pól podstawowych – jednostki modularne (sztuczne) oraz jednostki pseudonaturalne (istniejące oraz wyznaczone na potrzeby rewitalizacji). Ze względu na liczne problemy związane z pozyskaniem danych (m.in. niezgodność z działkami ewidencyjnymi, konieczność przyporządkowania danych z jednej ulicy do kilku pól, kwestie ochrony danych osobowych), które odzwierciedliły by aktualny stan, zrezygnowano z analizy prowadzonej na poziomie jednostek modularnych. Analizie poddano jednostki pseudonaturalne.

Jednostki analityczne stanowią obszary spójne, dające się wyodrębnić jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Ponadto, podział gminy na jednostki analityczne powinien uwzględniać strukturę funkcjonalno-przestrzenną i sytuację demograficzną gminy. Dodatkowo wymogi ustawowe nakazują, iż granice jednostek powinny być poprowadzone zgodnie z granicami ewidencyjnymi działek, za wyjątkiem sytuacji, w których granice jednostek dzielą działki, przez które np. przepływają rzeki. Ustawa umożliwia zastosowanie specjalnych narzędzi wspierających proces rewitalizacji, np. Specjalną Strefę Rewitalizacji, które muszą być przypisane ściśle do określonych działek ewidencyjnych.

Przyjęto założenie o zachowaniu ciągłości procesów rewitalizacyjnych. Punktem wyjścia stał się podział na jednostki pomocnicze- sołectwa. Jednak ze względu na niemożliwość pozyskania dużej ilości danych w taki układzie (m.in. dane pozyskiwane z PUP czy Komendy Miejskiej Policji w Zamościu) oraz problemy związane z precyzyjnym wyznaczeniem granic takich jednostek (głównie w zakresie miejscowości Boża Wola oraz Suchowola) zrezygnowano z takiego wyznaczenia jednostek. W następnej kolejności analizowano podział na poszczególne miejscowości gminy. Na obszarze gminy

---

¹ „Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”

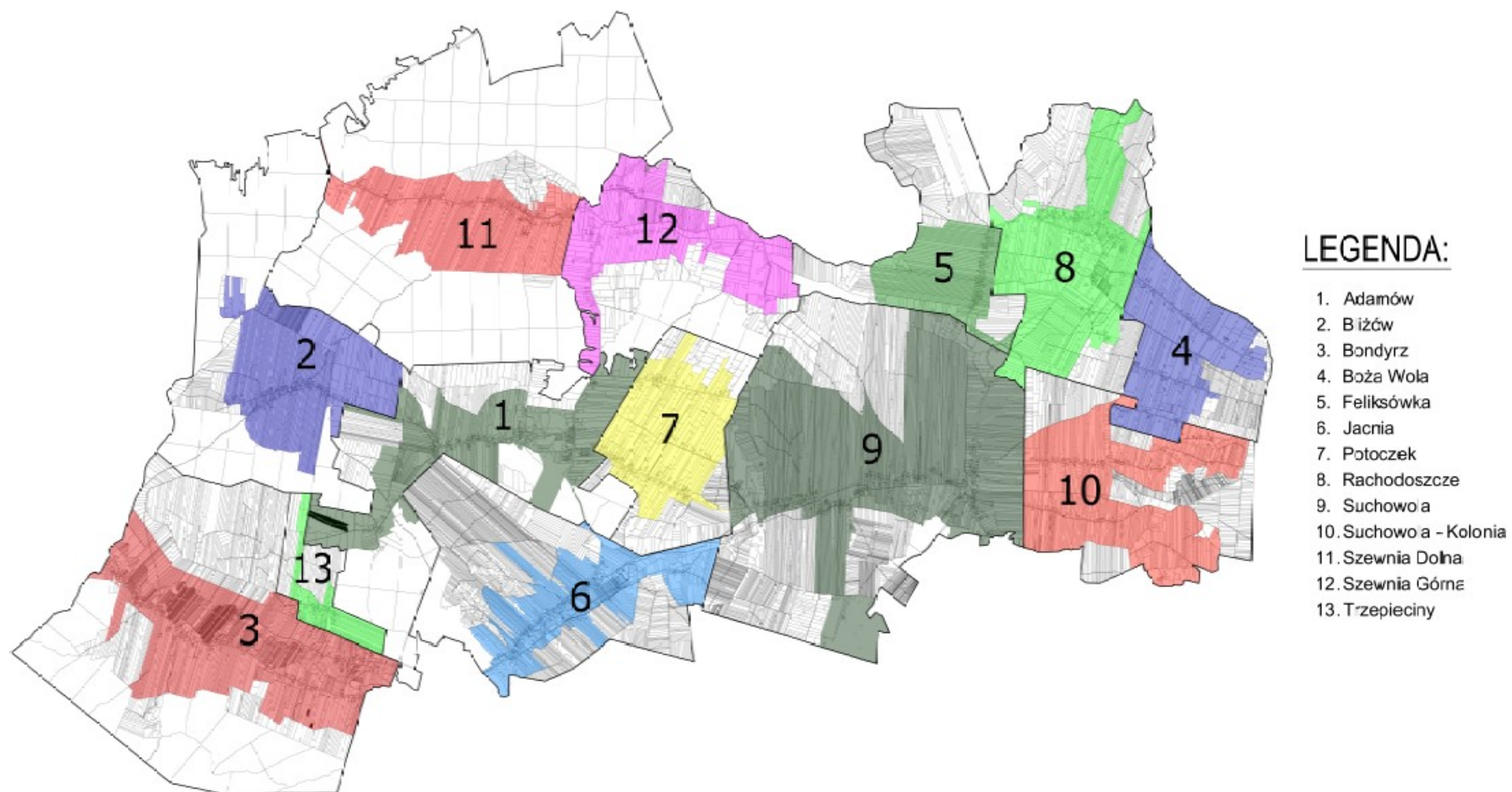
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Adamów widoczne jest znaczne zróżnicowanie poszczególnych miejscowości. Z jednej strony są to miejscowości o dużej liczbie mieszkańców takie jak np. Suchowola, którą zamieszkuje 954 mieszkańców. Na przeciwstawnym biegunie znajdują się natomiast miejscowości, które zamieszkiwane są przez bardzo małą liczbę osób, takie jak: Czarnowoda -11 mieszkańców, Grabnik – 5 mieszkańców, Malinówka- 10 mieszkańców. Wobec tego, analiza i porównywanie tak różnorodnych jednostek nie znajduje uzasadnienia. Analiza prowadzona w obrębie jednostek o bardzo małej liczbie ludności (np. 5 czy 10 osób) wpływa na zaburzenie rzeczywistego obrazu obszaru kryzysowego. Ostatecznie zdecydowano, iż trzy ww. miejscowości o znikomej liczbie mieszkańców zostaną połączone z większymi jednostkami funkcjonalnie powiązаныmi (m.in. zgrupowane są w obrębie jednego sołectwa). Miejscowość Czarnowoda została poddana analizie łącznie z Szewnią Górną. Miejscowość Grabnik łącznie z Suchowolą. Natomiast miejscowość Malinówka z Suchowolą Kolonią. Przyjęty podział na jednostki analityczne w sposób najbardziej adekwatny odzwierciedla podział terytorialny gminy wynikający z uwarunkowań historycznych, przestrzennych i społecznych. Finalny podział gminy na jednostki analityczne został skonsultowany i zatwierdzony przez Władze gminy Adamów.

Wyodrębniono następujące jednostki referencyjne: 1) Adamów, 2) Bliżów, 3) Bondyż, 4) Boża Wola, 5) Feliksówka, 6) Jacnia, 7) Potoczek, 8) Rachodoszcze, 9) Suchowola, 10) Suchowola-Kolonia, 11) Szewnia Dolna, 12) Szewnia Górna, 13) Trzepieciny.

Na poniższej mapie przedstawiona aktualnie wyznaczone granice jednostek referencyjnych, w ramach których dokonano szczegółowej analizy sytuacji kryzysowej. Z zakresu opracowania, tj. wyznaczonych sołectw, wyłączono fragmenty gminy, które zgodnie z metodologią przyjętą przez ustawę o rewitalizacji nie powinny być brane pod uwagę na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego. Wyłączenia te wynikają z charakterystyki tychże terenów – są to tereny niezabudowane (niezurbanizowane), rolne, przeznaczone dla potrzeb prowadzenia działalności rolniczej oraz leśne.

Mapa 3 Podział gminy Adamów na wyznaczone jednostki analityczne (referencyjne)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG w Adamów (mapa zasadnicza gminy)

W ramach prowadzonej diagnozy analizie poddano 13 wyznaczonych jednostek analitycznych (referencyjnych). Ich szczegółową charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 2 Wyznaczone obszary referencyjne (analityczne) na terenieminy gminy Adamów

Lp.	Nazwa obszaru analitycznego	Miejscowości (sołectwa)	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Liczba ludności w 2021 r. [osoby]
1.	Adamów	Adamów (Adamów)	429,4963	375
2.	Bliżów	Bliżów (Bliżów)	385,2851	198
3.	Bondyrz	Bondyrz (Bondyrz)	559,8089	659
4.	Boża Wola	Boża Wola (Boża Wola A i Boża Wola B)	310,4687	256
5.	Feliksówka	Feliksówka (Feliksówka)	199,3200	238
6.	Jacnia	Jacnia (Jacnia)	300,7853	493
7.	Potoczek	Potoczek (Potoczek)	297,6911	192
8.	Rachodoszcze	Rachodoszcze (Rachodoszcze)	450,3343	271
9.	Suchowola	Suchowola, Grabnik (Suchowola A i Suchowola B)	1 020,5532	954
10.	Suchowola - Kolonia	Suchowola –Kolonia, Malinówka (Suchowola-Kolonia)	460,8788	354
11.	Szewnia Dolna	Szewnia Dolna (Szewnia Dolna)	347,1438	353
12.	Szewnia Górna	Szewnia Górna, Czarnowoda (Szewnia Górna)	357,5325	236
13.	Trzepieciny	Trzepieciny (Trzepieciny)	68,0448	84
SUMA:			5 187,3429	4 663

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamów

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Analizę w sferze społecznej przeprowadzono w oparciu o budowanie wskaźnika syntetycznego. W tym celu przeanalizowano 23 wskaźniki obrazujące w najpełniejszy sposób natężenie problemów w sferze społecznej z zakresu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, edukacji lub kapitału społecznego, a także aktywności społecznej i obywatelskiej. Wykorzystanie większej liczby wskaźników pozwoliło na zdiagnozowanie w sposób bardziej precyzyjny. Wskaźniki budowano na podstawie zgromadzonych danych ilościowych. Dane liczbowe gromadzono przy założeniu, że udostępniane przez współpracujące instytucje i komórki organizacyjne Urzędu Gminy w Adamowie dane, powinny

odzwierciedlać najaktualniejszy stan danego zjawiska i przedstawiać jego wartość liczbową na dzień udostępnienia danych (o ile rejestr, w którym te dane są gromadzone to umożliwił).

Tabela 3 Lista wskaźników delimitacyjnych w sferze społecznej

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika
1.	Trendy demograficzne	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021
2.		Liczba osób, które się wymeldowały z obszaru przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
3.		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
4.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
5.		Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
6.		Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
7.	Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.
8.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu ubóstwa na przypadających 100 mieszkańców w 2021 r.
9.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezrobocia przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.
10.		Liczba osób, które posiadały założoną Niebieską Kartę przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.
11.		Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z dożywiania przypadającej na 100 mieszkańców do 17 roku życia w 2021 r.
12.		Liczba osób zgłoszonych do GKRPA przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
13.	Stan zdrowia mieszkańców i niepełnosprawność	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
14.		Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
15.		Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
16.	Poziom edukacji	Udział dzieci posiadających specjalne potrzeby edukacyjne w roku szkolnym 2019/2020 w ogólnej liczbie uczniów
17.		Udział dzieci posiadających specjalne potrzeby edukacyjne w roku szkolnym 2020/2021 w ogólnej liczbie uczniów
18.	Poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim	Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.
19.		Liczba organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.
20.		Liczba mieszkańców korzystających z biblioteki przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
21.	Poziom bezpieczeństwa	Liczba odnotowanych przestępstw przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.
22.		Liczba odnotowanych wykroczeń przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.
23.		Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych (analitycznych) konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala. Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych, w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali, tzw. skali niemianowanej, czyli niezwiązanej z jednostką miary. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej arytmetycznej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń. W wyniku tej procedury wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią i odchyleniem standardowym, co umożliwia ich logiczną interpretację. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Przejście odchylenia od średniej do wartości dodatniej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem kryzysowym wyższym od średniej dla gminy. Z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem.

Zgodnie z rekomendacjami w ramach budowania wskaźnika syntetycznego zrezygnowano z nadawania różnych wag poszczególnym zjawiskom społecznym. Przyjęta w ramach opracowania metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zakłada, że każde badane zjawisko społeczne ma taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego. W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki wskaźników delimitacyjnych otrzymane w procesie normalizacji.

Tabela 4 Wartości wskaźników delimitacyjnych oraz ich charakter

Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne				Bezrobocie		Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Charakter wskaźnika	S	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Adamów	-1,57	0,53	20,80	5,26	2,63	0,88	1,07	0,53	0,27	0,27	0,00	0,27
Bliżów	-8,76	1,01	23,23	5,51	3,15	1,57	1,01	1,01	0,51	0,00	0,00	0,00
Bondyryz	-1,79	0,30	25,49	5,91	2,96	0,54	0,91	0,61	0,46	0,30	2,52	0,15
Boża Wola	-4,12	0,39	25,78	4,83	2,07	0,00	1,17	0,78	0,78	0,00	4,44	0,00
Feliksówka	2,15	0,42	20,59	3,47	0,69	0,00	1,26	0,84	0,84	0,00	0,00	0,00
Jacnia	-4,83	1,62	19,47	2,23	1,27	0,64	0,81	0,81	0,20	0,20	0,00	0,41
Potoczek	-3,03	0,52	23,44	9,17	5,50	1,83	1,04	1,04	1,04	0,00	2,63	0,00
Rachodoszcze	-4,24	0,37	24,72	5,13	1,92	0,00	1,11	1,11	0,74	0,00	0,00	0,00
Suchowola	-2,65	1,15	19,08	4,63	3,43	1,37	1,36	1,05	0,73	0,10	0,53	0,31
Suchowola -Kolonja	-3,80	0,56	17,51	7,76	3,65	1,83	0,28	0,00	0,00	0,56	0,00	0,56
Szewnia Dolna	-6,12	1,13	18,41	4,17	1,39	0,46	0,57	0,28	0,57	0,00	6,94	0,00
Szewnia Górna	0,00	0,85	20,76	4,86	0,69	0,69	0,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Trzepieciny	-12,50	5,95	25,00	8,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Średnia wartość wskaźnika	-3,34	0,90	21,32	5,06	2,53	0,86	0,94	0,69	0,49	0,15	1,39	0,19

Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim			Niski poziom bezpieczeństwa publicznego		
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Numer wskaźnika	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Charakter wskaźnika	D	D	D	D	D	S	S	S	D	D	D
Adamów	0,27	0,53	10,67	5,56	6,45	61,43	0,80	11,20	1,87	10,67	20,53
Bliżów	1,01	1,01	14,65	53,85	50,00	61,43	0,51	3,54	0,00	1,52	3,03
Bondyryz	0,61	0,30	9,26	0,00	0,00	62,08	0,46	1,21	1,37	6,22	10,62
Boża Wola	0,00	0,78	21,48	42,86	33,33	65,49	0,39	4,69	0,78	1,17	4,30
Feliksówka	0,00	0,42	18,91	78,95	0,00	65,49	1,26	5,46	0,42	1,68	3,36
Jacnia	0,20	0,00	8,11	5,88	3,33	61,43	0,20	6,90	1,22	2,84	11,16

Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim			Niski poziom bezpieczeństwa publicznego		
	D	S	W	D	S	D	S	W	D	S	W
Potoczek	0,00	0,52	11,98	27,27	33,33	61,43	0,52	18,75	0,52	3,65	7,29
Rachodoszcze	0,37	0,74	14,02	75,00	33,33	65,49	0,74	5,17	0,74	1,85	5,54
Suchowola	0,84	1,05	13,10	84,51	70,00	63,35	0,31	6,81	0,31	1,26	4,19
Suchowola -Kolonia	0,00	0,00	9,89	66,67	56,25	63,35	0,56	7,34	0,56	7,63	12,71
Szewnia Dolna	0,28	0,00	9,07	10,00	2,22	60,29	0,57	9,63	0,28	5,38	7,37
Szewnia Górna	0,42	0,00	5,08	4,55	19,05	60,29	0,00	5,51	0,00	2,12	7,63
Trzepieciny	0,00	0,00	7,14	0,00	0,00	62,08	1,19	1,19	0,00	2,38	4,76
Średnia wartość wskaźnika	0,41	0,47	11,60	40,98	25,66	62,75	0,49	6,54	0,73	3,90	8,34

* D-Desymulanta

*S-Symulanta

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5 Wartości wskaźników delimitacyjnych po normalizacji

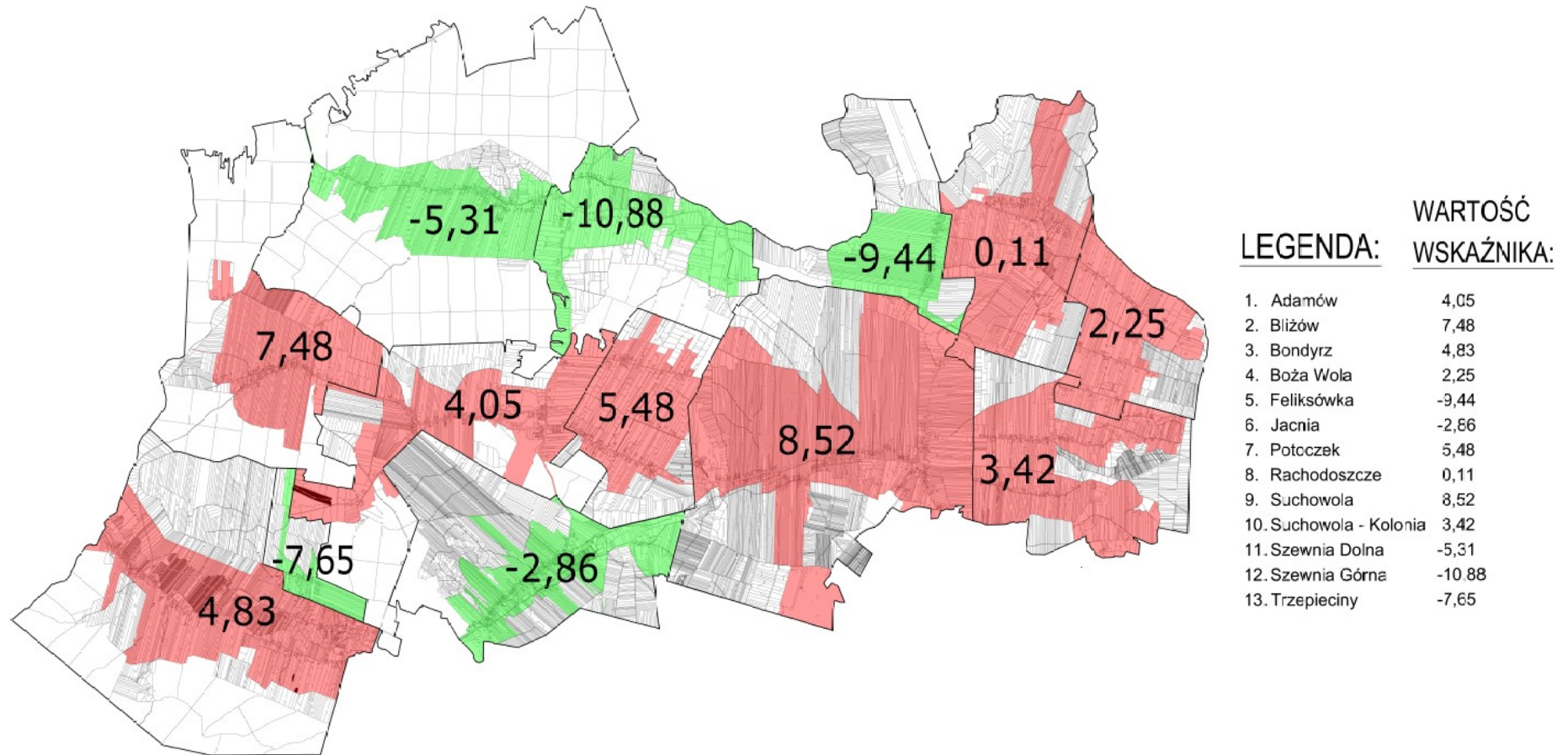
Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne			Bezrobocie			Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Charakter wskaźnika	S	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Adamów	-0,63	-0,40	-0,37	-0,10	0,16	0,18	0,53	-0,21	-0,58	0,88	-0,59	0,70
Bliżów	1,29	-0,09	0,47	0,03	0,55	1,18	0,40	0,92	0,09	-0,63	-0,59	-0,67
Bondyż	-0,58	-0,56	1,26	0,24	0,40	-0,31	0,15	-0,03	-0,05	1,09	0,54	0,11
Boża Wola	0,05	-0,50	1,36	-0,33	-0,26	-1,09	0,79	0,38	0,88	-0,63	1,41	-0,67
Feliksówka	-1,63	-0,48	-0,45	-1,04	-1,28	-1,09	1,01	0,52	1,05	-0,63	-0,59	-0,67
Jacnia	0,24	0,32	-0,83	-1,70	-0,85	-0,17	-0,09	0,45	-0,76	0,52	-0,59	1,41
Potoczek	-0,24	-0,41	0,55	1,95	2,29	1,55	0,47	1,00	1,62	-0,63	0,59	-0,67
Rachodoszcze	0,08	-0,51	0,99	-0,17	-0,36	-1,09	0,63	1,15	0,76	-0,63	-0,59	-0,67
Suchowola	-0,35	0,01	-0,97	-0,43	0,75	0,89	1,26	1,01	0,74	-0,03	-0,35	0,94
Suchowola -Kolonia	-0,04	-0,38	-1,51	1,21	0,92	1,54	-1,38	-1,47	-1,34	2,57	-0,59	2,23
Szewnia Dolna	0,58	0,00	-1,20	-0,68	-0,76	-0,42	-0,68	-0,80	0,27	-0,63	2,54	-0,67
Szewnia Górna	-1,06	-0,20	-0,38	-0,31	-1,28	-0,09	-1,03	-1,47	-1,34	-0,63	-0,59	-0,67
Trzepieciny	2,29	3,21	1,09	1,34	-0,31	-1,09	-2,06	-1,47	-1,34	-0,63	-0,59	-0,67

Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim			Niski poziom bezpieczeństwa publicznego			Sumaryczny wskaźnik kryzysu społecznego
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
Charakter wskaźnika	D	D	D	D	D	S	S	S	D	D	D	
Adamów	-0,12	0,31	-0,24	-0,89	-0,71	0,61	-0,62	-0,97	2,18	2,37	2,58	4,05
Bliżów	2,08	1,51	0,61	0,57	1,09	0,61	0,20	0,69	-1,09	-0,75	-0,99	7,48
Bondyż	0,89	-0,27	-0,55	-1,06	-0,98	0,27	0,34	1,20	1,30	0,85	0,56	4,83
Boża Wola	-0,91	0,93	2,09	0,24	0,40	-1,54	0,53	0,44	0,28	-0,87	-0,73	2,25
Feliksówka	-0,91	0,02	1,53	1,33	-0,98	-1,54	-1,92	0,27	-0,35	-0,70	-0,92	-9,44
Jacnia	-0,31	-1,04	-0,79	-0,88	-0,84	0,61	1,05	-0,04	1,04	-0,30	0,67	-2,86
Potoczek	-0,91	0,27	0,04	-0,23	0,40	0,61	0,16	-2,61	-0,18	-0,03	-0,12	5,48

Badane zjawisko	Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców			Poziom edukacji		Niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim			Niski poziom bezpieczeństwa publicznego			Sumaryczny wskaźnik kryzysu społecznego
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
	D	D	D	D	D	S	S	S	D	D	D	
Rachodoszcze	0,18	0,82	0,48	1,21	0,40	-1,54	-0,45	0,34	0,20	-0,64	-0,48	0,11
Suchowola	1,57	1,60	0,28	1,49	1,91	-0,40	0,74	-0,02	-0,54	-0,84	-0,75	8,52
Suchowola -Kolonia	-0,91	-1,04	-0,41	0,96	1,35	-0,40	0,04	-0,14	-0,10	1,34	0,99	3,42
Szewnia Dolna	-0,07	-1,04	-0,59	-0,75	-0,88	1,22	0,03	-0,63	-0,59	0,57	-0,11	-5,31
Szewnia Górna	0,34	-1,04	-1,45	-0,92	-0,19	1,22	1,62	0,26	-1,09	-0,55	-0,05	-10,88
Trzepieciny	-0,91	-1,04	-1,00	-1,06	-0,98	0,27	-1,72	1,20	-1,09	-0,46	-0,64	-7,65

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 4 Wartości sumarycznego wskaźnika kryzysu społecznego dla poszczególnych jednostek referencyjnych

Źródło: Opracowanie własne (na podstawie mapy zasadniczej)

Sumaryczny wskaźnik sfery społecznej pozwolił wyznaczyć obszary referencyjne o szczególnej sytuacji kryzysowej, tj. Suchowola, Bliżów i Potoczek

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. Analizę wskaźnikową dla tych czterech sfer przeprowadzono dla wszystkich wyznaczonych obszarów referencyjnych. Analiza zjawisk kryzysowych w pozostałych 4 sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych, jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

Tabela 6 Lista wskaźników delimitacyjnych w pozostałych sferach

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika
1.	Gospodarcza	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
2.		Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021
3.	Środowiskowa	Udział powierzchni, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2020 r.
4.		Masa azbestu pozostałego do unieszkodliwienia w kg przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
5.	Techniczna	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
6.		Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
7.		Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
8.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych w 2021 r.
9.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021 r.
10.	Przestrzenno-funkcjonalna	Udział dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) wymagających interwencji w 2021 r.
11.		Liczba zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.
12.		Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w 2021 r.
13.		Udział powierzchni terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodologią w każdej ze sfer dokonano analizy wyselekcjonowanych wskaźników w podziale na wyznaczone jednostki referencyjne. W zależności od ich specyfiki (wskaźnik przyjmował wartość poniżej lub powyżej średniej dla całej gminy) dokonano identyfikacji występowania (na zasadzie 0-1) negatywnych zjawisk we wszystkich czterech sferach wskazanych w

art. 9 ust. 1 pkt 1-4. W poniższych tabelach zaprezentowano rzeczywiste wartości osiągnięte przez wszystkie wskaźniki oraz ich kwalifikacje w zakresie występowania zjawisk kryzysowych.

Tabela 7 Wartości wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza		Środowiskowa		Techniczna				Przestrzenno-funkcjonalna				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Adamów	2,40	204,80	0,00	74 577	93,66	21,83	80,99	33,33	66,67	75,68	1,33	85,42	100,00
Bliżów	0,00	0,00	0,00	132 229	0,00	15,96	89,36	100,00	100,00	91,13	0,00	100,00	100,00
Bondyryz	0,30	1,82	18,35	58 817	1,14	17,49	90,49	100,00	100,00	61,58	0,30	83,91	100,00
Boża Wola	0,39	100,00	0,00	145 941	38,64	10,23	90,91	50,00	100,00	63,16	0,00	60,94	100,00
Feliksówka	0,00	-100,00	0,00	77 688	100,00	21,05	65,79	100,00	100,00	38,00	0,00	100,00	100,00
Jacnia	1,01	5,07	42,64	67 128	87,80	15,24	81,71	40,00	100,00	75,93	1,62	27,94	100,00
Potoczek	1,56	209,38	0,00	137 996	76,70	24,27	89,32	50,00	100,00	61,47	0,52	37,31	100,00
Rachodoszcze	1,11	213,28	0,00	132 595	85,96	8,77	72,81	50,00	100,00	33,91	0,74	38,64	100,00
Suchowola	0,52	2,73	0,16	92 814	73,76	12,83	66,47	33,33	100,00	70,48	0,31	47,24	95,36
Suchowola -Kolonია	0,56	100,00	0,00	103 990	50,68	16,22	66,22	66,67	100,00	78,23	0,00	100,00	74,38
Szewnia Dolna	0,57	-28,99	0,00	94 263	0,00	21,83	94,37	0,00	100,00	100,00	0,28	100,00	29,97
Szewnia Górna	0,00	-100,00	0,00	67 373	0,00	18,84	86,96	0,00	100,00	57,53	1,27	55,77	100,00
Trzepieciny	0,00	0,00	51,87	62 840	0,00	17,07	78,05	0,00	0,00	78,79	0,00	0,00	0,00
Średnia gminy	0,69	50,48	5,16	90 948	50,08	16,56	79,91	51,61	96,77	69,56	0,54	62,45	92,46

Tabela 8 Ocena wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza		Środowiskowa		Techniczna				Przestrzenno-funkcjonalna				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ocena wskaźnika (wartość powyżej/poniżej średniej gminy)													
Adamów	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1
Bliżów	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
Bondyryz	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1
Boża Wola	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1
Feliksówka	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1
Jacnia	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	1	0	1
Potoczek	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	1
Rachodoszcze	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1

Sfera Numer wskaźnika	Gospodarcza		Środowiskowa			Techniczna			Przestrzenno-funkcjonalna				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Suchowola	1	1	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	1
Suchowola -Kolonia	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0
Szewnia Dolna	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	1	0
Szewnia Górna	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
Trzepieciny	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone zostały wszystkie te jednostki referencyjne, w których wskaźnik syntetyczny natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej osiągnął wartość wyższą niż 0 oraz dla których zidentyfikowano (na zasadzie 0-1) przynajmniej jedno negatywne zjawisko w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. O występowaniu negatywnego zjawiska decyduje fakt uzyskania sumy punktów na poziomie wyższym od 0 w ramach badanych wskaźników.

Tabela 9 Wyniki przeprowadzonej analizy delimitacyjnej

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Adamów	4,05	0	0	1	4
Bliżów	7,48	2	1	5	3
Bondyryz	4,83	2	1	4	3
Boża Wola	2,25	1	1	4	1
Feliksówka	-9,44	2	0	2	2
Jacnia	-2,86	1	1	3	3
Potoczek	5,48	0	1	2	1
Rachodoszcze	0,11	0	1	2	2
Suchowola	8,52	2	1	2	2
Suchowola -kolonia	3,42	1	1	4	2
Szewnia Dolna	-5,31	2	1	3	2
Szewnia Górna	-10,88	2	0	3	2
Trzepieciny	-7,65	2	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem jako obszar zdegradowany wyznaczono teren składający się następujących jednostek referencyjnych:

- 1) Adamów – powierzchnia: 429,4963 ha; liczba ludności: 375 osób,
- 2) Bliżów- powierzchnia: 385,2851 ha; liczba ludności: 198 osób,
- 3) Bondyryz- powierzchnia: 559,8089 ha; liczba ludności: 659 osób,
- 4) Boża Wola – powierzchnia: 310,4687 ha; liczba ludności: 256 osób,
- 5) Potoczek – powierzchnia: 297,6911 ha; liczba ludności: 192 osoby,
- 6) Rachodoszcze – powierzchnia: 450,3343 ha; liczba ludności: 271 osoby,
- 7) Suchowola – powierzchnia: 1 020,5532 ha; liczba ludności: 954 osoby,

8) Suchowola-Kolonia – powierzchnia: 460,8788 ha; liczba ludności: 354 osoby.

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi: 3 914,5164 ha, co stanowi: 35,37% całkowitej powierzchni gminy Adamów (11 067,2994 ha). Natomiast łączna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego wynosi: 3 259 osób, co stanowi: 69,89% wszystkich mieszkańców gminy (4 663 osób).

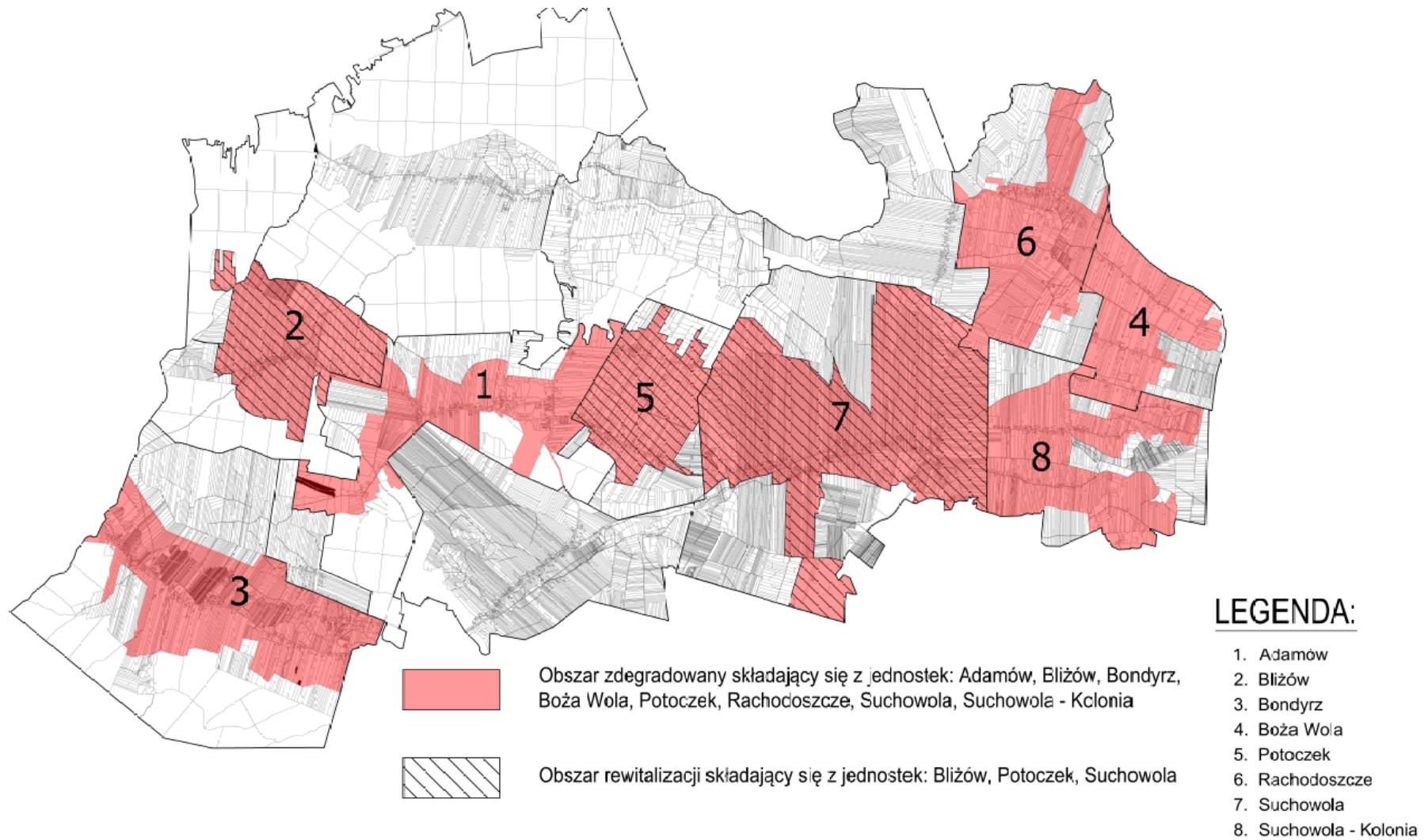
Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Dodatkowo ustawodawca wprowadził obostrzenia co do maksymalnej powierzchni obszaru rewitalizacji względem całej gminy oraz maksymalnej liczby mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji względem populacji jednostki samorządu terytorialnego. W świetle ustawy powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może on być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Uwzględniając kryteria ustawowe, niemożliwym jest wskazanie całego obszaru zdegradowanego, jako obszaru rewitalizacji, ze względu na ograniczenia powierzchniowe i ludnościowe. W związku z tym dokonano selekcji obszarów i wybrano w pierwszej kolejności te, które charakteryzują się największą (zgodnie z kryterium sumarycznego wskaźnika niekorzystnych zjawisk społecznych) koncentracją problemów w sferze społecznej i współwystępującymi problemami pozostałych 4 sfer.

W wyniku przeprowadzonych analiz wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z następujących jednostek referencyjnych:

- 1) Bliźów- powierzchnia: 385,2851 ha; liczba ludności: 198 osób,
- 2) Potoczek – powierzchnia: 297,6911 ha; liczba ludności: 192 osoby,
- 3) Suchowola – powierzchnia: 1 020,5532 ha; liczba ludności: 954 osoby.

Wyznaczano obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni: 1 703,5294 ha (17,035294 km²), co stanowi 15,39% całkowitej powierzchni gminy, co mieści się w dopuszczalnym wskaźniku 20% powierzchni jednostki samorządu terytorialnego. Dodatkowo, obszar ten zamieszkały jest przez 1 344 mieszkańców, co stanowi 28,82% całej populacji gminy Adamów (2021 r.). Na koniec 2022r. dane ludnościowe dotyczące wyznaczonego obszaru rewitalizacji kształtowały się w następujący sposób: 1 348 mieszkańców obszaru rewitalizacji, co stanowi 29,27% wszystkich mieszkańców gminy (liczba mieszkańców gminy w 2022 r.: 4 605 osób)

Mapa 5 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie gminy Adamów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie (źródło: mapa zasadnicza).

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt.) ustawy o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji zawiera szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji obejmującą analizę negatywnych zjawisk w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru. Wobec takiego wskazania ustawy niniejsza diagnoza – jakkolwiek w części opiera się o ustalenia uprzednio sporządzonej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – różni się od niej zasadniczo trzema parametrami:

- 1) **jest diagnozą wyznaczonego już obszaru rewitalizacji**, a nie całej gminy (do obszaru całej gminy odwołuje się jedynie kontekstowo, gdyż bez tego diagnoza samego obszaru rewitalizacji nie byłaby czytelna);
- 2) **jest diagnozą szczegółową**, przez co rozumiemy, że musi ona wnikać w poszczególne fragmenty diagnozowanej materii na tyle głęboko i rozważać je na tyle dokładnie, aby dało się zakończyć każdy z merytorycznych fragmentów diagnozy precyzyjną konkluzją, która następnie posłuży do sformułowania jasnego celu rewitalizacji; dodatkowo, większe części diagnozy mogą być podsumowywane konkluzjami ogólniejszymi, z których da się wyprowadzić bardziej generalne cele strategiczne rewitalizacji (którym z kolei byłyby podporządkowane grupy bardziej szczegółowych celów operacyjnych, przyjętych poprzednio w odpowiedzi na szczegółowe konkluzje diagnozy);
- 3) **jest na tym etapie już nie tylko diagnozą problemów, ale i potencjałów.**

Celem niniejszej diagnozy jest szczegółowe przeanalizowanie występujących na obszarze rewitalizacji problemów oraz potencjałów, i na podstawie tej analizy, sformułowanie wniosków (konkluzji) umożliwiających wyznaczenie następnie celów rewitalizacji. Wnioski wynikające z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji przyczynią się do właściwego doboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczególnie istotne w tym kontekście jest rozpoznanie problemów społecznych, gdyż to właśnie ich rozwiązanie stanowi istotę rewitalizacji.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż oprócz trudności, które udało się zdiagnozować na podstawie pozyskanych danych, na wyznaczonym obszarze rewitalizacji występuje również szereg problemów, których zmierzenie dostępnymi danymi nie jest możliwe lub jest bardzo utrudnione. Są to problemy, które zostały bezpośrednio zgłoszone przez interesariuszy na etapie opracowywania niniejszego dokumentu. Przedmiotowe problemy zostały usystematyzowane w wyszczególnionych tabelach na końcu każdego z podrozdziałów niniejszej części diagnostycznej, dot. analizowanych sfer.

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego Uchwałą XLII/343/2023 Rady Gminy Adamów z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów.

4.1 Sfera społeczna

W polityce rewitalizacyjnej szczególnie akcentowane jest ukierunkowanie na zjawiska i problemy w obszarze życia społecznego mieszkańców. Proces rewitalizacji ma bowiem na celu odnowienie społecznego potencjału wyznaczonych obszarów i sąsiedztwa, dzięki czemu miejscowe społeczności mają szansę na integrację z szerszym środowiskiem. Wobec tak postawionej tezy, przedmiotem rewitalizacji nie jest określona przestrzeń fizyczna, lecz społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy, mieszkające lub użytkujące dany obszar. Aspekt społeczny stanowi fundament wyznaczania obszarów mających charakter zdegradowany oraz późniejszego projektowania działań rewitalizacyjnych. Problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy oraz potrzeby, jakie wykazują w obszarze jakości życia, mają kluczowe znaczenie dla przyszłych decyzji rewitalizacyjnych. Z jednej strony dobra znajomość negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast potencjałów tkwiących w społeczności lokalnej, stanowi podstawę zaprojektowania niezbędnych działań naprawczych odpowiednio dopasowanych do specyfiki obszaru.

Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Analizy zjawisk zachodzących w sferze społecznej dokonano w następujących płaszczyznach:

- a. trendy demograficzne
- b. poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego
- c. poziom bezpieczeństwa publicznego
- d. jakość edukacji
- e. aktywność społeczeństwa.

4.1.1 Zmiana liczby mieszkańców i ruchy naturalne

Jednym z uwarunkowań dających możliwość rozwoju gminy jest jego potencjał demograficzny. Ludność i jej kondycja stanowią jedne z najważniejszych czynników decydujących o pozycji i potencjale danej jednostki. W znacznym stopniu zmiany w jej obszarze zależą od długookresowych, cywilizacyjnych trendów demograficznych, jak również od prowadzonej polityki ludnościowej kraju.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

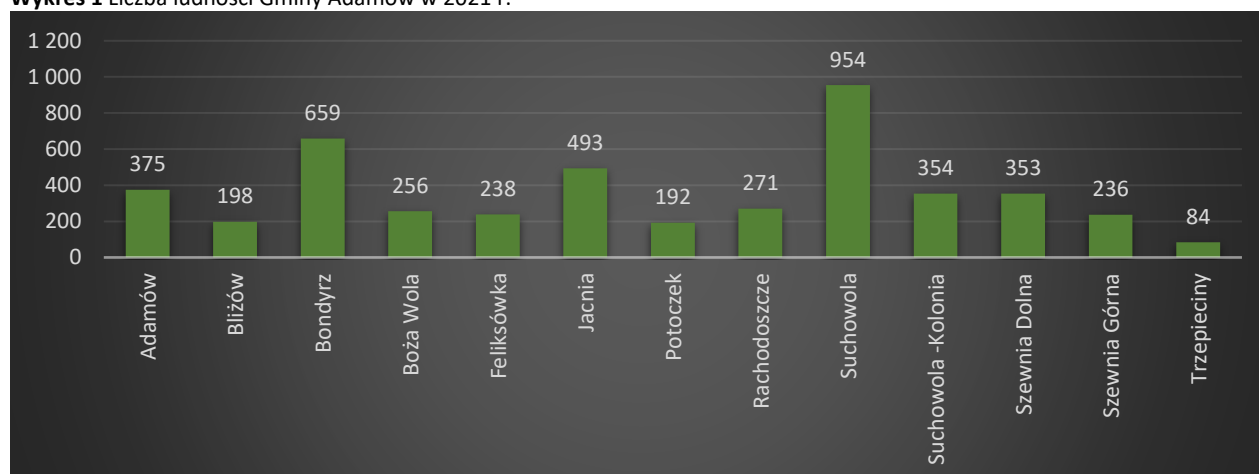
Podkreślenia wymaga fakt, iż zmiany liczby ludności wpływają na zmianę liczby podatników, determinują popyt na usługi komunalne i komercyjne, a także wpływają na zjawiska przestrzenne. Zmiany populacji wywierają również duży wpływ na rynek pracy, szkolnictwo, ochronę zdrowia oraz kondycję finansową jednostki samorządu terytorialnego. W związku z tym, rozwój społeczno-gospodarczy gminy jest uzależniony nie tylko od liczby ludności, ale również od innych czynników, na które składają się struktura wiekowa ludności oraz zachodzące w niej procesy demograficzne.

Jak wykazano w *Diagnozie służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Adamów* na koniec 2021 roku teren gminy Adamów zamieszkiwało łącznie 4 663 osób (około 4,2% ludności powiatu zamojskiego). Wśród ogólnej liczby mieszkańców kobiety stanowiły 49,7%, mężczyźni zaś 50,3% (wskaźnik procentowego udziału kobiet dla województwa lubelskiego wynosi 51,6%, dla Polski 51,7%).

Gęstość zaludnienia w gminie Adamów w 2021 roku wynosiła 43 os./km². Średnia wartość tego wskaźnika dla gmin wiejskich z terenu województwa lubelskiego wynosi 47os./km² a dla powiatu zamojskiego 56 os./km². Gęstość zaludnienia gminy Adamów na tle powiatu i województwa prezentuje zatem dosyć niską wartość.

Wyznaczone jednostki referencyjne na terenie gminy Adamów cechuje duże zróżnicowanie pod względem liczby mieszkańców. Najliczniejszą jednostką referencyjną jest Suchowola. W 2021 r. Suchowolę zamieszkiwało 954 osób, co stanowi 20,46% mieszkańców całej gminy. Do dużych jednostek zalicza się również Bondyryz, z 659 mieszkańcami (14,13% mieszkańców gminy). Najmniej liczna jednostka to Trzpieciny. zamieszkuje tam 84 osoby, czyli zaledwie 1,8% ludności gminy Adamów.

Wykres 1 Liczba ludności Gminy Adamów w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Przeprowadzona diagnoza wykazała szereg niekorzystnych procesów demograficznych zachodzących w obrębie gminy Adamów. Wśród najważniejszych z nich jest zjawisko systematycznego wyludniania się obszaru. W analizowanym okresie (lata 2017-2021) z terenu gminy Adamów ubyło

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

łącznie 161 osób. Ogólna liczba mieszkańców w analizowanym okresie spadła więc o 3,34% (średnia dla całej gminy). Uwzględniając populację poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że w większości jednostek analitycznych odnotowano spadek liczby ludności w latach 2017-2021. Najwyższy w: Suchowola (spadek o 26 mieszkańców), Jacnia (spadek o 25 mieszkańców) oraz Szewnia Dolna (spadek o 23 mieszkańców). Jedynie w Szewni Górnej liczba mieszkańców na koniec 2021 roku była analogiczna do danych za rok 2017. Pozytywny trend wzrostu liczby mieszkańców w latach 2017 – 2021 zanotowano jedynie w jednym z trzynastu analizowanych obszarów. Jedyną jednostką, gdzie liczba mieszkańców wzrosła była Feliksówka (wzrost o 5 mieszkańców).

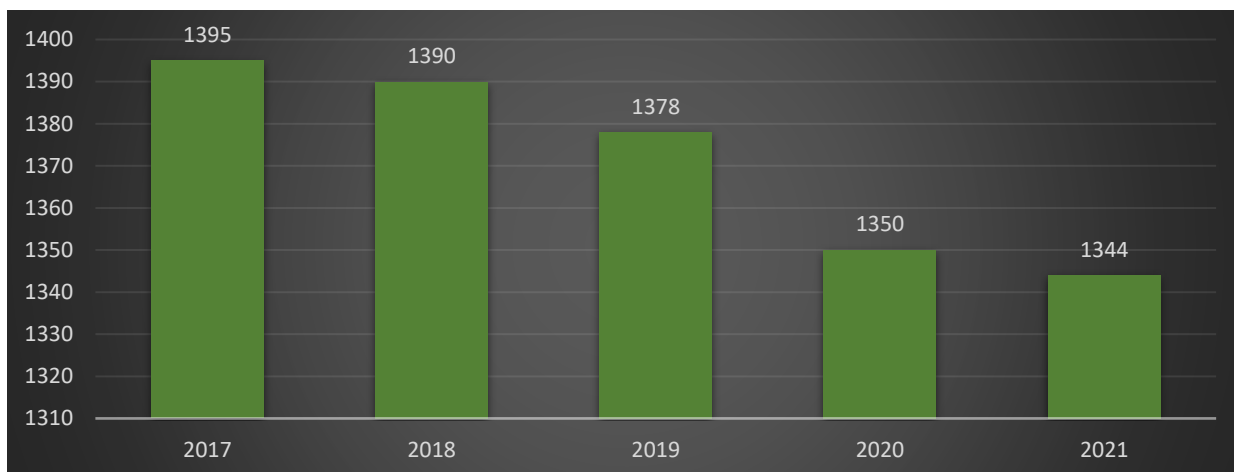
Tabela 10 Liczba ludności gminy Adamów w latach 2017-2021 wg podziału na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Liczba ludności				
	2017	2018	2019	2020	2021
Adamów	381	386	378	376	375
Bliżów	217	213	210	207	198
Bondyryz	671	670	677	667	659
Boża Wola	267	265	260	260	256
Feliksówka	233	234	236	236	238
Jacnia	518	516	507	501	493
Potoczek	198	204	200	191	192
Rachodoszcze	283	275	276	266	271
Suchowola	980	973	968	952	954
Suchowola Kolonia	368	364	362	354	354
Szewnia Górna	376	372	371	367	353
Szewnia Dolna	236	235	238	238	236
Trzepieciny	96	91	90	87	84
Suma	4 824	4 798	4 773	4 702	4 663

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Analogiczne zjawisko występuje w obszarze rewitalizacji. W latach 2017 – 2021 systematycznie ubywało tu mieszkańców. W 2017 r. obszar ten zamieszkiwało 1 395 osób, natomiast w 2021 r. liczba mieszkańców spadła do 1 344.

Wykres 2 Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

W cel stworzenia całościowego obrazu omawianego problemu porównano wskaźnik obrazujący zmianę liczby ludności na przestrzeni lat 2017-2021. Przedmiotowy wskaźnik obrazuje w sposób najbardziej trafny niekorzystne trendy demograficzne zauważalne w większości jednostek analitycznych wchodzących w skład gminy. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Adamów oszacowano, iż średnia wartość wskaźnika dla obszaru całej gminy kształtuje się na poziomie -3,34. Wartość wyżej wymienionego wskaźnika dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi natomiast -3,66. W świetle powyższych danych, w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, sytuacja w zakresie zmiany liczby ludności i kwestii wyludniania się obszaru wygląda gorzej niż w zakresie całej gminy.

Wykres 3 Porównanie wskaźnika zmiany liczby mieszkańców w latach 2017-2021 na terenie obszaru rewitalizacji i całej gminy Adamów

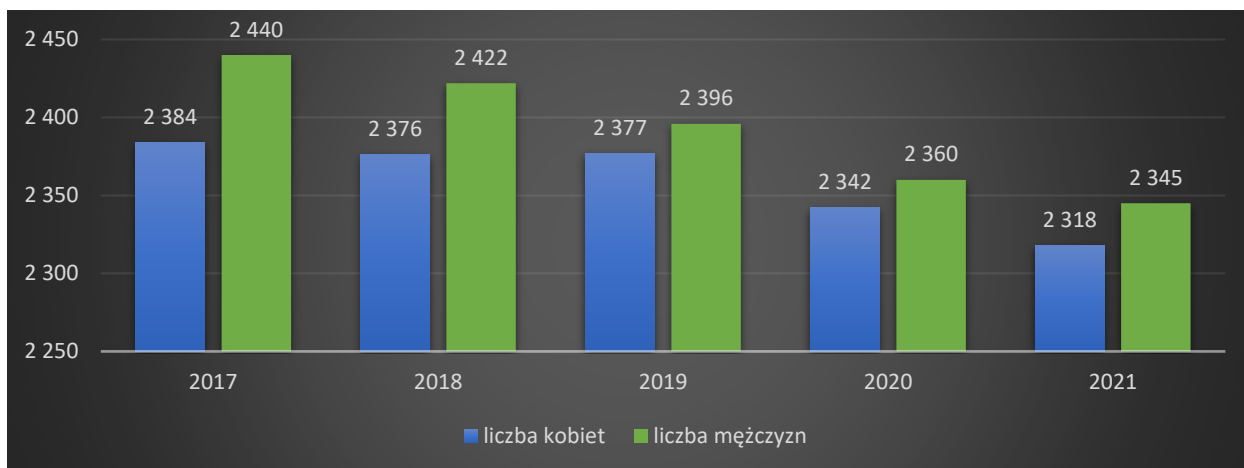

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Współczynnik feminizacji na terenie gminy w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymywał się na zbliżonym poziomie. W 2017 roku kobiety stanowiły 49,42% populacji, w 2018 roku 49,52%, w 2019 roku 49,80%, w 2020 roku 49,81, natomiast w 2021 roku kobiety stanowiły 49,71% ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Wykres 4 Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Adamów w latach 2017-2021

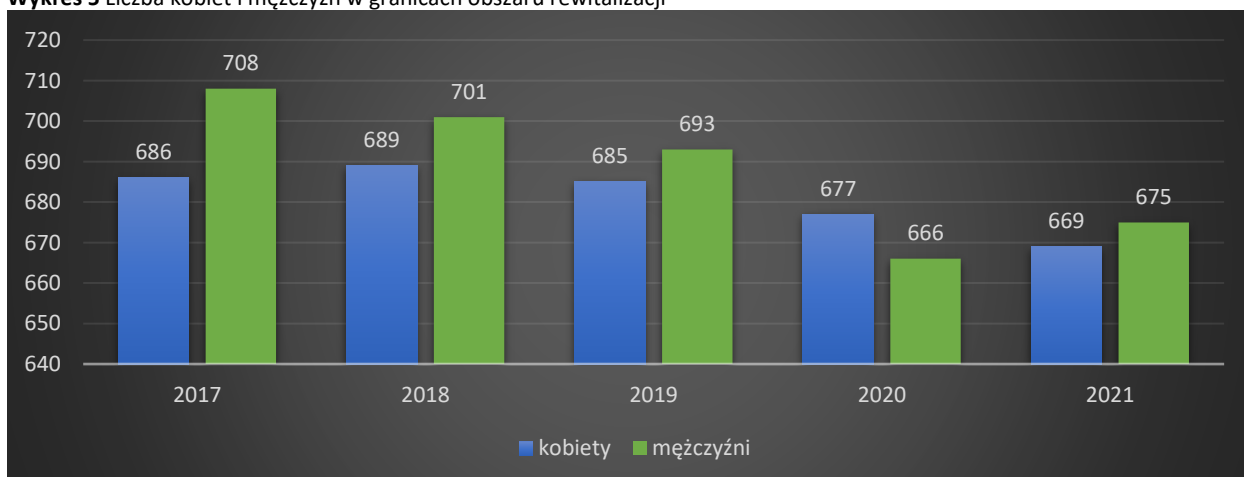
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Zgodnie z udostępnionymi danymi udział kobiet w ogólnej populacji mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest bardzo zbliżony do danych z terenu całej gminy. W latach 2017-2021 w zakresie obu obszarów łącznie kształtował się on następująco: w 2017 r. kobiety stanowiły 49,18% ogółu mieszkańców, w 2018 r. – 49,57%, w 2019 r. – 49,71%, w 2020 r. – 50,15%, natomiast w 2021 r. – 49,78% ogólnej liczby mieszkańców.

Wykres 5 Liczba kobiet i mężczyzn w granicach obszaru rewitalizacji

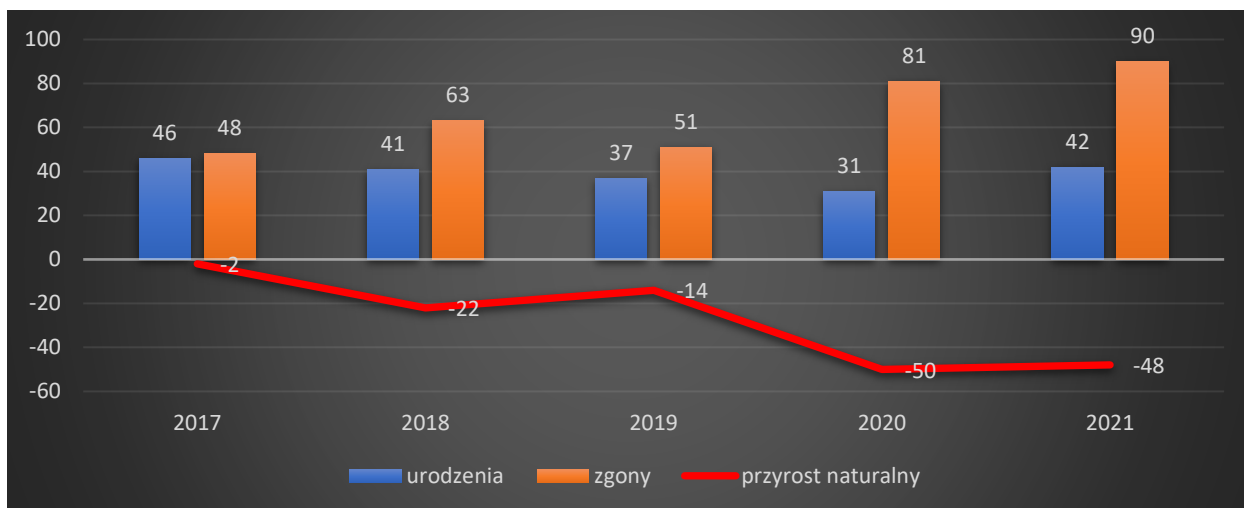
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny oraz saldo migracji. Gmina Adamów w 2021 r. zanotowała ujemny przyrost naturalny wynoszący -48. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu równemu -10,70 na 1000 mieszkańców gminy Adamów. Dla porównania przyrost naturalny w 2017 roku wynosił -2. W całym okresie odniesienia wartość wskaźnika przyrostu naturalnego kształtuje się na ujemnym poziomie. Najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego w 2021 r. zanotowały jednostki referencyjne Bondyrz, gdzie przyrost wyniósł -13 oraz Adamów, Bliżów i Boża Wola ze wskaźnikami na poziomie -6.

Wykres 6 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w Gminie Adamów w latach 2017-2021.

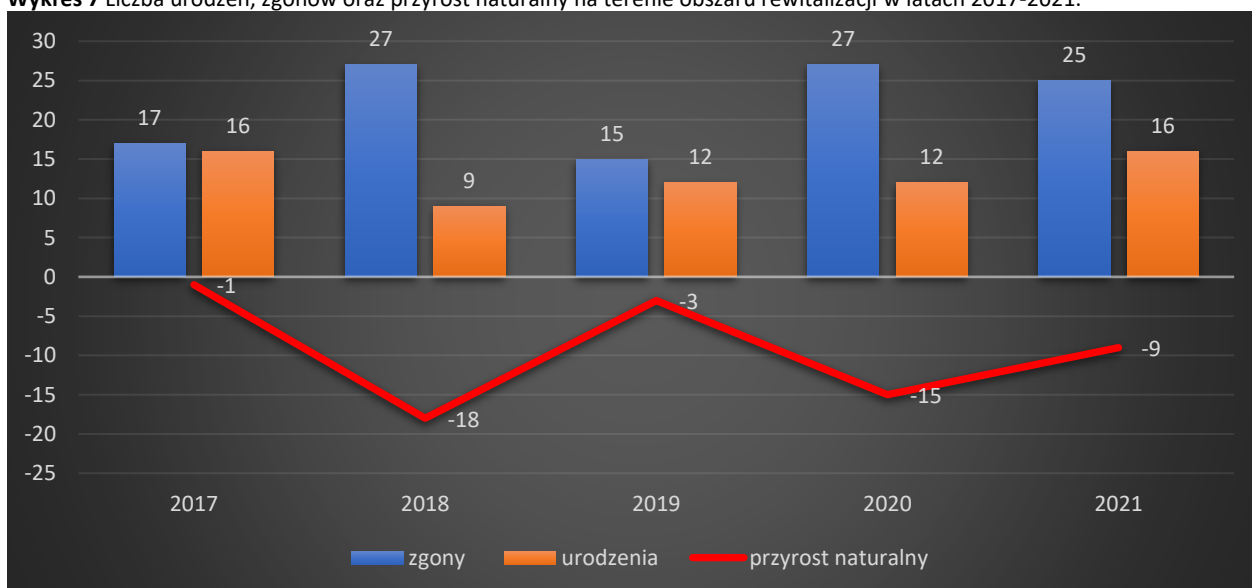
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Sytuacja w zakresie przyrostu naturalnego w obrębie wyznaczonego podobszaru rewitalizacji jest zbieżna z trendami odnotowanymi na terenie całej Gminy Adamów. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy dla obszaru rewitalizacji we wszystkich latach analizy przyrost naturalny kształtował się także na ujemnym poziomie: w 2017 r. -1, w 2018r. -18, w 2019r. -3, w 2020r. -15 oraz w 2021r. -9.

Wykres 7 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021.

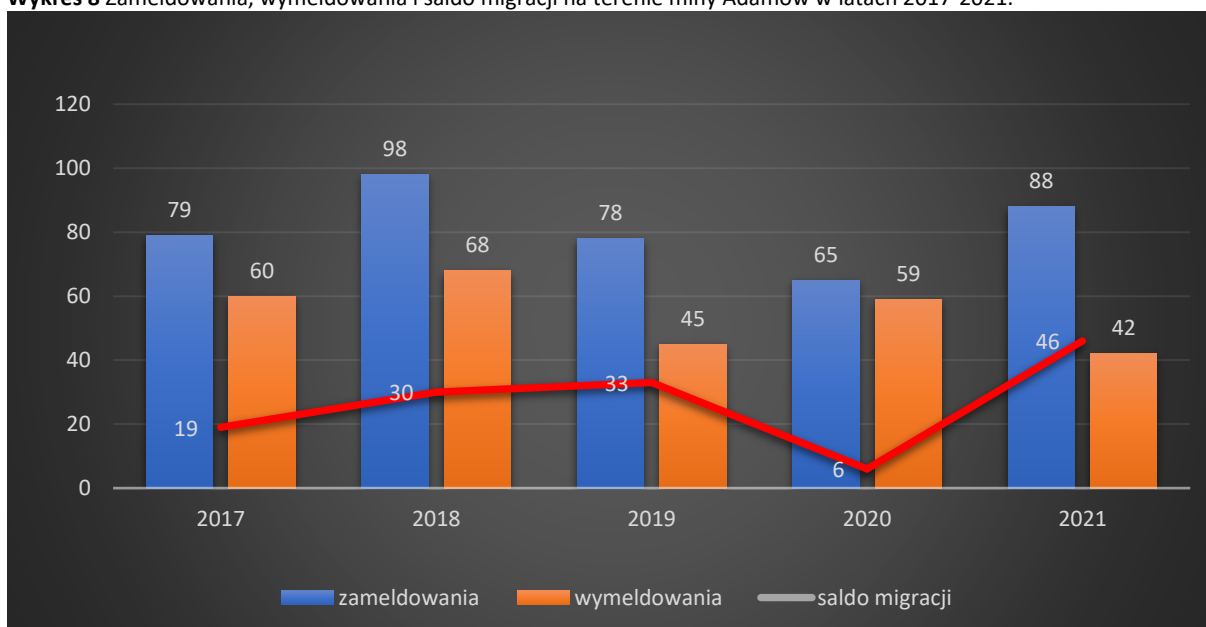
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Kolejny element wpływający na ludność obszaru to saldo migracji. Procesy migracyjne odgrywają istotną rolę nie tylko w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, lecz również wpływają na przemianę struktury wiekowej ludności. Na obszarze gminy Adamów w latach 2017-2021 notuje się tendencję wzrostową w zakresie salda migracji. W 2021 roku wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość w analizowanym okresie – wyniósł 46. Porównując saldo migracji w powiecie zamojskim (w 2021 r.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

wskaźnik wyniósł -65), w gminie Adamów wyraźnie zaobserwować można wysokie wartości salda migracji w analizowanym okresie. Najwyższy poziom wskaźnika salda migracji osiągnął w 2021 r. w obszarach referencyjnych: Bondyrz, gdzie wartość wskaźnika wyniosła +11, Suchowola, gdzie wyniosła ona +9, Feliksówka z wartością wskaźnika +8 oraz Rachodoszcze – wskaźnik równy +7. Z najmniej korzystną sytuacją mamy do czynienia w obszarze referencyjnym Trzepieciny, tam wskaźnik osiągnął wartość -5 oraz Szewnia Dolna z wartością -1. Dodatkowo saldo migracji związane jest z potencjałem gminy Adamów. Po pierwsze ze względu na stosunkowo bliską odległość od Miasta Zamość, gmina Adamów stanowi teren osiedlania się mieszkańców miasta. Gmina stanowi również jedno z najatrakcyjniejszych miejsc turystycznych na Roztoczu. Czyste powietrze oraz piękne krajobrazy i bogate walory naturalne stanowią czynniki decydujące o osiedlaniu się na tym terenie osób z całego kraju.

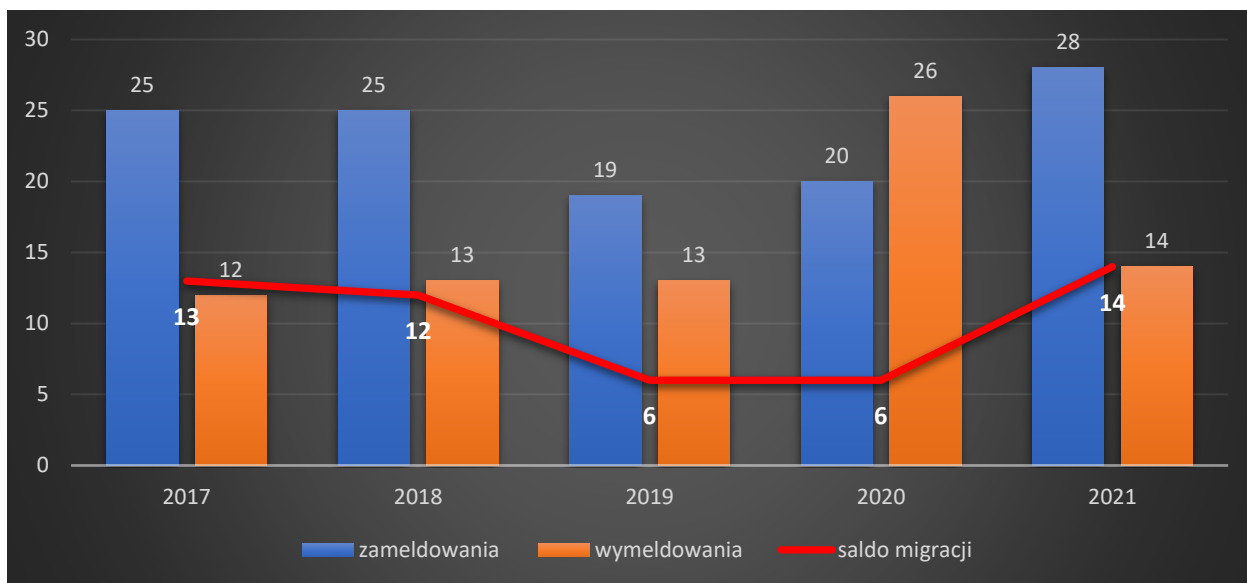
Wykres 8 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji na terenie gminy Adamów w latach 2017-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Zbieżne tendencje w zakresie salda migracji odnotowano w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W omawianym okresie saldo migracji jest dodatnie a jego wartość nieznacznie wzrosła. W roku 2017 saldo wynosiło 13, w 2018 r. 12, w 2019 r. 6, w 2020 r. również 6, natomiast w 2021 r. 14. Analizując przedstawione dane należy również mieć na uwadze fakt, że dane te dotyczą oficjalnych zameldowań i wymeldowań z terenu gminy.

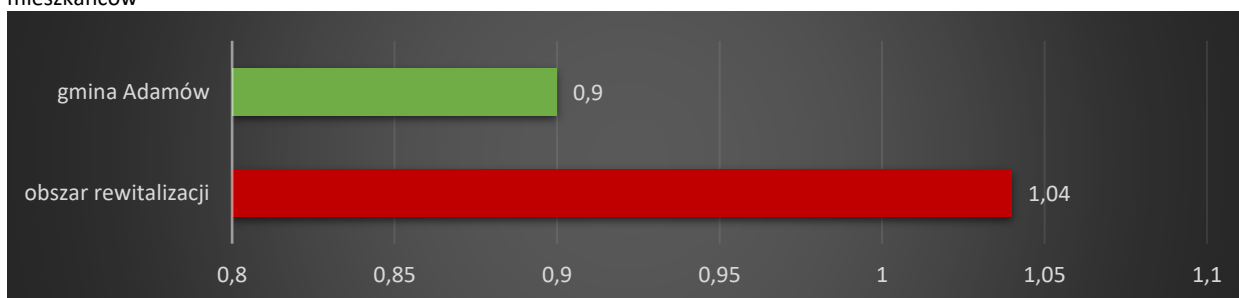
Wykres 9 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji na terenie obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Wśród analizowanych wskaźników delimitacyjnych w obrębie zmiany liczby mieszkańców gminy, który wzięto pod uwagę na potrzeby opracowania diagnozy, była liczba osób, które się wymeldowały z terenu gminy w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia wartość wskaźnika dla obrębu gminy wyniosła w 2021 r. 0,90. W pięciu jednostkach (Trzepieciny, Szewnia Dolna, Suchowola, Jacnia oraz Bliżów) wskaźnik ten kształtował się na poziomie wyższym niż średnia gminna, z najwyższą wartością w jednostce Trzepieciny (5,95). Ponadto w każdej z jednostek zanotowano pewne ruchy ludności, w żadnym wartości wskaźnika nie była równa 0. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji wskaźnik przybiera wartość gorszą niż dla terenu całej gminy.

Wykres 10 Porównanie wskaźnika: liczba osób, które się wymeldowały z terenu gminy w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

❖ Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ depopulacja wyznaczonego podobszaru rewitalizacji w tempie zbliżonym do obszaru całej gminy Adamów - wskaźnik zmiany liczby mieszkańców w latach 2017-2021 prezentuje się gorzej w zakresie wyznaczonych podobszarów niż w zakresie całej gminy (średnia gminy: -3,34; dla wyznaczonego podobszaru rewitalizacji -3,66),

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- ✓ sytuacja w zakresie przyrostu naturalnego w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest zbieżna z trendami odnotowanymi na terenie całej gminy Adamów; zarówno w całej gminie, jak i wyznaczonych obszarach wskaźnik przyrostu naturalnego we wszystkich latach analizy kształtuje się na ujemnym poziomie;
- ✓ zanotowano korzystną sytuację w zakresie salda migracji (zarówno w obszarze gminy, jak i obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021 odnotowuje się dodatnie saldo migracji); sytuacja taka determinowana jest atrakcyjnym położeniem zarówno gminy, jak i wyznaczonego obszaru rewitalizacji; jednocześnie pozytywny trend salda migracji nie jest wystarczający, aby wywrzeć wpływ na zjawiska w zakresie populacji obszaru;
- ✓ dwa wskaźniki delimitacyjne dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji przyjmują wartość gorszą niż dla obszaru całej gminy.

4.1.2 Struktura wieku mieszkańców

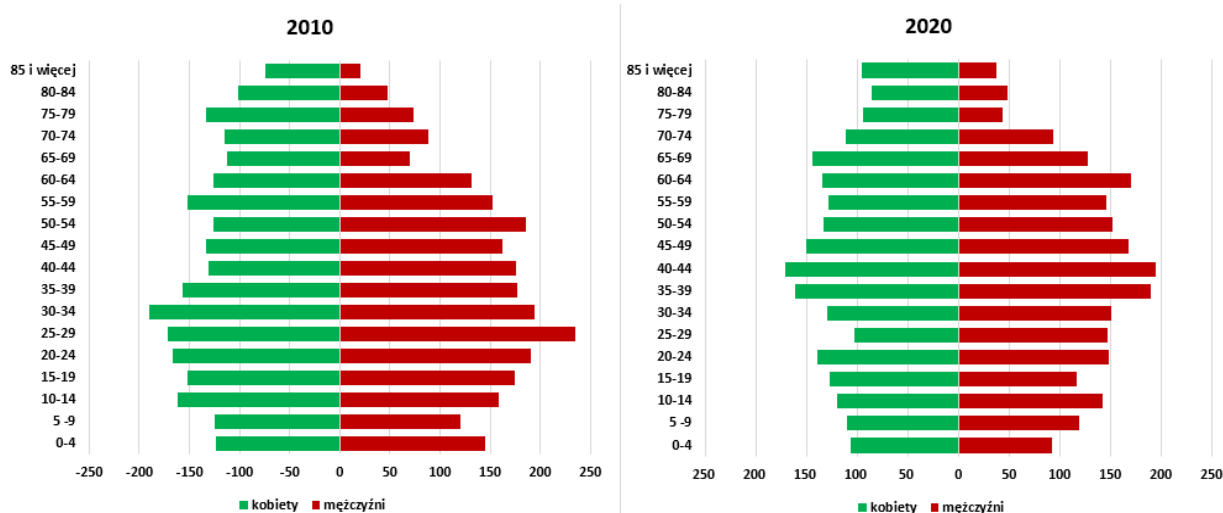
Struktura wieku mieszkańców stanowi istotny element decydujący zarówno o możliwościach rozwojowych danej jednostki, jak również wpływający na kształtowanie systemu polityki społecznej.

Analiza danych dotyczących wieku mieszkańców gminy Adamów wskazuje także na występowanie negatywnych zjawisk, charakterystycznych dla całej Polski. Zauważalny jest trend stopniowego starzenia się populacji ludności gminy. Wskazują na to piramidy wieku i płci zamieszone poniżej. Zgodnie z danymi GUS średni wiek mieszkańców gminy Adamów w 2020 r. wynosił: 41,1 lat. Jest to wartość nieznacznie lepsza od średniej wojewódzkiej, która kształtowała się na poziomie 42,2 lata i średniej krajowej – 42,00 lata. W grupie wiekowej osób powyżej 55 roku życia zauważalny jest także trend, iż liczebność kobiet zaczyna przekraczać znacznie liczebność mężczyzn (w szczególności powyżej 70 roku życia). Jest to zjawisko charakterystyczne dla całego kraju – zgodnie ze statystykami mężczyźni żyją krócej niż kobiety.

Kształt piramid wieku i płci mieszkańców gminy Adamów na przestrzeni ostatniego 10-lecia wskazuje na regresywny typ społeczeństwa – przejściową fazę pomiędzy społeczeństwem młodym a starym. Porównując oba wykresy można zauważyć, że podstawa piramidy obrazującej strukturę ludności w 2010 r. uległa zmniejszeniu, rozszerza się natomiast wierzchołek piramidy, co wskazuje na systematyczne starzenie się społeczeństwa

Wykres 11 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Adamów w 2010 r. oraz 2020 r.

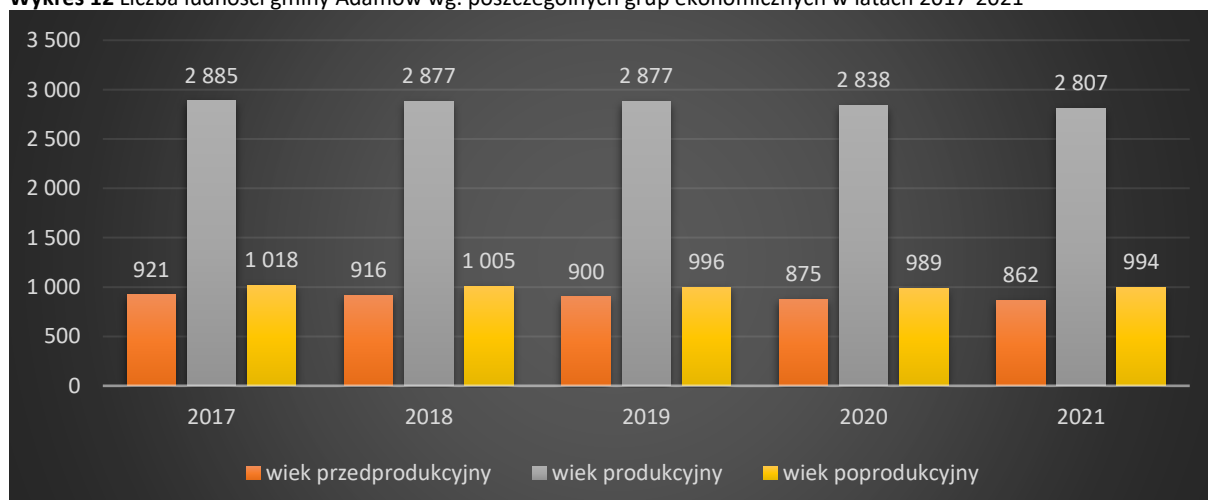
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Zjawisko starzenia się społeczności gminy jest jeszcze szczególnie zauważalne, gdy analizie poddamy dane dotyczące udziału ludności według ekonomicznych grup wieku oraz ich zmiany w badanym okresie. Na koniec 2021 r. udział osób wg. poszczególnych ekonomicznych grup na terenie gminy kształtował się w następujący sposób: osoby w wieku przedprodukcyjnym - 18,48%, osoby w wieku produkcyjnym - 60,20%, osoby w wieku poprodukcyjnym - 21,32%. Dostępne dane pozwalają zaobserwować, iż w gminie Adamów na przestrzeni lat 2017-2021 nieznacznie wzrósł odsetek ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, z 59,80% w 2017 r. do 60,20% w 2021 r. (o 0,4 punktu procentowego). Wzrósł też procentowy udział osób w wieku poprodukcyjnym z 21,10%, w 2017 r. do 21,32% w 2021 r. Zmalał natomiast odsetek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, z 19,09% w 2017 r. do 18,48% w 2021 r.

Wykres 12 Liczba ludności gminy Adamów wg. poszczególnych grup ekonomicznych w latach 2017-2021

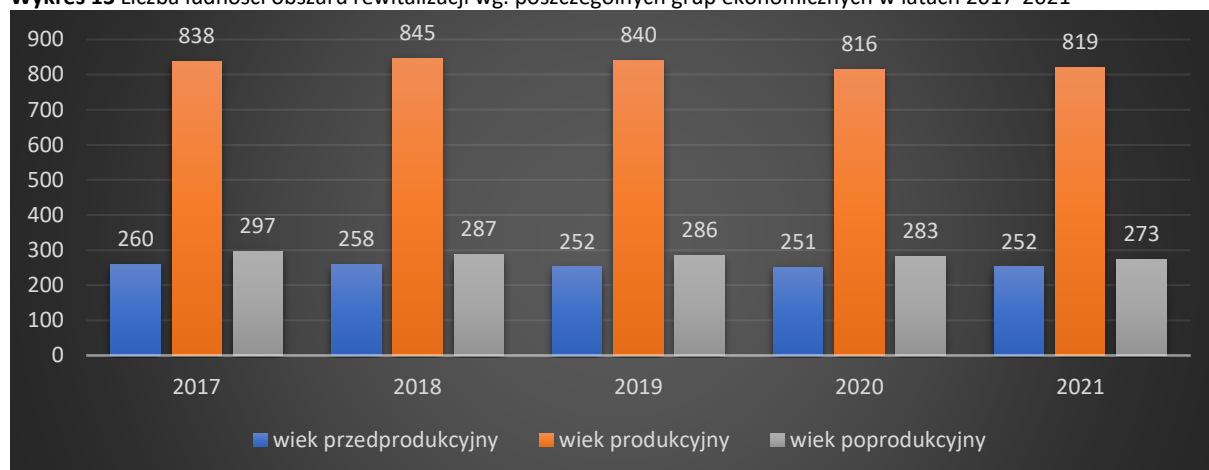

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Analizując zagadnienie grup ekonomicznych na obszarze rewitalizacji zauważyć można nieznaczny wzrost procentowego udziału osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. W 2017 r. wynosił on 18,64%, w 2021 r. natomiast 18,75%. W okresie tym odnotowano wzrost na poziomie 0,11 punktu procentowego, co stanowi wartość niższą niż średnia gminy. Podobnie liczba ludności w wieku produkcyjnym: w 2017 r. odsetek wyniósł 60,07%, w 2021 r. – 60,94%. Zmalał odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym, z 21,29% w 2017 r. do 20,31% w roku 2021.

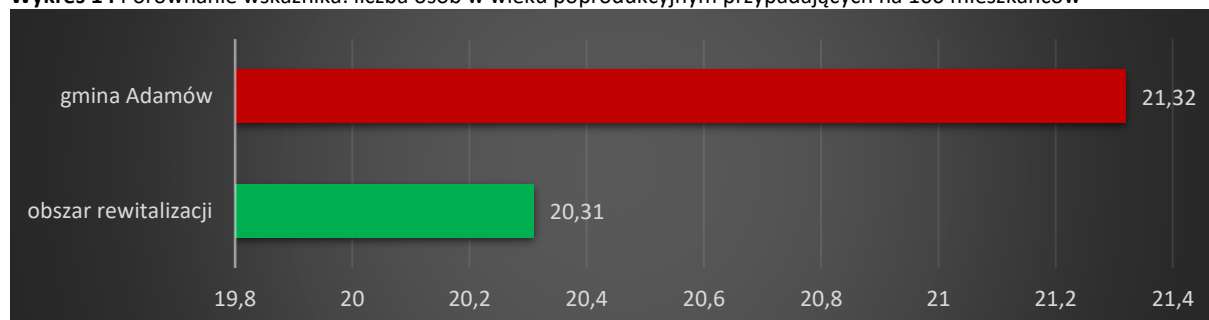
Wykres 13 Liczba ludności obszaru rewitalizacji wg. poszczególnych grup ekonomicznych w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

W celu weryfikacji negatywnych trendów demograficznych świadczących o niekorzystnej strukturze wieku mieszkańców analizie poddano współczynnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców (stan na koniec 2021 r.). Średnia wartość ww. wskaźnika dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 21,32. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie niższym niż dla obszaru całej gminy i przyjmuje wartość: 20,31.

Wykres 14 Porównanie wskaźnika: liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

W zakresie wyludniania oraz starzejącego się społeczeństwa szczególnie niekorzystnie wyglądają prognozy GUS, w świetle których w Polsce procesy te będą się systematycznie nasilały. Z sytuacją taką będziemy również mieli do czynienia na terenach wiejskich powiatu zamojskiego. Zgodnie z danymi GUS liczba mieszkańców gmin wiejskich zmniejszy się na przestrzeni kolejnych 25 lat

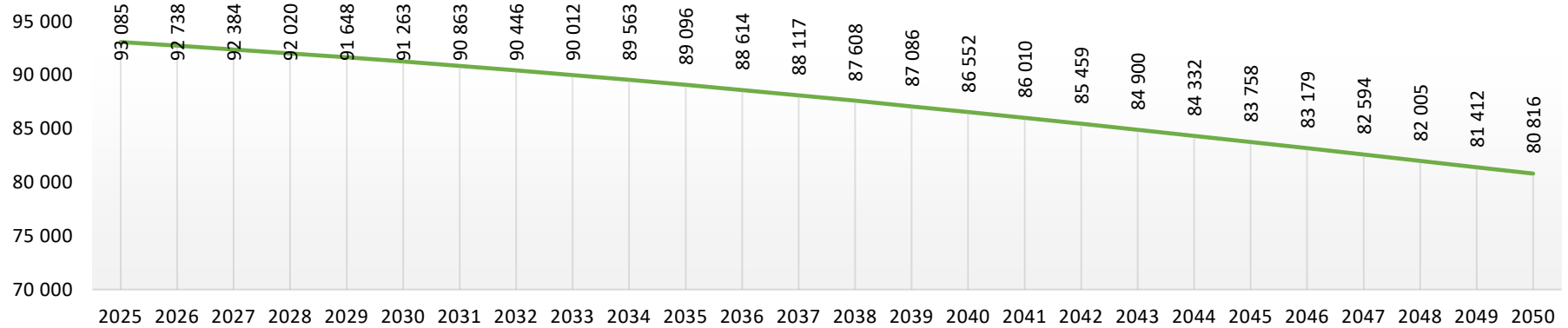
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

o 13,18% (z 93 085 w 2025 r. do 80 816 w 2050 r.). Dodatkowo kształty, zaprezentowanych poniżej, piramid wieku ludności, obrazują występowanie wyżów i niżów demograficznych w strukturze wieku kobiet i mężczyzn. Wraz z upływem lat podstawa piramidy (dzieci i młodzież) będzie się coraz bardziej zwężać, z kolei jej górna część (seniorzy) – będzie się rozszerzała. Na początku lat 50-tych XX wieku przeciętne trwanie życia wynosiło 47 lat, w 2011 roku – 65 lat, natomiast w 2050 roku średnia długość życia ulegnie wydłużeniu do 75 lat². Wraz z procesem starzenia się społeczeństwa będzie postępował proces wyludniania. W efekcie będzie to skutkowało zmniejszającą się liczbą dzieci w wieku szkolnym, co wpłynie na konieczność ograniczenia sieci szkół i tym samym przyczyni się do pogłębienia degradacji społecznej i kulturalnej

---

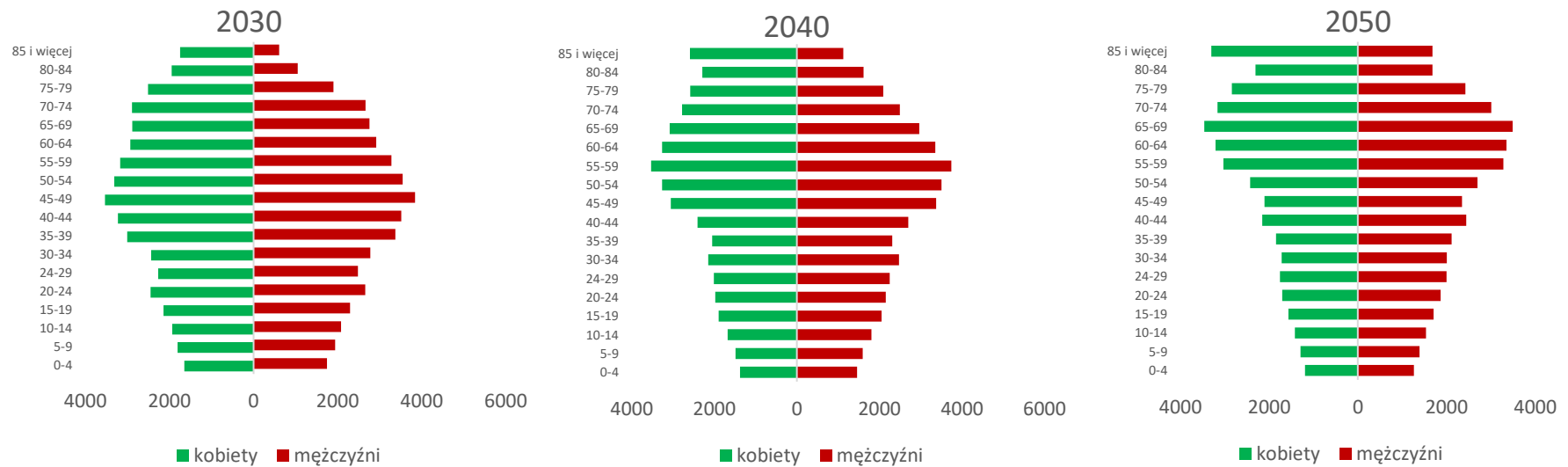
² A. Dragan, *Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki*, Opracowania Tematyczne, OT-601, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, s. 3.

Wykres 15 Prognozowana liczba ludności na obszarach wiejskich powiatu zamojskiego w latach 2025-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050; GUS

Wykres 16 Prognozowana struktura ludności według płci i grup wiekowych na obszarach wiejskich powiatu zamojskiego w roku 2030,2040,2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050; GUS

❖ Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym – co prawda wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w zakresie obszaru rewitalizacji wynosi 20,31 kształtuje się na poziomie nieznacznie niższy niż średnia gminna (21,32), jednakże udział ten jest wysoki;
- ✓ negatywne trendy obserwowalne są także podczas analizy kształtu piramidy wieku, której wierzchołek w kolejnych latach rozszerza się, podstawa zaś zmniejsza, co oznacza coraz większy udział mieszkańców w podeszłym wieku w ogólnej liczbie mieszkańców, innymi słowy obrazuje systematyczny proces starzenie się społeczeństwa.

4.1.3 Bezrobocie

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, silnie związanym z innymi negatywnymi procesami, jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Obszar województwa lubelskiego pod względem gospodarczym i ekonomicznym należy do regionów biednych i słabo rozwiniętych. Gmina Adamów, jako część tego obszaru, boryka się z wieloma problemami społecznymi, z których na pierwszy plan wysuwa się zjawisko bezrobocia. Jest ono uważane za podstawową przyczynę pozostawania ludzi w sferze ubóstwa, narastania konfliktów

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

wewnątrz rodziny, a także odpowiada za jej dezorganizację i powstawanie patologii społecznych takich, jak alkoholizm czy przestępczość nieletnich.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Zamościu na przestrzeni lat 2017-2021 zauważalne są wahania liczby osób bezrobotnych z terenu gminy Adamów, jednak porównując lata 2017 i 2021 widoczny jest spadek tej liczby. W kolejnych latach liczba ta wynosiła: 2017r. - 167, 2018 r. – 168, 2019 r. – 143, 2020 r. – 192, 2021 r. – 142 (spadek o 14,97%). Sytuacja ta nie świadczy niestety o znacznej poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Biorąc pod uwagę wysokość wypłacanych świadczeń, część z osób rezygnuje z rejestracji w PUP.

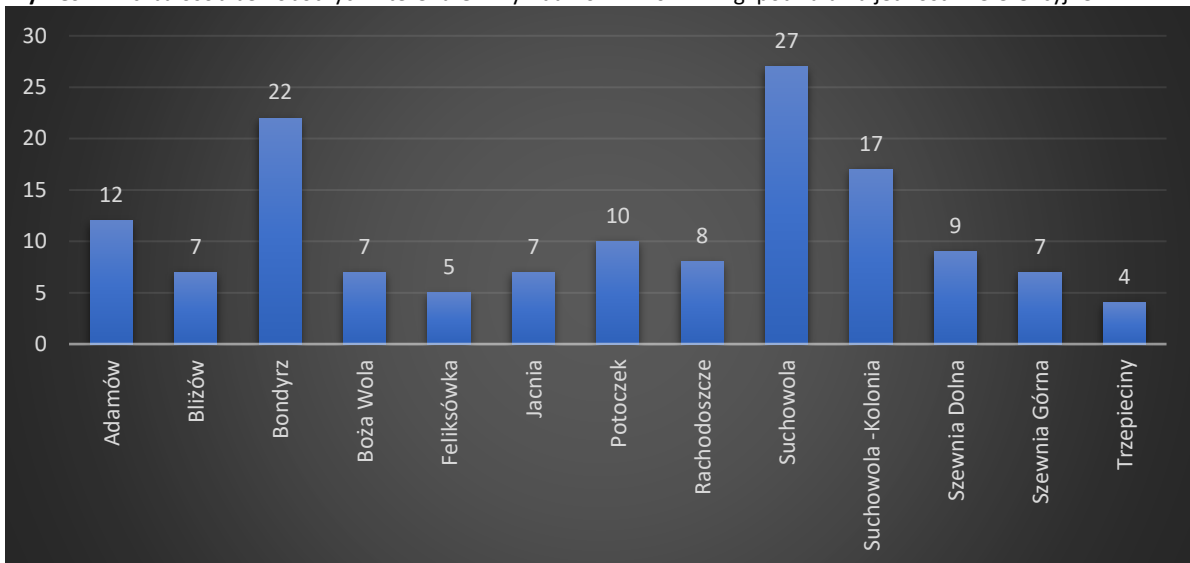
Tabela 11 Charakterystyka osób bezrobotnych z terenu gminy Adamów w 2021 r. wg poszczególnych kategorii

Kategoria bezrobotnych	Razem	Kobiety
Zamieszkali na wsi	142	69
W tym: posiadający gospodarstwo rolne	7	3
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	7	1
Cudzoziemcy	1	1
Bez kwalifikacji zawodowych	24	14
Bez doświadczenia zawodowego	32	14
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	26	26
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	118	61
Do 30 roku życia	38	15
W tym: do 25 roku życia	19	7
Długotrwale bezrobotne	85	47
Powyżej 50 roku życia	27	7
Korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	0	0
Posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	28	25
Posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	1	1
Niepełnosprawni	8	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

W 2021 r., podobnie jak w poprzednich latach, największa liczba osób bezrobotnych zamieszkiwała jednostki Suchowola (19,01% ogólnej liczby bezrobotnych), Bondyrz (15,49%) oraz Suchowola-Kolonia (11,97%). Najkorzystniej pod względem liczby bezrobotnych sytuacja wygląda w jednostkach Trzepieciny (2,82%), Feliksówka (3,52%) oraz Bliżów, Boża Wola, Jacnia oraz Szewnia Górna (4,93%).

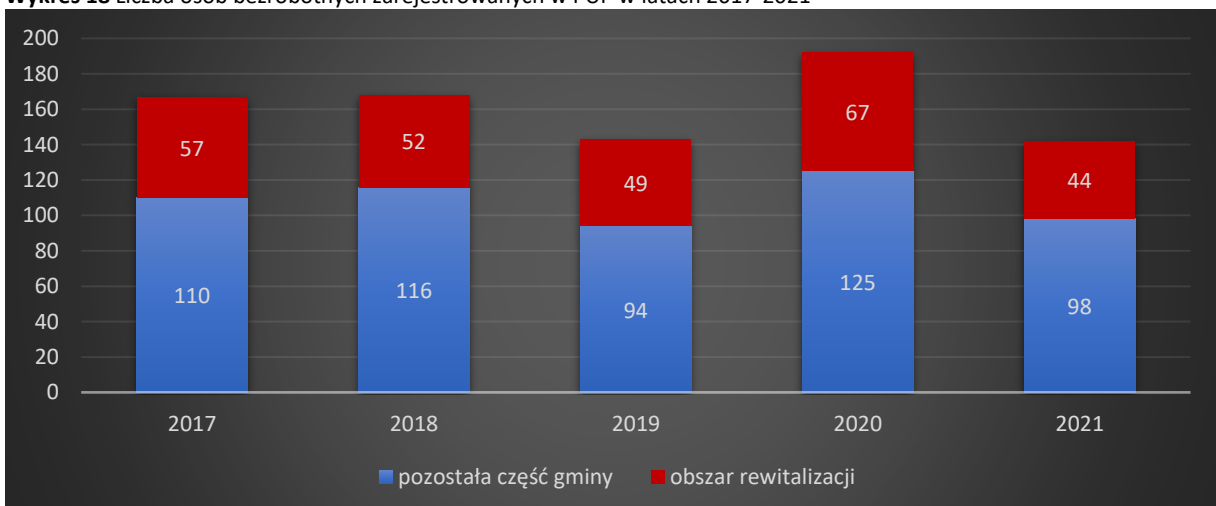
Wykres 17 Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Adamów w 2021 r. wg. podziału na jednostki referencyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Dane dotyczące bezrobotnych wskazują, iż udział bezrobotnych zamieszkałych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji wśród ogólnej liczby bezrobotnych z terenu gminy Adamów kształtował się na stosunkowo wysokim poziomie. W 2017 r. bezrobotni z terenu rewitalizacji stanowili 34,13% ogólnej liczby bezrobotnych z terenu gminy, w 2018 r. – 30,95%, w 2019 r. – 34,27%, w 2020 r. – 34,90%, w 2021 r. – 30,99%. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w latach 2017-2021 odnotowano także spadek liczby osób zarejestrowanych w PUP, jest on wyższy niż w przypadku obszaru całej gminy (gmina: -14,97%; obszar rewitalizacji: -22,81%).

Wykres 18 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2017-2021

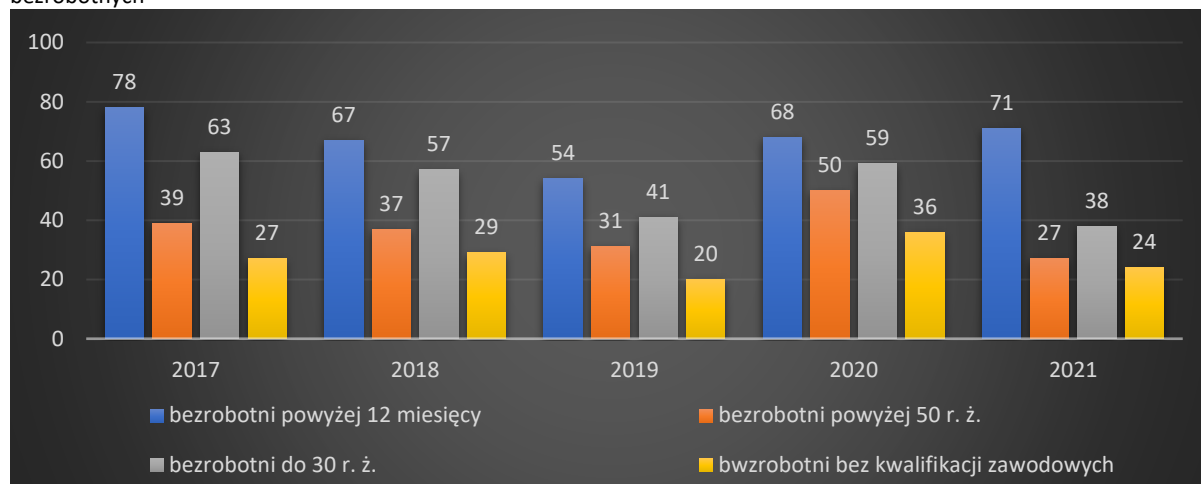

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

W analizowanym okresie na terenie gminy Adamów zmalała liczba osób długotrwale bezrobotnych, (czyli pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy). W 2017 wyniosła ona 78, a w 2021 już 71 (spadek o 8,97%). Spadła także liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (z 27 osób w

2017 r. do 24 w 2021 r., a więc o 11,11%), bezrobotnych powyżej 50 roku życia (spadek o 12 – 30,77%) oraz bezrobotnych do 30 roku życia (spadek o 25 osób, czyli o 39,68%). Na przestrzeni badanych lat 2017-2021 największą grupę mieszkańców zarejestrowanych w PUP stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, odpowiednio: 46,71%, 39,88%, 37,76%, 35,41% i 50%.

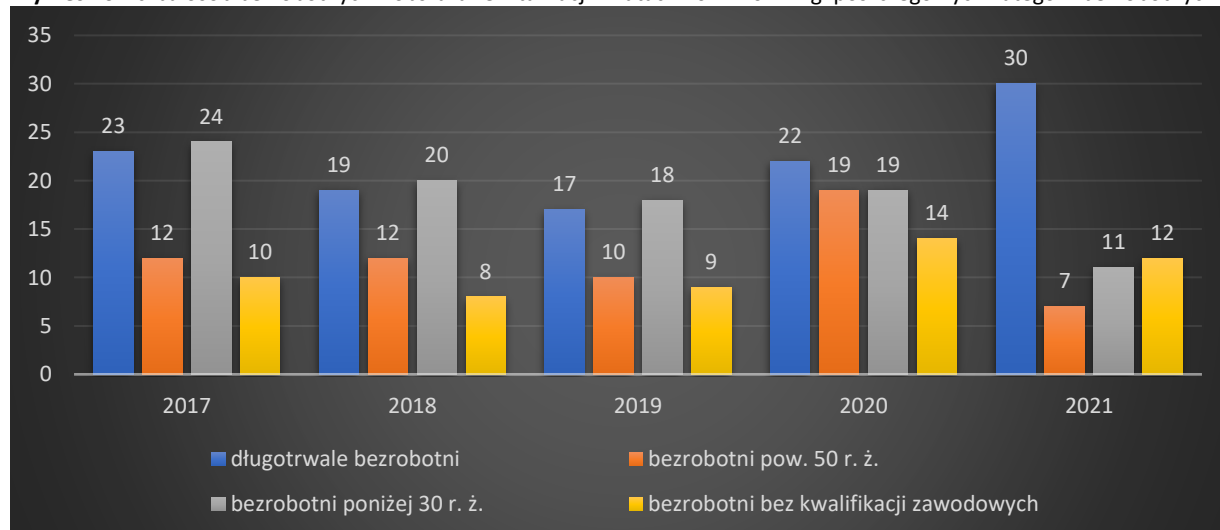
Wykres 19 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Adamów w latach 2017-2021 wg. poszczególnych kategorii bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

W obszarze rewitalizacji dane dotyczące liczby bezrobotnych świadczą o występowaniu podobnych trendów z terenem całej gminy. Ogólna liczba bezrobotnych w okresie 2017-2021 na terenie gminy oraz w obszarze rewitalizacji uległa zmniejszeniu. W 2017 r. było 167 bezrobotnych, w tym 57 zamieszkiwało obszar rewitalizacji. W kolejnych latach dane te prezentowały się w następujący sposób: 2018 r.-168, w tym 52 obszar rewitalizacji, 2019 r.-143, w tym 49, 2020 r.-192, w tym: 67, 2021 r.-142, w tym: 44. Na poniższym wykresie zaprezentowano w sposób szczegółowy informacje na temat liczby poszczególnych kategorii bezrobotnych w latach 2017-2021 zamieszkujących obszar rewitalizacji.

Wykres 20 Liczba osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji w latach 2017-2021 wg. poszczególnych kategorii bezrobotnych

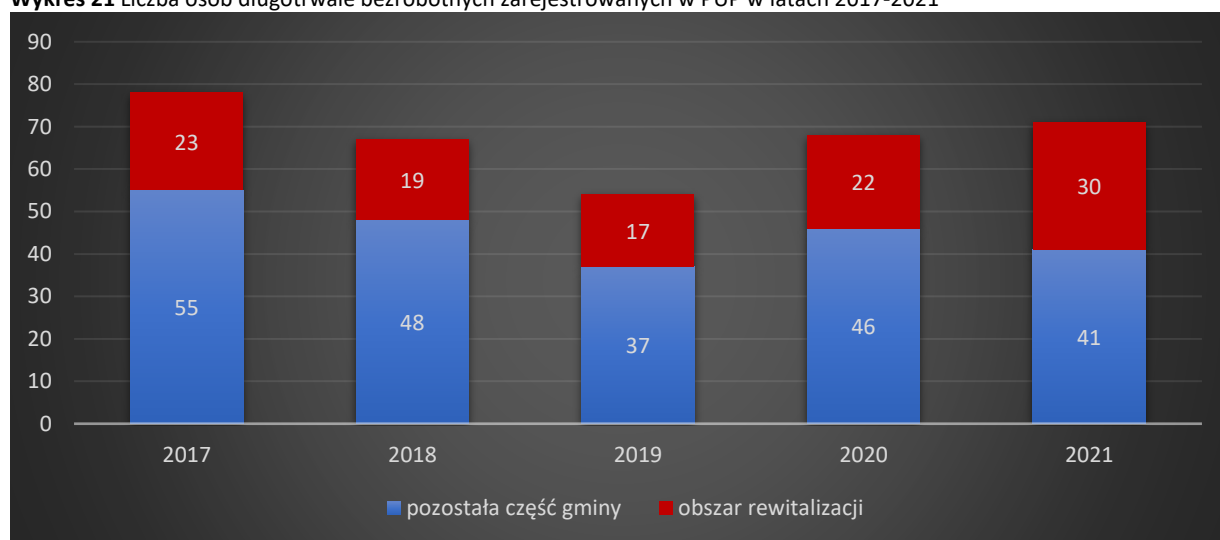

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Biorąc pod uwagę szczególne kategorie bezrobotnych najliczniejszą grupę na obszarze rewitalizacji stanowią długotrwale bezrobotni. W analizowanym okresie zanotowano niekorzystne trendy; odmienne niż w zakresie całej gminy. Na przestrzeni lat 2017-2021 na obszarze całej gminy odnotowano spadek osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP. Liczba ta zmalała o 8,97%. Niepokoi fakt, iż na obszarze rewitalizacji liczba długotrwale bezrobotnych (porównując 2017 r. oraz 2021 r.) wzrasta- zanotowano wzrost na poziomie 30,43% (z 23 osób w 2017 r. do 30 w 2021 r.). O koncentracji tego negatywnego zjawiska na obszarze rewitalizacji świadczy dodatkowo fakt, iż z roku na rok udział osób długotrwale bezrobotnych zamieszkujących tenże obszar w ogólnej liczbie osób długotrwale bezrobotnych z terenu gminy ulega systematycznemu wzrostowi (2017 r. – 29,49%, 2018 r. – 28,36%, 2019 r. – 31,48%, 2020 r. – 32,35%, 2021 r. – 42,25%).

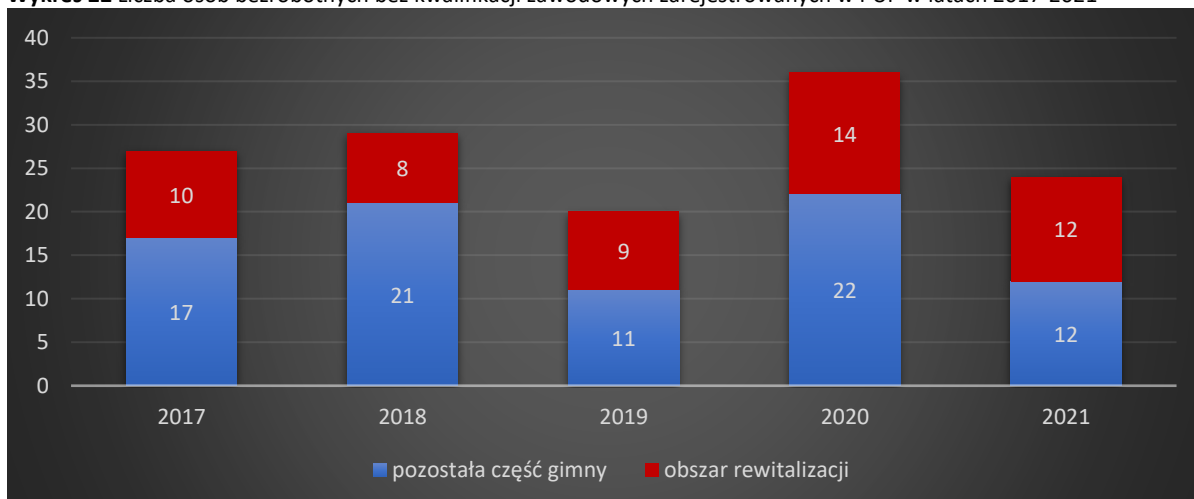
Wykres 21 Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Kolejna z analizowanych w ramach niniejszej diagnozy kwestii dotyczy osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Podobnie jak w przypadku ww. kategorii, również w tym zakresie, na terenie całej gminy odnotowano spadek liczebności tej grupy na poziomie 11,11%. Natomiast na obszarze rewitalizacji liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP (porównując rok 2017 oraz 2021) wzrosła o 20%. Podobnie, jak w przypadku długotrwale bezrobotnych, wzrósł udział analizowanej grupy bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji w stosunku do całej gminy (2017r.-37,04%, 2018 r. -27,59%, 2019 r. – 45,00%, 2020 r. -38,89%, 2021 r. -50,00%).

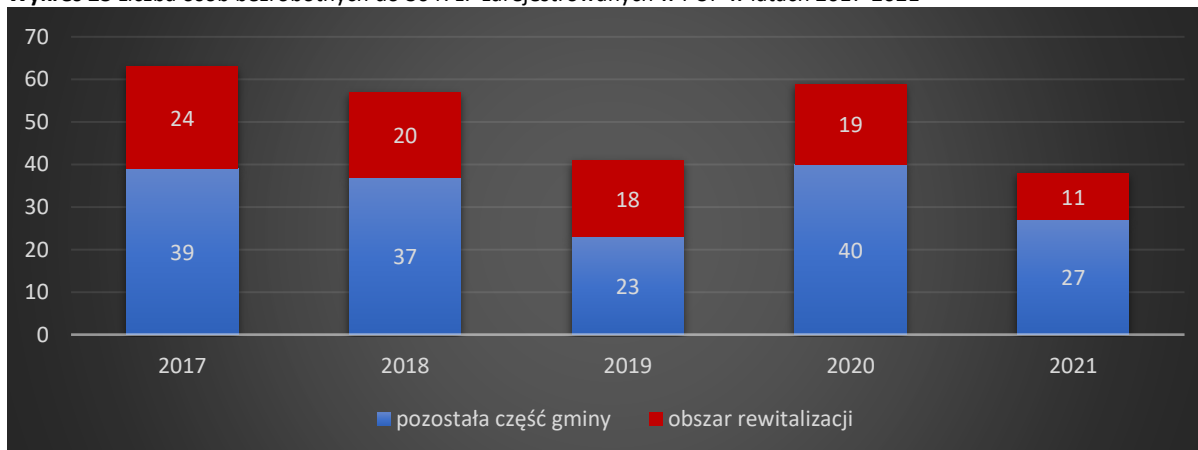
Wykres 22 Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Następną w kolejności najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni poniżej 30 roku życia. Zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i na terenie całej gminy zanotowano spadek tej grupy bezrobotnych (obszar gminy: -39,68%, obszar rewitalizacji: -54,17%). Zmniejszył się także udział tej kategorii bezrobotnych z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie osób bezrobotnych do 30 r.ż. (z 38,10% w 2017 r. do 28,95% w 2021r.).

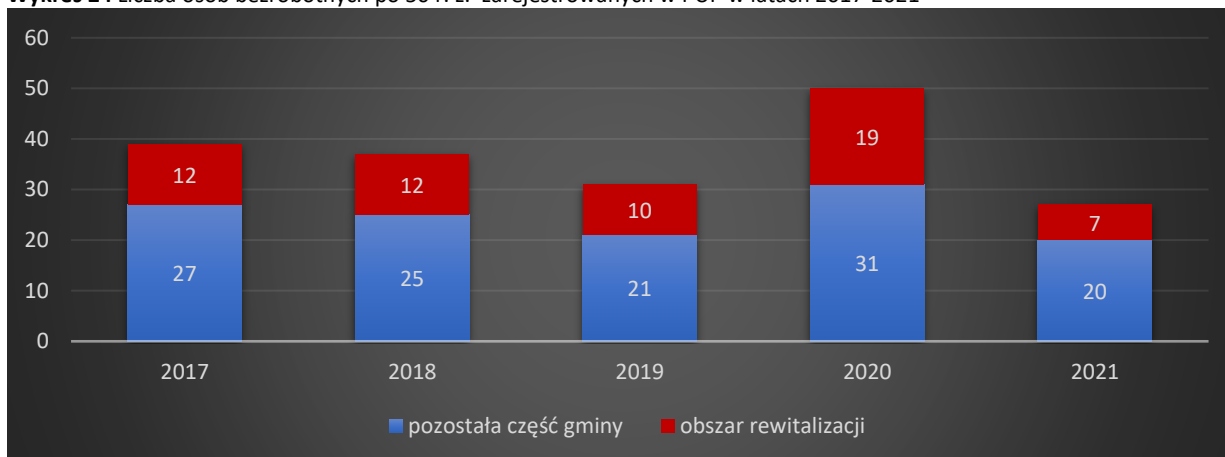
Wykres 23 Liczba osób bezrobotnych do 30 r.ż. zarejestrowanych w PUP w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Ostatnią grupę stanowią osoby bezrobotne po 50 roku życia. Zarówno w zakresie całej gminy, jak i obszaru rewitalizacji liczebność tej kategorii uległa zmniejszeniu. Na terenie całej gminy o 30,77%, na obszarze rewitalizacji o 41,67%. Odsetek ww. grupy z obszaru rewitalizacji w stosunku do terenu całej gminy kształtował się następująco; w 2017 r. było to 30,77%, w 2018 r. – 32,43%, w 2019 r. – 32,26%, w 2020 r. – 38%, natomiast w 2021 r. – 25,93%.

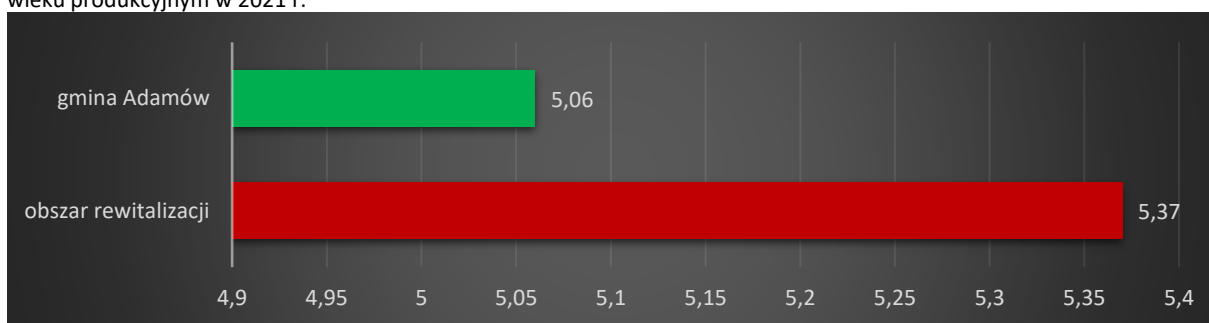
Wykres 24 Liczba osób bezrobotnych po 50 r. ż. zarejestrowanych w PUP w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

W celu dokonania szczegółowej analizy niezbędna jest weryfikacja problemu bezrobocia w odniesieniu do potencjału ludnościowego danego obszaru. Ze względu na specyfikę analizowanego zagadnienia dokonano porównania w stosunku do grupy mieszkańców zaliczanych do osób w wieku produkcyjnym (tj. kobiety w wieku 18-54 oraz mężczyźni w wieku 18-64). Zgodnie z danymi PUP w 2021r. łączna liczba osób bezrobotnych na terenie całej gminy Adamów wyniosła 142, w tym 30,99% wszystkich bezrobotnych zamieszkiwało wyznaczony podobszar rewitalizacji. W ramach prowadzonych analiz badaniu poddano wskaźnik dotyczący liczby osób bezrobotnych przypadającej na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. Średnia wartość przedmiotowego wskaźnika dla obszaru całej gminy kształtowała się na poziomie: 5,06. W obrębie wyznaczonego podobszaru wskaźnik przybiera wartość wyższą niż ww. średnia, tj. 5,37.

Wykres 25 Porównanie wskaźnika: liczba osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

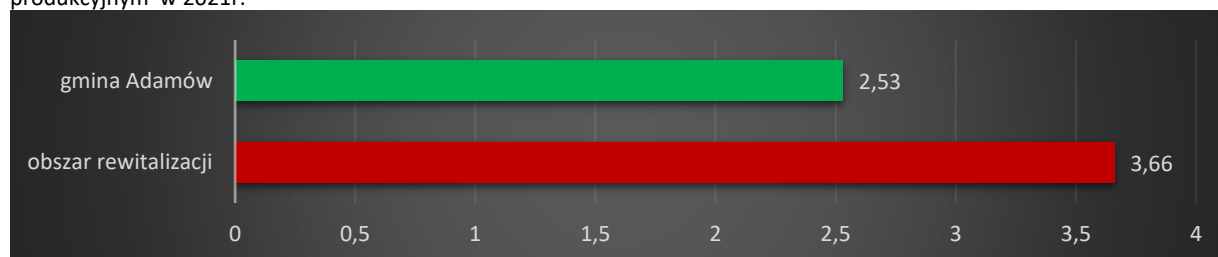
Źródło: Opracowanie własne

Szczególnie niepokoi fakt, iż w całym okresie odniesienia notowany jest bardzo duży udział długotrwale bezrobotnych (tj. pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 m-cy) w ogólnej liczbie zarejestrowanych osób bezrobotnych. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im dłuższy jest ten okres, tym cięższy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Przedłużenie okresu pozostawania bez stałych

środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Brak dochodów, inna organizacja czasu wolnego, czy też większa dyspozycyjność wpływa na zwiększenie polaryzacji dwóch grup - bezrobotnych oraz pracujących. Osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Odczuwają też niechęć i silną presję ze strony osób, które podejmują aktywnie pracę zawodową. Poza tym w ich otoczeniu zaczynają dominować inni bezrobotni, co dodatkowo zmniejsza szansę znalezienia pracy i powoduje izolację społeczną. Po pewnym okresie nieudanych prób znalezienia zatrudnienia następuje adaptacja do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po 12 m-cach bezskutecznych poszukiwań pracy następuje już tylko pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji. Współistnieje postępujący proces dezaktywacji, obniżenia aktywności życiowej, pogarszających się problemów psychicznych (depresja, rezygnacja, apatia) i fizycznych. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów i niepowodzeń w poszukiwaniu pracy, następuje osłabienie motywacji, zmniejszenie intensywności poszukiwań, a zarazem zwiększa się poczucie bezcelowości. W konsekwencji niepowodzenia osłabiają poczucie sprawstwa, co przyczynia się do zjawiska wyuczonej bezradności, które osłabia szukanie, lub gotowość podjęcia zatrudnienia, aż w końcu prowadzi do akceptacji stanu bezrobocia.

Analiza wskaźnika obrazującego liczbę osób długotrwale bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. wskazuje znacznie wyższy poziom koncentracji bezrobocia w wyznaczonym podobszarze rewitalizacji w porównaniu do obszaru gminy. Wartość wskaźnika dla całej gminy Adamów wyniosła 2,53, natomiast dla obszaru rewitalizacji kształtuje się na poziomie 3,66.

Wykres 26 Porównanie wskaźnika: liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021r.

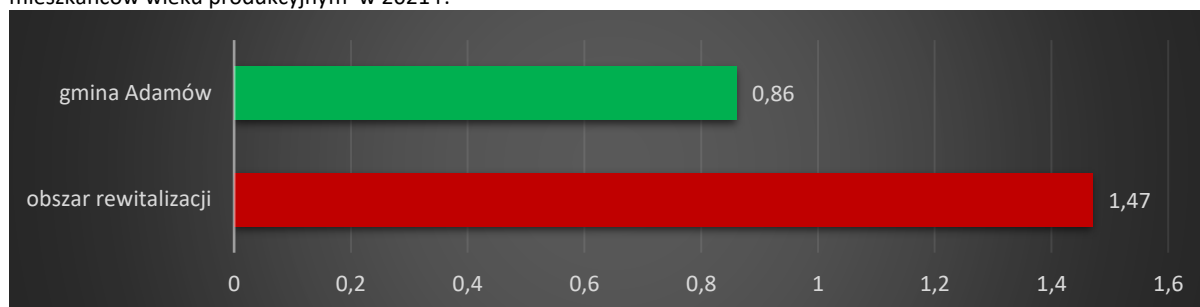
Źródło: Opracowanie własne

Ostatnim z badanych zagadnień jest silna korelacja pomiędzy bezrobociem a brakiem odpowiednich kwalifikacji i wykształcenia. Na ogół im wyższe wykształcenie, tym więcej uniwersalnych umiejętności, większy wybór ról zawodowych, możliwości przystosowania się do nowych warunków. Poza tym obserwowana jest duża gotowość do podjęcia zatrudnienia i szerszy repertuar metod poszukiwań. Dobre wykształcenie to również większy wachlarz ofert pracy, proporcjonalnie lepsze możliwości finansowe, krótszy czas poszukiwań i mniejsze koszty starania się o zatrudnienie.

W obrębie wyznaczonych obszarów rewitalizacji widoczna jest koncentracja analizowanej grupy bezrobotnych. Wskaźnik obrazujący liczbę osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym dla terenu całej gminy w 2021 r. wyniósł: 0,86. Natomiast wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gminy, wynosi 1,47.

Wykres 27 Porównane wskaźnika: liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych przypadająca na 100 mieszkańców wieku produkcyjnym w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

❖ Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji:

- ✓ problem bezrobocia jest szczególnie zakorzeniony w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji: przy populacji obszaru wynoszącej 28,82% wszystkich mieszkańców gminy, 30,99% wszystkich bezrobotnych zamieszkuje ww. podobszaru;
- ✓ wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest wyższa w granicach obszaru (5,37) w porównaniu do średniej gminy (5,06);
- ✓ o koncentracji negatywnego zjawiska na obszarze rewitalizacji świadczy również fakt, iż w zakresie dwóch analizowanych wskaźników obrazujących liczbę bezrobotnych zaliczanych do różnych kategorii poprzez pryzmat potencjału ludnościowego, w obrębie wyznaczonego podobszaru, wartości wskaźników kształtuje się na poziomie wyższym od średniej gminy; wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób długotrwale bezrobotnych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na terenie rewitalizacji wynosi 3,66 (dla gminy to 2,53); natomiast wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób bezrobotnych bez kwalifikacji dla obszaru rewitalizacji wynosi 1,47 przy wartości równej 0,86 dla gminy.

4.1.4 Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia

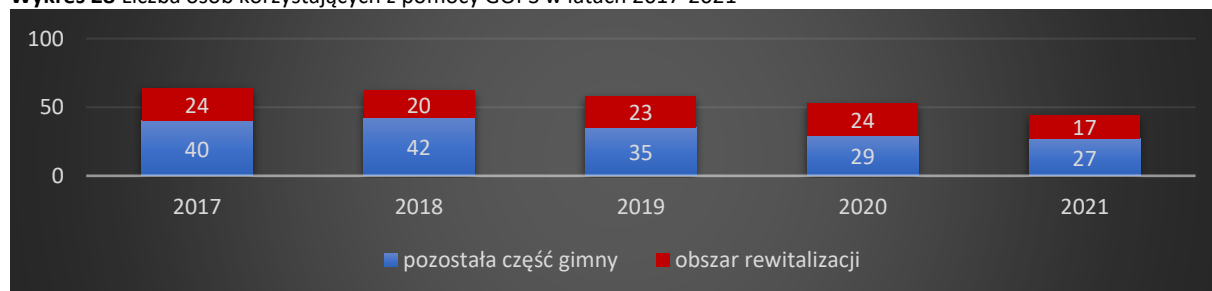
Kolejnym zagadnieniem omawianym w tej części opracowania jest kwestia negatywnych zjawisk w sferze społecznej analizowana przez pryzmat ilości beneficjentów Gminnego Ośrodka

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Pomocy Społecznej. Zgodnie z danymi GOPS w Adamowie na przestrzeni lat 2017 – 2021 liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej kształtowała się w następujący sposób: 2017 r.- 64 os., 2018 r.- 62 os., 2019 r. -58 os., 2020 r.- 53 os., 2021 r.- 44 os. Zanotowano więc spadek liczby osób korzystających z pomocy na poziomie 31,25%. Przedmiotowy spadek nie wiąże się z poprawą warunków ekonomicznych i socjalnych, a raczej z ostrymi kryteriami ekonomicznymi, jakie musi spełniać osoba starająca się o przyznanie określonej pomocy. Tendencja taka jest charakterystyczna nie tylko dla gminy Adamów, czy powiatu zamojskiego, lecz regionu i całego kraju. Zgodnie z informacjami Najwyższej Izby Kontroli w ostatnich latach w Polsce systematycznie ubywało osób korzystających z pomocy społecznej - w 2015 r. państwo wspierało ok. 3,2 mln osób, w 2018 r. - ok. 2,4 mln, to spadek o 25%. W jeszcze większym stopniu zmniejszała się liczba tych, którzy otrzymywali wsparcie z powodu ubóstwa (spełniających kryteria dochodowe) - z niemal 1,8 mln osób w 2015 r. do ponad 1 mln w 2018 r. - to mniej o prawie 39%. Na spadek liczby osób będących pod opieką państwa niewątpliwie miały wpływ korzystne w tym okresie zmiany warunków ekonomiczno-społecznych - między 2015 a 2018 rokiem o 50% spadło w Polsce bezrobocie, przeciętne oraz minimalne wynagrodzenie wzrosło o ponad 15%, a dzięki obniżeniu wieku emerytalnego część osób korzystających wcześniej ze wsparcia uzyskała świadczenia emerytalne. Na poprawę sytuacji rodzin miało także wpływ uruchomienie programu Rodzina 500 plus.³

W wyznaczonym obszarze rewitalizacji zanotowano również spadek liczby beneficjentów GOPS. Liczba ta w kolejnych latach prowadzonej analizy kształtowała się w następujący sposób: 2017 r. – 25 os. (37,5% ogólnej liczby osób korzystających z pomocy GOPS), 2018 r. – 20 os. (32,26%), 2019 r. – 23 os. (39,66%), 2020 r. – 24 os. (45,28%) oraz 2021 r. – 17 os. (38,64%). Porównując 2017 i 2021 r. nastąpił spadek o 29,17%. Powyższe dane wskazują, że na obszarze rewitalizacji zamieszkuje ponad 1/3 wszystkich beneficjentów pomocy społecznej z terenu gminy.

Wykres 28 Liczba osób korzystających z pomocy GOPS w latach 2017-2021

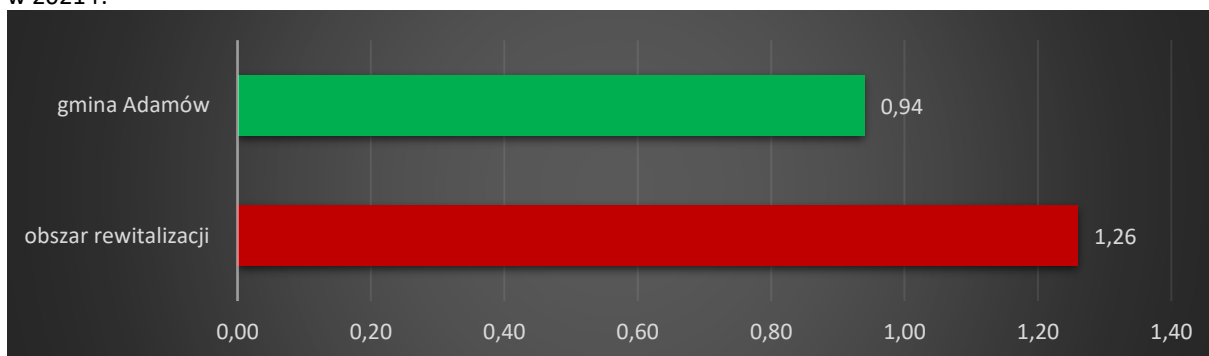
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Badając kwestie mieszkańców borykających się z różnego rodzaju problemami zmuszającymi ich do korzystania z pomocy społecznej uzyskane dane należy zweryfikować przez pryzmat potencjału ludnościowego. W obrębie całej gminy Adamów wskaźnik obrazujący liczbę osób korzystających ze

³ <https://www.nik.gov.pl/>

świadczeń pomocy GOPS na 100 mieszkańców w 2021 r. wyniósł: 0,94. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż wartość ww. wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtuje się na znacznie wyższym poziomie wynoszącym 1,26.

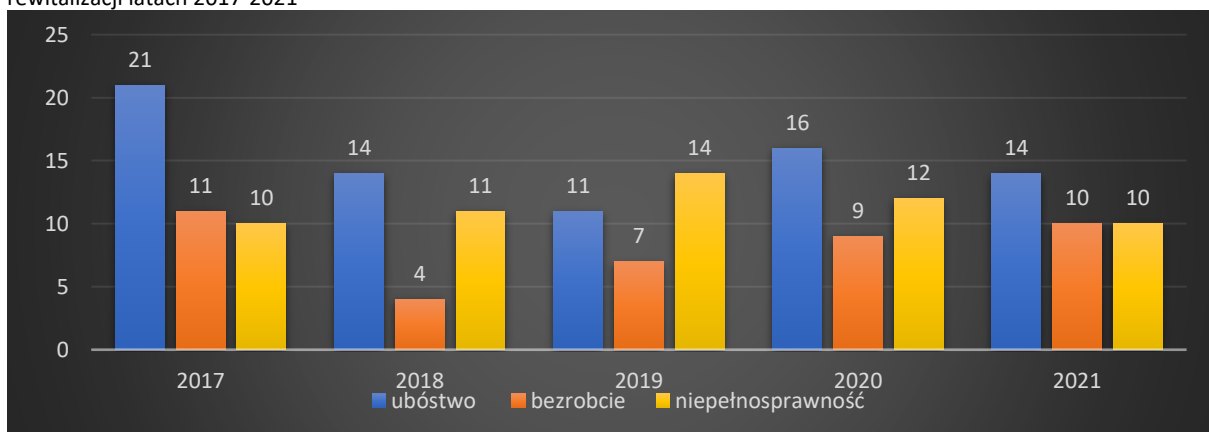
Wykres 29 Porównanie wskaźnika: liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując przyczyny przyznawania pomocy społecznej na terenie Gminy Adamów, a także wyznaczonego obszaru rewitalizacji podkreślić należy, iż na przestrzeni lat 2017-2021 głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność. Badając powody korzystania mieszkańców gminy ze świadczeń pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród osób objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, dlatego też przeważająca większość beneficjentów pomocy społecznej występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Wykres 30 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg powodów przyznawania świadczeń na wyznaczonym obszarze rewitalizacji latach 2017-2021

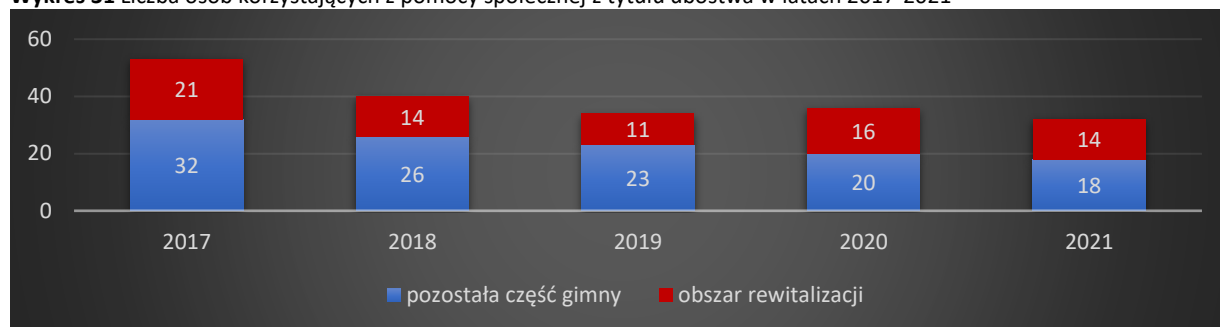
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Najliczniejsza grupa beneficjentów GOPS to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Na przestrzeni analizowanego okresu spada udział tego typu klientów GOPS. Na terenie gminy jest to spadek z 53 osób w 2017 r. do 32 w 2021 r. (o 39,62%). Na terenie

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

obszaru rewitalizacji liczba ta zmieniła się z 21 osób w 2017 na 14 osób w 2021 r. – jest to spadek o 33,33%. W 2017 r. udział osób z terenu rewitalizacji korzystających z pomocy GOPS z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie beneficjentów korzystających ze świadczeń z tego tytułu kształtował się na poziomie 39,62%, w 2018 r. był to 35%, w 2019 r. – 32,35%, w 2020 r. – 44,44%, natomiast w 2021 r. aż 43,75%. Widać więc wyraźnie, iż z roku na rok na obszarze rewitalizacji następuje coraz większa koncentracja problemu ubóstwa.

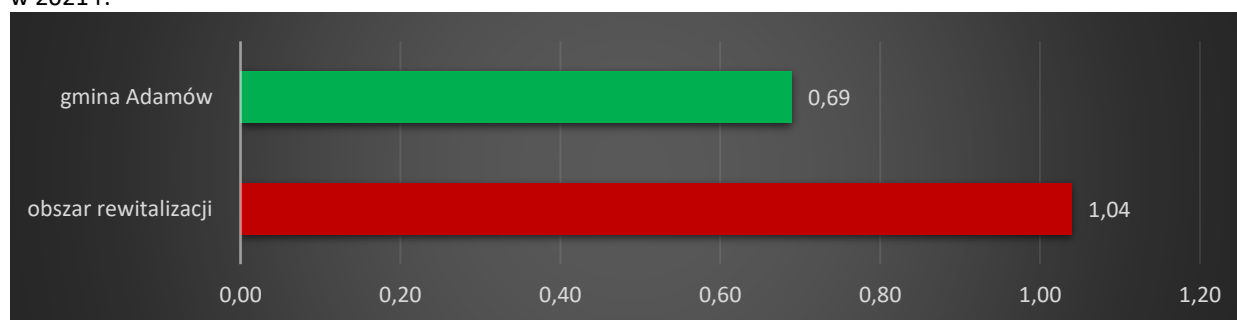
Wykres 31 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Na terenie gminy Adamów udział osób korzystających z ww. powodu ze świadczeń GOPS w ogólnej liczbie mieszkańców kształtował się w następujący sposób: 2017 r. – 1,09%, 2018 r. -0,83%, 2019r. – 0,71%, 2020 r. – 0,77%, 2021 r.- 0,68%. W wyznaczonym obszarze rewitalizacji udział ten kształtuje się na znacznie wyższym poziomie: 2017 r. – 1,51%, 2018 r. - 1%, 2019 r.- 0,80%, 2020r. – 1,19% oraz w 2021 r. – 1,04%. W celu zweryfikowania natężenia problemu badaniu poddano wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców. W zakresie całej gminy wskaźnik kształtował się na poziomie: 0,69. Natomiast dla obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie niemal dwukrotnie wyższym wynoszącym: 1,04.

Wykres 32 Porównanie wskaźnika: Liczba osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców w 2021 r.

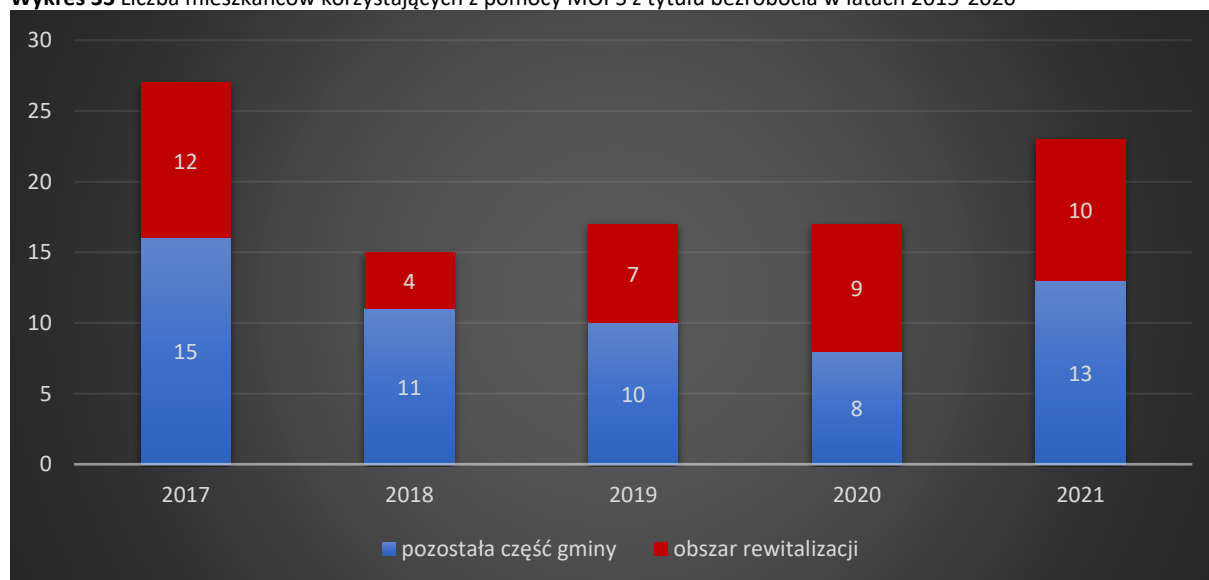
Źródło: Opracowanie własne

Zasadniczo problemy społeczne obszaru rewitalizacji w dużej mierze wynikają ze zwiększonego poziomu bezrobocia, w tym także długotrwałego. Brak zatrudnienia negatywnie oddziałuje na sytuację życiową mieszkańców. Pochodną tego zjawiska jest zwiększona liczba osób korzystających z usług

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

pomocy społecznej. Potwierdzają to dane udostępnione przez GOPS w Adamowie. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji bezrobocie jest jednym z najczęstszych powodów przyznania świadczeń pomocy społecznej. W latach 2017-2021, zarówno w obrębie całej gminy, jak i wyznaczonego obszaru rewitalizacji, zanotowano spadek osób korzystających z pomocy z tego tytułu. Na terenie gminy jest spadek na poziomie 14,81%, na terenie rewitalizacji jest on wyższy i kształtuje się na poziomie: 16,67%. W obszarze rewitalizacji odsetek osób korzystających z tego rodzaju wsparcia w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców w kolejnych latach wynosił: 2017 r. – 0,86%, w 2018 r. – 0,29%, w 2019 r. – 0,51%, w 2020 r. – 0,67%, w 2021 r. – 0,74%. Na terenie całej gminy proporcje te rozkładają się odpowiednio: 0,56%, 0,31%, 0,36%, 0,36% oraz 0,49%. Odsetek beneficjentów GOPS omawianej kategorii zamieszkujących teren rewitalizacji w ogólnej liczebności danej kategorii z terenu całej gminy w kolejnych latach analizy kształtował się następująco: 2017 r.-44,44%, w 2018 r. – 26,67%, w 2019 r. – 41,18%, w 2020 r. – 52,94%, w 2021 r. – 43,48%. Dane te potwierdzają tezę w zakresie szczególnej koncentracji zjawiska bezrobocia w obszarze rewitalizacji.

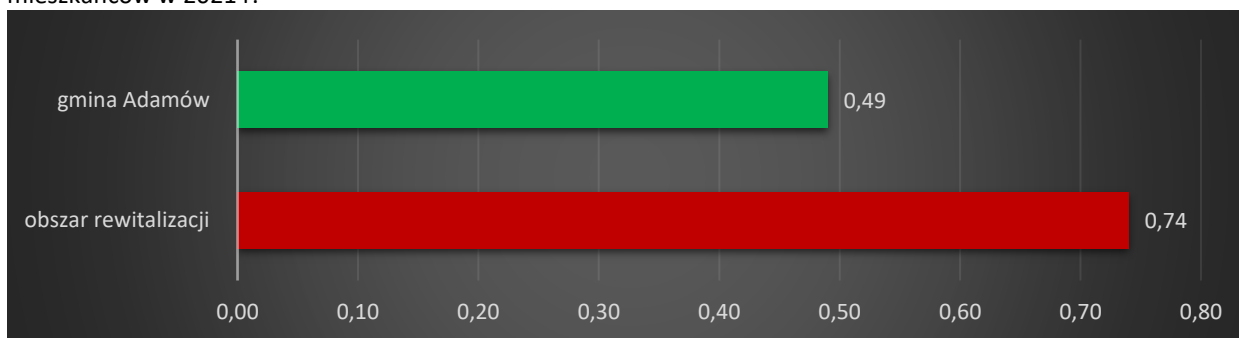
Wykres 33 Liczba mieszkańców korzystających z pomocy MOPS z tytułu bezrobocia w latach 2015-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Kolejnym elementem wskazującym na prawidłowość przeprowadzonej delimitacji i wyodrębnienia obszaru o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest wskaźnik obrazujący liczbę osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców w 2021 r. W zakresie całej gminy Adamów wyniósł on: 0,49. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtuje się natomiast na poziomie 0,74.

Wykres 34 Porównanie wskaźnika: liczba osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców w 2021 r.

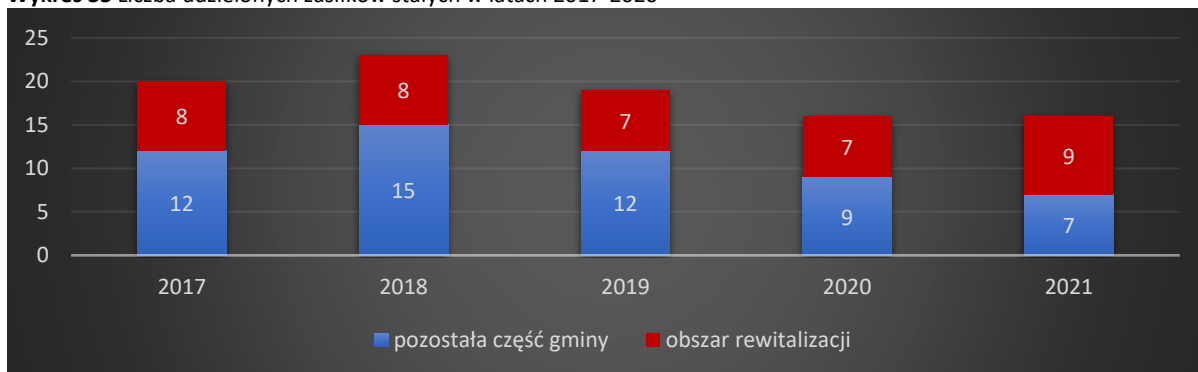

Źródło: Opracowanie własne

W świetle danych GOPS w Adamowie marginalnym problemem na terenie gminy stanowi bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. W roku 2017 beneficjenci pomocy GOPS z tej kategorii to 6 osób, w roku 2018 – 1 osoba, w 2019 również 1 osoba, natomiast w latach 2020 oraz 2021 nie odnotowano tej kategorii beneficjentów pomocy społecznej.

O skali problemów społecznych występujących na danym obszarze informuje również liczba udzielanych przez GOPS w Adamowie zasiłków. Zasiłek stały przysługuje: a) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, lub b) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. W badanym okresie spadła liczba zasiłków stałych udzielonych mieszkańcom gminy Adamów z 20 (2017) do 16 (2021), czyli o 20%. W wyznaczonym obszarze rewitalizacji zanotowano natomiast wzrost o 1, co stanowi wzrost na poziomie: 12,5%. W analizowanym okresie udział zasiłków udzielonych na terenie rewitalizacji z ogólnej liczby udzielonych zasiłków stałych wynosił: w 2017 r. – 40%, w 2018 r. – 34,78%, w 2019 r. – 36,84%, w 2020 r. – 43,75% oraz w 2021 r. aż 56,25%.

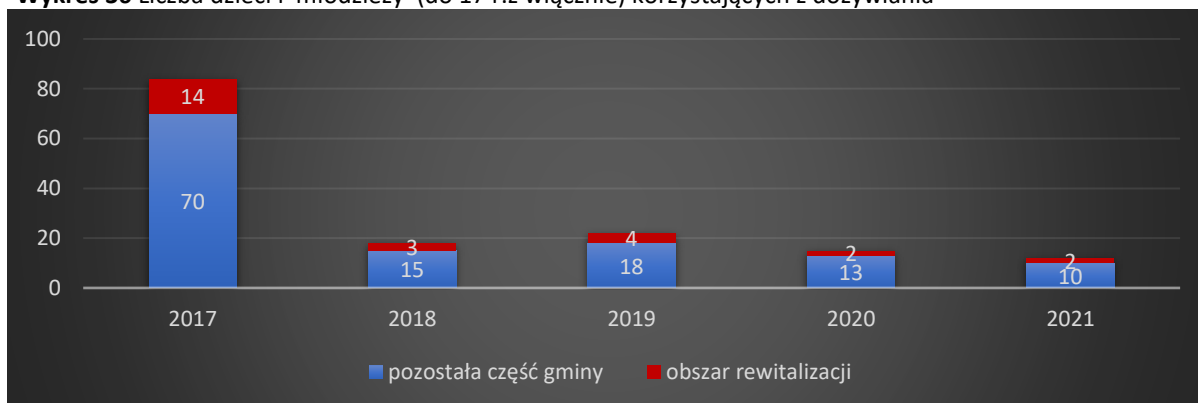
Wykres 35 Liczba udzielonych zasiłków stałych w latach 2017-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Istotnych informacji w zakresie problemów społecznych występujących na terenie gminy mogą dostarczyć dane dotyczące liczby dzieci do 17 r. ż., korzystających z dożywiania. W latach 2017-2021 liczba tych osób kształtowała się na następującym poziomie: 84, 18, 22, 15 oraz 12. W omawianym okresie zanotowano więc spadek o 85,17%. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji liczba mieszkańców do 17 r. ż. korzystających z dożywiania ulegał także dużemu zmniejszeniu (z 14 w 2017 r. do 2 w 2021 r.). W całym badanym okresie odniesienia udział dzieci korzystających z dożywiania i zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie dzieci korzystających z dożywiania kształtował się na następującym poziomie: 2017 r. -16,67%, 2018 r.-16,67%, 2019 r.-18,18%, 2020 r. – 13,33%, 2021 r. – 16,67%.

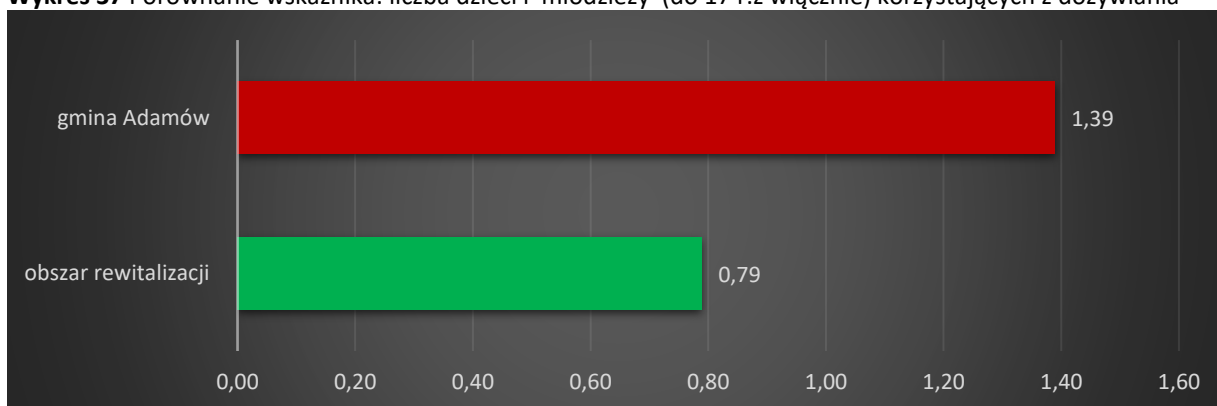
Wykres 36 Liczba dzieci i młodzieży (do 17 r.ż włącznie) korzystających z dożywiania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Badane zagadnienie odniesiono do kwestii potencjału ludnościowego. W tym celu zweryfikowano wskaźnik liczby dzieci i młodzieży do 17 r. ż. korzystających z dożywiania przypadająca na 100 osób. Wartość wskaźnika dla całej gminy kształtuje się na poziomie 1,39. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie znacznie niższym: 0,79.

Wykres 37 Porównanie wskaźnika: liczba dzieci i młodzieży (do 17 r.ż włącznie) korzystających z dożywiania

Źródło: Opracowanie własne

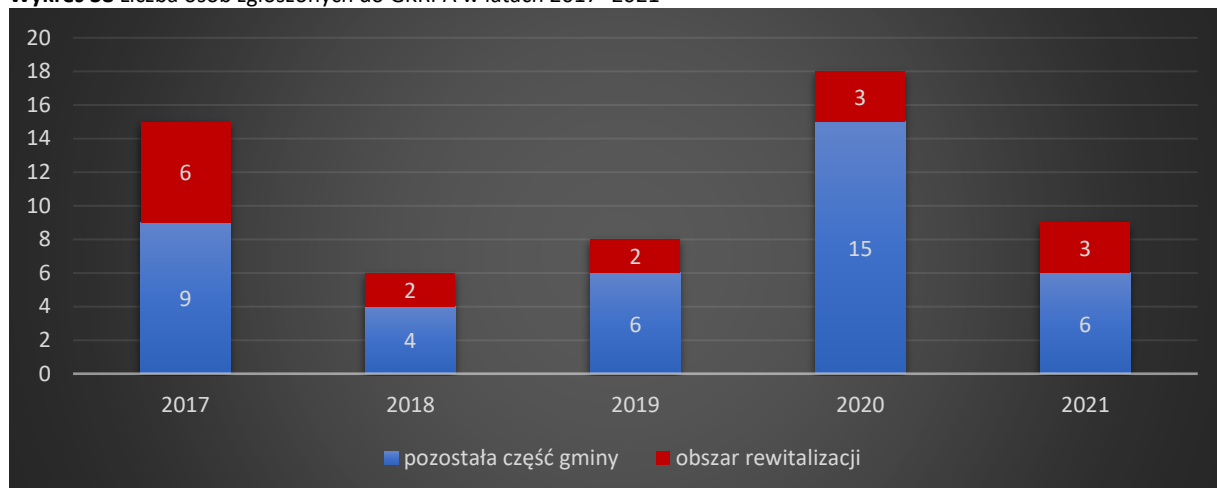
Następny z palących problemów to kwestia uzależnień mieszkańców. Analiza powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz informacje pozyskane z GOPS wskazują, iż główny problem stanowi nadmierne spożywanie alkoholu. Jak wskazują pozyskane informacje problem spożywania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców jest spory. Ze względu na tradycje i obyczaje odmowa wypicia skutkuje ostracyzmem. Oprócz tego, ważnym czynnikiem spowszednienia picia, decydującym o sięganiu po alkohol jest nuda. Brakuje również świadomości w zakresie skutków nadmiernego spożywania alkoholu. W efekcie dla sporej części spożywanie alkoholu jest zupełnie normalnym elementem ich codziennego życia. Problem choroby alkoholowej jest bagatelizowany. Dorośli nie widząc problemu w częstym jego spożywaniu, przekazują negatywne wzorce kolejnym pokoleniom. Szczególnie niepokoi fakt, że z roku na rok wzrasta liczba młodzieży sięgającej często po alkohol przed uzyskaniem pełnoletniości.

W okresie 2017-2021 r. na terenie gminy nie odnotowano żadnego mieszkańca pobierającego świadczenia z tytułu narkomanii. Nie można jednak uznać, iż problemy związane z różnego rodzaju uzależnieniami nie dotyczą mieszkańców gminy Adamów. Problem, tak jak w przypadku całego kraju, występuje w stosunkowo dużym nasileniu. Jest on jednak bardzo trudny do zmierzania za pomocą konkretnych danych. Pomimo tego, iż mieszkańcy obszarów wiejskich mają mniejszy dostęp do różnego rodzaju używek, nie oznacza to, że nie mają go wcale. Używki stają się, głównie wśród młodzieży, czymś coraz bardziej dostępnym i atrakcyjnym. Często osoby borykające się z uzależnieniami nie są kierowane na żadne leczenie stąd brak danych na ich temat. Ze względu na bariery mentalne (głównie strach członków rodzin przed stygmatyzacją) czy utarte schematy i zachowania, otaczające społeczeństwo daje ciche przyzwolenie na kontynuowanie uzależnień.

Zjawisko uzależnienia mieszkańców przeanalizowano za pomocą danych dotyczących osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu alkoholizmu oraz zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez GOPS liczba osób pobierających korzystających ze świadczeń z ww. tytułu w 2021 r. wynosiła 3 (w 2017 r było to 8 osób, zanotowano więc spadek 62,5%). Natomiast liczba osób zgłoszonych do ww. komisji w 2021 r. wyniosła 9 (w 2017 r. było ich 15; oznacza to spadek o 40%). Na terenie rewitalizacji liczba osób pobierających zasiłek z tytułu alkoholizmu w 2017 r. wynosiła 1, w 2021 r. nie było takich osób, natomiast liczba osób zgłoszonych do GKRPA w 2017 r. to 6, w 2021 r. – 3 (spadek o 50%). W 2021 r. 33,33% wszystkich osób zgłoszonych do komisji zamieszkiwało obszar rewitalizacji (3 z 9 osób).

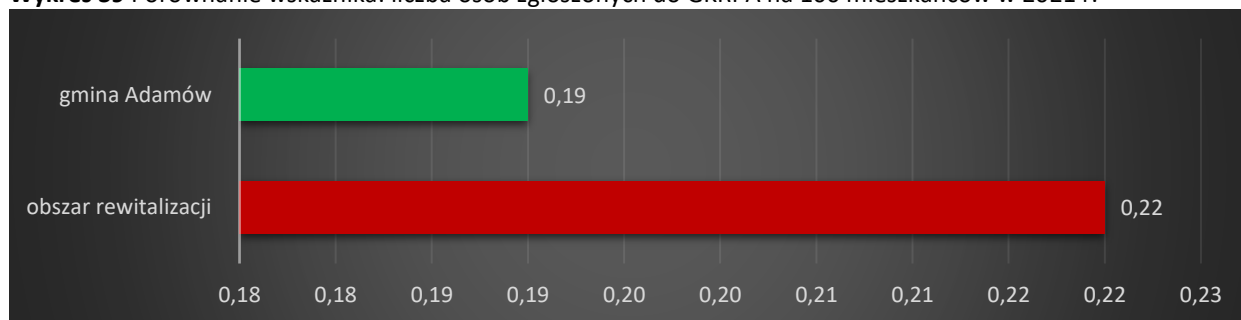
Wykres 38 Liczba osób zgłoszonych do GKRPA w latach 2017 -2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Wskaźnik obrazujący liczbę osób zgłoszonych do GKRPA na 100 mieszkańców w 2021 r. dla obszaru całej gminy kształtował się na poziomie: 0,19. W zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskaźnik ten kształtował się natomiast na wyższym poziomie: 0,22. Przedstawione dane pozwalają na stwierdzenie wysokiej koncentracji omawianego zjawiska na wyznaczonym terenie rewitalizacji.

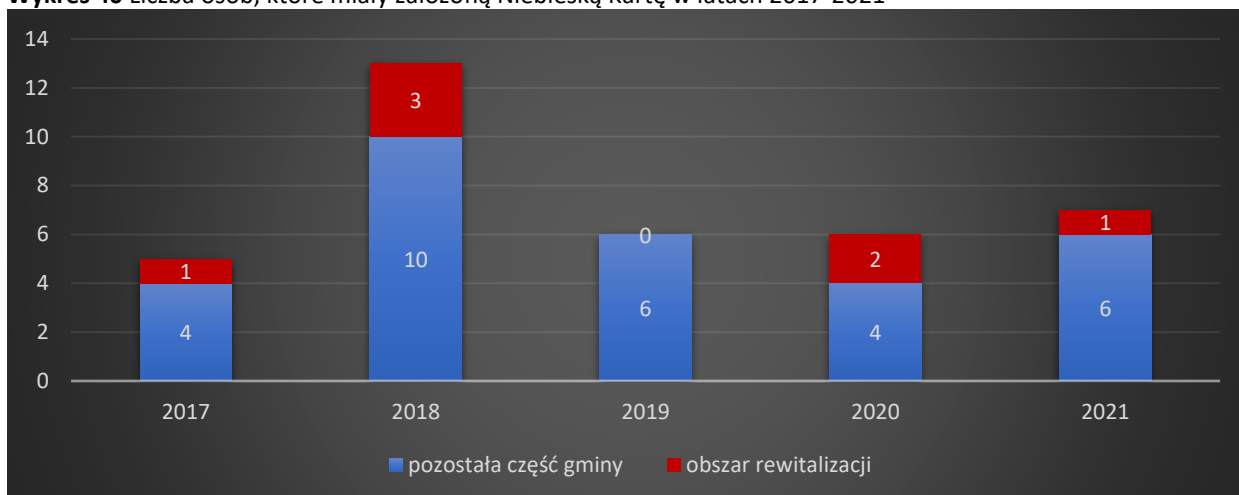
Wykres 39 Porównanie wskaźnika: liczba osób zgłoszonych do GKRPA na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Ostatnia z analizowanych kwestii dotyczyła zagadnienia przemocy w rodzinie. Z uwagi na fakt, iż w świetle danych GOPS, liczba mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu przemocy w rodzinie w 2021 r. była znikoma (2 osoby), zdecydowano się na zbadanie analizowanej kwestii przez pryzmat osób, które posiadały założoną Niebieską Kartę. Liczba tychże kart w latach 2017-2021 wynosiła odpowiednio: 5, 13, 6, 6, i 7. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji liczba ta kształtowała się w następujący sposób: 1, 3, 0, 2, 1.

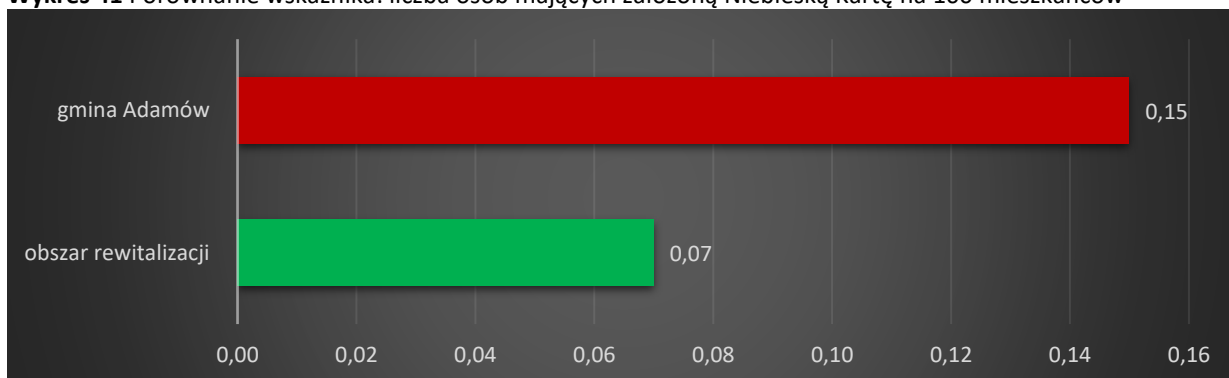
Wykres 40 Liczba osób, które miały założoną Niebieską Kartę w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

W celu zbadania rozkładu terytorialnego natężenia niekorzystnych zjawisk analizie poddano wskaźnik obrazujący liczbę osób, które posiadały założoną Niebieską Kartę przypadającą na 100 mieszkańców w 2021r. Średnia wartość wskaźnika dla gminy ukształtowała się na poziomie: 0,15. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na ponad dwukrotnie niższym poziomie niż ww. średnia i wynoszącym: 0,07. Świadczy to o małej koncentracji analizowanego problemu w graniach obszaru rewitalizacji.

Wykres 41 Porównanie wskaźnika: liczba osób mających założoną Niebieską Kartę na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

- ❖ **Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:**
- ✓ w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających świadczenia GOPS z tytułu ubóstwa: w 2021 r. osoby tej kategorii zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły aż 43,75% beneficjentów GOPS tej kategorii z terenu całej gminy; biorąc pod uwagę ogólną liczbę osób korzystających ze świadczeń GOPS w 2021 roku liczba beneficjentów ww. kategorii stanowi 82,35% ogółu; udział mieszkańców pobierających

świadczenia z tego tytułu i zamieszkujących obszar rewitalizacji ulega systematycznemu spadkowi, jednak jest wyższy (2021 r.-1,04%) niż w zakresie całość obszaru gminy (2021 r.- 0,68%);

- ✓ z problemem ubóstwa korelują dane dotyczące udzielanych mieszkańcom gminy zasiłków stałych; w 2021 r. 56,25% wszystkich zasiłków przyznana była w wyznaczonym obszarze rewitalizacji;
- ✓ obszar rewitalizacji cechuje się również szczególną koncentracją osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia; udział osób pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujący obszar rewitalizacji w ogólnej populacji jest 1,5-krotnie wyższy (2021 r.: 0,74%) niż w przypadku obszaru całej gminy (2021 r.: 0,49%); osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2017-2021 znaczną część wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu (do 52,94% w 2020r.);
- ✓ w wyznaczonym obszarze rewitalizacji mieszkańców dotyka również problem alkoholizmu; analizując liczbę osób zgłoszonych do GKRPA, 33,33% ogólnej liczby to mieszkańcy omawianego obszaru; wskaźnik obrazujący liczebność danej kategorii na 100 mieszkańców obszaru jest wyższy niż dla całej gminy (obszar - 0,22, gmina – 0,19);
- ✓ kwestie dotyczące dożywiania dzieci i młodzieży do 17 r.ż. oraz przemocy w rodzinie wyglądają na wyznaczonym obszarze rewitalizacji korzystniej niż w przypadku całej gminy.

4.1.5 Stan zdrowia mieszkańców i niepełnosprawność

W gronie negatywnych zjawisk w sferze społecznej znajdują się także problemy zdrowotne ludności. Niewątpliwie o istotności tego problemu świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej. Kwestie stanu zdrowia mieszkańców są nierozzerwalnie związane również z zagadnieniem niepełnosprawności.

Specjalistyczne wsparcie z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy Adamów w realizują Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Adamowie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Suchowoli oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Bondyrzu. NZOZ świadczą usługi w ramach podstawowej opieki zdrowotnej; znajdują się tam gabinety lekarzy rodzinnych. Najbliżej usytuowanym względem gminy szpitalem jest Zamojski Szpital Niepubliczny, w skład którego wchodzi oddziały:

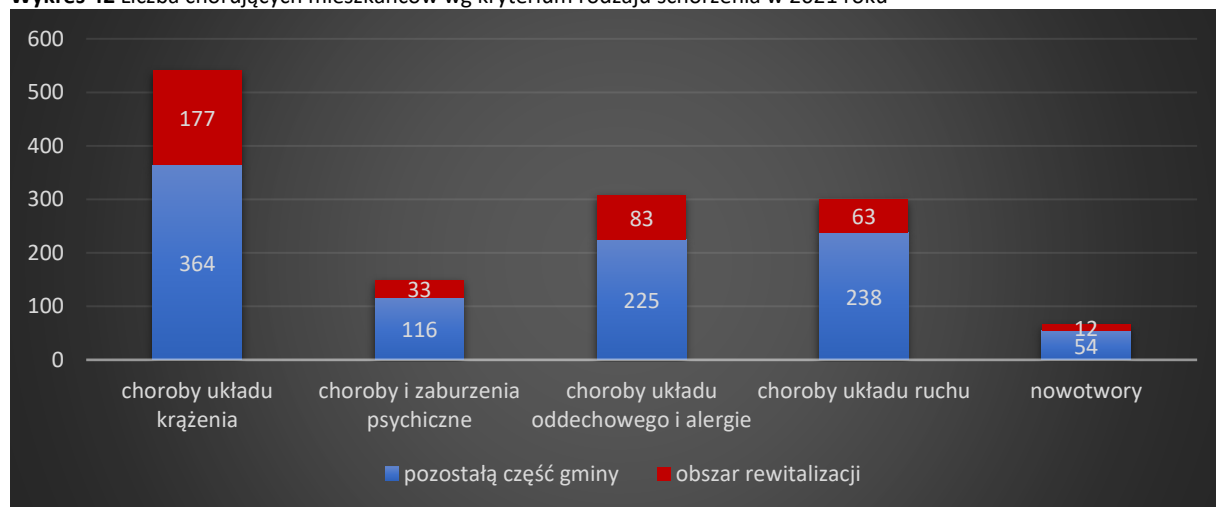
- Diagnostyki obrazowej
- Anestezjologii
- Chorób wewnętrznych
- Hematologiczny

- Chirurgii urazowo – ortopedycznej
- Chorób płuc
- Leczenia jednego dnia dla dzieci
- Medycyny paliatywnej

Kwestia zebrania danych dotyczących stanu zdrowia mieszkańców, ze względu na ochronę danych osobowych oraz rozproszenie informacji o stanie pacjentów (nie tylko w wyżej wymienionych placówkach ochrony zdrowia, lecz również w placówkach prywatnych - część mieszkańców korzysta z usług ochrony zdrowia w prywatnych gabinetach lekarskich ulokowanych głównie w Zamościu), jest bardzo trudna. W związku z tym, analizę w zakresie badanego obszaru tematycznego przeprowadzono w oparciu o dane, które były możliwe do uzyskania. Są to dane udostępnione przez NZOZ w Adamowie, Suchowoli oraz Bondyrzu, które jako placówki ochrony zdrowia pierwszego kontaktu dysponują najbardziej wiarygodnymi danymi w zakresie stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Zgodnie z danymi pozyskanymi z ww. NZOZ-ów w 2021 roku największa liczba mieszkańców gminy Adamów odczuwała dolegliwości związane z chorobami układu krążenia (541 osób) oraz chorobami układu oddechowego i alergiami (308 osób). Kolejną, licznie reprezentowaną grupę mieszkańców stanowią chorujący na choroby układu ruchu (301 osób). Dane rzeczywiste wskazują, iż dość liczną grupę stanowią również mieszkańcy chorujący na choroby i zaburzenia psychiczne (149 osób). W 2021 roku najmniej mieszkańców chorowało na nowotwory (66 osób). Podobnie dane rozkładają się na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Największa liczba mieszkańców choruje na choroby układu krążenia – 177 (32,72% ogólnej liczby chorujących danej kategorii), następnie choroby układu oddechowego i alergie – 83 (26,95%), choroby układu ruchu – 63 (20,93%), choroby i zaburzenia psychiczne – 33 (22,15%) oraz nowotwory – 12 (18,18%).

Wykres 42 Liczba chorujących mieszkańców wg kryterium rodzaju schorzenia w 2021 roku

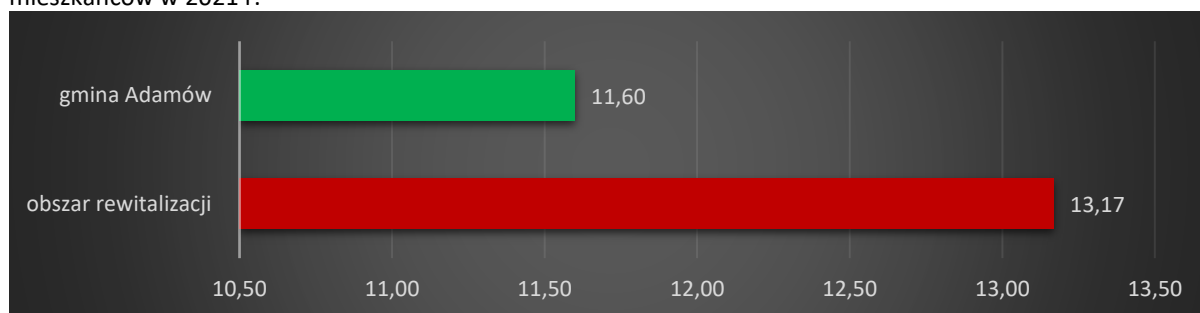

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

W celu zbadania kwestii stanu zdrowia mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji, analizie poddano wskaźnika dotyczącego liczby osób chorujących na choroby układu krążenia przypadającej na 100 mieszkańców w 2021 r. Zgodnie z tymi danymi łączna liczba mieszkańców cierpiących na tego rodzaju schorzenia wynosi 541 osób. Na tej podstawie oszacowano średnią wartość wskaźnika dla gminy Adamów, która kształtuje się na poziomie 11,60. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość ww. wskaźnika kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gminy i wynoszącym: 13,17. Osiągnięta wartość wskaźnika świadczy o dużym natężeniu negatywnego zjawiska w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji i nie napawa optymizmem na przyszłość. Może ona wskazywać, iż coraz większa liczba mieszkańców będzie potrzebowała pomocy w kwestiach zdrowotnych.

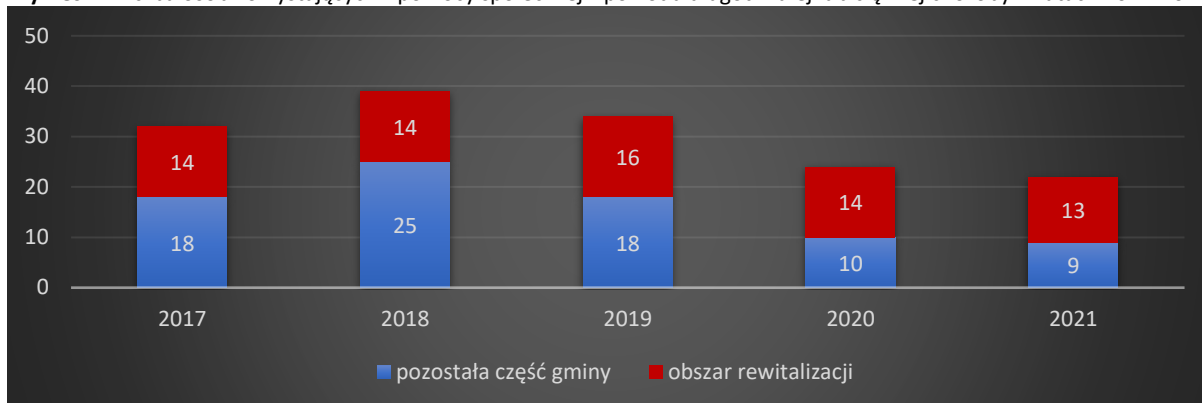
Wykres 43 Porównanie wskaźnika: liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadającej na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowa analiza ogólnej kondycji zdrowotnej mieszkańców gminy Adamów, w tym wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jest możliwa również za pomocą danych dotyczących liczby mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Wobec tego, analizę w zakresie stanu zdrowia mieszkańców przeprowadzono na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Adamowie. Długotrwała lub ciężka choroba stanowi, obok ubóstwa, bezrobocia i niepełnosprawności, główny powód przyznawania pomocy przez GOPS. Dane liczbowe dotyczące liczebności danej grupy beneficjentów dla obszaru całej gminy kształtują się w następujący sposób: 2017r. -32 os., 2018 r. -39 os., 2019 r. -34 os., 2020 r. -24 os., 2021 r. - 22 os. Podobnie jak w zakresie pozostałych analizowanych powodów przyznawania świadczeń pomocy społecznej, również w tym przypadku na przestrzeni 5-ciu badanych lat zmniejszyła się liczba osób pobierających świadczenia z tego tytułu. Zmalała ona z 32 do 22, czyli o 31,25%. Udział osób korzystających z pomocy GOSP z ww. tytułu w ogólnej populacji mieszkańców gminy kształtuje się w następujący sposób: 2017 r. - 0,66%, 2018 r. - 0,81%, 2019 r. - 0,71%, 2020 r. - 0,51% oraz 2021 r. - 0,47%. Przedstawione dane wskazują tendencję spadkową. Jednostkami referencyjnymi, w których odnotowano największą liczbę beneficjentów GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby były w badanym okresie Suchowola oraz Bondyż.

Wykres 44 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Zbieżne z ww. trendy odnotowano w zakresie obszaru rewitalizacji. Tu również zanotowano spadek liczby klientów GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. W 2017 r. było to 14 osób, w 2018 r. – 14 os., w 2019 r. – 16 os. w 2020 r. – 14 os i w 2021 r. – 13 os. Zanotowano spadek na poziomie: 7,14% (niższy niż średnia gminy wynosząca: 31,255). Udziału osób pobierających świadczenia w ogólnej populacji obszaru rewitalizacji rozkłada się następująco: 2017 r. – 1%, 2018 r. – 1,01%, 2019 r. – 1,16%, 2020 r. – 1,03%, 2021 r. – 0,97%. Podkreślić należy fakt, iż w latach 2017 - 2021 znacznemu wzrostowi uległ udział osób z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy GOPS w ramach analizowanej przyczyny (2017 r. – 43,75%, 2018 r. – 35,9%, 2019 r. – 47,06%, 2020 r. – 58,33%, 2021 r. – 59,1%). Niepokojące wzrosty w analizowanej sferze są niewątpliwie skutkiem procesu starzenia się społeczeństwa.

W celu wyselekcjonowania obszarów charakteryzujących się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk w zakresie stanu zdrowia mieszkańców analizie poddano wskaźnik uwzględniający potencjał ludnościowy obszaru. Badaniu poddano terytorialny rozkład wartości wskaźnika odnoszącego się do liczby osób korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców. Średnia wartość tego wskaźnika dla całej gminy wyniosła 0,47. Wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtuje się natomiast na poziomie niemal dwukrotnie wyższym: 0,97.

Wykres 45 Porównanie wskaźnika: liczba osób korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Z zagadnieniem stanu zdrowia mieszkańców związana jest nierozdzielnie kwestia niepełnosprawności, która to stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową jednostek. Zgodnie z badaniami, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej populacji ludności poszczególnych krajów, w zależności od zastosowanej definicji terminu „niepełnosprawność”, sięga od kilkunastu procent do jednej piątej ogółu ludności.⁴

Niepełnosprawność jest zagadnieniem, które nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. Dzieje się tak dlatego, że udział osób niepełnosprawnych w populacji globalnej ciągle ulega zwiększeniu. Ta wyraźna tendencja wzrostu liczby osób z niepełnosprawnościami jest pochodną tak zmian cywilizacyjnych (postępu wiedzy i technologii medycznych, wydłużenia się ludzkiego życia oraz ogólnego wzrostu dobrobytu), jak i zmian kulturowych odnoszących się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Odzwierciedleniem tego jest zmiana w podejściu do niepełnosprawności jako zjawiska wieloaspektowego, mającego nie tylko wymiar medyczny, lecz także społeczny i kulturowy. Obrazuje ono bowiem pewne cechy strukturalne społeczeństwa, właściwości jego systemu ekonomicznego i politycznego, a także dominujące reguły organizacji społecznej oraz hierarchię wartości. Wszystko to wyznacza miejsce osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, skutkując ich większym lub mniejszym uczestnictwem, udziałem w wytwarzaniu wartości ekonomicznych i społecznych lub pozostawianiem w roli jedynie odbiorców świadczeń socjalno-pomocowych. W konsekwencji położenie społeczne i ekonomiczne osób niepełnosprawnych, jakość ich egzystencji, poziom szans w różnych sferach życia codziennego stają się całkowicie zależne od dwóch przeciwstawnych procesów wykluczenia i inkluzji.⁵

Zgodnie z danymi GOPS w Adamowie liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2017-2021 uległa zmniejszeniu i wyniosła odpowiednio: 2017 r. – 28 osób, 2018r. – 35 os., 2019 r. – 35 os., 2020 r. -24 os., 2021 r. – 19 os. Znaczną część tych osób stanowią mieszkańcy obszaru rewitalizacji (odpowiednio w poszczególnych latach: 35,71%, 31,43%, 40%, 50% oraz 52,63%). Udział mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców jest dwukrotnie większy na wyznaczonym obszarze rewitalizacji niż w przypadku obszaru całej gminy. Dla obszaru rewitalizacji odsetek ten

---

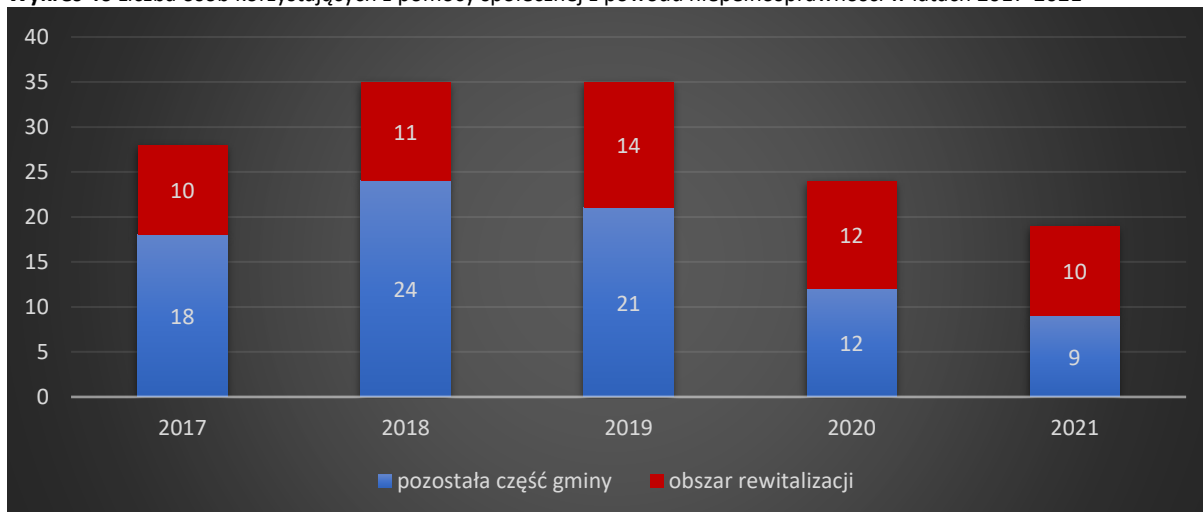
⁴ Polscy niepełnosprawni – od kompleksowej diagnozy do nowego modelu polityki społecznej”, pod red. Barbary Gąciarz i Seweryna Runickiego; Wydawnictwa AGH; Kraków 2014

⁵ „Społeczne konsekwencje niepełnosprawności – między wykluczeniem a partycypacją”, Sylwia Opozda-Suder, Franciszek Wojciechowski, Zeszyty Pracy socjalnej 2016, 21

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

wynosi: 2017 r. – 0,72%, w 2018 r. – 0,79%, w 2019 r. – 1,02%, w 2020 r. – 0,89%, w 2021 r. – 0,74%. Dla obszaru całej gminy natomiast wartości te są niższe i wynoszą: 2017 r. – 0,58%, 2018 r. – 0,73%, 2019 r. – 0,73%, 2020 r. – 0,51% oraz 2021 r. – 0,41%.

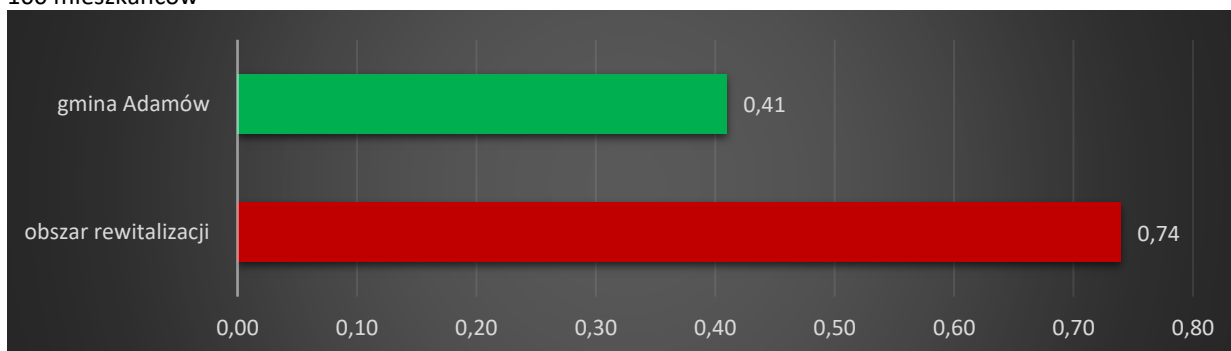
Wykres 46 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Adamowie

Miernikiem, który wzięto pod uwagę analizując natężenie negatywnych zjawisk w obszarze zdrowia mieszkańców gminy Adamów, był również wskaźnik obrazujący liczbę mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia dla gminy wynosi 0,41. Podobnie jak w zakresie wszystkich ww. wskaźników dotyczących sfery zdrowia mieszkańców, wartość wskaźnika dla obszaru rewitalizacji kształtuje się natomiast na poziomie wyższym niż średnia gminy i wynoszącym 0,74.

Wykres 47 Porównanie wskaźnika: liczba osób korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

- ❖ **Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:**
- ✓ w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalne są problemy zdrowotne mieszkańców; analiza wskaźnika obrazującego liczbę osób chorujących na choroby układu krążenia

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- przypadającej na 100 mieszkańców w 2021 r. (wyselekcjonowano wskaźnik w zakresie choroby dot. największej liczby pacjentów) wskazuje na zwiększone natężenie problemu w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji (wartość wskaźnika na poziomie: 13,17) w stosunku do całej gminy (11,60);
- ✓ w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest szczególna koncentracja osób korzystających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Świadczy o tym wysoki udział mieszkańców pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie beneficjentów GOPS tej kategorii – w 2021 r. wynosił on 59,09%. Szczególnie niepokoi fakt, że udział tej kategorii osób w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji jest znacznie większy niż ta proporcja dla obszaru całej gminy: w 2017 r. – 1% na obszarze rewitalizacji i 0,66% dla gminy, w 2021 r. – 0,97% dla obszaru rewitalizacji i 0,47% dla gminy;
  - ✓ obszar rewitalizacji cechuje się szczególną koncentracją osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności; udział osób pobierających świadczenia z tego tytułu i zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie mieszkańców jest ponad dwukrotnie wyższy (2021 r. – 0,74%) niż w przypadku obszaru całej gminy (2021 r. – 0,41%); osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji stanowiły w latach 2017-2021 przeważającą część wszystkich osób pobierających świadczenia z tego tytułu; zauważyć należy również, że udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji w ogólnej liczbie beneficjentów GOPS pobierających świadczenia z tego tytułu ulega zwiększeniu (2017 r. – 35,71%, 2021 r. – 52,63%);
  - ✓ wśród problemów zgłaszanych w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych znalazł się również problem deficytu odpowiedniego poradnictwa psychologicznego zarówno na obszarze rewitalizacji, jaki na terenie całej gminy Piszczac; jednocześnie dostępne dane statystyczne, jak również obserwacje pracowników gminnych jednostek organizacyjnych wskazują, iż coraz częściej mieszkańcy borykają się z różnego rodzaju problemami i zaburzeniami psychicznymi; na wzrost liczby osób borykających się z tego rodzaju problemami wpływa przede wszystkim wyśrubowane tempo życia, stres, brak możliwości samorealizacji czy niemożność porozumienia się z najbliższymi; problemy te równie mocno dotyczą wszystkich grup wiekowych – dzieci i młodzieży (które nie są akceptowane w środowisku rówieśniczym; w tej grupie wiekowej problemy psychiczne związane są również z uzależnieniami- głównie od komputera, gier czy TV), dorosłych (którzy nie radzą sobie z problemami życia codziennego), a także seniorów (którzy często czują się niepotrzebni i odrzuceni); należy jednocześnie zaznaczyć, że skala problemu jest ukryta (liczba zdiagnozowanych przypadków nie oddaje prawdziwej skali problemu), gdyż wielu mieszkańców nie przyznaje się lub nie sięga po specjalistyczną pomoc przy tego rodzaju chorobach; biorąc pod uwagę charakter analizowanego obszaru (gmina wiejska) i ograniczenia wynikające zarówno z

dostępu do usług, jaki i „mentalności”, nie wszyscy mieszkańcy decydują się na podjęcie leczenia ze względu na strach przed stygmatyzacją;

- ✓ kolejnym problemem, który w ostatnich latach przybiera charakter problemy cywilizacyjnego (dotykającego bardzo dużej części populacji społeczeństw) jest nadwaga lub otyłość; zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych przyczyn problemu nadwagi czy otyłości dzieci i młodzieży należy upatrywać przede wszystkim w braku lub niewystarczającej ich aktywności fizycznej; nie uprawiają oni na stałe żadnej aktywności ruchowej – przyzwyczajeni są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem, dodatkowo nie przestrzegają zasad zdrowego żywienia; taki stan rzeczy wynika głównie z mają ugruntowanych, nieprawidłowych nawyków rodziców, którzy nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia; problemy z wagą potęgują inne problemy – zdrowotne związane z występowaniem różnego rodzaju schorzeń czy zaburzeń emocjonalnych (brak samoakceptacji, obniżone poczucie własnej wartości i wiary w swoje możliwości) oraz nierzadko wiążą się ze stygmatyzacją i brakiem akceptacji w środowisku rówieśniczym; z analizowanym zagadnieniem związany jest problem niskiej świadomości mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz niechęć i opór w stosunku do tematyki zdrowego stylu życia;
- ✓ na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano niedostateczny poziom usług publicznych świadczonych z myślą o osobach dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą oraz osobach niepełnosprawnych; ze względu na fakt, że wzrasta liczba osób niepełnosprawnych, w tym w szczególności w starszym wieku, niezbędne będzie podjęcie konkretnych inicjatyw na rzecz tej grupy społecznej; wśród przedsięwzięć służących włączeniu społecznemu i zawodowemu osób niepełnosprawnych znajduje się przede wszystkim inicjowanie powołania do życia podmiotów świadczących usługi na rzecz ww. grup społecznych.

4.1.6 Poziom edukacji

Prawidłowe funkcjonowanie szkolnictwa oraz odpowiednio postępujący proces edukacji stanowi czynnik warunkujący kształtowanie zasobów intelektualnych, co w dłuższej perspektywie czasu przyczyni się do rozwoju gospodarczego jednostki terytorialnej. Jakość kształcenia bezpośrednio wiąże się z problemami w zakresie bezrobocia oraz niedostosowania kwalifikacji do potrzeb obowiązujących na rynku pracy. Niezwykle trudno jest obiektywnie zmierzyć poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym zjawiskiem odnosząc się do poszczególnych części gminy. W związku z ograniczonym zakresem dostępnych danych oraz biorąc pod uwagę cel przeprowadzanego badania, do analizy użyto wskaźniki skonstruowane w oparciu o potencjał ludnościowy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym

w szkołach podstawowych i posiadających specjalne potrzeby edukacyjne. Pod pojęciem ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi trzeba rozumieć zarówno dzieci, które posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, jak i te, które mają trudności w realizacji standardów wymagań programowych, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania poznawczo-percepcyjnego (niższe niż przeciętne możliwości intelektualne, a także dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia), zdrowotnego (dzieci przewlekle chore) oraz ograniczeń środowiskowych (dzieci emigrantów, dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo).⁶

W ramach prowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji nie było możliwe wykorzystanie wskaźników dotyczących wyników z egzaminów ośmioklasistów. W badanym okresie nie we wszystkich jednostkach referencyjnych znajdowały się osoby podchodzące do ww. egzaminu. Wobec czego, uzyskanie wiarygodnych danych w tym zakresie nie było możliwe. Przyjęcie do analizy w jednostkach, gdzie brak osób przystępujących do egzaminu, zarówno danych obrazujących 100% uzyskanych punktów, jak również 0% uzyskanych punktów, uzyskanych punktów, byłoby by błędne i wpłynęło na brak możliwości rzetelnej oceny sytuacji.

Wybrano dane dotyczące szkół podstawowych z uwagi na fakt, iż w zakresie edukacji na tymże poziomie, obowiązuje w pierwszej kolejności rejonizacja związana z miejscem zamieszkiwania dziecka. Znikomy udział stanowią dzieci uczęszczające do szkoły na terenie gminy i jednocześnie niebędące jej mieszkańcami. W ramach przedmiotowej analizy nie uwzględniono danych dotyczących dzieci zamieszkujących poza terenem gminy. Zarówno w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym, jak również ponadpodstawowym, tego rodzaju rejonizacja nie występuje. W związku z tym, przydatność wskaźników budowanych na bazie danych dotyczących dwóch ww. poziomów kształcenia, jest bardzo niska. Celem analizy wyżej wymienionego wskaźnika nie jest badanie jakości nauczania w danej placówce, ale weryfikacja tezy, iż dzieci zamieszkujące określony obwód szkolny mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. materialne, rodzinne, mieszkaniowe), które skutkują występowaniem zarówno różnego rodzaju problemów w nauce, jak również osiąganiem gorszych wyników na egzaminach kończących dany etap edukacji. Trudności zauważalne w trakcie prowadzonego procesu nauki mogą wskazywać na to, że istnieją pewne pozaszkolne czynniki, wpływające na efektywność kształcenia (np. czynniki środowiskowe – sytuacja finansowa rodziny, prawidłowość funkcjonowania rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki w domu, współpraca rodziców ze szkołą). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja pomiędzy udziałem dzieci

---

⁶ <https://gliwice.znp.edu.pl/%E2%80%A2uczen-ze-specjalnymi-potrzebami-edukacyjnymi-w-polskim-systemie-oswiaty/>

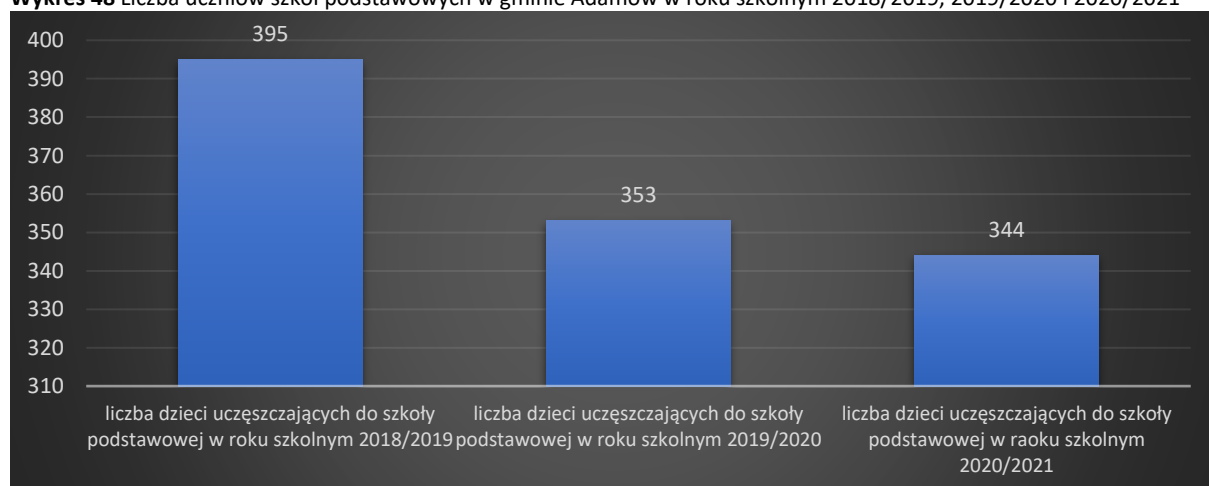
posiadających specjalne potrzeby edukacyjne zamieszkujących dany obszar a wskaźnikami dotyczącymi np. ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Na sieć placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy Adamów składają się poniższe podmioty:

- Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli,
- Szkoła Podstawowa im. Batalionów Chłopskich w Szewni Górnej,
- Przedszkole w Suchowoli.

Wraz ze spadkiem liczby mieszkańców gminy, maleje również liczba uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Adamów. Na przełomie trzech kolejnych roczników szkolnych liczba uczniów szkół podstawowych zmalała z 395 do 344 w roku szkolnym 2020/2021. Oznacza to spadek na poziomie 12,91%.

Wykres 48 Liczba uczniów szkół podstawowych w gminie Adamów w roku szkolnym 2018/2019, 2019/2020 i 2020/2021

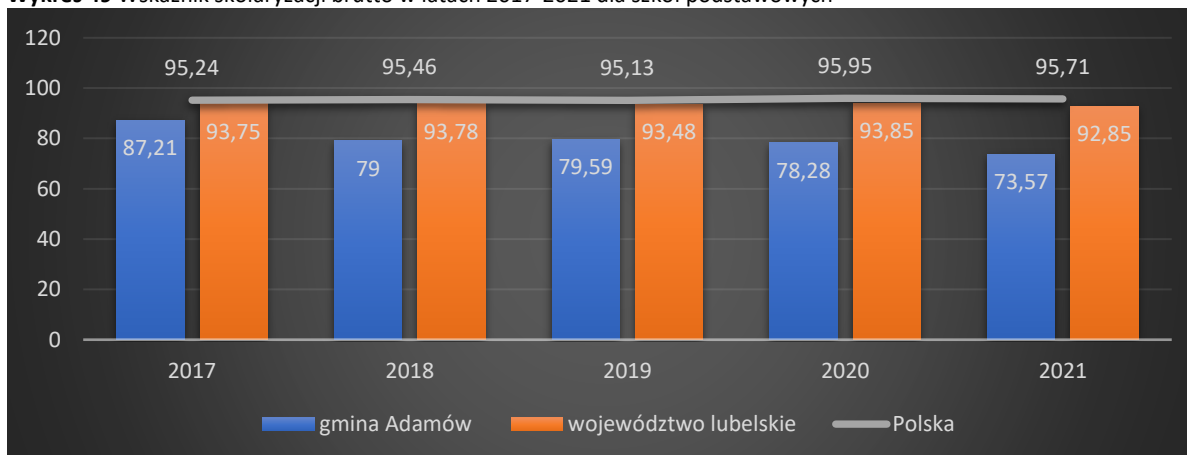
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Adamów

W roku szkolnym 2020/2021 największa liczba uczniów szkół podstawowych pochodziła z jednostek: Szewnia Dolna, Suchowola, Adamów oraz Jacnia.

Liczba dzieci uczęszczających w gminie Adamów do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych spadła na przestrzeni ostatnich lat. W roku szkolnym 2018/2019 do tych placówek uczęszczało łącznie 65 dzieci z terenu gminy, w roku szkolnym 2019/2020 już 54, a w 2020/2021 –49.

Zgodnie z danymi GUS wskaźnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych w gminie spada z roku na rok. W 2017 r. jego wartość kształtował się na poziomie 87,21%, w 2021 zaś na poziomie zaledwie 73,57%. W całym okresie odniesienia, wskaźnik skolaryzacji brutto kształtuje się na poziomie znacznie niższym niż wartość wskaźnika zarówno dla województwa lubelskiego, jak i całego kraju.

Wykres 49 Wskaźnik skolaryzacji brutto w latach 2017-2021 dla szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez szkoły podstawowe łączna liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kształtowała się następująco: w roku szkolnym 2019/2020 wyniosła 122 (40,80% wszystkich uczniów), w roku szkolnym 2020/2021 wyniosła 58 (25,66% wszystkich uczniów). Obserwujemy więc znaczny spadek udziału uczniów, którzy potrzebują wsparcia w procesie edukacji. Dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi z obszaru rewitalizacji stanowiły odpowiednio 57,38% oraz 62,07% wszystkich uczniów.

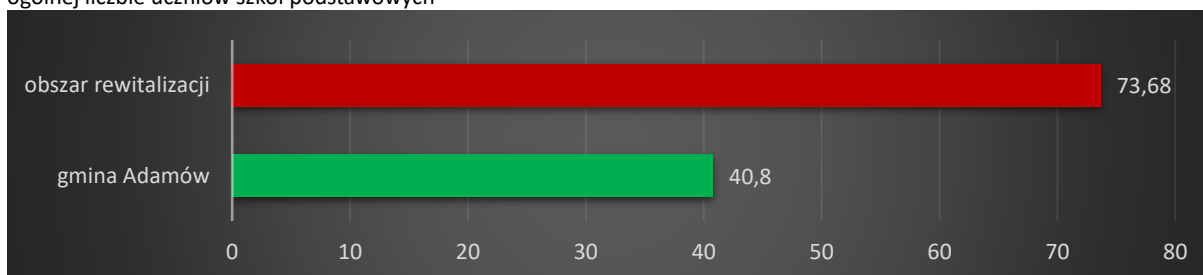
Wykres 50 Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Adamów

W celu oszacowania skali występowania zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji analizie poddano wskaźnik udziału uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w ogólnej liczbie uczniów w roku szkolnym 2019/2020 oraz 2020/2021. Biorąc pod uwagę rok szkolny 2019/2020 wskaźnik ten dla terenu gminy wyniósł 40,80, na wyznaczonym obszarze rewitalizacji osiągnął natomiast bardzo wysoką wartość - aż 73,68.

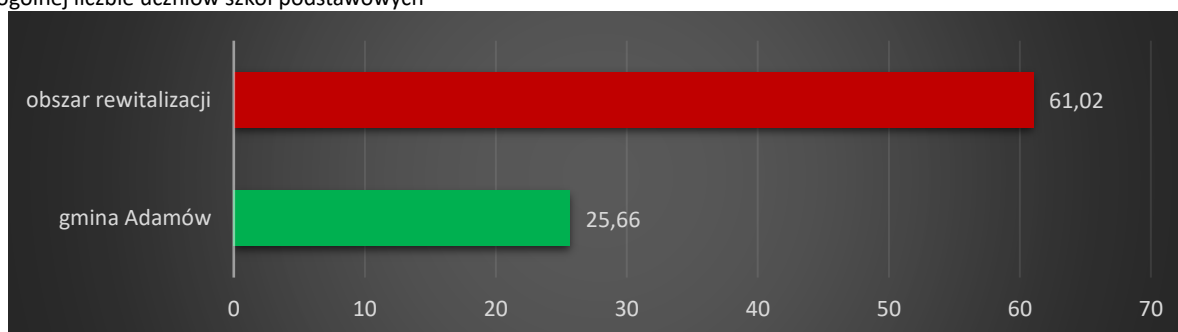
Wykres 51 Porównanie wskaźnika: udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2019/2020 w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Adamów

W roku szkolnym 2020/2021 wskaźnik przyjął wartość znacznie niższą zarówno dla terenu całej gminy jak i wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W gminie uplasował się na poziomie 25,66, w obszarze rewitalizacji – 61,02.

Wykres 52 Porównanie wskaźnika: udział dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roku szkolnym 2020/2021 w ogólnej liczbie uczniów szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych placówek oświatowych z terenu gminy Adamów

❖ **Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:**

- ✓ depopulacja charakterystyczna dla terenu całej gminy ma odbicie w zmniejszającej się sukcesywnie liczbie uczniów, w latach 2018 – 2021 liczba uczniów spadła o 12,9%;
- ✓ niepokojącym zjawiskiem jest spadający rokrocznie wskaźnik skolaryzacji brutto, na przestrzeni lat 2017 – 2021 jego wartość zmalała z 87,21 do 73,57;
- ✓ o występowaniu dużego natężenia negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji świadczy duża liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w dwóch kolejnych rocznikach 2019/2020 oraz 2020/2021 przedmiotowy wskaźnik przyjmował wartości odpowiednio 40,80 i 25,66 dla terenu gminy oraz bardzo wysokie 73,68 i 61,02 na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

4.1.7 Poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim

Kolejna z analizowanych kwestii dotyczy poziomu kapitału społecznego (mierzonego poprzez intensywność angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) i aktywności obywatelskiej

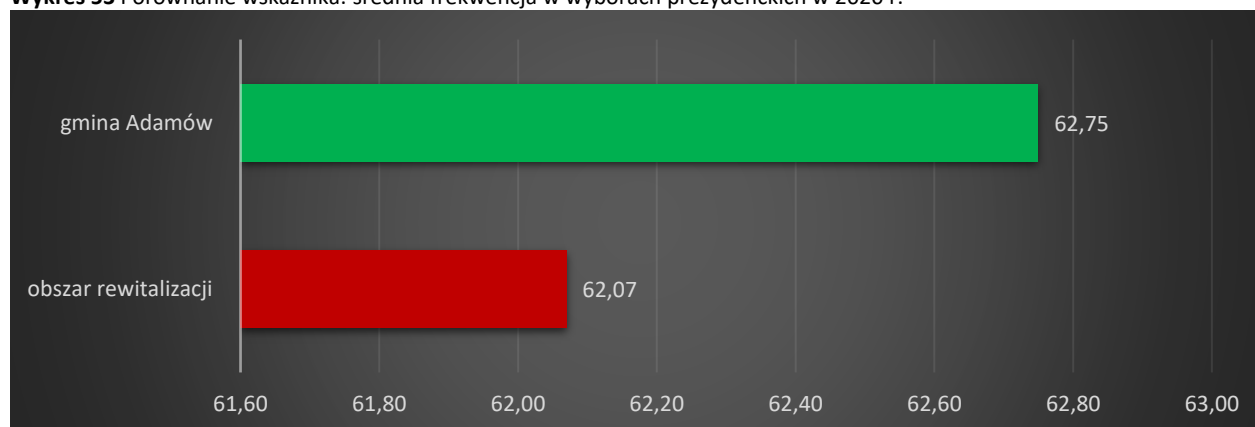
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

(postrzeganej przez pryzmat aktywność w zakresie organizowania się mieszkańców w grupy działające w społeczności lokalne). Na potrzeby opracowania przyjęto, że kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Wyszczególnić można dwie postaci kapitału społecznego: kapitał spajający (definiowany jako relacje wewnątrz danej społeczności) oraz kapitał pomostowy (rozumiany jako relacje społeczności ze światem zewnętrznym). Najbardziej adekwatnym miernikiem kapitału pomostowego jest analiza frekwencji w wyborach. Frekwencja wyborcza świadczy o intensywności zaangażowania obywatelskiego, mierzy stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, regionie czy w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji wyborczej przez pryzmat poszczególnych komisji wyborczych pozwala zaobserwować w jakich obszarach może występować problem niskiego kapitału społecznego (pomostowego). Weryfikacji poziomu kapitału spajającego można natomiast dokonać w efekcie badania aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia działalności w ramach różnego rodzaju organizacji/stowarzyszeń. Przeprowadzono również analizę intensywności korzystania mieszkańców gminy z oferty edukacyjno – kulturalnej instytucji gminnych, w tym przypadku Gminnej Biblioteki Publicznej w Adamowie. Analizując przedmiotową sferę, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali gminy oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat liczby funkcjonujących organizacji społecznych w odniesieniu do populacji danego obszaru.

Pierwszym wskaźnikiem, który poddano analizie badając jakość kapitału społecznego i poziomu uczestnictwa w życiu społeczno-obywatelskim mieszkańców gminy Adamów, była frekwencja w wyborach na Prezydenta RP, które odbyły się w 2020r. (przeanalizowano frekwencje z dwóch tur wyborów prezydenckich). W pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. frekwencja na terenie gminy Adamów wyniosła 60,34%. Była ona wyższa od frekwencji w powiecie zamojskim (59,61%) i niższa od frekwencji województwie lubelskim (62,32%). W drugiej turze analizowanych wyborów frekwencja w gminie była wyższa niż w I turze i wyniosła 64,81%. Frekwencja ta kształtowała się na niższym poziomie w porównaniu z frekwencją w II turze w powiecie zamojskim (64,33%) i woj. lubelskim (66,06%).

Analizując frekwencję w pierwszej i drugiej turze wyborów prezydenckich uzyskano wartość średnią z tych dwóch tur, która wyniosła w gminie Adamów 62,75% uprawnionych do głosowania. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji średnia frekwencja kształtował się na poziomie nieznacznie niższym niż średnia gminy: 62,07%

Wykres 53 Porównanie wskaźnika: średnia frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne

Liczba działających na terenie gminy organizacji pozarządowych⁷ jest istotnym wskaźnikiem informującym o jakości kapitału społecznego. Analizując przedmiotową sferę, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zarówno zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali gminy oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia różnego rodzaju organizacji społecznych.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Adamowie na terenie gminy funkcjonują obecnie 23 organizacje społeczne. Są wśród nich: kapela ludowa „Adamowiaci”, zespół kabaretowo – folklorystyczny „Babeczki w kropeczki” w Bondyrzu, zespół ludowy „Feliksowianie” z Feliksówki, zespół ludowy „Roztoczańskie Echo” a Suchowoli, zespół ludowy „Gawęda” z Szewni Dolnej, zespół ludowy „Trzepiecianie” z Trzepiecina, koła gospodyń wiejskich działające w wielu jednostkach (Adamów, Bondyryz, Boża Wola, Feliksówka, Jacnia, Rachodoszcze, Suchowola, Suchowola – Kolonia), podobnie jak ochotnicze straże pożarne (Adamów, Bliżów, Bondyryz, Feliksówka, Jacnia, Potoczek, Rachodoszcze, Suchowola, Suchowola – Kolonia, Szewnia Dolna). Spośród wszystkich organizacji 5 działa na terenie rewitalizacji (21,74% ogólnej liczby).

Współpraca z organizacjami odbywa się w ramach rocznych planów współpracy z organizacjami pozarządowymi uchwalanych przez Radę Gminy z końcem każdego roku na podstawie

⁷Organizacja pozarządowa (ang. NGO non-governmental-organization) to organizacja obywatelska, założona przez obywateli lub ich organizacje, działająca z własnej inicjatywy w interesie określonego interesu publicznego. Definicja ustawowa organizacji pozarządowej zawarta jest w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 roku, Nr 96, poz. 873), zgodnie z którym: organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i nie działające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia

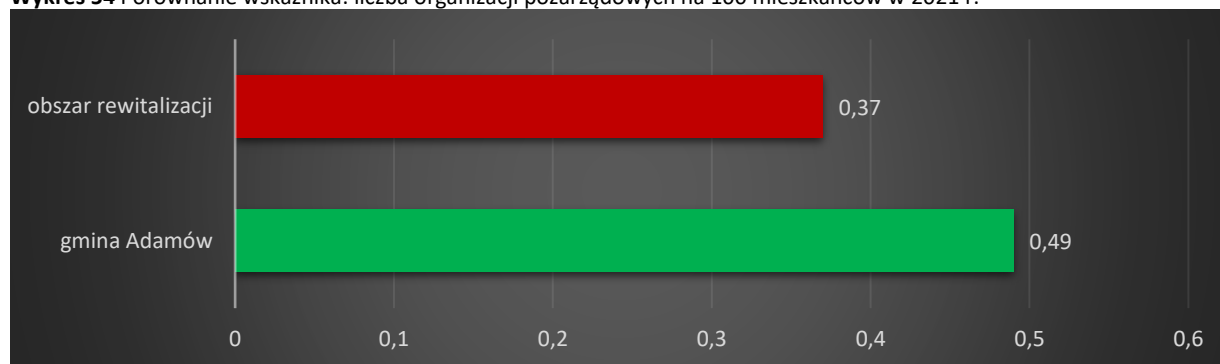

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program ten stanowi element polityki społeczno-finansowej, a jego celem jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi dla stworzenia warunków do rozwoju inicjatyw obywatelskich i struktur funkcjonujących dla rzecz społeczności lokalnych. Wysokość środków finansowanych kierowanych ze źródeł publicznych w znaczący sposób determinuje aktywność organizacji pozarządowych. Dotyczy to zwłaszcza podmiotów, które z uwagi na wąski obszar działalności nie sięgają po środki finansowane w ramach projektów wspieranych z Unii Europejskiej. W przypadku gminy Adamów środki na wsparcie organizacji pozarządowych uległy zwiększeniu i w ostatnich latach utrzymywały się na poziomie ok. .... zł rocznie. W 2021 r. ogólna kwota przekazana na realizację zadań przez organizacje pozarządowe wyniosła .... zł, w tym ..... zł w formie wsparcia i w formie powierzenia.

Dane odnoszące się do liczby organizacji można przeanalizować przez pryzmat aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia różnego rodzaju organizacji społecznych. W tym celu zbadano liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Adamów przypadającą na 100 mieszkańców. W 2021 r. przedmiotowy wskaźnik dla gminy wyniósł 0,49. Analiza ww. wskaźnika wskazuje, iż sytuacja w obszarze rewitalizacji jest gorsza niż w zakresie całej gminy. Wartość ww. wskaźnika wynosi: 0,37.

Wykres 54 Porównanie wskaźnika: liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

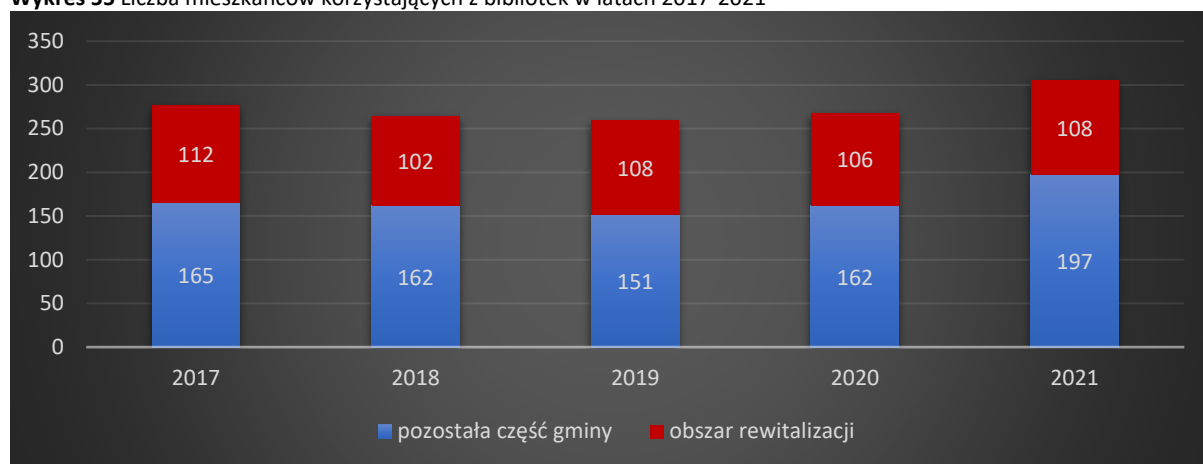
Kolejnym elementem świadczącym o zaangażowaniu społeczności lokalnej w życie obywatelskie jest chęć korzystania z gminnej oferty kulturalno – edukacyjnej. W gminie Adamów funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku. Biblioteka jest lokalną instytucją kultury finansowaną przez samorząd, wpisaną do Gminnego Rejestru Instytucji Kultury. Działalność kulturalna biblioteki prowadzona jest w formie: konkursów literackich, plastycznych, spotkań z ciekawymi ludźmi, teatrem, lekcji bibliotecznych, imprez okolicznościowych, wystaw tematycznych, promocji książek. Ponadto prowadzi aktywną współpracę ze szkołami znajdującymi się na obszarze gminy.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Infrastrukturę kultury na terenie gminy tworzy również Muzeum Historyczne Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, Okręg Zamość im. ppłk Stanisława „Adama” Prusa w Bondyrzu. Muzeum pełni funkcję historyczną i patriotyczno-wychowawczą, zwłaszcza wśród młodzieży, dla której wygłaszane są specjalne odczyty, prelekcje i pogadanki.

Dane udostępnione przez Bibliotekę Publiczną pozwalają stwierdzić, że w analizowanym okresie wzrosła liczba mieszkańców gminy korzystających czynnie z zasobów biblioteki. W kolejnych latach liczba ta kształtowała się następująco: 2017 r. – 277 os., 2018 r – 264 os., 2019 r. – 259 os., 2020 r. – 268 os. oraz 2021 r. – 305 os. Jest to wzrost na poziomie 10,11%. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji natomiast dane kształtowały się odpowiednio: 112, 102, 108, 106, 108. Nastąpił zatem spadek na poziomie 3,57%. W 2017 r. czytelnicy z obszaru rewitalizacji stanowili 40,43% czytelników z całej gminy, w 2021 r. natomiast już tylko 35,41%.

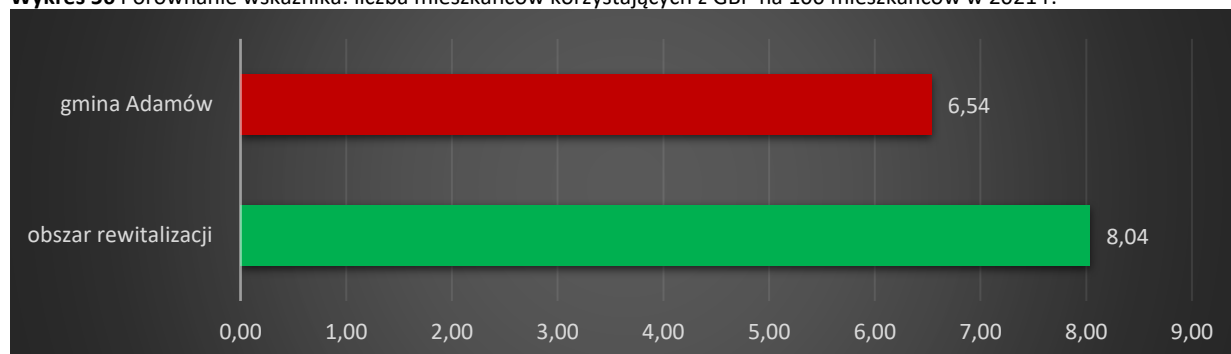
Wykres 55 Liczba mieszkańców korzystających z bibliotek w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnej Biblioteki Publicznej w Adamowie

Dane wskazują również, że liczba osób korzystających z biblioteki przypadająca na 100 mieszkańców gminy wyniosła w 2021 r. 6,54. Dla terenu rewitalizacji wskaźnik ten przyjął wartość 8,04.

Wykres 56 Porównanie wskaźnika: liczba mieszkańców korzystających z GBP na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

❖ **Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji:**

- ✓ aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców gminy mierzona za pomocą frekwencji wyborczej wskazuje na niskie zaangażowanie społeczności lokalnej zamieszkującej obszar rewitalizacji w sprawy publiczne; świadczy to o braku przeświadczenia o możliwości wywarcia wpływu na otaczającą rzeczywistość;
- ✓ analizując ilość organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie Adamów oraz na obszarze rewitalizacji poprzez wartość wskaźnika zauważalna jest nieco niższa aktywność społeczne w wyznaczonym obszarze rewitalizacji; wskaźnik liczby organizacji społecznych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. w zakresie całej gminy wyniósł 0,49, natomiast na obszarze rewitalizacji tylko 0,37;
- ✓ liczba osób czynnie korzystających z zasobów biblioteki gminnej na terenie całej gminy Adamów w analizowanym okresie wzrosła, podczas gdy na obszarze rewitalizacji nastąpił nieznaczny spadek; jednocześnie wskaźnik liczby osób korzystających z oferty biblioteki na 100 mieszkańców na terenie rewitalizacji jest wyższy niż ten z terenu gminy, jest to prawdopodobnie spowodowane większym dostępem do zasobów kultury w związku z usytuowaniem Gminnej Biblioteki Publicznej w miejscowości objętej obszarem rewitalizacji,
- ✓ wśród zdiagnozowanych problemów tej sfery są: niska jakość kapitału społecznego, maraz i bierność mieszkańców, brak przeświadczenia o realnej możliwości decydowania o otaczającej rzeczywistości, jak również sprawach całej wspólnoty, niska kreatywność i innowacyjność mieszkańców, rozluźnione więzi społeczne, deficyt lokalnego patriotyzmu i dumy z miejsca zamieszkania, brak poczucia odpowiedzialności za wspólne dobro.

4.1.8 Poziom bezpieczeństwa publicznego

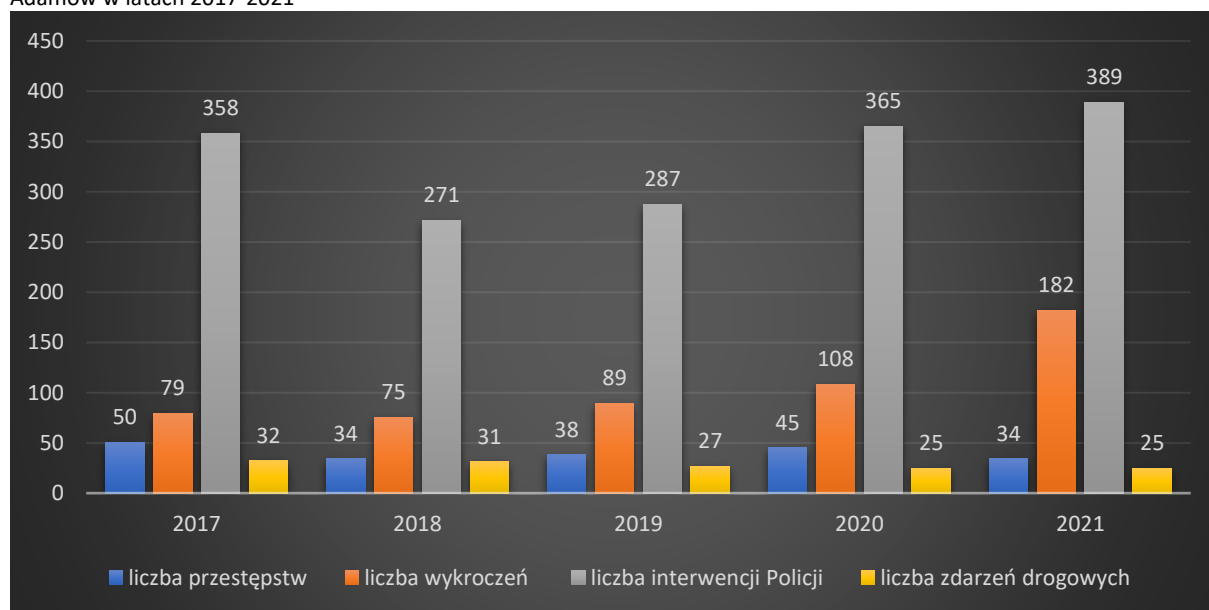
Wśród licznych zagadnień analizowanych w zakresie sfery społecznej znajdują się również zagadnienia dotyczące poziomu bezpieczeństwa publicznego, które to jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności. Na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego wpływają w największej mierze zdarzenia, które związane są z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przystępność jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy.

Na terenie gminy Adamów w latach 2017-2021 odnotowano następujące trendy związane z poziomem bezpieczeństwa publicznego. Co prawda liczba odnotowanych przestępstw zmalała z 50 w 2017 r. do 34 w 2021 r. (spadek o 32%). Wzrosła natomiast (i tak już duża) liczba różnego rodzaju

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

interwencji przeprowadzonych na terenie gminy przez Policję. W 2017 r. wyniosła ona 358, a w 2021 r. już 389 (wzrost o 31 interwencji, czyli o 8,66%). Wśród wszystkich typów interwencji najwięcej z nich to: zakłócanie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz interwencje domowe. W pierwszej kategorii interwencji zaobserwować można tendencję wzrostową. W 2017 roku liczba interwencji Policji z powodu zakłócania bezpieczeństwa i porządku publicznego wynosiła 7 (co stanowiło 1,8% wszystkich interwencji). W 2021 roku liczba ta wyniosła 18, co oznacza wzrost na poziomie 257,14%. (interwencje to stanowiły 4,63% wszystkich interwencji). Jeżeli chodzi o kategorię interwencji domowych zauważalny jest spadek ilości tego typu zdarzeń. W 2017 roku odnotowano ich 95 (24,42% wszystkich interwencji), w 2021 roku już tylko 40 (10,28% wszystkich interwencji). Jest to spadek w wysokości 57,89%. Spadła liczba zdarzeń drogowych odnotowanych na terenie gminy Adamów. W 2017 roku odnotowano 32 zdarzenia tego typu, natomiast w 2021 było ich 25 (21,87%). Liczba wykroczeń wzrosła najbardziej - z 79 w 2017 r. do 182 w 2021 r. Jest to wzrost na poziomie 230,38%.

Wykres 57 Liczba odnotowanych przestępstw, wykroczeń, interwencji Policji, zdarzeń drogowych ogółem na terenie gminy Adamów w latach 2017-2021

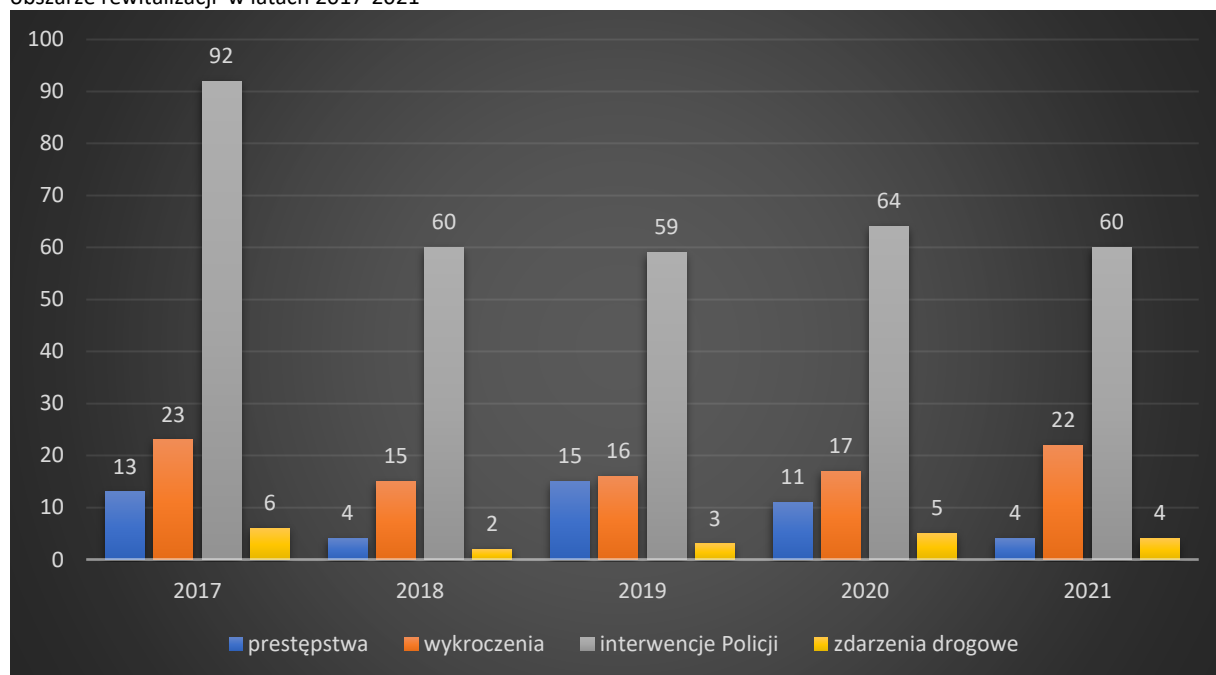
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Zamościu

W latach 2017 – 2021 w wyznaczonym obszarze rewitalizacji odnotowano spadek liczby wyszczególnionych negatywnych zjawisk z zakresu bezpieczeństwa publicznego. Liczba przestępstw spadła z 13 w 2017 r. do 4 w 2021 r, czyli o 69,23%. W kategorii wykroczeń nastąpił spadek o 1, z 23 w 2017 r. do 22 w 2021 r. (4,35%). Najlichnieszą grupę stanowią interwencje Policji, jednak i tu odnotowuje się wyraźny spadek. W roku 2017 przeprowadzono 92 interwencje, w 2021 roku było ich już tylko 60, co oznacza spadek na poziomie 34,78%. Jeżeli chodzi o poszczególne kategorie interwencji zdecydowana ich większość to interwencje domowe. Ten typ zdarzeń stanowi 11,67% wszystkich interwencji w 2021 r. Na przestrzeni analizowanego okresu nastąpił spadek liczby

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

interwencji domowych o 68,18%. Interwencje z powodu zakłócania bezpieczeństwa i porządku publicznego to jedynie 1,67% wszystkich interwencji policji w 2021r. W tej kategorii zdarzeń nastąpił spadek ich liczby o 75%. Liczba zdarzeń drogowych odnotowanych w latach 2017 – 2021 na obszarze rewitalizacji także uległa zmniejszeniu. W 2017 miało miejsce 6 zdarzeń tego typu, w 2021 r, natomiast 4 (spadek o 33,33%). Porównując pod względem poziomu bezpieczeństwa teren całej gminy i wyznaczony obszar rewitalizacji zaznaczyć także należy, że w 2021 r. wśród ogólnej liczby przestępstw odnotowanych na terenie gminy Adamów 11,76% miało miejsce na obszarze rewitalizacji, wśród ogólnej liczby wykroczeń – 12,09% popełniono na obszarze rewitalizacji, 15,42% wszystkich interwencji Policji przeprowadzono na tym obszarze (w tym: 17,5% interwencji domowych oraz 5,56% interwencji z powodu zakłócania bezpieczeństwa i porządku publicznego) oraz zdarzeń drogowych – 16% to zdarzenia na terenie rewitalizacji.

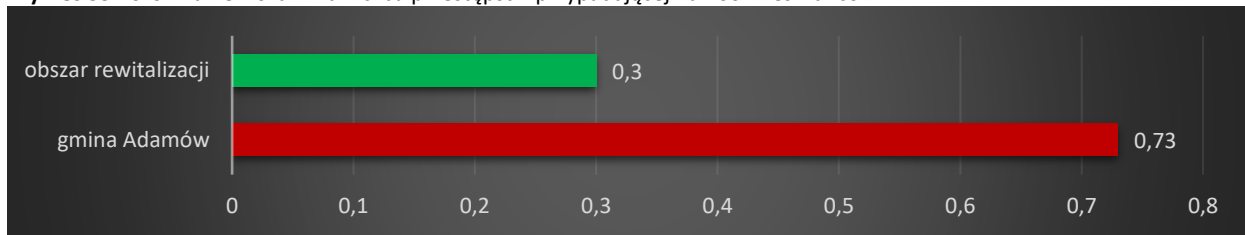
Wykres 58 Liczba odnotowanych przestępstw, wykroczeń, interwencji Policji, zdarzeń drogowych ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Zamościu

W celu określenia poziomu koncentracji negatywnych zjawisk obniżający poziom bezpieczeństwa publicznego na wyznaczonym terenie rewitalizacji porównano wartości wskaźników obrazujących trzy kwestie: 1) liczbę przestępstw przypadających na 100 mieszkańców, 2) liczbę wykroczeń przypadających na 100 mieszkańców oraz 3) liczbę przeprowadzonych interwencji Policji przypadających na 100 mieszkańców. Pierwszy ze wskaźników dla obszaru całej gminy Adamów w 2021 r. wyniósł 0,73. W wyznaczonym obszarze rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na znacznie niższym poziomie wynoszącym: 0,3.

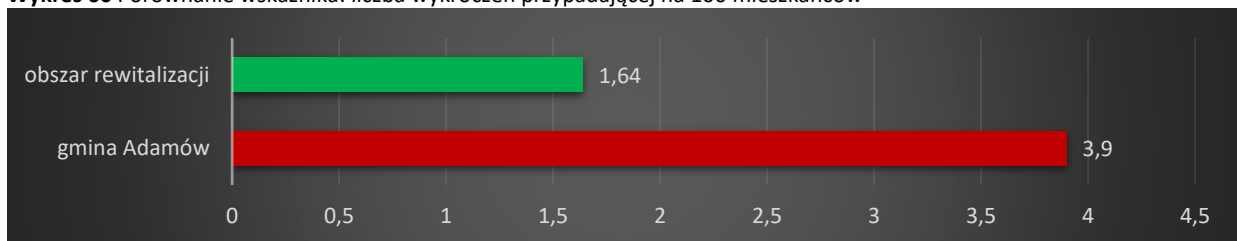
Wykres 59 Porównanie wskaźnika: liczba przestępstw przypadającej na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Podobnie sytuacja kształtuje się w zakresie drugiego z analizowanych wskaźników, gdzie dla obszaru rewitalizacji jego wartość jest dużo niższa niż dla całej gminy. Średnia wartość wskaźnika dla terenu gminy wyniosła 3,9, natomiast dla obszaru rewitalizacji: 1,64.

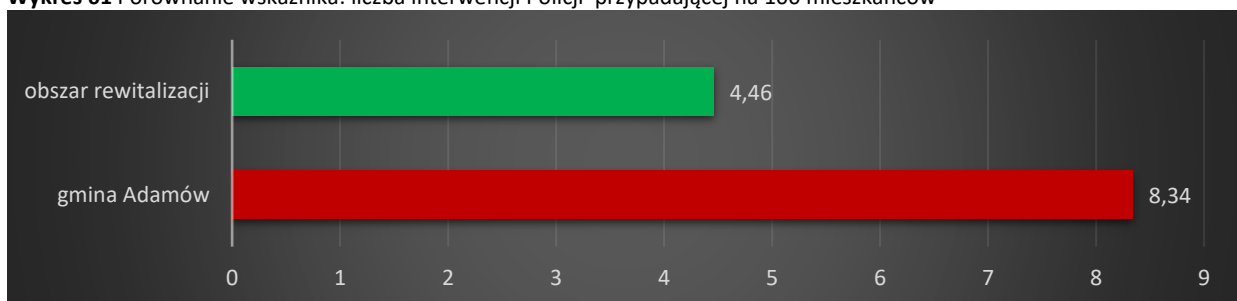
Wykres 60 Porównanie wskaźnika: liczba wykroczeń przypadającej na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Wartość wskaźnika obrazującego liczbę przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadającą na 100 mieszkańców dla całej gminy wynosi: 8,34, natomiast dla obszaru rewitalizacji: 4,46.

Wykres 61 Porównanie wskaźnika: liczba interwencji Policji przypadającej na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

❖ Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji

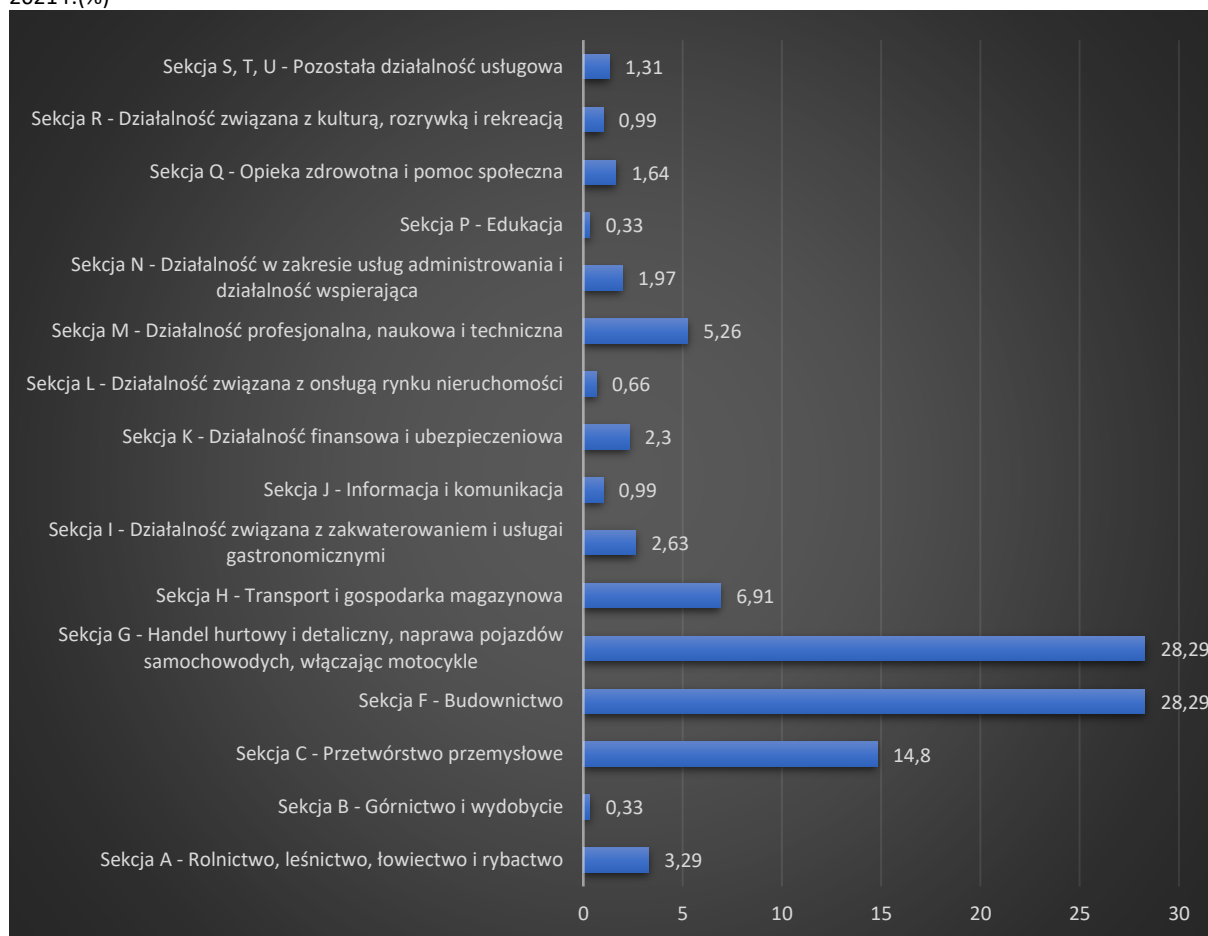
- ✓ zaprezentowane dane dotyczące zarówno udziału niekorzystnych zjawisk odnotowanych na obszarze rewitalizacji w stosunku do ogólnej ich liczby (w 2021 r. 11,76% wszystkich przestępstw, 12,09% wszystkich wykroczeń, 15,46% wszystkich przeprowadzonych interwencji Policji, 16% zdarzeń drogowych mających miejsce na terenie gminy), jak również dane dotyczące analizowanych wskaźników (w zakresie 3 wskaźników odnotowano wartość poniżej średniej dla gminy), pozwalają ocenić, iż sytuacja w zakresie bezpieczeństwa publicznego w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest dobra.

4.2 Sfera gospodarcza

Analiza sfery gospodarczej koncentruje się na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale również jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz z sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Gmina Adamów należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną. Sektor ten stanowi główne źródło utrzymania mieszkańców oraz pełni główną funkcję rozwojową. Działalność rolnicza stanowi źródło dochodów dla 90% gospodarstw domowych. 70,40% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Adamów pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 12,1% w przemyśle i budownictwie, a 5,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,3% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). Dlatego też jako podstawowe źródło dochodu mieszkańcy wymieniają pracę w indywidualnych gospodarstwach ale w gminie występuje również zjawisko tzw. dwuetatowców. Pozostałe sektory gospodarki takie jak usługi czy produkcja zajmują miejsca jedynie pomocnicze. Wskaźnik podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności dla gminy Adamów w 2021 r. wynosił 852. Dla porównania wskaźnik ten dla powiatu zamojskiego wynosi 779, a dla województwa lubelskiego 797. W ujęciu bezwzględnym liczba podmiotów gospodarki narodowej od 2017 r. do 2021 r. wzrosła o 21,65%. Wśród podmiotów gospodarki narodowej najliczniejszą grupę stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stanowią one 79,6% podmiotów. Osoby fizyczne prowadzą głównie działalność w trzech dominujących sektorach: budownictwo – 28,29%, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 12,29% oraz przetwórstwo przemysłowe – 14,8%. Pomiędzy 5% a 6% prowadzi działalność w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Wykres 62 Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg. sekcji PKD 2007 na terenie gminy Adamów w 2021 r.(%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Do największych pracodawców w gminie zaliczają się:

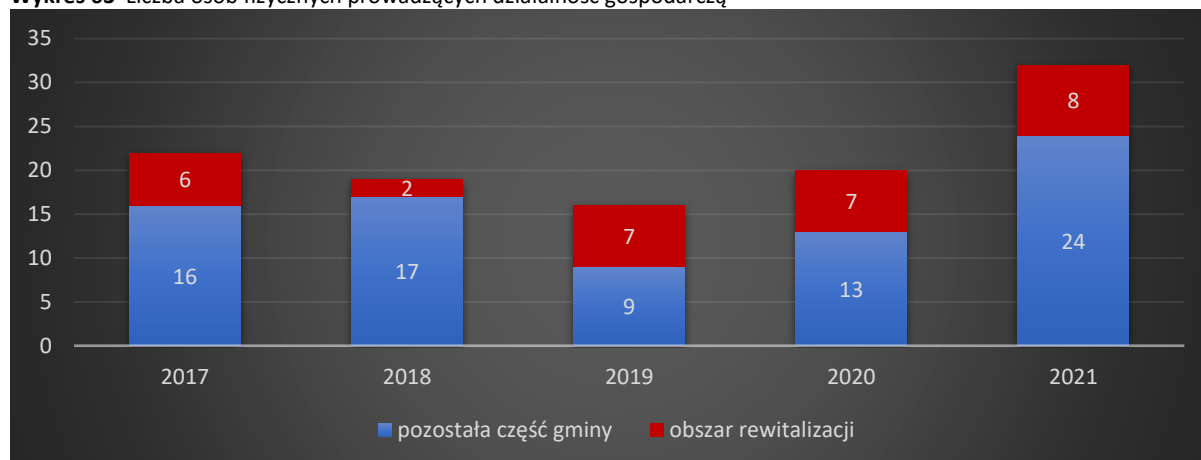
- Meble BONDYRZ Sp. z o. o.
- Zakład Tartaczny Kleniewski Waldemar Sp. j.
- „Profesjonal” Sp. z o. o.
- „EURO – LAS” M. i W. Greszta Sp. j.
- Eugeniusz Węclawik Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia Suchowola
- EKO – POL Sp. z o. o.
- Zakład Stolarski „ART-RAM Edward Kudyba”
- BETASOAP Sp. z o. o. w Szewni Dolnej.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Adamów na przestrzeni lat 2017-2021 zanotowano ponad 45%-owy wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z 22 w 2017 r. do 32 w 2021 r.). Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji odnotowano również wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z 6 osób w 2017 r. do 8 osób w 2021 r. co stanowi 33,33%). Udział liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z terenu rewitalizacji w ogólnej liczbie osób

prowadzących działalność kształtuje się w latach 2017-2021 odpowiednio na poziomie: 27,27%, 10,53%, 43,75%, 35%, 25%.

Wykres 63 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Celem przeprowadzenia szczegółowej analizy sytuacji gospodarczej na obszarze rewitalizacji porównano wartości wskaźnika odnoszącego się do potencjału ludnościowego. Zbadano również zmianę wartości wskaźnika w okresie lat 2017-2021. W przypadku sfery gospodarczej o niekorzystnej sytuacji w danym obszarze świadczyć będzie niska wartość wskaźnika (kształtująca się poniżej średniej gminy). W pierwszej kolejności analizie poddano wartość wskaźnika obrazującego liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r. Dla terenu całej gminy Adamów wartość wskaźnika wyniosła 0,69. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji wskaźnik przyjął niższą wartość – na poziomie: 0,60.

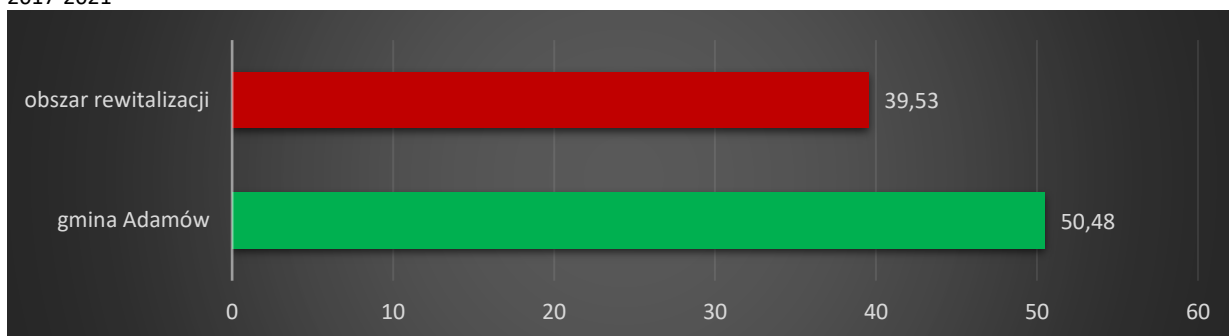
Wykres 64 Porównanie wskaźnika: liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Kolejny wskaźnik dotyczył zmiany liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2017-2021. Również w tym przypadku wartość dla obszaru rewitalizacji jest niższa niż wartość wskaźnika dla całej gminy. Dla gminy wynosi ona 50,48, dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji zaś 39,53.

Wykres 65 Porównanie wskaźnika: zmiana liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne

❖ Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji

- ✓ koncentracji negatywnych zjawisk z zakresu sfery gospodarczej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji świadczyć może spowolnione, w stosunku do danych pochodzących z terenu całej gminy, tempo wzrostu liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą; na przestrzeni lat 2017 – 2021 na terenie gminy Adamów zanotowano 45%-owy wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, natomiast na wyznaczonym obszarze rewitalizacji wzrost ten wyniósł niewiele ponad 30%;
- ✓ udział liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z terenu rewitalizacji w ogólnej liczbie z terenu całej gminy wynosił w 2017 r. 27,27%, natomiast w 2021 r. - 25%, w zakresie omawianego zagadnienia odnotowano zatem spadek;
- ✓ w zakresie obu analizowanych wskaźników dla terenu rewitalizacji ich wartość kształtuje się na poziomie niższym niż dla całej.

4.3 Sfera środowiskowa

Ustawa o rewitalizacji wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrzyć przekroczenie standardów jakości środowiska oraz obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Uzyskanie wiarygodnych danych dotyczących jakości środowiska na terenie gminy Adamów jest utrudnione. Na jej obszarze nie ma zainstalowanych urządzeń monitorujących na bieżąco jakość powietrza, stan gleb czy wód. W związku z tym, w celu określenia sytuacji problemowej przeanalizowano dane, które były możliwe do pozyskania i dotyczyły odnotowanych przekroczeń poziomu docelowego benzo/a/pirenu, oraz azbestu, który wymaga utylizacji. W ramach analizy sfery środowiskowej dokonano również porównania dwóch wskaźników: 1) udziału powierzchni, na którym odnotowano przekroczenie jakości

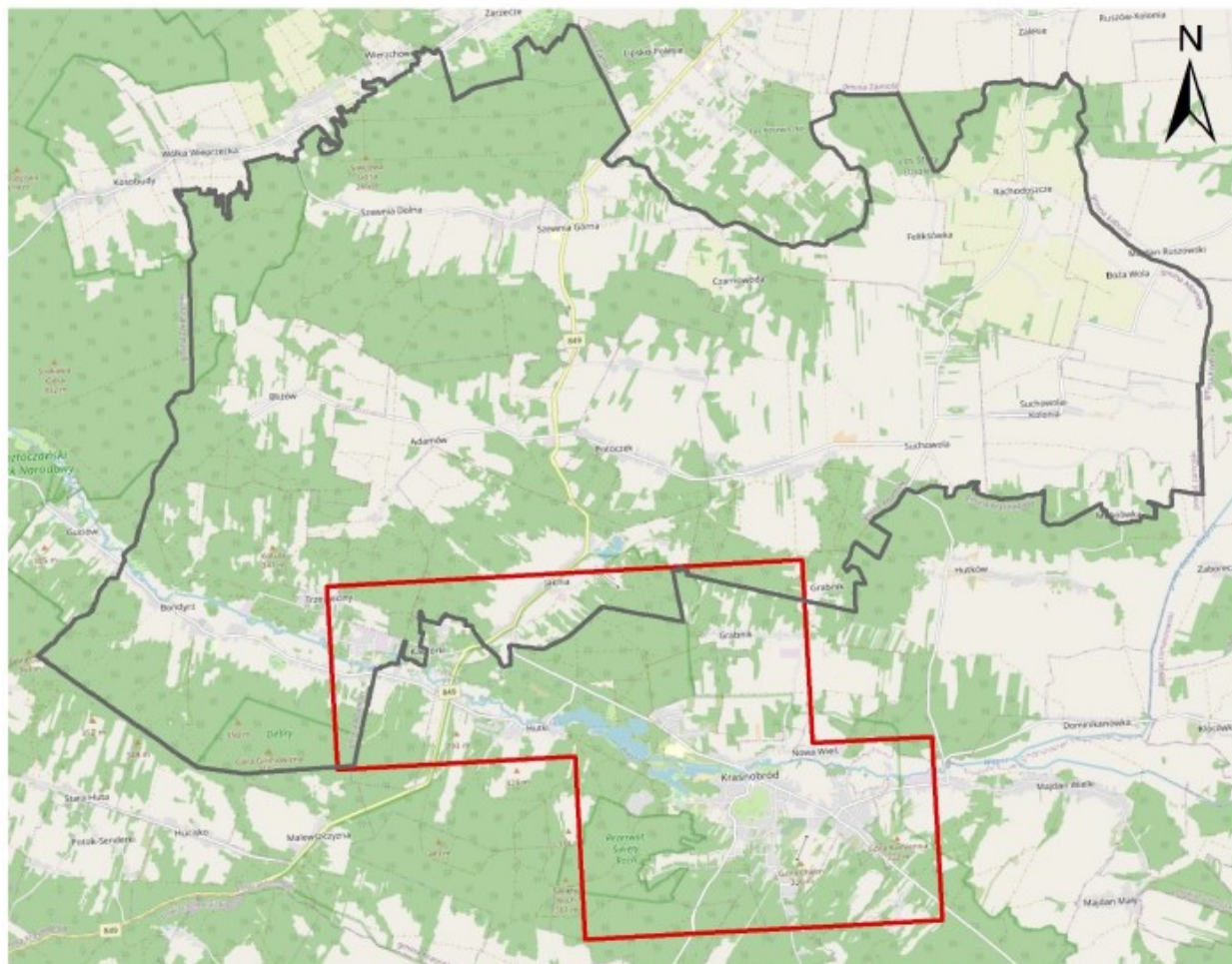
powietrza w 2020 r. oraz 2) ilość azbestu pozostającego do unieszkodliwienia (kg) przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie lubelskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno- bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma również napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz z Europy. Głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z domów ogrzewanych indywidualnie oraz na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, komunikacja samochodowa. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa lubelskiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość emitorów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji nieorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie kominy mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w ich sąsiedztwie. Uzyskanie wiarygodnych danych dotyczących jakości środowiska na terenie gminy Adamów jest utrudnione. Na jej obszarze nie ma zainstalowanych urządzeń monitorujących na bieżąco jakość powietrza, stan gleb czy wód. W związku z tym, w celu określenia sytuacji problemowej przeanalizowano dane, które były możliwe do pozyskania i dotyczyły odnotowanych przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu, oraz azbestu, który wymaga utylizacji.

Zgodnie z informacją GIOŚ, „Roczna ocena jakości powietrza” za rok 2020, wykazała przekroczenia norm jakości powietrza na terenie gminy Adamów dla poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Łączna powierzchnia obszaru przekroczeń na terenie gminy wynosi 6,2 km², liczba ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia - 670 osób.

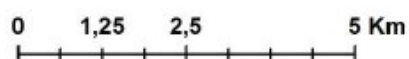
Główną przyczyną przekroczeń było oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków oraz panujące niekorzystne warunki meteorologiczne głównie w sezonie jesienno - zimowym, które sprzyjały kumulacji zanieczyszczeń. Z tego względu stężenia benzo(a)pirenu charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania domów

Mapa 6 Obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo/a/pirenu na terenie gminy Adamów

Legenda

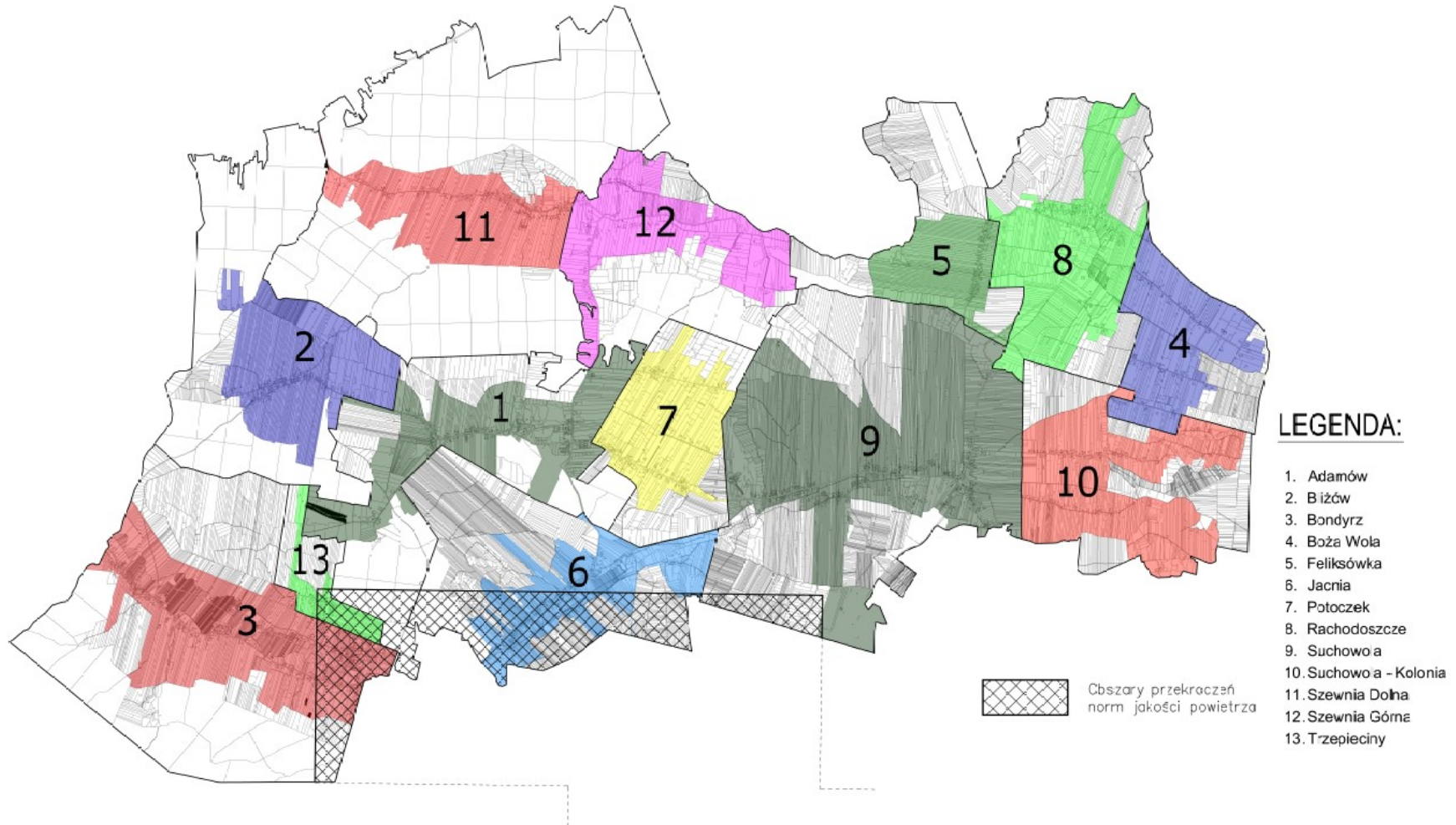
- granica gminy
- obszar przekroczeń B(a)P 2020 r.

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie

Na podstawie danych GIOŚ dokonano mapowania obszarów przekroczeń jakości powietrza w 2020r. względem wyznaczonych jednostek referencyjnych. W świetle uzyskanych danych przekroczenie dopuszczalnych stężeń odnotowano w następujących jednostkach: Adamów, Bondyż, Jarcia, Suchowola oraz Trzepieciny. Teren przekroczeń jakości powietrza na terenie gminy wynosi: 619,9976 ha. Na etapie prowadzonej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określono, iż uwzględniając wyznaczone jednostki referencyjne, przekroczenie jakości powietrza występowało w: Bondyżu, Jacni, Suchowoli oraz Trzepiecinach. Łączna powierzchnia terenów, w obrębie wyznaczonych jednostek referencyjnych, na których odnotowano przekroczenie jakości powietrza wynosi: 267,8329, co stanowi 13,747% obszaru tychże jednostek.

Mapa 7 Obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo/a/pirenu w 2020 r. z uwzględnieniem wyznaczonych jednostek referencyjnych

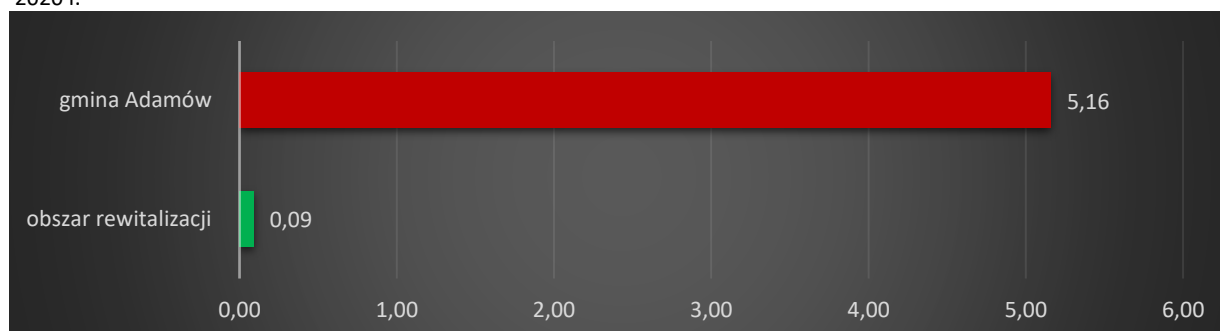
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GIOŚ

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Wyżej zaprezentowane analizy pozwoliły na określenie wartości wskaźnika obrazującego udział terenów przekroczeń jakości powietrza w stosunku do całkowitej powierzchni jednostki referencyjnej. Średnia wartość ww. wskaźnika dla terenu całej gminy wyniosła: 5,16%.

W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji jedynie w miejscowości Suchowola odnotowano w niewielkim zakresie teren, gdzie odnotowano przekroczenie jakości powietrza. Powierzchnia ww. terenu przekroczeń wynosi: 1,60 ha. W związku z tym, wartość wskaźnika obrazującego udział powierzchni przekroczeń w stosunku do ogólnej powierzchni obszaru rewitalizacji w 2020 r. wyniósł: 0,09%.

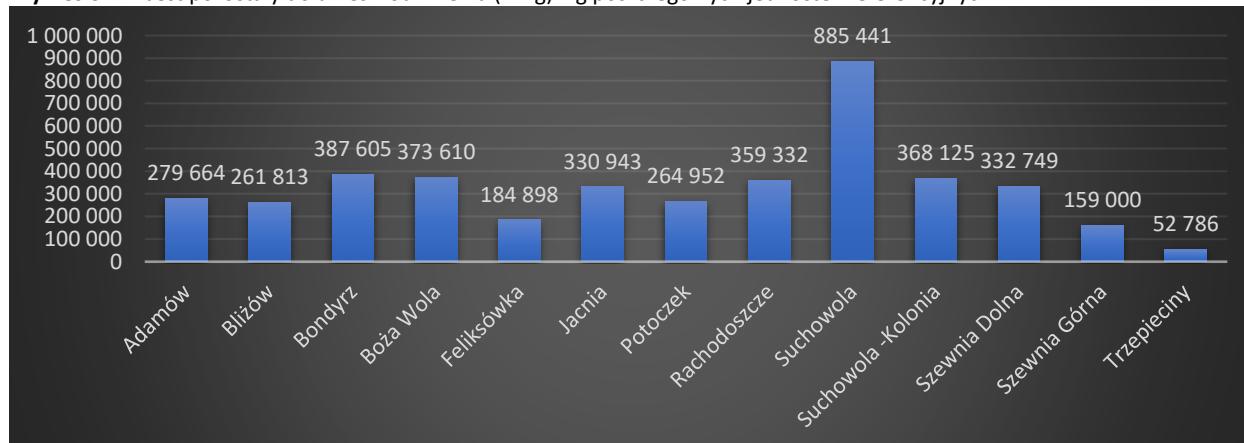
Wykres 66 Porównanie wskaźnika: udział powierzchni obszaru, na którym odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne

Kolejnym poważnym zagrożeniem środowiska naturalnego oraz zdrowia i życia mieszkańców gminy Adamów jest pozostała wciąż jeszcze duża ilość azbestu, który należy bezwzględnie usunąć. Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Źródłem narażenia, prócz zanieczyszczonego powietrza, może być woda, do której azbest trafia z gleb zanieczyszczonych azbestem. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy Adamów w 2021 na terenie całej gminy pozostało łącznie 4 240 918 kg azbestu, który wymaga stosownej utylizacji.

Wykres 67 Azbest pozostały do unieszkodliwienia (w kg) wg poszczególnych jednostek referencyjnych

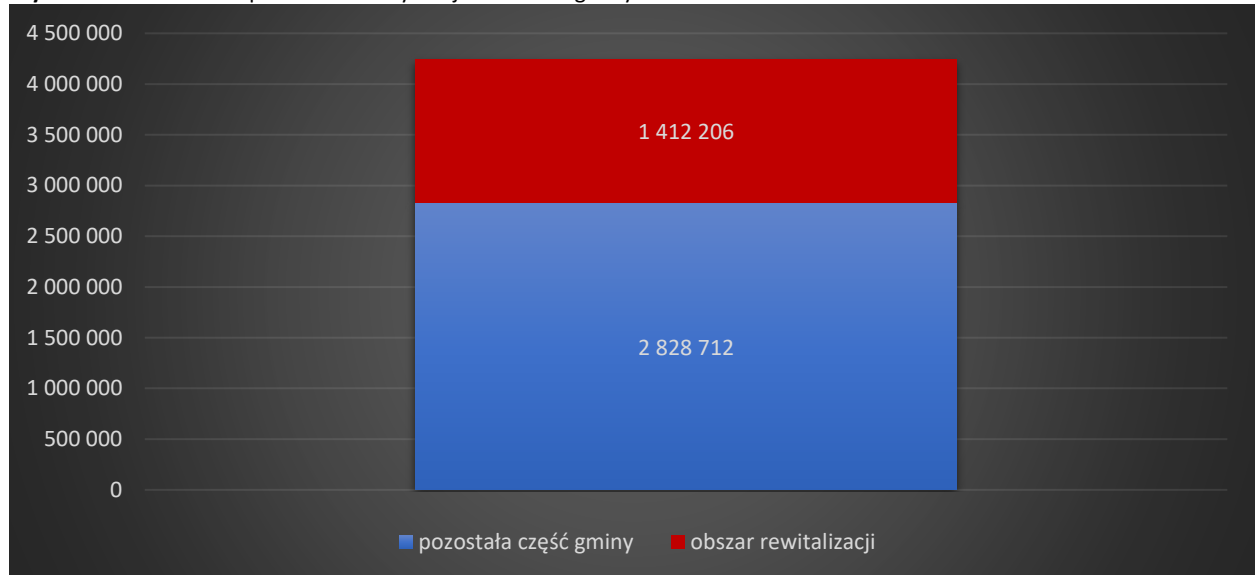

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji znajduje znaczną część szkodliwego materiału, tj. 33,3% całości azbestu w gminie. Ponadto w jednostce Suchowola, które jest częścią obszaru rewitalizacji, znajduje się największa ilość substancji w całej gminie Adamów – 885 441 kg.

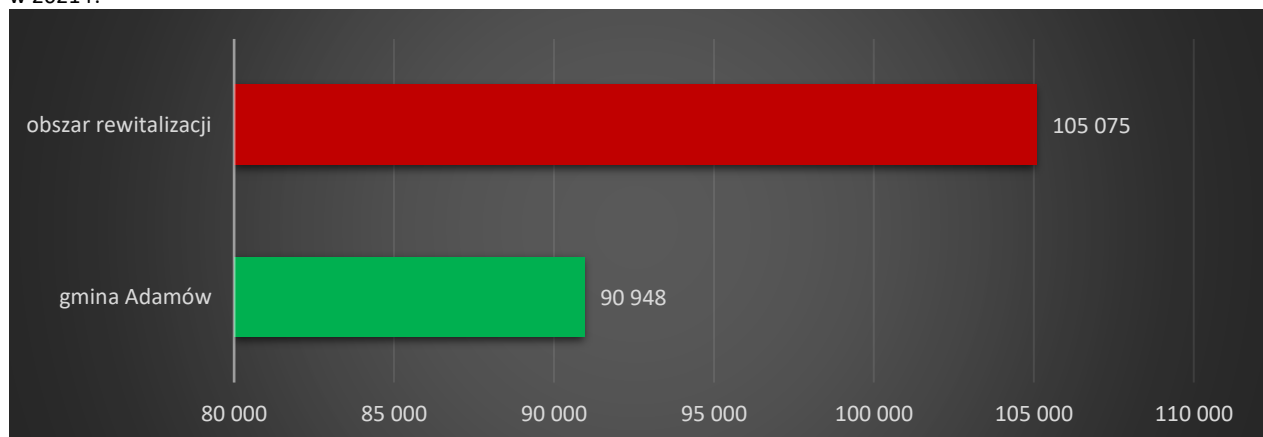
Wykres 68 Ilość azbestu pozostała do utylizacji na terenie gminy Adamów

Źródło: Opracowanie własne GIOŚ w Lublinie

W celu przeprowadzenia analiz zbadano ilość masy pozostałego do unieszkodliwiania azbestu przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r. Zgodnie z danymi uzyskanymi w trakcie prowadzenia procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika obrazującego masę azbestu pozostałą do utylizacji przypadająca na 100 mieszkańców dla terenu całej gminy wynosi 90 948. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji odnotowuje się niekorzystną sytuację, ponieważ wartość analizowanego wskaźnika kształtuje się na poziomie sporo wyższym niż ww. średnia gminy i wynoszącym 105 075.

Wykres 69 Porównanie wskaźnika: ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwiania (w kg) przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

❖ Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji

- ✓ na obszarze rewitalizacji nie występują problemy związane z zanieczyszczenia powietrza; jego marginalna część znajduje się na terenie, na którym odnotowano przekroczenia dopuszczalnego stężenia benzo/z/pirenu; udział terenów, na których odnotowano przekroczenia dla terenu całej gminy wynosi 5,16, natomiast dla obszaru rewitalizacji wynosi on zaledwie 0,09%;
- ✓ wyznaczony obszar rewitalizacji wymaga natomiast interwencji z powodu pozostającej na jego terenie dużej ilości azbestu do utylizacji; z całej ilości szkodliwego materiału pozostającego w obszarze gminy, aż 33,3% znajduje się w graniach obszaru rewitalizacji; wartość wskaźnika obrazującego stosunek azbestu pozostającego do unieszkodliwienia do populacji terenu dla całej gminy wynosi 90 948, podczas gdy na obszarze rewitalizacji przyjmuje on wartość znacznie wyższą (o 15,5%).

4.4 Sfera techniczna

Wśród katalogu zjawisk decydujących o sytuacji kryzowej danego obszaru znajdują się również zagadnienia techniczne. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: zjawiska z zakresu sfery technicznej dotyczą w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zgodnie z zapisami *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Adamów*⁸ jest to gmina o układzie zabudowy w postaci ulicówek. Miejscowości nie tworzą zwartych struktur z wykształconymi elementami centrotwórczymi. Struktury te mogą zostać uzupełnione nową zabudową bez szczególnych działań gminy związanych z uzbrojeniem terenu w infrastrukturę techniczną. Sieci osadnicze położone są wzdłuż ciągów komunikacji publicznej z dostępem do usług publicznych. Większe skupiska zabudowy zlokalizowane są na ogół we wszystkich miejscowościach gminy w układach pasmowych, zlokalizowanych wzdłuż dróg. W strukturze osadniczej tworzą wsie-ulicówki, osiedla i przysiółki. Występująca w nich zabudowa zawiera niezabudowane luki, będące w przeważającej ilości przypadków przedmiotem dążenia do ich zabudowania.

Warunki mieszkaniowe to jeden z najważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. Decydują one w dużym zakresie o sytuacji

---

⁸ Uchwała Nr XX/175/2021 Rady Gminy Adamów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Adamów*

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

życiowej mieszkańców gminy. Ocena tego zagadnienia umożliwia określenie warunków socjalno-bytowych mieszkańców oraz wskazanie obszarów deficytowych i problemowych. Na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Adamów zanotowano niemal 4%-owy wzrost liczby budynków mieszkalnych (wzrost z 1722 w 2017 r. do 1787 w 2021 r.). Na terenie rewitalizacji liczba tak zmieniła się z 522 w 2017 r. do 540 w 2021r. Zanotowano więc wzrost na poziomie nieco niższy niż ww. średnia, tj. 3,45%.

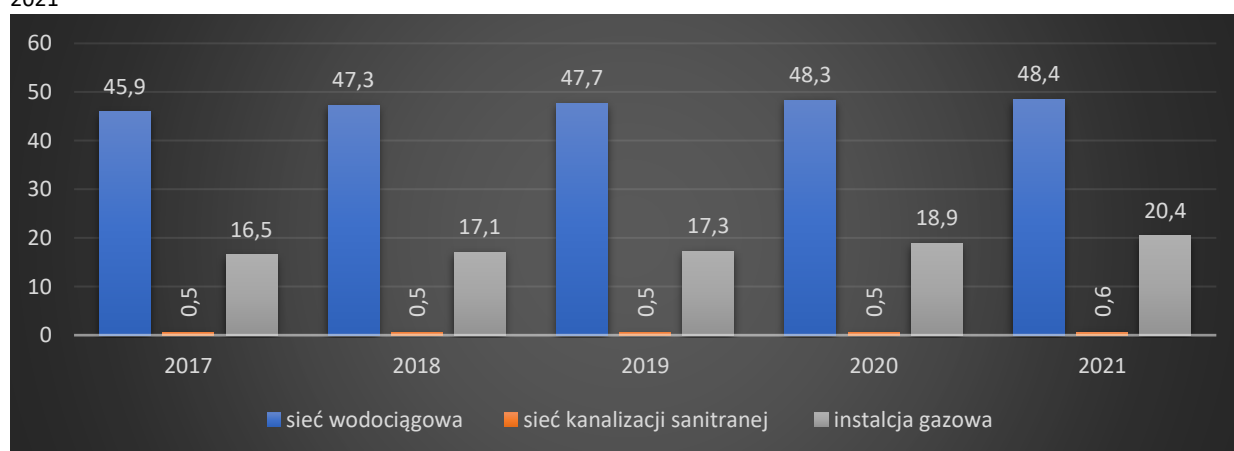
Wykres 70 Liczba budynków mieszkalnych w roku 2017 i 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Na przestrzeni ostatnich lat widoczna jest systematyczna poprawa warunków socjalno-bytowych mieszkańców gminy. Dzieje się to za sprawą prowadzonych inwestycji mających wpływ na poprawę komfortu zamieszkiwania m.in. rozbudowa sieci wodociągowej, modernizacji istniejących stacji uzdatniania wody czy rozwój infrastruktury gazowej. Zgodnie z danymi GUS na przestrzeni 5 analizowanych lat odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wzrósł z 45,9% do 48,4%. Największy przyrost odnotowano jednak w zakresie odsetka mieszkańców korzystających z infrastruktury gazowej- wzrósł on z 16,9% do 20,4%. Najmniej korzystnie wygląda sytuacja w zakresie infrastruktury kanalizacji sanitarnej. W badanym okresie udział mieszkańców korzystających z tego rodzaju infrastruktury wzrósł z 0,5% do 0,6%.

Wykres 71 Udział mieszkańców (%) korzystających z infrastruktury technicznej w ogólnej liczbie mieszkańców w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Uwzględniając powyższe informacje, charakteryzujące zjawisko degradacji technicznej, na potrzeby prowadzonej analizy wybrano wskaźniki dotyczące obiektów o przeznaczeniu mieszkalnym oraz użyteczności publicznej. Wyboru wskaźników dokonano mając na względzie fakt, iż poszczególne rodzaje rozwiązań w budownictwie indywidualnym, stanowią istotny czynnik decydujący o możliwości wysokiej jakości zamieszkiwania. Analizie poddano: 1) udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r., 2) udział budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii w 2021 r., 3) udział budynków mieszkalnych korzystających z przestarzałych źródeł ciepła w 2021 r., 4) udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w 2021r.; 5) udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021 r. W zależności od specyfiki wskaźnika o niekorzystnej sytuacji świadczyć będzie zarówno wartość poniżej (1, 2), jak i powyżej (3,4,5) średnie dla całej gminy.

W zakresie budownictwa mieszkalnego pozyskano informacje dot. lokali komunalnych. W zasób gminy Adamów wchodzi 5 budynków komunalnych, w których znajduje się łącznie 13 lokali komunalnych o łącznej powierzchni 606,36 m². Dwa spośród ww. budynków (z 4 lokalami) znajduje się w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Poniżej zawarto szczegółowe informacje na temat tychże lokali:

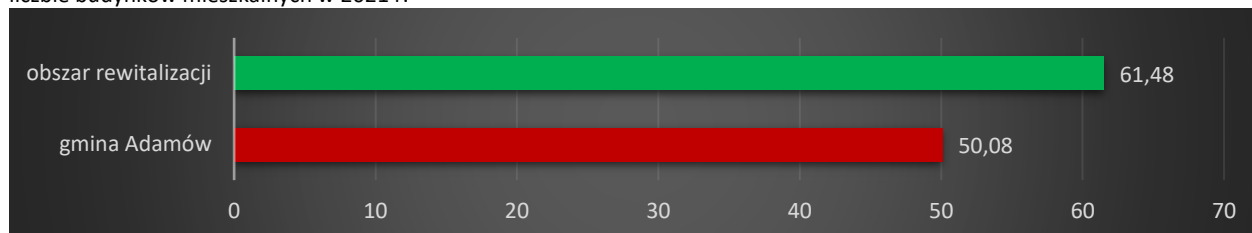
- ✓ Potoczek 23 (budynek byłej szkoły)- 2 lokale – lokale wymagają generalnego remontu; ich stan należy ocenić jako bardzo zły – budynek znajduje się w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji;
- ✓ Suchowola 241 (budynek byłego ośrodka zdrowia)- 2 lokale – nie wymagają podjęcia interwencji; stan należy ocenić jako bardzo dobry– budynek znajduje się w graniach wyznaczonego obszaru rewitalizacji;
- ✓ Suchowola Kolonia 57 (budynek byłego Domu Nauczyciela) - 4 lokale - lokale wymagają generalnego remontu; ich stan należy ocenić jako bardzo zły – poza obszarem rewitalizacji;
- ✓ Suchowola Kolonia 56 (budynek byłej szkoły podstawowej) - 2 lokale - lokale wymagają generalnego remontu; ich stan należy ocenić jako bardzo zły – poza obszarem rewitalizacji;
- ✓ Feliksówka (budynek byłej szkoły podstawowej) - 3 lokale - lokale wymagają generalnego remontu; ich stan należy ocenić jako bardzo zły– poza obszarem rewitalizacji.

Gmina Adamów obsługiwana jest przez 8 wodociągów w o ogólnej długości 69 km we wsiach: Adamów, Potoczek, Jacnia, Suchowola, Feliksówka, Rachodoszcze, Boża Wola i Suchowola Kolonia. Na terenie gminy znajdują się również miejscowości, w których mieszkańcy nie mają dostępu do sieci wodociągowej, tj. Bliżów, część miejscowości Boża Wola, Czarnowoda, Grabnik, Malinówka, Suchowola-Kolonia, Szewnia Dolna, Szewnia Górna oraz Trzepieciny.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

W zakresie pierwszego z analizowanych wskaźników sytuację na obszarze rewitalizacji należy ocenić jako bardzo dobrą. Przeprowadzona diagnoza dla obszaru całej gminy wykazała, iż udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r. kształtowa się na poziomie: 50,08%. W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji stosunkowo dużo więcej budynków mieszkalnych korzysta z sieci wodociągowej – ich udział kształtuje się na poziomie: 61,48%.

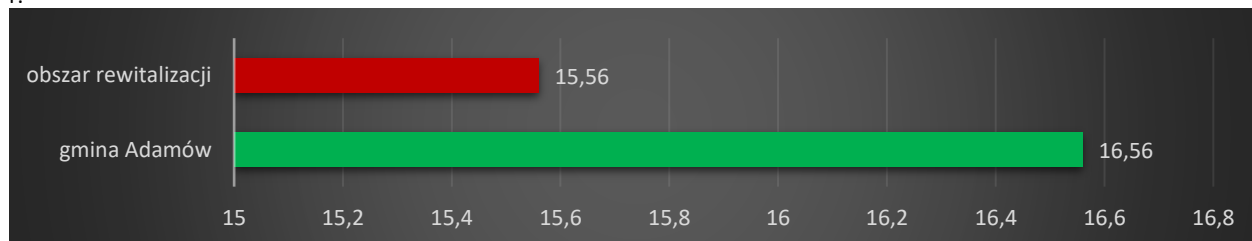
Wykres 72 Porównanie wskaźnika: udział budynków mieszkalnych (%) podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

Zgoła odmiennie wygląda sytuacja w zakresie drugiego z analizowanych wskaźników, który obrazuje udział budynków mieszkalnych w nowoczesne systemy bazujące na odnawialnych źródłach energii. W oparciu o przekazane przez Urząd Gminy w Adamowie oszacowano średnią wartość dla gminy w zakresie udziału budynków mieszkalnych korzystających z tego rodzaju nowoczesnych i sprzyjających ochronie środowiska rozwiązań. W ramach prowadzonej analizy uwzględniono rozwiązania wpływające na zmniejszenie zużycia energii cieplnej (instalacje solarne) produkowanej w konwencjonalny sposób. W świetle uzyskanych danych w latach 2017-2021 liczba budynków mieszkalnych korzystających z OZE pozostawała na niezmiennym poziomie: 296 budynków. Natomiast odsetek budynków mieszkalnych korzystających z OZE w 2021 r. wyniósł 16,56% wszystkich budynków mieszkalnych w gminie. Dane dla obszaru rewitalizacji świadczą o niekorzystnej jego sytuacji, gdyż ww. wskaźnik osiąga wartość poniżej średniej gminnej i wynosi: 15,56%.

Wykres 73 Porównanie wskaźnika: udział budynków mieszkalnych (%) wykorzystujących odnawialne źródła energii w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

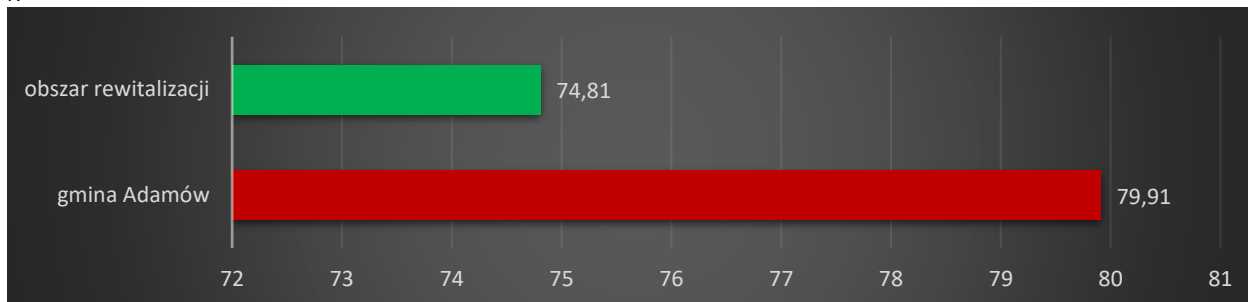
O stanie technicznym zabudowań, mającym jednocześnie wpływ na środowisko naturalne oraz zdrowie mieszkańców gminy, świadczy również wyposażenie budynków mieszkalnych w przestarzałe, nieefektywne źródła energii. W ramach prowadzonej analizy wykorzystano dane w zakresie źródeł ciepła poniżej 3 klasy emisyjności, tj. niespełniające norm w zakresie emisji zanieczyszczeń do

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

powietrza.- tzw. „kopciuchy”. W 2021 r. na terenie gminy Adamów znajdował się 1 428 nieefektywnych, przestarzałych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła. Aż 404 z nich (28,29%) to budynki usytuowane na obszarze rewitalizacji.

79,91% wszystkich budynków mieszkalnych w gminie wymaga pilnej wymiany źródeł ciepła. W obrębie obszaru rewitalizacji wskaźnik przybiera wartość niższą niż średnia gminy i wynoszącą 74,81%.

Wykres 74 Porównanie wskaźnika: udział budynków mieszkalnych (5) korzystających z przestarzałych źródeł ciepła w 2021 r.

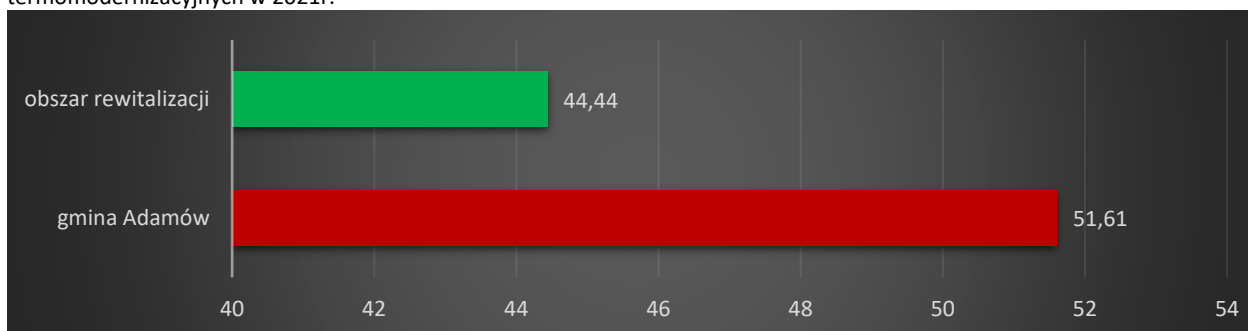

Źródło: Opracowanie własne

Szczególnym rodzajem budownictwa są budynki/obiekty użyteczności publicznej, służące potrzebom całej społeczności lokalnej. Stan techniczny owych budynków/obiektów pozostawia wiele do życzenia, szczególnie pod względem termomodernizacji oraz dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Adamów na terenie gminy w 2021 r. znajdowało się łącznie 31 budynków/obiektów użyteczności publicznej, z czego 29,03% usytuowanych było w granicach obszaru rewitalizacji.

Ze względu na niespełnianie aktualnych standardów w zakresie efektywności energetycznej, 16 z wszystkich 31 budynków użyteczności publicznej, wymaga przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych. Oznacza to, iż odsetek takich budynków użyteczności publicznej wynosi 51,61%. W obrębie obszaru rewitalizacji sytuacja wygląda korzystniej ponieważ 4 z 9 znajdujących się tu budynków użyteczności publicznej wymaga prac termomodernizacyjnych (co stanowi 44,44%).

Wykres 75 Porównanie wskaźnika: udział budynków użyteczności publicznej (%) wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w 2021r.

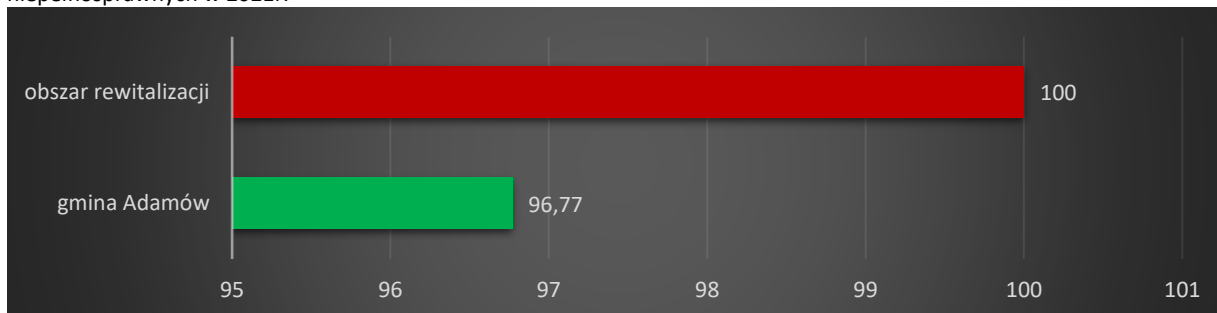
Źródło: Opracowanie własne

Ostatnim wskaźnikiem, który badano w sferze technicznej był udział budynków użyteczności publicznej, które wymagają dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Sytuacja w

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

zakresie tego wskaźnika kształtuje się w sposób zgoła odmienny niż w przypadku budynków wymagających prac termomodernizacyjnych. Odsetek budynków wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami wynosi 96,77% (aż 30 z 31 wszystkich budynków użyteczności publicznej). Jeszcze gorzej prezentują się dane dotyczące obszaru rewitalizacji, gdzie 100% budynków użyteczności publicznej wymaga takiego dostosowania.

Wykres 76 Porównanie wskaźnika: udział budynków użyteczności publicznej (%) wymagających dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych w 2021r.

Źródło: Opracowanie własne

❖ **Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji**

- ✓ pomimo korzystniejszych danych dla obszaru rewitalizacji, problemem zarówno całej gminy Adamów, jak również wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest niewystarczający stopień zwodociągowania (wskaźnik udziału budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu dla gminy wynosi: 50,08%, natomiast dla obszaru rewitalizacji 61,48%);
- ✓ zarówno na obszarze całej gminy Adamów, jak i w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, niewielki odsetek zabudowań mieszkalnych wykorzystuje nowoczesne i przyjazne środowisku rozwiązania techniczne w postaci odnawialnych źródeł energii (obszar rewitalizacji-15,56%, teren całej gminy-16,56%);
- ✓ poważny problem stanowi wciąż szeroko rozpowszechnione używanie w gospodarstwach domowych nieefektywnych źródeł ogrzewania, koncentracja tego zjawiska ma odbicie w wysokiej wartości wskaźnika zarówno dla terenu rewitalizacji (wartość wskaźnika – 74,81%) jak i całej gminy (wartość wskaźnika – 79,91%);
- ✓ obszar rewitalizacji cechuje się nasileniem problemów związanych z dostosowaniem budynków użyteczności publicznej do nowoczesnych standardów użytkowania, wszystkie budynki usytuowane na obszarze rewitalizacji wymagają dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych (wskaźnik 100%), na terenie całej gminy jest to zdecydowana większość budynków (wskaźnik 96,77%), duży odsetek zabudowań tego typu należy również poddać pracom termomodernizacyjnym, dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji wskaźnik udziału tego rodzaju budynków wyniósł: 44,44%, dla terenu całej gminy natomiast: 51,61%.

4.5 Sfera przestrzenno – funkcjonalna

Ostatnią grupą problemów wymagających przeprowadzenia analizy na potrzeby niniejszego opracowania są negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, czyli w szczególności: niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan techniczny, niska jakość podstawowych usług lub brak dostępu do nich, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru. Badając przedmiotowy obszar przeanalizowano zagadnienia dotyczące jakości terenów publicznych, poziomu wyposażenia w infrastrukturę gwarantując realizację usług publicznych takich jak np. obowiązek wysokiej jakości dróg publicznych czy zagwarantowania oświetlenia publicznego. W ramach niniejszego opracowania kwestia dróg publicznych została potraktowana dwuaspektowo. Mając na celu wytypowanie obszarów borykających się z największymi problemami z jednej strony przeanalizowano stan tychże dróg i konieczność podjęcia interwencji polegających na modernizacji istniejących odcinków lub budowie nowych. Z drugiej natomiast strony analizie poddano liczbę zdarzeń drogowych mających miejsce na terenie gminy Adamów w stosunku do długości dróg występujących na danym obszarze. O wystąpieniu konkretnego zdarzenia drogowego decydują nie tylko umiejętności osób prowadzących pojazdy, lecz nierzadko stan dróg po których się poruszają.

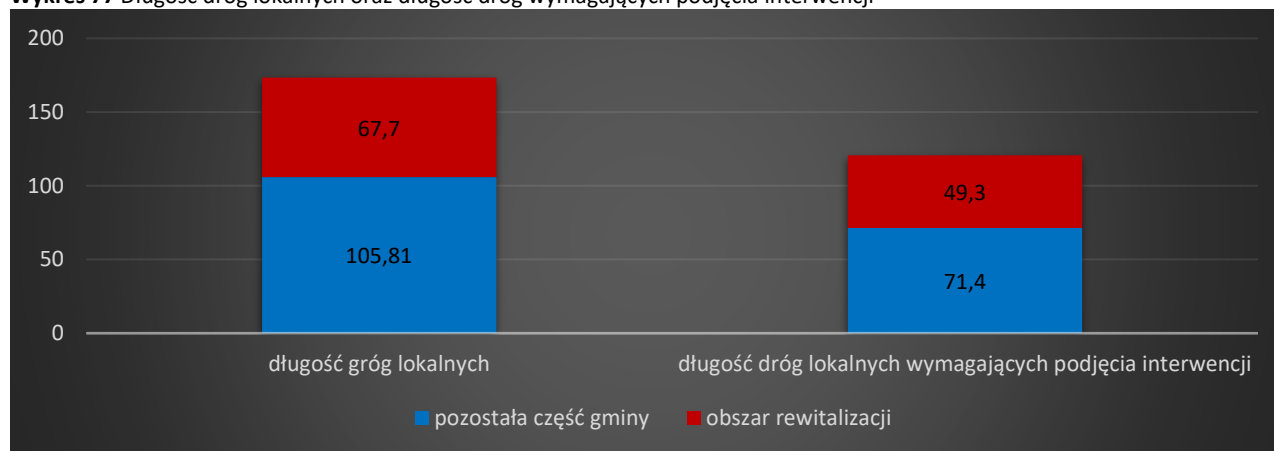
Ze względu na specyfikę gminy (gmina typowo wiejska) badanie braku dostępu do niektórych z usług publicznych np. edukacyjnych, opieki zdrowotnej czy opieki nad najmłodszymi członkami lokalnej społeczności, nie znajdują uzasadnienia. Przeanalizowano następujące kwestie: 1) udział długości dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2021 r., 2) liczbę zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r., 3) udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w ogólnej liczbie punktów świetlnych w 2021r., 4) udział powierzchni terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.

Układ komunikacyjny gminy Adamów wyznaczony został przez drogę wojewódzką nr 849 Zamość – Krasnobród - Józefów - Wola Obszańska. Jej długość na obszarze gminy wynosi 6,5 kilometrów. Ważny wpływ na dostępność komunikacyjną gminy ma również sieć dróg powiatowych, które są na obszarze gminy dobrze usytuowane i komunikują większość jednostek osadniczych. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Adamowie łączna długość dróg powiatowych utwardzonych na terenie gminy wynosi: 33,33 km, w tym 16 km wymaga modernizacji a kolejne 4,4 budowy. Wewnętrzny szkielet dróg gminy Adamów, oprócz dróg powiatowych, stanowią drogi gminne. Łączna

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

ich długość wynosi 135,81 km, z czego zaledwie 26% to drogi utwardzone. Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniony jest w poszczególnych miejscowościach przez ogólnodostępne drogi lokalne i wewnętrzne (nie zaliczone do żadnej z ww. kategorii dróg) pełniące rolę dojazdową do gruntów rolnych i leśnych, obsługujące tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej. Sieć dróg powiatowych oraz gminnych ma na celu realizację powiązań komunikacyjnych przede wszystkim na terytorium gminy, a także powiązań lokalnych z miejscowościami znajdującymi się w granicach gmin sąsiednich. Łączna długość dróg lokalnych na terenie gminy Adamów wynosi 173,51 km, z czego większość, bo aż 120,70 km wymaga interwencji. Przez wyznaczony obszar rewitalizacji przebiega 67,7 km dróg lokalnych, z czego 49,3 km wymaga podjęcia działań naprawczych.

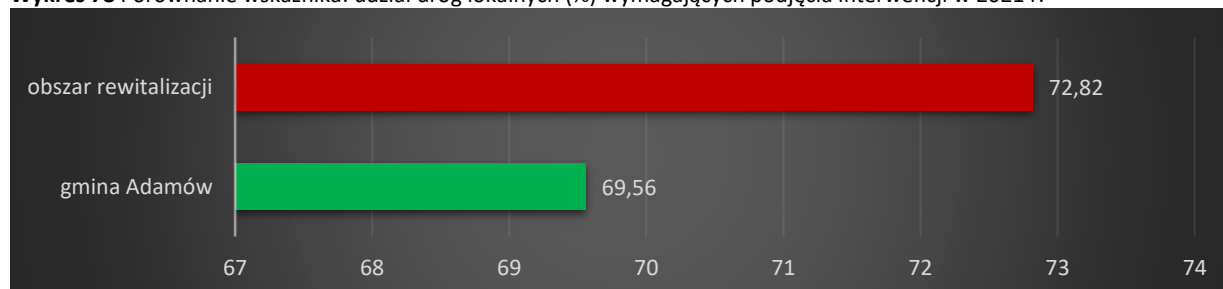
Wykres 77 Długość dróg lokalnych oraz długość dróg wymagających podjęcia interwencji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamów

Wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2021 r. dla obszaru gminy wyniósł 69,56%. O mniej korzystnej sytuacji obszaru rewitalizacji świadczy fakt, iż wartość ww. wskaźnika kształtuje się na wyższym poziomie niż ww. średnia, tj. 72,82%.

Wykres 78 Porównanie wskaźnika: udział dróg lokalnych (%) wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.

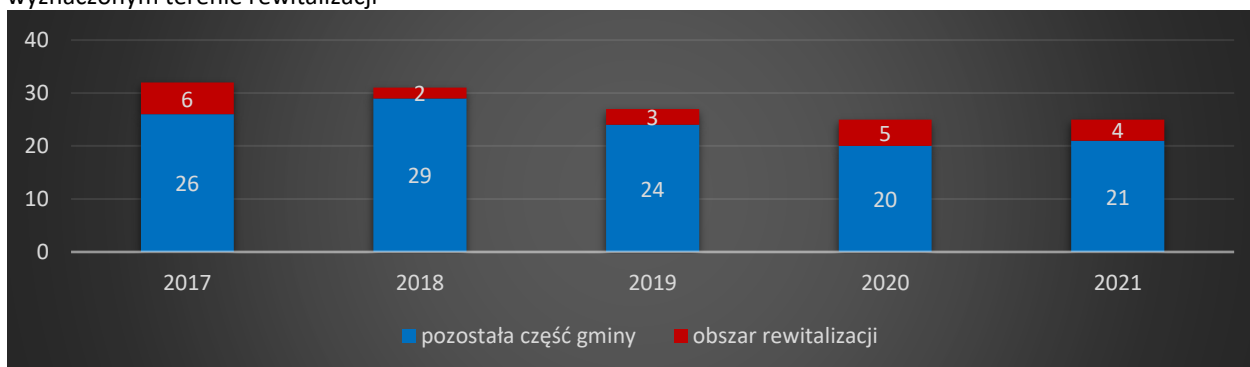
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamów

Z zagadnieniem stanu dróg koresponduje ilość zdarzeń drogowych, których powodem, poza umiejętnościami kierowców, jest również jakość infrastruktury drogowej. W analizowanym okresie obserwujemy rokroczne zmniejszanie się liczby wszelkich zdarzeń drogowych na terenie gminy Adamów oraz na samym obszarze rewitalizacji. Na przestrzeni tego okresu zanotowano spadek o 7

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

(21,88%) w całej gminie oraz o 2 (33,33%) na terenie rewitalizacji. W 2021 r. zdarzenia drogowe mające miejsce w obszarze rewitalizacji stanowiły 16% całości zjawiska w gminie. Rok rocznie od 40% nawet do 63% stanowiły zdarzenia drogowe z powodu niedostosowania prędkości do warunków panujących na drodze. Kolejną grupę (od 13% do 28% z wyjątkiem 2019 r., gdzie jest 0) stanowiły zdarzenia drogowe spowodowane nieudzieleniem pierwszeństwa przejazdu. Przeważającą część zdarzeń drogowych (80%-94%) stanowiły kolizje drogowe. Wypadki drogowe zdarzały się rzadko, a ich liczba w skali roku wahała się od 2 do 5.

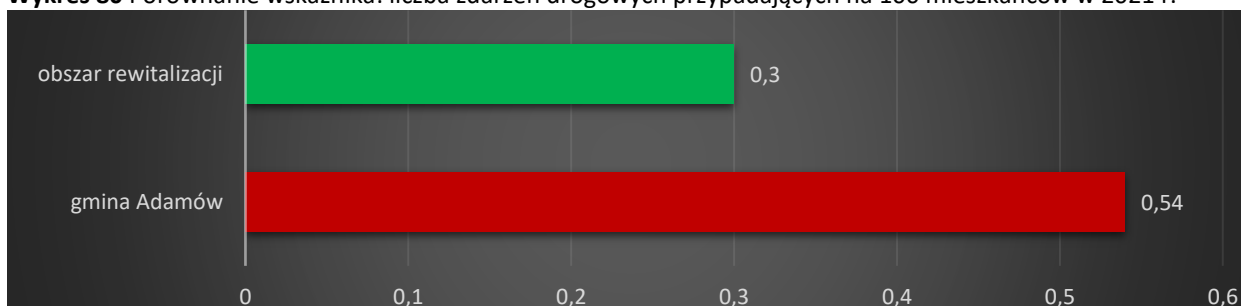
Wykres 79 Liczba kolizji drogowych i zdarzeń drogowych w latach 2017-2021 na terenie gminy Adamów oraz na wyznaczonym terenie rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Krasnobrodzie

W ramach prowadzonej diagnozy przeanalizowano liczbę zdarzeń drogowych, które miały miejsce w 2021 r. przypadającą na 100 mieszkańców. Na podstawie dostępnych danych obliczono, iż średnia wartość wskaźnika dla gminy kształtuje się na poziomie 0,54. W wyznaczonym obszarze rewitalizacji notuje się korzystniejszą sytuację, gdyż wskaźnik przybiera wartość niższą, tj. 0,3.

Wykres 80 Porównanie wskaźnika: liczba zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.

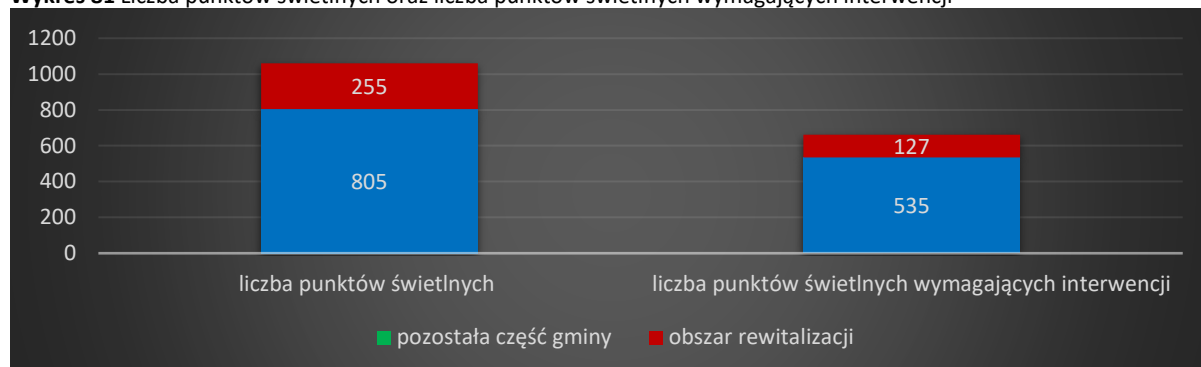
Źródło: Opracowanie własne

Wśród wielu elementów decydujących o jakości przestrzenno-funkcjonalnej zamieszkiwanego obszaru znajdują się również kwestie oświetlenia. Wpływają one nie tylko na komfort poruszania się po obszarze gminy, lecz przede wszystkim na bezpieczeństwo mieszkańców. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Adamów łączna liczba punktów świetlnych na terenie gminy wynosi 1 060 szt., z czego 662 szt. wymagają podjęcia prac modernizacyjnych i wymiany na nowe. Oznacza to, iż udział punktów oświetleniowych wymagających interwencji kształtuje się na poziomie 62,45%, czyli większość wymaga

wymiany. Z tej liczby 255 punktów znajduje się na terenie rewitalizacji, 127 zaś wymaga prac naprawczych lub modernizacji.

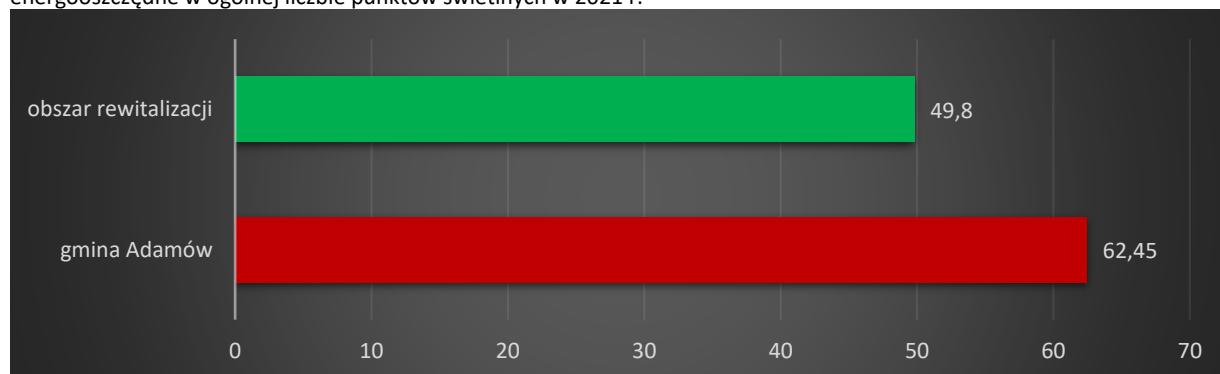
Wykres 81 Liczba punktów świetlnych oraz liczba punktów świetlnych wymagających interwencji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamów

Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w ogólnej liczbie punktów świetlnych w 2021 r. dla terenu gminy Adamów wynosił: 62,45%. W wyznaczonym obszarze rewitalizacji wartość ta jest znacznie niższa i wynosi: 49,8%.

Wykres 82 Porównanie wskaźnika: udział punktów świetlnych (%) wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w ogólnej liczbie punktów świetlnych w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamów

W ramach ostatniego z analizowanych zagadnień zidentyfikowano powierzchnie terenów publicznych znajdujących się na obszarze gminy Adamów i wyselekcjonowano te, które wymagają podjęcia pilnej interwencji. Zgodnie z informacjami Urzędu Gminy w Adamowie łączna powierzchnia terenów publicznych wynosi: 16,222 ha, w tym 92,46% jest zdegradowanych i wymaga podjęcia interwencji.

Tabela 12 Zestawienie powierzchni terenów publicznych na terenie gminy Adamów wg. jednostek referencyjnych

Lp.	NUMER OBSZARU REFERENCYJNEGO	Tereny publiczne	Działki ewidencyjne	Powierzchnia ogółem [ha]	Powierzchnia wymagająca interwencji [ha]
1.	Adamów	Plac zabaw	dz.456,466	0,7076	0,7076
		Boisko sportowe	dz.516/6	0,4419	0,4419

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Lp.	NUMER OBSZARU REFERENCYJNEGO	Tereny publiczne	Działki ewidencyjne	Powierzchnia ogółem [ha]	Powierzchnia wymagająca interwencji [ha]
		Teren publiczny	dz. 598,597	0,4496	0,4496
2.	Bliżów	Teren starej świetlicy wiejskiej	dz.407	0,2036	0,2036
3.	Bondyrz	Teren przy starej szkole	dz.1714	0,8826	0,8826
4.	Boża Wola	Teren przy świetlicy wiejskiej	dz. 145/1	0,0389	0,0389
5.	Feliksówka	Teren przy mieszkaniach komunalnych	dz. 572	0,191	0,191
6.	Jacnia	Teren publiczny	dz.1789	0,0846	0,0846
		Teren przy budynku pełniącym funkcję szatni Klubu Piłkarskiego	dz. 1790	0,2777	0,2777
7.	Potoczek	Teren przy mieszkaniach komunalnych	dz. 134/1	0,29	0,29
		Teren przy magazynach byłego kółka rolniczego	dz. 121, 122/9	1,0037	1,0037
8.	Rachodoszcze	Plac zabaw	dz. 754	0,9634	0,9634
		Teren przy byłej szkole podstawowej	dz. 856/2	0,1129	0,1129
9.	Suchowola	Boisko sportowe	dz.2233, dz.2235, dz.2237, dz.2239, dz.2241, dz. 2243, dz.3525, dz.3526, dz. 3527, dz.3528, dz.3529, dz.3530, dz3531, 3532, dz3533	2,574	2,574
		Teren magazynów byłego kółka rolniczego	dz.2308, dz. 2310	0,3732	0,3732
		Plac zabaw	dz. 1151/2	0,5345	0,121

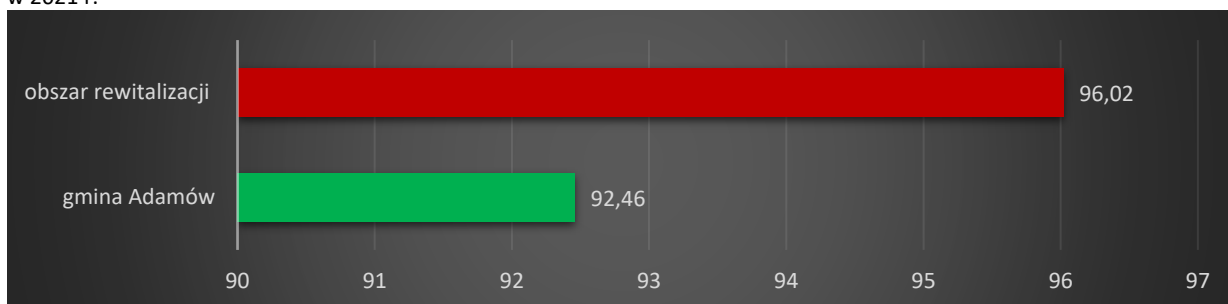
Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Lp.	NUMER OBSZARU REFERENCYJNEGO	Tereny publiczne	Działki ewidencyjne	Powierzchnia ogółem [ha]	Powierzchnia wymagająca interwencji [ha]
		Teren publiczny	dz.2911/1, dz.3534 , dz.2886, dz.2888/1, dz.2889/1, dz.2890/1, dz.2895, dz.2896/1, dz.2900/1, dz.2901/1, dz.2902/5, dz.2903, dz.2904, dz. 2905/1, dz.2906/1, dz. 2907/1, 2908/1, dz.2909/1	5,4213	5,4213
10.	Suchowola -Kolonía	Teren wokół świetlicy wiejskiej	dz. 511	0,1895	0,0802
		Teren przy mieszkaniach komunalnych	dz. 544	0,2372	0,2372
11.	Szewnia Dolna	Teren wokół świetlicy wiejskiej	dz. 340/1	1,0009	0,3
12.	Szewnia Górna	Plac zabaw przy Szkole Podstawowej	dz. 296/1	0,2439	0,2439
13.	Trzepieciny	Brak	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
SUMA:				16,222	14,9983

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamowie

Łączna powierzchnia terenów publicznych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi: 10,4003 ha. Oznacza to, iż na obszarze tym znajduje się aż 64,11% wszystkich terenów publicznych w gminie. Przeważająca ich część, podobnie jak w zakresie całej gminy, wymaga podjęcia interwencji (96,02%).

Wykres 83 Porównanie wskaźnika: udział powierzchni terenów publicznych (%) wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Adamów

❖ **Analiza powyższych danych wskazuje na następujące problemy w obszarze rewitalizacji**

- ✓ o koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno – funkcjonalnej, pogarszających poziom bezpieczeństwa komunikacyjnego, świadczy między innymi zły stan dróg lokalnych na terenie całej gminy Adamów (69,56%), w tym w szczególności w granicach obszaru rewitalizacji (72,82%);
- ✓ sytuację obszaru rewitalizacji w zakresie oświetlenia ulicznego należy ocenić jako dobrą (wskaźnik udziału punktów świetlnych wymagający interwencji jest niższy dla obszaru rewitalizacji -49,8% niż średnia gminy -62,45%);
- ✓ największym problemem jest stan terenów publicznych – wskaźnik udziału powierzchni gruntów publicznych wymagających interwencji osiągnął wartość niemal 100% dla obydwu analizowanych terenów, (dla gminy jest to 91,96%, dla obszaru rewitalizacji natomiast – 96,02%);
- ✓ w trakcie prowadzonego spaceru badawczego ujawniony został problem, który nie został uwzględniony na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji – zdiagnozowano problem degradacji technicznej przestrzeni publicznej usytuowanej się przy świetlicy w Potoczku (dz. ewid. 134/2 o pow. 0,29 ha); teren ten należy również objąć działaniami rewitalizacyjnymi.

4.6 Analiza lokalnych potencjałów

W ramach ostatniej części diagnozy, dotychczasową analizę negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji zestawiono z analizą lokalnych potencjałów - zasobów i możliwości, które mogą przyczynić się do rozwiązywania wskazanych problemów.

Poniżej zaprezentowano w sposób syntetyczny wyniki przeprowadzonej, w zakresie potencjałów obszaru rewitalizacji, analizy:

❖ **Instytucje i obiekty publiczne:**

- Wśród najważniejszych obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji należy wymienić:

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- Szkołę Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli, która zatrudnia 33 nauczycieli oraz 11 pracowników niepedagogicznych,
- Punkt Przedszkolny funkcjonujący przy Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli od 01.09.2012 r.; został on utworzony zgodnie z potrzebami społeczności lokalnej ze środków EFS w ramach unijnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki mającego na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci 3-4 letnich z obszarów wiejskich. Projekt „Maluchy do przedszkola – wyrównywanie szans edukacyjnych 3-4 latków z gminy Adamów”; placówka zapewnia dzieciom 3-4 letnim bezpieczny pobyt, zaspokaja ich podstawowe potrzeby, wszechstronny rozwój na miarę swoich możliwości oraz świetną zabawę,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Suchowoli z dwiema podległymi jednostkami w Adamowie i w Bondyrzu, podobnie jak placówki edukacyjne, NZOZ jest instytucją kluczową w skali całej gminy, świadczy usługi na rzecz licznej grupy odbiorców oraz jest potencjalnym zakładem pracy.

Istniejąca baza obiektów publicznych oraz tych, którym w efekcie realizowanych przedsięwzięć można nadać nowe funkcje użytkowe, stanowi ogromny potencjał (zaplecze techniczne) do realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć (w tym oddolnych) realizowanych w celu ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.

❖ **Aktywność obywatelska:**

- W ramach analizowania sytuacji w obszarze kapitału społecznego należy zwrócić uwagę na udział mieszkańców w kulturze. Wśród wyznaczników, pozwalających na zbadanie ww. udziału, jest czytelnictwo. Na obszarze gminy Adamów instytucją odpowiedzialną za kwestię czytelnictwa jest Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku, działającą w obrębie krajowej sieci bibliotecznej. Biblioteka współtworzy sieć bibliotek publicznych powiatu zamojskiego. Obok promocji czytelnictwa ważnym zadaniem biblioteki jest działalność kulturalno - oświatowa i informacyjna. Jest ona miejscem służącym lokalnej społeczności, stawiającym na integrację, edukację, rozwój i samorealizację. Biblioteka stara się zaspokoić i rozwijać potrzeby czytelników w każdym wieku, konsultując z czytelnikami zakup nowości wydawniczych oraz nabywając książki z dużym drukiem. Podkreślić należy, iż Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku, jest jedyną instytucją kultury działającą na terenie gminy. Na jej obszarze nie ma bowiem GOK. W związku z tym, Gminna Biblioteka Publiczna stanowi ogromny potencjał w zakresie wdrażania zamierzeń GPR, zarówno w zakresie istniejącego zaplecza technicznego, które można wykorzystać do realizacji przedsięwzięć dotyczących włączenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak również kadry instytucji kultury, która ma ogromne doświadczenie w zakresie animacji oraz działań służących społeczności lokalnej.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- Aktywność społeczna mieszkańców gminy widoczna jest najwyraźniej przez pryzmat zrzeszania się ludności w różnego rodzaju organizacje. Na terenie rewitalizacji funkcjonują jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych – w Potoczku, Suchowoli oraz Bliżowie. Dwie jednostki: OSP Potoczek i OSP Suchowola należą do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego, co świadczy o wysokim stopniu wykształcenia oraz przygotowania do akcji ratowniczych. W 2020 r. dzięki grantom pozyskanym przez LGD „Nasze Roztocze” OSP w Potoczku doposażyła oraz zmodernizowała świetlicę wiejską, służącą potrzebom całej społeczności lokalnej. W wyznaczonym obszarze rewitalizacji działa również Koło Gospodyń Wiejskich w Suchowoli oraz Zespół Ludowy „Roztoczańskie Echo”. Tego typu organizacje są niezwykle istotne dla budowania tożsamości kulturowej, krzewienia kultury ludowej wśród młodych pokoleń, promocji lokalnych zasobów. Oddolne inicjatywy mieszkańców gminy pokazują ich zaangażowanie oraz gotowość do włączania się w działania na rzecz społeczności lokalnej.

❖ Potencja gospodarczy:

- Na terenie gminy dominują małe gospodarstwa rolne i silne rozdrobnienie gospodarstw. Gospodarstwa o powierzchni powyżej 50 ha znajdują się między innymi w miejscowości Bliżów. Dominuje w nich uprawa zbóż – pszenicy, rzepaku, traw nasiennych i buraków cukrowych oraz krzewów owocowych (porzeczka czarna i czerwona oraz maliny), które przeznaczone są na sprzedaż. Wszystkie gospodarstwa wielkoobszarowe są w pełni zmechanizowane – posiadają wyspecjalizowany, wysokiej jakości park maszynowy służący do uprawy roli i produkcji roślin oraz hodowli zwierząt. Jednocześnie, typowo rolniczy charakter obszaru oraz wielowiekowe tradycje rolnicze stanowią również istotny potencjał obszaru rewitalizacji. W trakcie przeprowadzonych spotkań z mieszkańcami zgłosili oni chęć realizacji przedsięwzięć polegających na rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych (np. w postaci zagród edukacyjnych – na terenie gminy Adamów nie ma takich obiektów czy gospodarstw agroturystycznych- na obszarze rewitalizacji znajduje się jeden taki obiekt – Pensjonat Potoczek 15). Oprócz motywacji związanej ze zdobyciem dodatkowych dochodów, zgłaszano potrzebę dzielenia się z innymi wartościami gospodarowania na roli i wiejskiego życia oraz zwiększenia społecznego zaangażowania rolników, którzy deklarują chęć podejmowania działań wykorzystujących możliwości jakie daje działalność rolnicza do wspierania m.in. edukacji ekologicznej, prozdrowotnej oraz włączenia i integracji społecznej.

1. Turystyka i rekreacja:

Gmina posiada bogaty zasób materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego:

- na terenie całej gminy znajdują się liczne pomniki upamiętniające bohaterów i wydarzenia II Wojny Światowej; mieszkańcy Suchowoli i uczniowie miejscowej szkoły

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

szczególną opieką otaczają pomnik przedstawiający Orła zrywającego pęta, poświęcony żołnierzom poległym w walce z okupantem hitlerowskim w 1939 r., wzniesiony na cmentarzu parafialnym w Suchowoli w 1968 r

- w Potoczku znajduje się zabytkowy Kaplica pw. św. Stanisława, wraz z dzwonnica, którego historia sięga 1870 roku,
- Wioska Przygody „Frajda” w Bliżowie to miejsce aktywnego wypoczynku. W wiosce indiańskiej można strzelać z łuku, poszukiwać skarbów, rozpalic ognisko za pomocą krzesiwa, wbijać gwoździe oraz pomalować twarz w indiańskie barwy. Szalony tor przeszkód oferuje czołganie, wspinanie, przejście po belkach i równoważniach, pajęczynę, wiszący most. Dodatkową atrakcją jest gra terenowa „Bitwa o Wojdę”. Miejsce to przyciąga liczne wycieczki szkolne oraz indywidualne,
- na bazę sportową gminy Adamów, oprócz infrastruktury znajdującej się przy Zespołach Szkół w Suchowoli i Szewni Górnej (profesjonalne sale gimnastyczne, boiska przyszkolne oraz place zabaw), składają się również boiska sportowe znajdujące się między innymi w Suchowoli. Oprócz tego na obszarze gminy funkcjonuje dobrze rozwinięta sieć miejsc aktywności ruchowej. Składają się na nią place zabaw znajdujące się w miejscowościach Suchowola i Potoczek.

❖ Potencjał przestrzeni publicznych:

- w miejscowości Suchowola znajduje się znaczna część terenów publicznych całej gminy Adamów. Odpowiednio wykorzystane, zrewitalizowane i udostępnione będą służyły całej społeczności lokalnej.

❖ Potencjał kadr instytucji publicznych:

- Bez wątplenia niezwykle istotnym potencjałem jest doświadczona kadra Urzędu Gminy w Adamowie oraz gminnych jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych). Pracownicy posiadają wieloletnie doświadczenie zarówno w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych (krajowych i zagranicznych), jak i realizacji szerokiego wachlarza przedsięwzięć (projektów i programów) służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Ogromnym potencjałem w tym zakresie jest doświadczenie we wdrażaniu przez instytucje publiczne założeń i projektów rewitalizacyjnych realizowanych w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Adamów*, którego obowiązywanie kończy się w upływie 2023r. Zrealizowano znaczną część zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym m.in. projekt pn. „Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych w Adamowie”, którego całkowita wartość wyniosła niemal 3 mln. zł. W ramach przedsięwzięcia przebudowano czasę zbiornika w Jacni, nad zbiornikiem wybudowano tzw. „Chatę rybaka” oraz park linowy, plac zabaw i zmodernizowano tereny

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

sportowo-rekreacyjnej w Jacni, adaptacji poddano budynek remizy OSP w Adamowie dla potrzeb utworzenia Centrum Aktywności Integracji Społecznej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku. Realizacja projektu pozwoliła na znaczne podniesienie atrakcyjności turystycznej miejscowości Jania oraz Adamów, co ma przełożenie na poprawę sytuacji zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej. Stworzona infrastruktura stanowi ogromny potencjał w kontekście realizacji kolejnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na bazie niniejszego GPR (efekt synergii, komplementarności i zintegrowania przedsięwzięć realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji i Gminnego Programu Rewitalizacji). Na chwilę obecną stan realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy ocenić na wysokim poziomie.

- Profesjonalny system realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń GPR będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

5. Część planistyczna

Przedmiotowa część dokumentu stanowi odpowiedź na wyniki przeprowadzonej diagnozy. Nie stanowi ona wyłącznie biernej odpowiedzi. W szeregu z aspektów nie ogranicza się jedynie do tego, co wynika automatycznie z diagnozy problemów, lecz (opierając się o zdiagnozowanych potencjałach) wychodzi naprzeciw wyzwaniom i wyprzedza powstawanie problemów możliwych do przewidzenia w przyszłości. Podkreślenia wymaga fakt, iż Gminny Program Rewitalizacji oprócz tego, że ma swe źródło diagnozie, to opiera się na wizji, która stanowi projekcję przyszłości.

W perspektywie do 2030 r. nadrzędnym celem podejmowanych działań będzie powstrzymanie degradacji terenów znajdujących się w gorszym położeniu, poprawa jakości życia zamieszkującej tam ludności oraz przywrócenie wyznaczonemu obszarowi rewitalizacji - wskazanemu przez mieszkańców jako wymagającego interwencji - jego pierwotnych, ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju, funkcji. Urzeczywistnienie przedmiotowych celów będzie odbywało się poprzez szereg mniejszych i większych projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich”), realizowanych w równej mierze przez samorząd oraz instytucje publiczne, jak i przez organizacje społeczne oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów” rozwoju lokalnego. Pryorytetem przyświecającym działaniom i organizującym aktywność lokalnej społeczności jest wyprowadzenie wskazanego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. Zwarte w dokumencie przedsięwzięcia rewitalizacyjne odpowiadające określonym celom i kierunkom interwencji, mają doprowadzić do przemiany zdegradowanego terenu we wszystkich pięciu aspektach:

- 1) **społecznym** – poprzez odbudowywanie więzi społecznych i rodzinnych, aktywizację osób starszych, zwiększanie szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków; włączenie społeczne (głównie osób o szczególnych potrzebach, w tym osób z niepełnosprawnościami); niezwykle istotne jest również rozwijanie i wzmacnianie trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego; zapewnienia możliwości wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży oraz dorosłych, zapobieganie patologiom społecznym, takim jak alkoholizm czy przemoc w rodzinie, marginalizacji i wykluczeniu mieszkańców pozostających w „gorszej” sytuacji życiowej, kreowaniu zdrowych nawyków przeciwdziałających chorobom cywilizacyjnym dzieci i osób dorosłych (otyłość, nadwaga, wady postawy, choroby narządów ruchu i układu krążenia);
- 2) **gospodarczym** – poprzez ożywienie gospodarcze pozwalające na stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na

obszarze rewitalizacji nowych przestrzeni pozwalających na rozwój przedsiębiorstw; kreowanie od najmłodszych lat postawy przedsiębiorczości;

- 3) **przestrzenno-funkcjonalnym** – poprzez uporządkowanie terenów zdegradowanych, nadanie im nowych lub przywrócenie pierwotnych funkcji, w tym zachowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego stanowiącego potencjał lokalny; tworzenie przyjaznych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych obudzających społeczność lokalną do realizacji oddolnych inicjatyw, kreatywnego myślenia, itd.
- 4) **technicznym** – poprzez dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną m.in. stopień zwodociągowania miejscowości, stan techniczny budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej oraz zwiększanie dostępności przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami– jako elementu zwiększającego atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczającego odpływ ludności;
- 5) **środowiskowym** – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego; rozwój wykorzystania oze; utylizację szkodliwego azbest, zwiększanie efektywności energetycznej sektora publicznego i prywatnego oraz zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców.

5.1 Wizja i cele rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 3) Gminny Program Rewitalizacji zawiera opis wizji stanu obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji, a także cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja oraz uporządkowany system celów rewitalizacji stanowią spójną całość. Każdy z celów rewitalizacji w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczynia się do realizacji określonego fragmentu wizji, jak również wizji jako całości

5.1.1 Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

W ramach niniejszego rozdziału zaprezentowano wizję stanu obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji. Określona perspektywa czasowa rok 2030. Wizja wypracowana została w oparciu przeprowadzone konsultacje społeczne i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty. Wypracowana przy współudziale społeczności lokalnej wizja obszaru rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju całej

gminy Adamów definiowanej na poziomie obowiązujących lokalnie dokumentów strategicznych. Świadczy to o spójności wizji rozwoju oczekiwanej przez społeczność lokalną, jak i definiowanej przez władze gminy na poziomie dokumentów strategicznych.

Wizja została sformułowana jako zbiór procesów, których przebieg warunkuje nie tylko osiągnięcie doraźnych zmian, lecz tworzy także podstawę dla długofalowego ożywienia wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W wizji uwzględniono wszystkie wymiary rewitalizacji, a także sformułowano specyficzne procesy, które powinny się toczyć w obszarach rewitalizacji.

Wizja obszaru rewitalizacji to opis oczekiwanego w przyszłości stanu tego obszaru. Wizja ma na celu: zobrazowanie stanu docelowego, informowanie o aspiracjach osób/podmiotów formułujących wizję oraz jednoczenie wokół idei.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji zawiera:

- wyobrażenie, jak powinien wyglądać obszar rewitalizacji w roku 2030;
- wskazanie podmiotów (ludzie, instytucje, organizacje) występujących w tym wyobrażeniu;
- opis relacji zachodzących pomiędzy tymi podmiotami;
- cechy tych podmiotów;
- uszczegółowienie procesów.

WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji gminy Adamów stał się miejscem atrakcyjnym do zamieszkania i spędzania czasu wolnego dla obecnych i przyszłych pokoleń mieszkańców oraz turystów. Dzięki realizacji licznych przedsięwzięć mających na celu ochronę oraz promocję lokalnego dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz naturalnego, udało się stworzyć kolejną rozpoznawalną atrakcję turystyczną nie tylko gminy, ale również całego Roztocza.

W obrębie obszaru rewitalizacji panuje ogólne poczucie ożywieni. Odbudowie uległy: więzi sąsiedzkie, poczucie wspólnoty oraz sprawczości, co wpłynęło na wzmocnienie spójność społecznej. Zintegrowane i kreatywne społeczeństwo jest inicjatorem i realizatorem wielu oddolnych małych inicjatyw zmieniających otaczającą rzeczywistość. Stale realizowane są przedsięwzięcia indywidualnie oraz partnerskie zrzeszające podmioty z różnych sektorów. Na nowo odżył patriotyzm lokalny i przeświadczenie mieszkańców o realnej możliwości kreowania otaczającej ich rzeczywistości. Zjawisko wykluczenia społecznego nie zniknęło całkowicie. Jest ono jednak cały czas stopniowo ograniczane. W ramach zrealizowanych przedsięwzięć wdrożono usługi wspierające, zapobiegające wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. Mieszkańcom został zagwarantowany dostęp do wysokiej jakości usług społecznych. Osiągnięto wysoki poziom dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób z niepełnosprawnościami. Dzięki temu, mieszkańcy będący w szczególnej sytuacji życiowej zaczęli aktywnie uczestniczyć w życiu społecznymi i obywatelskim gminy. Podjęte działania wpłynęły znacznie na poprawę jakości i komfortu zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji.

WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Kolejne pokolenia mieszkańców obszaru rewitalizacji mają dużo większą świadomość w zakresie prawidłowych postaw i zachowań ekologicznych, jak również zdrowego trybu życia. Są kreatywne oraz innowacyjne. Nie boją się ryzykować i podejmować działania, są przedsiębiorcze i wierzą we własne siły.

Otoczenie ulega znacznej zmianie nie tylko dzięki inwestycjom publicznym, ale również w efekcie odbudowanej zaradności i inicjatywie samych mieszkańców. Odżyły przestrzenie publiczne, które teraz stanowią miejsce spotkań społeczności lokalnej i integracji międzypokoleniowej. Są przyjaznymi i bezpiecznymi miejscami spędzania wolnego czasu, rekreacji, ale także prowadzenia działalności społecznej. Pozwalają one na realizację aktywności fizycznej, co przekłada się na poprawę stanu zdrowia społeczności lokalnej.

Wzmocniła się zaradność gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji. Operatywna społeczność w pełni wykorzystuje walory krajobrazowo-przyrodnicze i naturalne, bogactwo dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego, do rozwoju gospodarczego. Dzięki stworzeniu kompleksowej i zintegrowanej oferty nastąpił rozkwit turystyki. Obszar rewitalizacji stwarza korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej potencjalnym i istniejącym podmiotom gospodarczym.

Institucje publiczne prężnie współpracują, zarówno z podmiotami prywatnymi, jak i organizacjami społecznymi, a model wielopłaszczyznowego zarządzania oraz dojrzałe formy partycypacji społecznej stanowią stały element zarządzania „sprawami publicznymi”. Całość tych czynników wpływa pozytywnie na zmianę wizerunku nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Adamów.

Wyżej zaprezentowana wizja obszaru jest bardzo ambitna, ale jednocześnie możliwa do osiągnięcia. Stanowi ona kontynuację zamierzeń i kierunków rozwojowych ujętych w ramach poprzedniego dokumentu dotyczącego kwestii procesu rewitalizacji.

Podkreślić należy, że powodzenie całego Gminnego Programu Rewitalizacji, w tym urzeczywistnienie wizji obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, zależy w dużej mierze od mobilizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie realizacji dużej liczby działań w „rodzimej” skali, zgodnych z celami Programu lub komplementarnych wobec nich, a dotyczących jakości prywatnego życia.

5.1.2 Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

W świetle ustawowych wytycznych cele rewitalizacji winny być wytypowane w taki sposób, aby implikowały następnie kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

W ramach niniejszego dokumentu wskazano trójstopniową strukturę celów. Zdefiniowano trzy cele strategiczne przyporządkowane celowi głównemu oraz układ szeregu celów szczegółowych przyporządkowanych celom strategicznym. Strukturę niżej zaprezentowanych celów niniejszego dokumentu należy, w całym okresie jego obowiązywania, traktować jako stałą. Aktualizacji (przy uwzględnieniu bieżącej sytuacji) mogą podlegać kierunki działań zmierzające do realizacji wyznaczonych celów.

Zaprezentowany poniżej cel główny określa zakres niezmiennego kierunku działań w perspektywie długoletniej. Przedmiotowy cel stanowi odpowiedź na zdefiniowane problemy w długoterminowej perspektywie rozwoju, wskazując na korzyści oczekiwanych przemian płynące dla wszystkich mieszkańców.

CEL GŁÓWNY

Ożywiony obszar rewitalizacji gminy Adamów przyjaznym miejscem do życia i pracy oraz ciekawą atrakcją turystyczną na mapie Roztocza

Przyjęty główny cel rewitalizacji jest wielowątkowy i wielopłaszczyznowy. Zakłada on odnowę obszaru rewitalizacji poprzez ożywienie i rozbudzenie potencjału tkwiącego w nim oraz zamieszkującej tam ludności, czego efektem będzie wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysu. Chociaż niekorzystne zjawiska, które spowodowały degradację obszaru rewitalizacji, nie zostaną zupełnie zniwelowane, ich skala zostanie znacznie ograniczona. Działania podejmowane w ramach rewitalizacji będą przede wszystkim skupiały się na przeciwdziałaniu problemom społecznym. Pozostałe przedsięwzięcia o charakterze gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym czy środowiskowym stanowią komplementarne uzupełnienie i bez wątpienia wpływają na przeciwdziałanie problemom społecznym.

Cele rewitalizacji oraz kierunki rozwoju obszarów rewitalizacji zostały wyznaczone na podstawie zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb skumulowanych na obszarze zdegradowanym. Bezpośrednią inspiracją do ich powstania były wyniki prac mieszkańców podczas prowadzonych konsultacji społecznych. Szczegółowy zakres partycypacji społeczności lokalnej w opracowywaniu GPR został przedstawiony w ostatnim z podrozdziałów dot. partycypacyjnego charakteru GPR.

Łącznie wyznaczono 3 niżej zaprezentowane cele strategiczne oraz 8 celów szczegółowych.

Rysunek 2 Cele strategiczne i cele szczegółowe GPR

1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
<ul style="list-style-type: none"> •1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej •1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji •1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami	<ul style="list-style-type: none"> •2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji •2.2 Rozwój przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych •3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej •3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji społecznych

W poniższej tabeli przedstawiono matrycę struktury celów i kierunków interwencji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów, potencjałów i planowanych efektów procesu rewitalizacji. W następnej kolejności zaprezentowano szczegółowy opis poszczególnych celów rewitalizacyjnych.

Tabela 13 Matryca celów i kierunków działań, problemów, potencjałów i spodziewanych efektów Gminnego Programu Rewitalizacji

Sfera	Zdiagnozowane problemy	Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Kierunki działań	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
Społeczna	<ul style="list-style-type: none"> -ujemny przyrost naturalny - występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych związanych z ubytkiem młodych mieszkańców i stopniowym starzeniem się społeczeństwa – wyludnianie się obszaru rewitalizacji -widoczny spadek liczby mieszkańców pomimo dodatniego salda migracji (liczba dodatkowych osób meldujących się na terenie gminy nie jest w stanie wyrównać ubytku ludności) – wysoka liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych – wysoka liczba osób wymagających korzystania z pomocy GOPS – niski poziom bezpieczeństwa publicznego (wysoki udział nieakceptowanych społecznie zachowań (przestępstwa, wykroczenia, konieczność prowadzenia interwencji przez Policję) - zauważalna jest bierność dużej części mieszkańców w sprawy społeczne i obywatelskie, przeważa niechęć w aktywne angażowanie się w sprawy 	<p>1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej</p>	<p>1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej</p> <p>1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji</p> <p>1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie skali narażenia na ubóstwo i wykluczenie społeczne budowanie włączenia społecznego poprzez uczestnictwo w kulturze i aktywnościom sportowym - odnowienie poczucie lokalnej przynależności, dumy i zadowolenia z miejsca zamieszkania - czerpanie z kulturowości i tradycji obszaru - wpieranie rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji - zwiększenie liczby i podniesienie jakości usług publicznych, w tym społecznych świadczonych w interesie ogólnym - rozszerzenie i poprawa jakości oferty kulturalnej, rekreacyjnej i edukacyjnej dedykowanej dzieciom i młodzieży - włączanie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i obywatelskie gminy - rozwój poradnictwa społecznego, psychologicznego i pedagogicznego - integracja i aktywizacja społeczna osób o zróżnicowanym wieku i statusie materialnym - stworzenie miejsc aktywnej integracji społecznej - wspieranie i zachęcanie do realizacji różnego rodzaju oddolnych inicjatyw 	<ul style="list-style-type: none"> – dostępność obiektów publicznych, które można wykorzystać dla potrzeb realizacji różnego rodzaju działań społecznych - dostępność obiektów zdegradowanych, które można przeznaczyć do zmiany sytuacji społecznej – bogate dziedzictwo kulturowe i naturalne obszaru – relatywnie wysoka liczba organizacji pozarządowych - doświadczona kadra instytucji publicznych wdrażających różnego rodzaju przedsięwzięcia w zakresie włączenia społecznego; posiadająca doświadczenie w realizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji - zmniejszenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego – integracja międzypokoleniowa w społeczności lokalnej – podniesienie poziomu życia mieszkańców dzięki rozwojowi oferty kulturalnej, rekreacyjnej i edukacyjnej - wzrost poczucia zadowolenia z miejsca zamieszkania – zwiększone uczestnictwo seniorów, osób z niepełnosprawnością w życiu społeczno-kulturalnym gminy - wzrost przeświadczenia o konieczności i potrzebie realizacji oddolnych inicjatyw - zwiększenie chęci angażowania się w życie społeczne i obywatelskie - wzrost przeświadczenia o

Sfera	Zdiagnozowane problemy	Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Kierunki działań	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
	<p>publiczne, życie kulturalne, społeczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne dane dotyczące stanu zdrowia mieszkańców i nieprawidłowych nawyków żywieniowych i ruchowych mieszkańców - problemy zdrowotne (otyłość, nadwaga, brak koordynacji ruchowej) dzieci i młodzieży 			<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami - rozwój więzi międzysąsiedzkich - realizacja zadań wzmacniających patriotyzm - budowanie zaangażowania obywatelskiego - promowanie walorów turystycznych, kulturowych i naturalnych obszaru rewitalizacji - rozwijanie postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży 	<p>przedsięwzięć rewitalizacyjnych</p>	<p>możliwości realnego wpływu na otaczającą rzeczywistość</p>
Gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> - rzeczywista liczba osób podejmujących się prowadzenia działalności gospodarczej jest bardzo niska (zaledwie 8 osób z 2022 r.) - spowolnione, w stosunku do całej gminy, tempo wzrostu liczby osób fizycznych podejmujących się prowadzenia działalności gospodarczej - pomimo zanotowanego wzrostu rzeczywistej liczby 	<p>2. Wzmocnienie sfery gospodarczej</p>	<p>2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji</p> <p>2.2 Rozwój przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie przestrzeni do rozwoju działalności gospodarczej - zwiększanie potencjału lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy - budowa marki opartej na dziedzictwie historyczno-kulturowym i naturalnym obszaru - rozwój usług turystycznych przyczyniający się do ożywienia obszaru - ze względu na typowo rolniczy charakter obszaru i dużą liczbę mieszkańców utrzymujących się z 	<ul style="list-style-type: none"> - obszar rewitalizacji to teren o bogatych walorach przyrodniczych, krajobrazowych i naturalnych stanowiących ogromny potencjał o rozwoju turystyki - ulokowanie obiektów (budynki) 	<ul style="list-style-type: none"> - ożywienie gospodarcze wpływające na wzrost miejsc pracy, spadek bezrobocia oraz wzrost poziomu życia mieszkańców - zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej obszaru - poprawa poziomu i zamożności mieszkańców

Sfera	Zdiagnozowane problemy	Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Kierunki działań	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
	<p>mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą, odnotowuje się wzrost na poziomie niższym niż średnia gminy, dodatkowo odnotowuje się spadek udziału osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i pochodzących z obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie osób prowadzących taką działalność</p> <ul style="list-style-type: none"> - niska kondycja przedsiębiorców - problematyczna jest niechęć mieszkańców do podejmowania ryzyka, niska innowacyjność i kreatywność oraz rzadka w populacji cecha bycia przedsiębiorczym 			<p>rolnictwa proponowanym kierunkiem jest rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych pozwalający na dywersyfikację źródeł dochodów ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> - promocja rozwoju przedsiębiorczości i postawy „bycia przedsiębiorczym” 	<p>dawnego SKR) zdegradowanych, którym można nadać nowe funkcje, w tym turystyczne i gospodarcze</p>	
Środowiskowa Techniczna Przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> - stosunkowo spory udział budynków i obiektów użyteczności publicznej niespełniających standardów energetycznych i wymagających termomodernizacji - wysoka liczba budynków niedostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - niska jakość przestrzeni publicznych - stosunkowo duży udział budynków mieszkalnych niespełniających standardów energetycznych 	3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji	<p>3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych</p> <p>3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej</p> <p>3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja w celu nadania im nowych funkcji społecznych, rekreacyjnych i kulturalnych - zwiększenie potencjału placówek oświatowych - zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych - zagospodarowanie przestrzeni publicznych bazujące na zasobach przyrodniczych i historycznych obszaru rewitalizacji - dostosowanie budynków/obiektów użyteczności 	<ul style="list-style-type: none"> - występowanie obiektów publicznych, którym można przywrócić pierwotne lub nadać nowe funkcje użytkowe, – obszar rewitalizacji znajduje się na terenach o dużych walorach krajoznawczych sprzyjających rozwojowi turystyki i 	<ul style="list-style-type: none"> – tętniące życiem, atrakcyjnie zagospodarowane przestrzenie publiczne – poprawa estetyki otoczenia i wzrost poczucia zadwołania z miejsca zamieszkania – wzrost zainteresowania aktywnymi formami spędzania wolnego czasu wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji

Sfera	Zdiagnozowane problemy	Cel strategiczny	Cele szczegółowe	Kierunki działań	Identyfikowane potencjały	Spodziewane efekty
	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający stopień wykorzystywania nowoczesnych-energooszczędnych i niskoemisyjnych – technologii przez mieszkańców - niska świadomość ekologiczna mieszkańców - wysoki udział budynków mieszkalnych pokrytych nadal szkodliwym dla zdrowia i życia ludzkiego azbestem - nadal niewystarczających stopień wyposażenia budynków mieszkalny w sieć wodociągową - niewystarczająca jakość dróg publicznych - deficyty miejsc pozwalających na aktywne spędzanie czasu wolnego 			<ul style="list-style-type: none"> publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - poprawa efektywności energetycznej budynków sektora publicznego i prywatnego - wzrost wykorzystania oze - rozwój infrastruktury turystycznej - poprawa dostępności do infrastruktury technicznej i społecznej - realizacja przedsięwzięć wdrażających zasady gospodarki niskoemisyjnej (m.in. termomodernizacja budynków, montaż oze), wpływających na poprawę środowiska naturalnego oraz zachowanie bioróżnorodności terenu - kontynuacja przedsięwzięć w zakresie usuwania i utylizacji azbestu - zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców - poprawa stanu infrastruktury drogowej i poprawa bezpieczeństwa poruszania się po drogach (m.in. rozwój systemu ścieżek rowerowych) 	<ul style="list-style-type: none"> spędzania czasu wolnego – potencjał do rozwoju różnych form turystyki i związanych z nią usług (np. zbiornik wodny w Suchowoli) - doświadczona kadra instytucji publicznych wdrażających różnego rodzaju przedsięwzięcia w zakresie poprawy infrastruktury technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej – obecność ciekawych obiektów historycznych - potencjał dla podjęcia działań podnoszących efektywność energetyczną - rodząca się świadomość mieszkańców w zakresie niezbędności prowadzenia proekologicznych działań 	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie atrakcyjnych przestrzeni przyjaznych mieszkańcom – poprawa jakości dostępności obiektów użyteczności publicznej i terenów rekreacyjnych – zaspokojenie potrzeb osób starszych, osób z niepełnosprawnością, dzieci i młodzieży w zakresie spędzania czasu wolnego, wypoczynku i rekreacji - osiągnięcie znacznego stopnia dostosowania przestrzeni publicznej (rozumianej przez pryzmat budynków, obiektów, terenów oraz usług) do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami – poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej – wzrost liczby turystów odwiedzających obszar rewitalizacji i gminę

Źródło: Opracowanie własne

→ Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej

Wyznaczony obszar rewitalizacji boryka się z szeregiem nawarstwiających się od wielu lat dysproporcji. W konsekwencji zdiagnozowanych licznych problemów społecznych zachodzi konieczność podjęcia działań dążących do znacznego wzmocnienia kapitału społecznego oraz odnowy społecznej. Głównym zamierzeniem przedmiotowych działań ma być osiągnięcie spójności społecznej. W myśl definicji stosowanej przez Radę Europy spójność społeczna to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia społecznej polaryzacji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi a nawet w segregację społeczną. Podstawą spójności społecznej jest sieć relacji zaufania budowana w nieustannym dialogu społecznym. Społeczeństwo spójne to wspólnota wolnych, wspierających się nawzajem ludzi, którzy dążą do zbiorowych celów metodami demokratycznymi. Spójność społeczna nie koncentruje się wyłącznie na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa. Jej fundamentem jest tworzenie solidarności w społeczeństwie, tak aby zminimalizować wykluczenie, zwalczać je za pomocą prewencji.

Podstawowym zamierzeniem 1. celu strategicznego jest dążenie do osiągnięcia odnowy społecznej poprzez przeciwdziałanie ubóstwu, jego dziedziczeniu, zmniejszenie skali wykluczenia społecznego, którego źródła upatruje się m.in. w bezrobociu, chorobach czy niepełnosprawności. Działania w tym celu będą także zorientowane na wspieraniu rodzin w wypełnianiu przynależnych im funkcji, jak również wyrównywaniu szans (w tym edukacyjnych), budowaniu atmosfery sprzyjającej wszechstronnemu rozwojowi dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Niezwykle istotnym elementem jest podnoszenie poziomu zamieszkiwania na terenie obszaru rewitalizacji. Zabezpieczanie podstawowych potrzeb bytowych, w tym w szczególności w zakresie zagwarantowania możliwości godnego zamieszkiwania, stanowi warunek konieczny do wdrożenia innych elementów zmiany w mentalności i zachowaniach społeczności lokalnej. Ponadto, aby w pełni osiągnąć ww. cel podejmowane będą działania na rzecz walki z różnego rodzaju nałogami. W związku ze zmianami zachodzącymi w społeczeństwie (zmiana struktury wieku mieszkańców i widoczny trend starzenia się społeczeństw), istotne będą różnego rodzaju działania skierowane do najstarszych członków lokalnej społeczności. Ważne będzie inicjowanie działań w zakresie rozwoju usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych na rzecz seniorów. Dodatkowo, aby wzmocnić procesy rewitalizacji konieczne będzie budowanie zaangażowania obywatelskiego we wspólne dobro całej społeczności lokalnej oraz wzmocnienie kapitału społecznego. Dużą rolę odgrywa również kwestia zmiany nawyków zdrowotnych mieszkańców.

Funkcjonowanie w miejscu przyjaznym, ocenianym przez konkretne jednostki jako atrakcyjne, właściwe i dobre dla nich, a więc wartościowanym pozytywnie, nie jest kategorią bez znaczenia dla odczuwanego zadowolenia z życia. Wobec czego, ważnym kierunkiem działań jest odnowa poczucia lokalnej dumy z faktu zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji. Choć na pierwszy rzut oka wydaje się to teren przesycony różnego rodzaju problemami, drzemie w nim ogromny potencjał. Jest to obszar spójny pod względem przestrzennym, kulturowym i historycznym. Kierunki interwencji obejmą więc zmianę wizerunku obszaru rewitalizacji nie tylko „na zewnątrz”, lecz głównie w oczach samych mieszkańców obszaru i całej gminy. Budowa nowego obrazu obszaru, to poprawa nie tylko warunków bytowych, ale i rozwój wysokiej jakości usług.

❖ **Cel szczegółowy 1.1 Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej**

Aktywne przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym stanowi odpowiedź na problemy oraz potrzeby zidentyfikowane zarówno na poziomie analizy danych obiektywnych, a w konsekwencji także przeprowadzonej delimitacji, jak również wyartykułowane w procesie uspołeczniania Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie jego tworzenia. Główne kierunki działań w ramach niniejszego celu będą zatem skierowane na skuteczne planowanie docelowych ścieżek ograniczających wykluczenie społeczne, jak i ubóstwo, które pomimo identyfikowania go jako problem, może być ujmowane w kategoriach skutku (np. bierności społecznej, zawodowej, zdrowotnej itp.).

W ramach niniejszego celu intensywnie realizowane będą przedsięwzięcia wpływające na zahamowanie wykluczenia społecznego mieszkańców. Rozwijane i wspierane będą przedsięwzięcia prowadzone na rzecz wspierania rodzin w wypełnianiu przynależnych im funkcji. Podstawowym założeniem działań prowadzonych na rzecz rodzin wymagających pomocy będzie przeświadczeniem, o tym że zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Cechami charakterystycznymi rodzin dysfunkcyjnych są: zamknięcie, zakłamanie (tj. chronienie „tajemnicy rodzinnej”), panuje w niej zaburzona komunikacja i zamieszanie co do ról. Jest nastawiona na sztywne utrzymanie systemu rodzinnego, niż na rozwój swoich członków. Wśród najczęściej współwystępujących dysfunkcji tego rodzaju sytuacji należy wymienić: alkoholizm, inne uzależnienia lub choroby psychiczne w rodzinie, przemoc fizyczną lub psychiczną, maltretowanie, psychiczne opuszczenie dzieci (nieobecność emocjonalna rodziców), chłód emocjonalny, czynne odrzucanie i dewaluowanie dziecka, nadużycia emocjonalne. Często mimo braku otwartego zgłaszania tego typu negatywnych zjawisk, to są one obecne zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i w obrębie całej gminy Adamów. Mając na uwadze powyższe kwestie, działania powinny być skoncentrowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa

domowego. Proponowane kierunki działań dotyczyć będą również działań profilaktycznych w zakresie uzależnień. Wśród działań mających charakter prewencyjny znajduje się przede wszystkim rozwój oferty alternatywnych i atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież. Ciekawym rozwiązaniem jest organizacja dodatkowego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla rodziców/opiekunów prawnych w zakresie stymulowania rozwoju dzieci oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych.

Kolejnym z kierunków działań w ramach przedmiotowego celu będzie rozwój systemu poradnictwa społecznego. Wobec zwiększającej się stale liczby mieszkańców borykających się z różnego rodzaju problemami i zaburzeniami o podłożu psychicznym, sporej liczby mieszkańców uzależnionych, rozwój tego rodzaju usług publicznych jest niezbędny. Podstawowym celem realizacji tego rodzaju poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja poczynąń związanych z różnymi aspektami funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego, itp.

Jednym z najistotniejszych elementów wpływających na jakość życia jest miejsce i warunki zamieszkiwania. Nie da się myśleć pozytywnie i być twórczym oraz kreatywnym, gdy warunki zamieszkania odbiegają znacznie od zadowalających. Wobec tego, w ramach przedmiotowego celu należy podjąć interwencje w zakresie ulokowanych na obszarze rewitalizacji lokali mieszkalnych komunalnych. Jedynie zmiana jakości zamieszkiwania (podniesienie warunków i komfortu) może przynieść pozytywne efekty w zakresie sposób postrzegania swojej sytuacji życiowej przez mieszkańców obszaru rewitalizacji

Wśród narzędzi kształtowania właściwych postaw obywatelskich i społecznych, jak również przeciwdziałania patologiom społecznym (takim jak alkoholizm czy chuligaństwo) i wyłączeniu społecznemu jest aktywność kulturalna, sportowa czy rekreacyjna. Tworzenie samej infrastruktury nie jest jednak wystarczające, konieczne jest również zapewnienie atrakcyjnej oferty, która wpłynie na zmianę niekorzystnych przyzwyczajeń i budowanie w kolejnych pokoleniach mieszkańców obszaru rewitalizacji „innej już świadomości”. Niezbędne są również działania w zakresie animacji społecznej o charakterze kulturalno-edukacyjnym oraz związanym z profilaktyką zdrowotną. Istotnym elementem przedmiotowego celu będzie zwieszenie świadomości zdrowotnej mieszkańców poprzez prowadzenie działalności w zakresie promocji zdrowia (w tym zdrowia psychicznego, przeciwdziałanie uzależnieniom i różnego rodzaju chorobom cywilizacyjnym, profilaktyki nowotworów) oraz upowszechniania zachowań prozdrowotnych (prowadzących m.in. do zmniejszania problemu otyłości i nadwagi oraz chorób jamy ustnej i zębów wśród dzieci i młodzieży).

❖ **Cel szczegółowy 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji**

Istotną rolę w obrębie niniejszego celu będą odgrywały różnego rodzaju inicjatywy, których zamierzeniem jest zmiana przyzwyczajeń i sposobu myślenia oraz postrzegania rzeczywistości przez dzieci i młodzież. Obserwowane od lat negatywne wzorce (głównie w domu czy w środowisku rówieśniczym) utrwalają w najmłodszych członka lokalnej społeczności nieprawidłowe przyzwyczajenia typu: brak przeświadczenia o konieczności zdobywania kolejnych etapów edukacji.

Podstawowym filarem analizowanego celu strategicznego jest szeroko rozumiana edukacja dająca mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju; zapewniająca zarówno „lepszy start” w dorosłe życie, jak i dłuższą aktywność zawodową oraz społeczną. Wykształcenie i kompetencje są ważnym wskaźnikiem szans życiowych. To właśnie dlatego edukacja jest jednym z podstawowych instrumentów zwiększania szans na rynku pracy i przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego. Dysponowanie odpowiednimi kompetencjami pełni coraz ważniejszą rolę na rynku pracy. Ma ono także szerszy wymiar, wiążący się z uczestnictwem w życiu społecznym i obywatelskim oraz szeroko rozumianą jakością życia. Nowoczesny model edukacji wymaga tego, ażeby umożliwić coraz większej liczbie osób nie tylko uzyskanie świadectwa lub dyplomu, ale zdobycie przez nich określonego zasobu wiedzy i umiejętności. Niezwykle istotne jest aby proces edukacyjny obejmował również zakres tzw. „kompetencji kluczowych” (obejmujących: porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresję kulturalną). Sednem wyodrębnienia ww. kompetencji jest przeświadczenie, że decydują one o możliwości uczestniczenia w życiu społecznym, zawodowym i obywatelskim – służąc nie tylko powodzeniu jednostek, ale też przyczyniając się do budowania kapitału społecznego i rozwoju gospodarczego. Bez wątpienia działania służące poprawie jakości nauczania służą spójności społecznej – przyczyniają się do poprawy umiejętności wszystkich uczniów, w tym również uczniów zagrożonych ryzykiem osiągnięcia niskich wyników np. pochodzących z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym czy tych, którzy osiągają z różnych przyczyn słabe wyniki w nauce lub mają zdiagnozowane specjalne potrzeby edukacyjne. Istotnym elementem jest umiejętne „wyposażanie” uczniów do wymogów zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej oraz społecznej (m.in. bardzo dobra umiejętność posługiwania się narzędziami IT, znajomość przedmiotów matematyczno-technicznych oraz języków obcych). Promowanie wartości edukacji zaszczepi w uczniach ideę uczenia się przez całe życie, jako sposobu na rozwijanie siebie i swoich możliwości. Sednem prowadzonych działań musi być założenie o zmianie modelu prowadzonego dotychczas

procesu edukacyjnego i zapewnieniu pełnej jego dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. Mowa tutaj o wysokiej jakości kształceniu „włączającym”.

Wymogiem niezbędnym do podniesienia ogólnego poziomu wykształcenia społeczności lokalnej jest stworzenie warunków powszechnego dostępu do edukacji już od najwcześniejszych etapów wychowania i kształcenia tj. etapu edukacji przedszkolnej. W związku z niezbędną jest kontynuacja rozpoczętych już wcześniej w tej sferze działań. Wsparcie będzie obejmowało realizację programów edukacyjnych (dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych) skierowanych do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – zarówno tych z problemami w nauce, jak i szczególnie uzdolnionych. Organizacja i realizacja dodatkowej oferty dydaktycznej przyczyni się do rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych). Zakres przedsięwzięcia obejmuje również organizację i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych, a także zwiększenie kompetencji kadr oświaty w zakresie zapobiegania przemocy i dyskryminacji oraz doradztwo edukacyjno-zawodowe lub zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodoznawcze u pracodawców).

❖ **Cel szczegółowy 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami**

Niniejszy cel zakłada aktywne przeciwdziałanie wykluczeniu najstarszych członków lokalnej społeczności. Kierunki działań przewidziane w ramach niniejszego celu operacyjnego uwzględnią aktualne trendy demograficzne oraz prognozy w ich zakresie. W związku ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa oraz wzrostem długości życia ludności w naturalny sposób zwiększa się popyt na usługi z zakresu pomocy osobom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania. Wdrożone zostaną przedsięwzięcia mające na celu poszerzenie katalogu ofert usługowych dla zabezpieczenia potrzeb najstarszej grupy mieszkańców oraz działania wspierające utrzymanie jak najlepszej sprawności życiowej (pielęgnacja, pomoc w usługach domowych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, dowożenie gorących posiłków, zabiegi rehabilitacyjne w domu, pomoc w dokonywaniu zakupów, pomoc techniczna w gospodarstwie domowym, pranie, wsparcie rehabilitacyjne). Budowanie przestrzeni do spotkań i działań międzypokoleniowych, jak również kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, jako aktywnych, dążących do doskonalenia swoich umiejętności, przy udziale administracji publicznej, sektora prywatnego i NGO, wpłynie na przełamywanie negatywnych stereotypów związanych z fizycznymi aspektami starzenia się oraz będzie zapobiegać samotności i

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

wykluczeniu osób starszych. Wśród niekonwencjonalnych form należy wymienić pomoc sąsiedzką oraz wolontariat. W obecnej sytuacji najlepszym rozwiązaniem jest podjęcie różnego rodzaju działań, które miałyby głównie zapobiegać marginalizacji społecznej.

Wśród kierunków działań przewidzianych w Lokalnym Programie Rewitalizacji znalazły się m.in.: konieczność przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób z grup defaworyzowanych takich jak m.in. seniorzy, stworzenie miejsca integracji międzypokoleniowej, gdzie seniorzy będą uczestniczyć we wspólnych zajęciach z dziećmi i młodzieżą. W celu realizacji tychże postulatów oraz wyznaczonych celów na obszarze rewitalizacji zrealizowano przedsięwzięcie, które co prawda nie było wpisane literalnie w ramach stworzonych list: podstawowej i dodatkowej, ale w pełni wypełniało założenia LPR. W latach 2022-2023 GOPS w Adamowie zajmował się realizacją projektu pn. „STREFA PLUS 50 - rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez utworzenie Klubu Senior”. Projekt uzyska dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Celem projektu był wzrost dostępności usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców Gminy Adamów dla 30 osób, które ukończyły 50 rok życia (20 kobiet i 10 mężczyzn, w tym dwie osoby z niepełnosprawnościami) poprzez rozwój środowiskowych form pomocy. W ramach projektu utworzono i wyposażono Klub Seniora z siedzibą w Jacni, seniorzy mieli możliwość skorzystania z bezpłatnych zajęć stacjonarnych (m.in. zajęcia informatyczne, zajęcia rękodzielnicze, zajęcia umuzykalniające, spotkania kulturalne, zajęcia ruchowe, warsztaty kulinarne, spotkania międzypokoleniowe mieszkańców, warsztaty prozdrowotne, warsztaty przeciwdziałania zagrożeniom dla seniorów i tematyce przemocy rodzinnej oraz uzależnień, doradztwo prawne oraz psychologiczne). Zorganizowano także szereg wyjazdów jedno i kilkudniowych, m.in. do teatru, kina czy różnego rodzaju muzeów. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy bardzo mocno akcentowali konieczność podjęcia działań zmierzających do rozszerzenia działalności prowadzonej przez Klub Seniora. Istotne będzie kontynuacja działań pozwalającym osobom starszym aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i obywatelskim. Oprócz działań prowadzonych przez samorząd, kluczowa rola w osiągnięciu tego celu, będzie przypisana organizacjom społecznym. Stanowią one dobrą formę aktywizacji seniorów. Bierność w życiu zawodowym i społecznym, ograniczenie kontaktów międzyludzkich ewidentnie przyczynia się do pogorszenia kondycji psychicznej i fizycznej osób starszych. Dlatego też należy podjąć wszelkie starania zwiększające aktywność życiową osób starszych. Praca zawodowa czy też społeczna może być szansą na przywrócenie własnej wartości, poczucia użyteczności.

Drugi z elementów przedmiotowego celu dotyczy kwestii zagwarantowania odpowiedniej jakości usług osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym w szczególności z niepełnosprawnościami.

Niepełnosprawność stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową osób, których dotyczy. Od lat zauważalne jest, iż zjawisko nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób niepełnosprawnych. Wpływ na to mają przede wszystkim zmiany cywilizacyjne, tj. postęp wiedzy i technologii medycznych, systematyczne wydłużanie się ludzkiego życia wskutek wdrożenia mechanizmów zarządzania zdrowiem publicznym i ogólnego wzrostu dobrobytu, a także zmiany kulturowe, odnoszące się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Nie trendy demograficzne czy zjawiska statystyczne, związane z systematycznie zwiększającą się liczbą osób niepełnosprawnych, stanowią najistotniejszy aspekt znaczenia tego procesu dla współczesnych społeczeństw. Równie ważny jest jej społeczny czy kulturowy wymiar.

Wobec powyższego przedsięwzięcia skupione w ramach przedmiotowego celu zakładają rozwój oferowanego wachlarza usług skierowanych z myślą o osobach z niepełnosprawnościami. Niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przezwyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej. Ważnym aspektem niniejszego celu będzie dążenie do maksymalnego poszerzenia zakresu samodzielności życiowej osób niepełnosprawnych i włączanie ich do głównego nurtu życia społecznego. Organizowane będą różnego rodzaju przedsięwzięcia integrujące szczególne grupy mieszkańców. Ważną kwestią jest również organizacja tzw. opieki wytchnieniowej. Założeniem tego rodzaju opieki jest wspieranie rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych w ramach pomocy społecznej. Polega on na zapewnieniu opieki osobie niesamodzielnej tak, by w tym czasie jej opiekun faktyczny mógł odpocząć, załatwić sprawy w urzędach lub udać się na leczenie.

→ Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej

Drugi cel strategiczny dotyczy kwestii i problemów zdiagnozowanych w sferze gospodarczej. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż oba elementy przedmiotowego celu (społeczny i gospodarczy) przenikają się i oddziałują wzajemnie. Nie można ich traktować oddzielnie. Bezsprzecznie rozwój sfery gospodarczej (m.in. wzrost miejsc pracy) ma pozytywny wpływ na sferę społeczną (zmniejszenie bezrobocia i jego negatywnych konsekwencji np. ubóstwa czy wykluczenia społecznego).

Przedsiębiorczość to jeden z najważniejszych czynników w realny sposób wpływających na społeczność – jest generatorem wzrostu gospodarczego, elementem wzmacniającym spójność społeczną i zapobiegającym zjawisku wykluczenia społecznego. W ramach przedmiotowego celu przedsiębiorczość rozumiana jest nie tylko poprzez pryzmat prowadzonej działalności gospodarczej: produkcji, handlu czy usług, ale także życiowej postawy „bycia przedsiębiorczym” – samostereowność,

aktywność i gotowość do podejmowania skalkulowanego ryzyka. Choć przedsiębiorczość rozumiana, jako „bycie przedsiębiorcą” jest nadal rdzeniem celu strategicznego 2, to równie istotnym elementem jest wyposażanie mieszkańców w postawę „bycia przedsiębiorczym”; niezwykle ważną także poza obszarem biznesu.

Ze względu na zidentyfikowane potencjały obszaru rewitalizacji, bardzo ważną rolę będzie odgrywać wykorzystanie lokalnego dziedzictwa kulturowo-historycznego, a przede wszystkim naturalnego i przyrodniczego do rozwoju sfery gospodarczej, głównie usług turystycznych, rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego, turystyki weekendowej. Aspekt ten stanowi bezpośredni „most” łączący proces rewitalizacji prowadzony na bazie Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz Gminnego Programu Rewitalizacji. W ramach pierwotnie realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych istotną rolę odgrywała kwestia ożywiania gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez rozwój infrastruktury oraz usług turystycznych. Kontynuacja tego nurtu świadczy o wysokiej spójności koncepcji rewitalizacji na terenie gminy Adamów oraz wysokim poziomie komplementarności międzyokresowej. Ze względu na specyfikę gminy kluczowe znaczenie może również odgrywać kwestia rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.

❖ Cel szczegółowy 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji

Rozwój lokalnej gospodarki jest i będzie w najbliższych latach jednym z kluczowych warunków rozwoju obszaru rewitalizacji gminy Adamów. Jego ożywienie wpłynie przede wszystkim na wzrost liczby miejsc pracy oraz dochodów mieszkańców, unowocześnienie warunków pracy, polepszenie jakości życia społeczności lokalnej.

W ożywieniu gospodarczym obszaru rewitalizacji ważną rolę odgrywać będzie tworzenie przestrzeni dla prowadzenia i rozwoju działalności gospodarczej. Kierunki działań przedmiotowego celu obejmują przede wszystkim nadawanie nowych funkcji gospodarczych obiektom zdegradowanym, które ze względu na obecny stan techniczny nie nadają się do użytku. Kolejny kierunek interwencji obejmuje tworzenie przyjaznych, atrakcyjnych dla mieszkańców i turystów przestrzeni, pozwalających na wzmożenie ruchu turystycznego i rozwój związanych z tym miejsc pracy oraz usług. W efekcie podjętych działań powstaną nowe firmy, które swoim potencjałem i powiązaniem z lokalną gospodarką będą wywołać szereg pozytywnych zmian w otoczeniu i kreować lokalną rzeczywistość gospodarczą poprzez efekty mnożnikowe różnego typu.

W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji istnieje już pewien potencjał osób aktywnych gospodarczo, przedsiębiorców, którzy dają pracę mieszkańcom. Należy więc podjąć kroki w kierunku zwiększania aktywności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości w celu tworzenia nowych, miejsc pracy. Należy motywować mieszkańców oraz wspierać ich w otwieraniu i prowadzeniu własnej działalności poprzez spotkania informacyjne, debaty. Przekazywać im wiedzę na temat dostępnych

form wsparcia rozpoczęcia działalności gospodarczej. Dodatkowym bodźcem motywującym do tworzenia nowych miejsc pracy mogą być ulgi finansowe dla podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsc pracy. Ważne będzie także zwiększanie świadomości pracodawców z zakresu możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich i rozwoju kompetencji w organizacjach. Intensyfikacja działań mających na celu kompleksowe wzmocnienie kondycji lokalnych przedsiębiorstw, a tym samym lokalnych zasobów pracy, będzie sprzyjać odwróceniu niekorzystnych trendów, związanych z emigracją zarobkową mieszkańców obszaru, zwłaszcza ludzi młodych z wyższym wykształceniem, która negatywnie wpływa na perspektywy rozwojowe obszaru. Wzmocnienie lokalnych przedsiębiorstw i promowanie otwierania nowych działalności gospodarczych przyczyni się do stabilizacji i zwiększenia liczby miejsc pracy oraz zaopatrzenia obszaru w ważne dobra i usługi, a także do utrzymania i wykreowania konkurencyjnej struktury przedsiębiorstw.

Gmina Adamów, tak jak znaczna część gmin w województwie lubelskim, ma charakter typowo rolniczy. Specyficzny dla tego rodzaju terenów jest spory udział gospodarstw rolnych o niewystarczającej rentowności, co wpływa na stopień zubożenia ludności. Jednocześnie obszar rewitalizacji, jak i całej gminy ma wielowiekowe tradycje rolnicze, które stanowią jego potencjał. Mając na względzie rolniczy potencjał obszaru rewitalizacji kolejny kierunek działań obejmuje promocję rozwiązań w zakresie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Tego rodzaju działalność obejmuje tworzenie gospodarstw opiekuńczych, zagród edukacyjnych czy gospodarstw agroturystycznych. Przedsięwzięcia tego typu pozwalają na zdobyciem dodatkowych dochodów. Oprócz tego, zaspakajają potrzebę dzielenia się z innymi wartościami gospodarowania na roli i wiejskiego życia oraz zwiększenia społecznego zaangażowania rolników, którzy często są chętni do podejmowania działań wykorzystujących możliwości jakie daje działalność rolnicza do wspierania m.in. edukacji ekologicznej, prozdrowotnej oraz włączenia i integracji społecznej.

❖ Cel szczegółowy 2.2 Rozwój przedsiębiorczości

Ostatni z celów szczegółowych skupiony został wokół tematyki kreowania i pobudzania lokalnej przedsiębiorczości, jako warunku kluczowego dla ożywienia rozwoju gospodarczego wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Celem rozwijania postaw przedsiębiorczości objęto nie tylko dorosłych mieszkańców, lecz także dzieci i młodzież. Bycie przedsiębiorczym to umiejętność, która przydaje się zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym. Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości ma pierwszorzędne znaczenie dla konkurencyjności i trwałego wzrostu gospodarki obszaru rewitalizacji. Podkreślenia wymaga fakt, iż przedsiębiorczość jest pojęciem szerokim, na które składają się umiejętności i wiedza finansowa oraz kompetencje „miękkie”, niezbędne do skutecznego działania. Efektem działań ma być rozwój kreatywności i inicjatywności społeczności lokalnej. W ramach tego celu przewidziane są działania mające na celu edukację dzieci i młodzieży w zakresie

przedsiębiorczości, takie jak np. organizacja konkursów, warsztatów i szkoleń. Dzięki temu młodzi ludzie będą mieli szansę poznać tajniki biznesu, rozwijać swoje zdolności i umiejętności oraz zwiększać swoją wiedzę na temat funkcjonowania rynku pracy. Rozwijanie postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców jest ważne nie tylko dla przyszłości obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy. Dzięki temu, mieszkańcy będą mieli większe szanse na sukces zawodowy, a gmina będzie mogło skorzystać z ich kreatywności i innowacyjnych pomysłów.

→ Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji

Wizerunek wyznaczonego obszaru rewitalizacji gminy Adamów jest nie tylko sam w sobie istotnym czynnikiem rozwoju (może wspierać lub hamować rozwój), ale także wpływa decydująco na powodzenie pozostałych działań rewitalizacyjnych: spójność społeczna, czy aktywizacja gospodarcza mają większe szanse na urzeczywistnienie się w obszarze, w który ludzie wierzą, który postrzegają jako obszar szans rozwojowych, a nie zapaści.

Sednem przedmiotowego celu strategicznego jest szeroko rozumiana odnowa, która odnosi się do kwestii wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego pod względem zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury wpływającej na jakość życia mieszkańców oraz jakości środowiska naturalnego. Kierunki interwencji w ramach przedmiotowego celu szczególnego obejmują wszelkie inwestycje mające na celu uporządkowanie oraz zagospodarowanie przestrzeni, w tym poprawę dotychczasowej funkcji obszaru, a także nadanie mu nowych funkcji. Ponadto planuje się realizację zadań, które mają na celu poprawę dostępności mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym osób niepełnosprawnych, do różnego rodzaju infrastruktury. Kolejna grupa przedsięwzięć dotyczy tworzenia na obszarze rewitalizacji przestrzeni i miejsc, które pozwolą na postrzeganie go jako obszaru aktywnego i kreatywnego; tętniącego życiem. Niewykorzystany dotychczas potencjał przestrzeni publicznych zostanie wydobyty. Staną się one miejscem atrakcyjnym do spędzania wolnego czasu, aktywności zarówno ruchowej, jak i umysłowej. Kluczowym elementem będzie również poprawa warunków zamieszkiwania i odnowa techniczna obiektów zdegradowanych. Bardzo ważna w tym zakresie jest poprawa jakości środowiska i dbałości o czystość powietrza, co ma ogromny wpływ nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale także na tworzenie pozytywnego wizerunku obszaru na „zewnątrz”. Poza tym niezwykle istotny jest rozwój infrastruktury technicznej, której braki wpływają na obniżenie jakości zamieszkiwania ludności, zmniejszenie atrakcyjności osadniczej, jak również pogorszenie jakości środowiska naturalnego. Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych jest jedynie małym elementem. Przede wszystkim należy wpłynąć na zmianę świadomości mieszkańców oraz ich negatywnych przyzwyczajzeń. Niezwykle istotne w tej kwestii jest zbudowanie wspólnej odpowiedzialności za obszar, w którym się żyje.

❖ Cel szczegółowy 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych

Budowanie korzystnego wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego do życia następować będzie poprzez realizację działań zmierzających do zagospodarowania przestrzeni publicznych stanowiących tereny o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprzyjających nawiązywania kontaktów społecznych. Mowa tutaj głównie o zdegradowanych przestrzeniach: wokół budynku świetlicy w Bliżowie, wokół budynku w Potoczku oraz tereny SKR, palcu zabaw oraz placu przy Kościele Parafialnym w Suchowoli. Odmienne zagadnienie stanowi kwestia terenów byłego zbiornika wodnego w Suchowoli. Przywrócenie temu terenowi pierwotnych funkcji oraz ulokowanie wokół niego usług turystycznych ma ogromne znaczenie dla poprawy sytuacji zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, ale również w sferze gospodarczej. W efekcie podjętych działań, zdegradowane i nieużytkowane dotychczas przestrzenie, staną się miejscami sprzyjającymi spędzaniu wolnego czasu w obszarze rewitalizacji. Inwestycje, w efekcie których dotychczas zaniedbane obszary uzyskują nową jakość, pobudzają lokalną społeczność do aktywnego korzystania z otaczającego terenu. Kreatywna odnowa oraz aktywizacja przestrzeni publicznych buduje atrakcyjną tkankę „tętniącą życiem”. Społeczne oczekiwanie dotyczy tworzenia terenów łatwo dostępnych i bezpiecznych miejsc spotkań, umożliwiających wypoczynek, rozwój i aktywność społeczno-kulturalnej. Aby przestrzeń publiczna była atrakcyjna musi zaspokajać potrzeby mieszkańców poprzez: dostarczanie różnorodnych usług oraz wrażeń estetycznych, wysoki standard, brak barier, różnorodne wyposażenie i mnogość wydarzeń/imprez. Poza tym wysoka ranga przestrzeni publicznych może wynikać nie tylko z obecności atrakcyjnych obiektów przyciągających użytkowników, lecz również mnogości oferowanych usług. Bogaty, zróżnicowany wachlarz usług, zarówno pod względem branży, jak i pory ich udostępnienia sprzyja większej frekwencji.

Na podkreślenie zasługuje kwestia rosnącej roli przestrzeni publicznych w procesie rewitalizacji społecznej. Atrakcyjna i ciekawie zaprojektowana przestrzeń jest sposobem na przedstawienie mieszkańcom obszarów zdegradowanych alternatywy dla otaczającej ich na co dzień szarości. Wpływa również na niwelowanie stresu związanego z przebywaniem niezorganizowanym i zaniedbanym otoczeniu. Niwelowanie przestrzennych czynników, które negatywnie wpływają na użytkownika, stanowi sposób na przywrócenie przebywającej w niej ludziom poczucia bezpieczeństwa i swego rodzaju kontroli nad otoczeniem. Jeżeli jednocześnie nowa przestrzeń publiczna wnosi różnego rodzaju atrakcje stanowi to dodatkowy bodziec wpływający na standard życia okolicznych mieszkańców, prowokujących ich do aktywnego spędzania wolnego czasu. Prowokuje różnego rodzaju interakcje międzyludzkie, zachęca do przebywania w otoczeniu innych ludzi, niweluje dystans, stymuluje intelektualnie, bawi lub prowokuje do działania. Wielofunkcyjny i stymulujący charakter odnawianych

przestrzeni publicznych ma bez wątpienia istotny wpływ na proces szeroko pojętej rewitalizacji społecznej. Głównym założeniem tego rodzaju przedsięwzięć jest nadzieja, że z czasem przyczynią się one do wprowadzania pozytywnych zmian w jakości życia mieszkańców zaniedbanych terenów. Estetyczna przestrzeń publiczna wpływa również zasadniczo na stopień utożsamiania się mieszkańców z miejscem, w którym żyją, przy czym im większy jest stopień akceptacji własnego otoczenia, tym słabną tendencje do niszczenia go i wandalizmu.

Nie wolno również zapominać, że przestrzeń publiczna powinna być przyjazna dla wszystkich, czyli dostępna dla każdego i bez względu na jego sprawność ruchową lub poznawczą. Będzie wtedy w stanie zapewnić pełną integrację społeczną jej użytkowników; stanie się miejscem zacieśnienia więzi międzyludzkich i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Zważywszy na tendencje (zwiększająca się liczba osób starszych oraz niepełnosprawnych prawnie lub biologicznie), niezwykle istotne jest przygotowanie się do zaspokojenia potrzeb nie tylko obecnych, ale i przyszłych mieszkańców, którzy mogą mieć ograniczenia w mobilności.

❖ Cel szczegółowy 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej

Dostęp do przestrzeni, budynków lub obiektów użyteczności publicznej stanowi gwarancję korzystania z pełni praw obywatelskich każdej osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnością. Pojęcie dostępności w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami należy rozumieć bardzo szeroko. Zakres i kierunek podejmowanych działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, również w kontekście dostępności, wyznacza Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (w art. 9).

Istotne w ramach przedmiotowego celu będą działania wpływające na dostosowanie przestrzeni publicznej (rozumianej zarówno jako obiekty infrastrukturalne, jak również różnego rodzaju usługi publiczne świadczone w interesie ogólnym) do potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami: narządu słuchu i posługujących się językiem migowym, narządu wzroku, w tym osób słabowidzących i niewidomych, narządów ruchu. Wśród ostatniej grupy przeważają argumenty za obecnym dużym poziomem niedostosowania obiektów publicznych pod względem architektonicznym (brak wind/ schodolazów odpowiednich dojazdów/podjazdów pozwalających na dotarcie bezpośrednio do obiektu lub jego piętro) lub organizacyjnym (np. zamknięte na klucz toalety dla osób z niepełnosprawnościami, wejścia, brak wyposażenia pozwalającego na pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w organizowanych wydarzeniach kulturalnych czy społecznych, itd.). Istotny jest także dostęp do informacji z wykorzystaniem usług o charakterze elektronicznym. Osoby z niepełnosprawnościami mają problem z samodzielnym korzystaniem z zasobów publicznych. Brak dostępności stron internetowych i portali prowadzi do trudności przy załatwianiu spraw w różnych instytucjach, ponieważ osoby z niepełnosprawnościami nie mają dostępu do odpowiednich informacji

umożliwiających im orientację pod względem merytorycznego załatwienia danej sprawy oraz orientacji co do fizycznej dostępności budynku oraz jego otoczenia.

W ramach niniejszego celu przewidziano likwidację barier architektonicznych występujących w przestrzeni publicznej usuwających przed osobami z dysfunkcjami przeszkody uniemożliwiające im jej pełną i samodzielną eksplorację. Niezwykle istotną kwestią będzie to, ażeby przestrzenie, budynki i obiekty publiczne w obrębie obszaru rewitalizacji, były przyjazne dla wszystkich, czyli dostępne dla każdego i bez względu na jego sprawność ruchową lub poznawczą. Zważywszy na tendencje (zwiększająca się liczba osób starszych oraz niepełnosprawnych prawnie lub biologicznie), niezwykle istotne jest przygotowanie się do zaspokojenia potrzeb nie tylko obecnych, ale i przyszłych mieszkańców, którzy mogą mieć ograniczenia w mobilności. Szeroko rozumiana dostępność (accessibility) jest współcześnie jednym z kluczowych pojęć w tworzeniu spójnego, a jednocześnie otwartego społeczeństwa. Funkcjonalność oraz dostępność budynków i obiektów użyteczności publicznej wiąże się z oczywistą poprawą życia mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami. Poprzez ułatwiony dostęp do usług można stworzyć ludności warunki do realnego udziału w życiu społecznym. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z oferty obiektów użyteczności publicznej będzie zapobiegało izolacji społecznej tych osób, a jednocześnie przełamywało funkcjonujące krzywdzące stereotypy i niechęć środowiska (bariery społeczne). Poza tym dobrze wyposażone obiekty czy budynki użyteczności stanowią podstawę do podniesienia jakości świadczonych usług. W związku z tym wskazane jest systematyczne modernizowanie oraz doposażenie obiektów i infrastruktury różnego rodzaju usług publicznych (społecznych, zdrowotnych, kulturalnych, edukacyjnych). Niezbędne będzie podejmowanie odpowiednio zaprojektowanych działań dostosowawczych w przestrzeni publicznej. Poza tym należy zwiększyć liczbę realizowanych przez NOG działań wspierających.

❖ Cel szczegółowy 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego

Wśród mnogości i wieloaspektowości zagadnienia procesu rewitalizacji pojawia się również wątek poziomu czystości środowiska naturalnego oraz jego wpływu na jakość zamieszkiwania. W efekcie przeprowadzonej diagnozy stwierdzono, iż obszar rewitalizacji jest teren o dobrej jakości powietrza. W jego granicach problem w zakresie notowanych ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu ma charakter marginalny. Istotnym obszarem problemowym jest natomiast występowanie szkodliwych dla zdrowia ludzkiego oraz środowiska materiałów - azbest. Niezadowolająco wygląda również kwestia wykorzystywania przez mieszkańców rozwiązań z zakresu oze. Dla jakości środowiska naturalnego bardzo ważne znaczenie ma również kwestia kontynuacji działań w zakresie rozwoju infrastruktury wodnej.

Wzmacnianiu powiązań w sferze społeczno-gospodarczej towarzyszyć będzie dbałość o właściwe funkcjonowanie lokalnego systemu przyrodniczego. W związku z tym realizacja działań skupiać będzie się wokół działań mających na celu stopniowe wprowadzanie zasad gospodarki niskoemisyjnej, wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii zarówno w sektorze publicznym. Istotne działania obejmują prace termomodernizacyjne budynków użyteczności publicznej wpływające nie tylko na zwiększenie komfortu cieplnego, lecz również ochronę zasobów naturalnych i zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska.

Pośród wiodących kierunków działań znajduje się również edukacja ekologiczna prowadzona w sposób rozproszony przez różne placówki (szkoły, instytucje publiczne). Jednocześnie przeprowadzona diagnoza wykazała, że w sferze tej istnieją poważne braki. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i pozostałej części gminy, charakteryzują się niewystarczającą świadomością ekologiczną (m.in. w zakresie sposobów i możliwości poprawy efektywności energetycznej czy wpływu działalności ludzi na postępujące zmiany klimatu). Negatywne przyzwyczajenia oraz nieprawidłowe postawy konsumenckie mieszkańców powodują problemy nie tylko w skali lokalnej (np. znaczna energochłonność budynków), lecz wywołują również skutki o charakterze globalnym. Niska świadomość nie pozostaje także bez konsekwencji zarówno dla życia mieszkańców, jak i ich zdrowia. Jak wskazują liczne badania m.in. występujące w powietrzu zanieczyszczenia, powstające w związku z eksploatacją urządzeń grzewczych, mogą zwiększać ryzyko zachorowalności i śmiertelności z powodu chorób płuc i układu krążenia, a także zwiększać ryzyko wystąpienia nowotworów.

5.2 Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obligatoryjnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcyjnym lub technicznym, w tym lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zgodnie z zapisami ustawy⁹, lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia:

- nazwę i wskazanie podmiotów realizujących,
- zakres realizowanych zadań,
- lokalizację,
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji,

---

⁹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2021 r., poz. 485)

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, ile dane te są możliwe do wskazania.

Prowadzone w sposób partycypacyjny prace nad GPR pozwoliły na identyfikację szeregu projektów, które odpowiadają na zdiagnozowane problemy i obszary deficytowe. Część z projektów wykorzystuje istniejące potencjały obszaru (np. wykorzystanie przestrzeni instytucji kultury do prowadzenia działań włączających) lub dzięki podjętym działaniom poprawi ich funkcjonalność i przydatność dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (np. tereny zielone i obszary rekreacji).

Projekty rewitalizacyjne zostały zidentyfikowane w otwartym procesie, do którego zaproszeni zostali wszyscy mieszkańcy, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji, partnerzy społeczni i gospodarczy. Projekty można było zgłaszać w ramach otwartego naboru przedsięwzięć prowadzonego w dniach od 13 lipca 2023 r. do 13 sierpnia 2023 r. Projekty można było przedkładać drogą elektroniczną, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Adamów. O prowadzonym naborze przedsięwzięć informowano podczas różnego rodzaju spotkań organizowanych przez Urząd Gminy. Niżej zamieszczona lista zawiera informacje istotne dla zapewnienia realizacji celów programu przy uwzględnieniu zróżnicowanego poziomu gotowości realizacyjnej poszczególnych przedsięwzięć

Większość umieszczonych w ramach niniejszego GPR przedsięwzięć będzie realizowane przez podmioty publiczne. Jednocześnie należy zaznaczyć, że podstawowym ich założeniem jest doprowadzenie do wygenerowanie, zgodnych z celami Programu, aktywności mieszkańców, nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy. Osiągnięcie tego efektu wiąże się z gotowości gminy do aktualizacji niniejszego GPR zgodnie z ujawnionymi z czasem priorytetami mieszkańców.

Zidentyfikowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały pogrupowane w ramach dwóch rodzajów: podstawowych i dodatkowych. Projekty umieszczone na liście podstawowej to te, które w bezpośredni sposób przyczyniają się do ograniczenia stwierdzonych zjawisk kryzysowych, w szczególności tych wskazanych w sferze społecznej. Realizacja tych przedsięwzięć jest więc niezbędna dla uzyskania satysfakcjonujących efektów rewitalizacji. Natomiast projekty dodatkowe to takie, które również przyczyniają się do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, ale mają mniejsze oddziaływanie z punktu widzenia rozwiązania stwierdzonych problemów, ale nie pozostają dla nich bez znaczenia. Mając na uwadze techniczne uwarunkowania realizacji inwestycji, których pełne rozpoznanie nastąpi dopiero w okresie realizacji programu rewitalizacji, należy dopuścić konieczność interwencji poza granicami obszaru rewitalizacji. Wynika to ze specyfiki planowanych działań, które pomimo lokalizacji poza terenem rewitalizacji oddziaływać będą poprzez swoją działalność przede wszystkim na mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Szczególnie istotnym aspektem realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zasada spójności działań w zakresie planowanej infrastruktury oraz jej dalszej

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

eksploatacji tj. określenia zasady przyszłej organizacji, funkcjonowania i wykorzystania dla potrzeb osiągnięcia prognozowanych rezultatów. W ramach niniejszego GPR przyjęto założenie, że infrastrukturę powstałą w ramach projektów rewitalizacyjnych należy traktować jako środek do osiągnięcia zakładanych celów. Wobec tego całkowita ocena skuteczności działań będzie odnosić się zarówno do procesu wykonawczego obiektów, jak i sposobu ich przyszłego funkcjonowania. W ten sposób zapewniona zostanie także integracja projektów infrastrukturalnych i miękkich. Dodatkowo projekty są zintegrowane na poziomie celów – ich wspólna realizacja pozwoli na osiągnięcie zdefiniowanego celu, co przyczyni się do faktycznej zmiany na obszarze rewitalizacji.

Zawarta w rozdziale 5.2.1 prezentuje listę zidentyfikowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogą stanowić odrębny projekt lub mogą również łączyć się z innymi przedsięwzięciami w większe, wielokomponentowe projekty m.in. w przypadku inwestycji infrastrukturalnych lub organizacyjnych. Istnieje również możliwość realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podzielonego na etapy (np. w ramach różnych projektów dofinansowanych z różnych źródeł). Projekty infrastrukturalne z zakresu poprawy efektywności energetycznej i infrastruktury drogowej służyć będą osiągnięciu celów programu rewitalizacji tylko wówczas, gdy będą bezpośrednio powiązane lub wspólnie realizowane z innymi projektami głównie ze sfery społecznej.

5.2.1 Lista planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	1/P Kompleksowa rewitalizacja budynku świetlicy w Bliżowie w celu przywrócenia pierwotnych i nadania nowych funkcji wraz uporządkowaniem i zagospodarowaniem zdegradowanej przestrzeni publicznej
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów/Urząd Gminy w Adamowie
Krótki opis sytuacji problemowej	<p>Budynek świetlicy został wybudowany w 1960 r. W budynku brak jest ogrzewania. Posiada pokrycie dachowe z blachy. W budynku nie ma toalety. Na ścianach, ze względu na nieszczelny dach, pojawia się wilgoć i pleśń. Brak dostosowania budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (progi i wąskie drzwi). W budynku znajduje się zniszczona podłoga.</p> <p>Budynek jest zdegradowany – nie spełnia warunków technicznych umożliwiających jego użytkowanie. Ze względu na bardzo zły stan techniczny budynek nie nadaje się do remontu i modernizacji. Wymaga on rozbiórki. Nie spełnia on wymogów funkcjonalnych stawianych tego typu obiektom. Jego użytkowanie stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców. Pomimo tego, ze względu na braki innych alternatywnych obiektów, sporadycznie jest on użytkowany przez mieszkańców do organizacji krótkich spotkań. Budynek stanowi dużą wartość dla społeczności lokalnej. Jest on jedynym miejscem w Bliżowie pozwalającym na integrację i prowadzenie jakiegokolwiek formy aktywności przez mieszkańców.</p> <p>Wokół budynku nie ma żadnego zagospodarowania przestrzeni publicznej. Problemem tej części obszaru rewitalizacji jest brak jakiegokolwiek infrastruktury umożliwiającej spędzanie czasu wolnego przez dzieci i młodzież w sposób bezpieczny. W chwili obecnej ze względu na brak alternatyw najmłodsi członkowie lokalnej społeczności bawią się w miejscach do tego nieprzeznaczonych. Taki stan rzeczy zagraża bezpośrednio bezpieczeństwu bawiących się dzieci. Brak jest tutaj również miejsca pozwalającego na integrację społeczności lokalnej. Taki stan rzeczy wpływa na obniżenie atrakcyjności terenu i zadowolenia z miejsca zamieszkania. Jest również przyczyną marazmu i bierności mieszkańców; braku chęci do dokonywania zmian otaczającej rzeczywistości. Problemem jest brak integracji mieszkańców oraz poczucia wspólnoty. Wśród zdiagnozowanych obszarów problemowych wymagających interwencji znajduje się także problemy zdrowotne mieszkańców oraz brak zdrowych nawyków w zakresie systematycznej aktywności ruchowej. Szczególnie problematyczny jest również brak oferty skierowanej do najstarszych mieszkańców obszaru rewitalizacji, co powoduje ich wykluczenie społeczne. Osoby starsze nie mają możliwości na podejmowanie aktywności społecznych czy obywatelskich. Są odizolowane od społeczeństwa i „zamknięte” w swoim środowisku domowym. W efekcie czego często czują się niechciane, zapomniane i często zapadają na różnego rodzaju depresje czy zaburzenia psychiczne. Kolejnym z problemów jest problem samotności seniorów bardzo mocno zaakcentowany podczas konsultacji społecznych. Natomiast grupa seniorów pozostająca we wspólnym gospodarstwie domowym z innymi członkami rodziny wskazywała na brak poczucia swobody i</p>

	<p>możliwości realizowania aktywności „po swojemu”. Seniorom brakuje miejsca, gdzie mogliby podejmować różnego rodzaju aktywności w swobodny sposób, co umożliwi ich dłuższą, samodzielną egzystencję.</p> <p>W obszarze rewitalizacji zauważalny jest również problem małej aktywności i chęci realizacji wspólnych inicjatyw. Jediną organizacją społeczną prowadzącą działalność w Bliżowie jest OSP.</p>
<p>Zakres realizowanego przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest kompleksowe przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy Adamów. Realizacja przedmiotowego celu nastąpi dzięki realizacji następujących celów szczegółowych: wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa, stworzenie miejsca aktywności społecznej i obywatelskiej dla seniorów oraz integracji międzypokoleniowej, rozwój oferty spędzania wolnego czasu na obszarze rewitalizacji prowadzący do minimalizowania nieakceptowalnych społecznie zachowań (wybryków chuligańskich, nadużywania alkoholu), odnowa zdegradowanego obszaru przyczyniająca się do wzmocnienia jego potencjału rozwojowego, zwiększenie efektywnego wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) w osiąganiu korzyści społeczno-gospodarczych, zwiększenie aktywnego udziału społeczeństwa w kulturze oraz budowanie postaw rozwoju gospodarczego poprzez rozwój infrastruktury kultury, wzrost dostępności wysokiej jakości usług dla osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizacji oraz terenu całej gminy Adamów.</p> <p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje wyburzenie zdegradowanego budynku świetlicy oraz budowę nowego w miejsce dotychczas istniejącego. W jego ramach nastąpi odtworzenie zabudowy zdegradowanej w stopniu uniemożliwiającej jej regenerację/renowację (zastąpienie starego budynku nowym). W celu zapewnienia pełnej funkcjonalności powstanie również niezbędna infrastruktura techniczna budynku. Budynek zostanie zaprojektowany i będzie spełniał wszystkie wymogi pozwalające na jego pełne dostosowanie do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnopraktycznymi. W jego ramach zakupione zostanie niezbędne wyposażenie budynku, które będzie bezpośrednio związane z funkcją, jaką będzie pełnił budynek po realizacji projektu. Zastosowane w budynku rozwiązania pozwolą na użytkowanie obiektu przy małym zużyciu energii, poprawią bezpieczeństwo, zapewniając komfortowe warunki higieniczno-sanitarne. W oparciu o potencjał instytucji projekt jest szansą dla rozwoju środowiska społeczno-kulturalnego regionu.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia zaplanowano również uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w celu nadania jej nowych funkcji użytkowych, np. społecznych, turystycznych oraz kulturalnych. Zamontowane zostaną urządzenia placu zabaw, siłowni zewnętrznej, wiaty – miejsca spotkań oraz obiekty małej architektury. Wykonane zostaną trawniki, zieleńce, kwietniki i nasadzenia, które pozwolą na stworzenie elementów ogrodu sensorycznego. Zasadzone zostaną także rośliny miododajne pozwalające na zachowanie bioróżnorodności terenu. Ustawione zostaną także elementy małej architektury, tj. ławki, w tym jedna solarna i kosze na śmieci. W efekcie powstanie przyjazna, estetyczna i zachęcająca do aktywności przestrzeń publiczna. Będzie ona miejscem spotkań i integracji społeczności lokalnej. Zamontowane urządzenia pozwolą na korzystanie z nich wszystkim mieszkańcom, bez względu na stan ich zdrowia oraz poziom aktywności ruchowej.</p> <p>Wokół budynku zamontowane zostanie oświetlenie terenu LED, co wpłynie w sposób znaczny na poprawę bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji. Teren zostanie ogrodzony i powstanie parking.</p> <p>W ramach elementów zagospodarowania terenu powstanie specjalna ściana, na której umieszczony zostanie mural z wizerunkiem polskiej piosenkarki i artystki Kory (Olgi Jackowskiej), która przez wiele lat, aż do momentu śmierci, zamieszkiwała w Bliżowie. W pierwszej kolejności zostanie ogłoszony konkurs na mural. Wybrana koncepcja artystyczna zostanie następnie wykorzystana na</p>

	<p>wykonywanym muralu. Gmina Adamów przyciąga turystów oraz fanów związanych z wybitną polską postacią. Realizacja muralu pozwoli nie tylko na upamiętnienie artystki, ale również wpłynie na promocję dziedzictwa kulturowego i wzmożenie ruchu turystycznego na tym terenie.</p> <p>Oczekiwanym efektem projektu będzie zwiększenie zaangażowania mieszkańców w uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół budynków oraz późniejsze dbanie o wspólnie utworzony teren. Planujemy, aby teren wokół budynków został przygotowany przez mieszkańców wg. ich pomysłów i potrzeb (np. kwietniki czy zieleńce).</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Nowy budynek zostanie zaprojektowany zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania. Będzie w pełni dostosowany do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnoprawnościami. Będzie to budynek parterowy z pochylnią umożliwiającą swobodny dostęp do niego. W budynku nie będzie progów w drzwiach, zamontowane zostaną szerokie drzwi pozwalające na swobodny przejazd, podłogi z materiałów antypoślizgowych, łazienka będzie w pełni dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (montaż pochwyty, luster uchylnych, automatycznie zapalane światło),</p> <p>Przestrzeń publiczna wokół nowego budynku zostanie wyrównana w taki sposób, aby zapewnić możliwość swobodnego poruszania się. Plac zabaw będzie posiadał antypoślizgową nawierzchnię. Zamontowana zostanie specjalna huśtawka integracyjna umożliwiająca zabawę dzieciom poruszającym się na wózkach inwalidzkich, huśtawka wahadłowa dla osób niepełnosprawnych z siedziskiem w formie krzeselka z zabezpieczeniem przed wypadnięciem oraz trampolina przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, która dzięki odpowiednio wyprofilowanemu wjazdowi i wyjazdowi pozwoli bez przeszkód dostać się na matę do skakania. Zamontowany zostanie także pionizator, tj. urządzenie przeznaczone do rehabilitacji osób z problemami kończyn dolnych. W ramach siłowni zewnętrznej zamontowane zostaną urządzenia dedykowane osobom starszym i osobom o ograniczonej sprawności ruchowej, tak aby aktywność fizyczna była dostępna dla wszystkich niezależnie od formy.</p> <p>Wykonane trawniki, kwietniki i nasadzenia pozwolą na realizację elementów ogrodu sensorycznego stworzonego z myślą o specyficznych potrzebach rozwojowych dzieci i młodzieży, w szczególności z trudnościami z odbiorem oraz interpretacją bodźców pochodzących z otoczenia.</p> <p>Zamontowane zostaną specjalne oznaczenia pozwalające na zwiększenie dostępności terenu.</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Nowo wybudowany budynek świetlicy oraz zagospodarowana przestrzeń staną się miejscem spotkań i integracji mieszkańców. W budynku realizowane będą różnego rodzaju aktywności: a) organizowane będą zajęcia dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (np. aerobik, zajęcia muzyczne, rękodzielnicze), b) w obiekcie realizowana będzie pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla mieszkańców. Zgodnie z deklaracją mieszkańców w budynku siedzibę będzie miała nowo powstała organizacja społeczna, tj. Koło Gospodyń Wiejskich. Służyć będzie również społecznej działalności OSP. Realizacja projektu będzie przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom społecznym w zakresie: małej integracji mieszkańców, bierności i marazmu, małej kreatywności i innowacyjności, deficytu usług publicznych w obszarze rewitalizacji, deficytu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, braku zajęć dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, złe nawyki zdrowotne mieszkańców. Świetlica będzie miejscem żywym, stymulującym</p>

lokalną aktywność, centrum przerzucania pomostów między odległymi sobie grupami: młodymi i starymi, urzędnikami i obywatelami, bogatymi i biednymi, uprzywilejowanymi i dyskryminowanymi i wreszcie pomiędzy historią i dniem dzisiejszym. Zarówno plac zabaw, jak i siłownia pozwoli na łączenie aktywności fizycznej mieszkańców z przebywaniem na świeżym powietrzu. Oczekiwany efekt jest zmiana nawyków mieszkańców i zwiększenie ich aktywności fizycznej, co bezpośrednio będzie miało wpływ na poprawę ich kondycji zdrowotnej. Wyposażenie siłowni i placu w specjalne urządzenia będzie skutecznie przeciwdziałać społecznemu wykluczeniu oraz aktywizowaniu osób z niepełnosprawnościami, różnego rodzaju problemami zdrowotnymi, a także osób starszych. Pozwoli również na zapewnienie wysokiego stopnia integracji wszystkich mieszkańców; przeciwdziałać będzie stygmatyzacji i ewentualnemu wykluczeniu niektórych z grup. Urządzenia są skonstruowane w taki sposób, by osoby niepełnosprawne mogły z nich skorzystać bez konieczności pomocy osób trzecich i pozostając w wózku inwalidzkim. Takie rozwiązania nie tylko dają możliwość aktywizacji społecznej i fizycznej, ale również likwidują bariery, które wykluczałyby niepełnosprawnych z korzystania z ogólnodostępnych miejsc sportu i rekreacji.

Elementy ogrodu sensorycznego pozwolą na silne oddziaływanie na zmysły. W ogrodach tego rodzaju wszystkie zmysły, nie tylko wzrok, ale zwłaszcza węch, słuch i dotyk, zostają pobudzone bardziej niż w przypadku „tradycyjnych” ogrodów. To ogród zaprojektowany głównie z myślą o osobach z dysfunkcjami, ograniczeniami. Ma pozwalać na bliższe poznanie świata, dokładne jego obejrzenie, poczucie, odczucie.

Projekt przyczyni się także do znacznego zwiększenia bezpieczeństwa bawiących się dzieci (specjalnie wydzielona przestrzeń pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i zabawę z dala od ruchu ulicznego) oraz osób dorosłych chcących realizować aktywność ruchową.

Dzięki niemu stworzone zostaną dogodne warunki do rozwoju kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów oraz przyczyni się do ochrony i wzmocnienia dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej.

Projekt będzie wzbogacał program użytkowy obszaru rewitalizacji o elementy istotne dla poprawy funkcjonowania lokalnej społeczności, w oparciu o pieszą dostępność. Przyczyni się również do przywrócenia wartości użytkowych. Zachowuje również elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego.

Ma on kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji (mały potencjał gospodarczy obszaru, niewystarczająca liczba miejsc pracy, brak integracji społeczeństwa, marazm i bierność w zakresie podejmowania jakichkolwiek aktywności

czy to społecznych czy gospodarczych), a przez to otwiera możliwość uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji (aktywne włączenie mieszkańców obszaru rewitalizacji, ochrona zdrowia mieszkańców i podnoszenie ich świadomości ekologicznej, integracja społeczności lokalnej, w tym międzypokoleniowa). Zawiera ona elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie jego efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji.

Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)

Projekt przyczyni się do niwelowania głównych problemów obszaru rewitalizacji w sferze gospodarczej. Wpłynie na ożywienie gospodarcze poprzez zwiększenie możliwości zaangażowania do realizacji zajęć dla lokalnej społeczności. Będzie on miał pozytywny wpływ na redukcję bezrobocia na obszarze rewitalizacji (wzmoczona aktywność mieszkańców będąca wynikiem prowadzonej pracy psychologiczno-pedagogicznej).

	<p>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe; 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</p> <p>Projekt pozwoli na zniwelowanie problemów w zakresie deficytu przestrzeni publicznych pozwalających na integracje społeczności lokalnej, realizacji aktywności fizycznej oraz bezpieczną zabawę dzieci. Człowiek jest istotą zakotwiczoną w otaczającej ją rzeczywistość. Określa swoją tożsamość dzięki przestrzeniom, w jakich przychodzi mu spędzać czas i działać w życiu codziennym. Otaczająca przestrzeń kształtuje poczucie tożsamości i wpływa na efektywność i poziom satysfakcji życiowej. Ładna i zadbane przestrzenie znacznie zmniejsza uczucie niepokoju. Wzmacnia poczucie rozluźnienia niezbędne do kreatywnego myślenia. Osoby mieszkające w ładnej przestrzeni wysoko oceniają jakość i satysfakcję z codziennego życia. Dzięki niemu zniwelowane zostaną problemy w zakresie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i kulturalnych. Nowa świetlica będzie miejscem do rozwijania pasji i zainteresowań lokalnej społeczności; będzie stanowiła zaplecze do realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć (np. prowadzenia warsztatów kulinarnych i artystycznych z dziedziny fotografii, malarstwa, tańca, rękodzieła. Zarówno sam obiekt, jak i jego otoczenie (altana, plac zabaw i siłownia zewnętrzna) stworzą warunki do aktywności ruchowej wpływając na stan polepszenia zdrowia mieszkańców. Zmontowane energooszczędne rozwiązania pozwolą na poprawę jakości środowiska naturalnego. W jego ramach zastosowane zostaną również nowoczesne rozwiązania odnawialnych źródeł energii – oświetlenie terenu wokół obiektu i infrastruktury towarzyszącej przy wykorzystaniu energooszczędnej technologii. Projekt zakłada wykorzystanie nowoczesnych, energooszczędnych rozwiązań technicznych i technologii zmniejszających koszty eksploatacyjne (energooszczędne oświetlenie LED). Bez wątpienia wpłynie również na poprawę życia osób z obszaru rewitalizacji. Zamontowane oświetlenie przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji.</p>			
<p>Lokalizacja przedsięwzięcia</p>	Adres:	Biżów nr 38	Działki ewidencyjne:	407
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)	NIE DOTYCZY	
	✓			
*UZASADNIENIE –Nie dotyczy				
<p>Okres realizacji</p>	2024-2026			
<p>Łączna wartość przedsięwzięcia</p>	1 100 000,00 zł			
<p>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:</p>	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	935 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	165 000,00 zł		
<p>Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>				
<p>Wskaźniki produktu</p>				
<p>Nazwa wskaźnika</p>	<p>Jednostka miary</p>	<p>Wartość bazowa</p>	<p>Wartość docelowa</p>	<p>Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika</p>
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych Rewitalizacją	ha	0	0,2036	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	300	Statystyki, listy obecności
Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji.	osoby	0	191	Statystyki i ewidencje prowadzone przez Urząd Gminy

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia dostępu do dobrej jakości nowych i niedrogich usług społecznych (np. umożliwienie aktywnego i zdrowego spędzania wolnego czasu; usług kulturalnych). Zagospodarowany wokół budynku teren stworzy warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańcom, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia. Projekt przyczynia się do ograniczenia problemów społecznych – niewystarczającej liczby miejsc spędzania wolnego czasu i integracji międzypokoleniowej (minimalizujących występowanie zjawisk patologicznych), pogarszającego się stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji (m.in. zwiększająca się liczba osób, w tym dzieci i młodzieży, borykających się z problemami nadwagi czy otyłości, które są głównie efektem nieprawidłowych nawyków ruchowych oraz żywieniowych); ograniczonego (ze względu na stan zamożności mieszkańców) dostępu do oferty kulturalnej; zwiększającej się liczby osób z problemami natury psychicznej, małą innowacyjnością i aktywnością zawodową mieszkańców.

W efekcie realizacji projektu stworzona przestrzeń przeznaczona będzie do pełnienia funkcji kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych będzie mogła pełnić szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.: organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez kulturalnych skierowanych do różnych grup odbiorców, warsztatów, kursów i plenerów dla grup artystów, w szczególności ruchu amatorskiego, którzy zyskają możliwość tworzenia a odbiorcy ich dzieł będą mieć możliwość żywego kontaktu ze sztuką, tematycznych wydarzeń o znaczeniu ponadregionalnym, różnorodnych plenerowych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży.

W efekcie realizacji projektu nastąpi zwiększenie liczby oraz zaangażowania potencjalnych uczestników działań kulturalnych poprzez zmianę jakościową zaplecza materialno-technicznego obiektu świetlicy w Bliżowie oraz uatrakcyjnienie oferty społeczno-kulturalnej jednostki. Obiektowi zostaną nadane nowe funkcje użytkowe - ośrodek animacji, opartej o lokalne tradycje oraz dziedzictwo niematerialne obszaru; ośrodek aktywności ruchowej (możliwość organizowania aerobiku, zumbi, itd.); ośrodek wsparcia mieszkańców (poradnictwo specjalistyczne). Nowa świetlica będzie mogła zaspokoić różne zainteresowania i potrzeby kulturalne, począwszy od form tradycyjnych, po te związane z multimediami (np. letnie projekcje kinowe, taniec oraz szereg działań społecznych i animujących). Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technicznym i wyposażeniu, będzie można dopełnić potrzebę współczesnych odbiorców – interaktywnego uczestnictwa w kulturze. Efektem projektu będzie zmiana jakościowa obiektu infrastruktury kultury, która stanie się miejscem atrakcyjnym, przyciągającym potencjalnych użytkowników otwartym dostępem i będącej centrum łączącym środowisko lokalne z kulturą, historią i tradycją. Nowa świetlica będzie miejscem spotkań nie tylko z kulturą, ale przede wszystkim miejscem tworzącym warunki do pielęgnowania tożsamości lokalnej i wartości patriotycznych, a także wartości intelektualnych. Miejscem wspierania uczenia się przez całe życie, otwartym na wyzwania przyszłości i nowe technologie. Dzięki odpowiedniemu zarządzaniu przestrzenią, funkcjonalnymi i właściwie wyposażonym powierzchniom oraz zastosowaniu nowoczesnych technologii, będzie przyciągać nowych użytkowników. Co więcej, będzie miejscem, gdzie urealnia się lokalna wspólnota, gdzie materializują się więzi spajające zbiorowości, gdzie w końcu będzie można rozwijać pasje, talenty i odkrywać siebie.

<p>Numer i nazwa przedsięwzięcia</p>	<p>2/P Kompleksowa rewitalizacja budynków i terenów zdegradowanych w Potoczku w celu przywrócenia im pierwotnych i nadania nowych funkcji użytkowych</p>
<p>Podmioty odpowiedzialne za realizację</p>	<p>Gmina Adamów/Urząd Gminy w Adamowie</p>
<p>Krótki opis sytuacji problemowej</p>	<p>W obrębie terenu publicznego w Potoczku znajduje się dwa budynki: budynek Gminnej Biblioteki Publicznej w Adamowie z siedzibą w Potoczku oraz jeden budynek komunalny z dwoma lokalami. Stan techniczny budynku biblioteki oraz OPS należy ocenić jako zadowalający. Budynek został wybudowany 1986 r. Problemem tego obiektu jest brak jego dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. Wobec czego zakres interwencji powinien dotyczyć zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W szczególności palącym problem jest brak dostosowania pomieszczenia dużej sali konferencyjnej.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <p>O wiele bardziej niekorzystna jest sytuacja w zakresie budynku mieszkalnego komunalnego. Ogrzewany jest za pomocą centralnego ogrzewania. Usytuowane w nim lokale posiadają instalację wodno-kanalizacyjną, centralne ogrzewanie, gaz, dopływ energii elektrycznej. Stan techniczny budynku jest bardzo zły. Jest to obiekt, który w wyniku długiego użytkowania utracił parametry racjonalnych kosztów eksploatacji (awaryjność sieci wewnętrznych budynku, zużycie stolarki okiennej i drzwiowej, niedostateczne parametry termoizolacyjności). Nie spełnia on również aktualnych wymogów funkcjonalnych stawianych tego typu obiektom. Budynek wykazuje dużą energochłonność.</p>

Nie posiada on odpowiedniego docieplenia, niezbędna jest wymiana dachu oraz podłóg. Problematyczny jest istniejący system wentylacji pomieszczeń. W chwili obecnej nie spełnia ona swoich funkcji, co prowadzi do występowania wilgoci i pleśni na ścianach i suficie. Istnieje konieczność wykonania docieplenia ganków oraz wymiany przestarzałej stolarki okiennie-drzwiowej. Istnieje potrzeba gruntowanej i kompleksowej modernizacji budynku. W budynku znajdują się 2 lokal komunalne. Ze względu na ograniczone środki budżetowe samodzielna realizacja przedsięwzięcia nie jest możliwa.

Jedynym elementem zagospodarowywania tego terenu jest plac zabaw, który jest stosunkowo nowy i nie wymaga wymiany. Poza tym, nie ma żadnych innych elementów pozwalających na aktywne spędzanie czasu wolnego. Teren częściowo jest utwardzony, częściowo natomiast jest to teren zielony i nieuporządkowany. Utwardzenie jest stare i wyeksploatowane. Brak jest ogrodzenia terenu

Główne problemu sfery społecznej to: wykluczenie społeczne grup o szczególnych potrzebach (np. seniorzy), w tym z niepełnosprawnościami, marazm, bierność, niechęć do podejmowania aktywności, bezrobocie i związane z tym ubożenie społeczności lokalnej, niska kreatywność i innowacyjność mieszkańców, mała aktywność społeczne, brak wiary w zakresie realnego wpływ na otaczającą rzeczywistość, występowanie w obszarze tym zjawisk niepożądanych wpływających na znaczne obniżenie poziomu bezpieczeństwa terenu.

Problemy sfery gospodarcze: niekorzystany ogromny potencjał turystyczny obszaru, niska przedsiębiorczość obszaru, co wpływa na jego stagnację oraz brak wystarczającej liczby miejsc pracy.

Problemy sfery technicznej i funkcjonalno- przestrzennej: brak dostosowania budynków i przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zdegradowany budynek mieszkalny komunalny niespełniający aktualnych wymagań, deficyt usług na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami (wynikający głównie z braku odpowiedniego zaplecza materialno-technicznego), zdegradowana przestrzeń niespełniająca swoich funkcji (jest to przestrzeń stanowiąca centralną i główną część miejscowości).

Zakres realizowanego przedsięwzięcia

Zakres rzeczowy projektu obejmuje kompleksową modernizację budynku mieszkalnego stanowiącego mieszkanie komunalne, zgodnie z opracowaną dokumentacją. W ramach działania przewidziano m.in. prace dotyczące ocieplenia budynków, wymiany pokrycia dachowego, wymiany stolarki okiennie-drzwiowej, wymiany podłóg oraz systemu ogrzewania budynku. Istotnym elementem są prace modernizacyjnej systemu wentylacji obiektu. Projekt obejmuje kompleksowe prace modernizacyjne w celu dostosowania budynku do aktualnych wymagań technicznych i energetycznych stawianych tego rodzaju obiektom. W ramach projektu zamontowane zostaną instalacje oze.

Drugi element obejmuje przeprowadzenie kompleksowych prac dostosowawczych budynku biblioteki i remizy OSP dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami.

Projekt obejmuje zakup niezbędnego wyposażenia.

Ostatni element przedsięwzięcia obejmuje kompleksowe zagospodarowanie terenu wokół budynków w celu nadania im nowych funkcji społecznych, kulturowych i turystycznych. W ramach tego elementu zamontowana zostanie huśtawka i trampolina pozwalające na korzystanie z nich osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich. Będzie to element uzupełniający w stosunku do istniejącego placu zabaw i zapewniający zwiększenie dostępności obiektu. Powstanie wiata zadaszeniem, stołami, ławkami i grillem pozwalając na realizację zajęć przez instytucję kultury na świeżym powietrzu. Będzie służyć realizacji szeregu inicjatyw przez mieszkańców oraz integracji społeczność lokalnej. Zamontowany zostanie skate park. Wokół budynków powstanie swoista strefa relaksu (m.in. parasoli, leżaki, ławeczki, w tym solarne)

	<p>pozwalając na odpoczynek, realizację pasji i zainteresowań, rozwój talentów (w tym m.in. sportowych) przez mieszkańców. W ramach planowanych elementów zagospodarowania znajdują się również instrumenty i urządzenia sensoryczne. Postawną nowe nasadzenia i kwietniki, parking. Tren zostanie ogrodzony. Na zewnątrz zamontowane zostanie oświetlenie, co wpłynie znacznie na podniesienie poziomu bezpieczeństwa obiektu.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Zakres projektu obejmuje kompleksowe dostosowanie budynku bibliotek i remisy OSP dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. Jest więc on stricte nastawiony na zwiększenie dostępności. W budynku zrealizowane zostaną m.in. następujące elementy: budowa parkingu z wyznaczeniem miejsca, budowa utwardzonego ciągu pieszego, montaż pochylni, przebudowa pomieszczeń sanitarnych i dostosowanie ich do potrzeb osób niepełnosprawnych.</p> <p>W ramach prowadzonych prac w budynku komunalnym zaplanowano m.in. likwidację progów w przejściach oraz wymianę stolarki drzwiowej na taką, która zapewni swobodny dostęp osobom mającym trudności w poruszaniu się oraz poruszającym się na wózkach inwalidzkich. W częściach wspólnych zamontowany zostanie energooszczędny system oświetlenia sterowany automatycznie (czujniki ruchu), co pozwoli na korzystanie z niego bez konieczności wykonywania dodatkowych czynności. Dzięki szerokim drzwiom i małej pochylni zagwarantowane zostanie, zarówno swobodne wejście do budynku, jak również poruszanie się po nim.</p> <p>Ostatni element dotyczy realizacji zagospodarowania terenu w sposób zapewniający stworzenie infrastruktury włączającej i dostępnej dla wszystkich. Istniejący plac zabaw zostanie uzupełniony o huśtawka i trampolina pozwalające na korzystanie z nich osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich. Teren zostanie wyrównany tak, aby można było swobodnie się po nim poruszać. Nastąpi likwidacja dotychczasowych barier architektonicznych. Ciągi pieszce wykonane zostaną z materiału zapewniającego możliwie najbardziej równą przestrzeń, tak aby zapewnić swobodne poruszanie się osobom mających trudności ruchowe, poruszających się na wózkach inwalidzkich, ale także rodzicom z dziećmi w wózkach), brak uskoków, schodów i innych barier architektonicznych/terenowych. Ciągi pieszce wykonane w taki sposób, aby mogły się po nich poruszać osoby niewidzące (specjalne „tory” tak, aby zniwelować ryzyko wykraczania poza ciągi). informacje umieszczone na odpowiedniej wysokości; sporządzone prostym i łatwym do zrozumienia językiem; zawierające napisy w alfabecie Braille’a.</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Jednym z najistotniejszych elementów wpływających na jakość życia jest miejsce i warunki zamieszkiwania. Przedsięwzięcie wpłynie na znaczną poprawę komfortu i warunków zamieszkiwania osób będących w szczególnej sytuacji, tj. mieszkańców korzystających z mieszkań komunalnych. Zmiana jakości zamieszkiwania wpłynie pozytywnie na sposób postrzegania swojej sytuacji życiowej przez mieszkańców obszaru rewitalizacji. W efekcie nastąpi ich aktywizacja i przełamanie bierności. Zmiana mentalności przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim oraz wpłynie na zwiększenie aktywizacji zawodowej mieszkańców. Przedsięwzięcie wpłynie na znaczną poprawę warunków zamieszkiwania najmłodszych członków lokalnej społeczności, co pozwoli na ich aktywizację w dziedzinie edukacji i rozwijania swoich pasji oraz talentów.</p> <p>Dostosowanie budynku biblioteki i remisy OSP pozwoli na rozszerzenie istniejącej oferty kultury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób ze szczególnymi potrzebami, m.in. seniorów. Będzie to przeciwdziałać wykluczeniu tych grupy i ich pełnym włączeniu w życie społeczne, kulturalne i obywatelskie.</p>

	<p>Oczekiwany efekt projektu będzie zwiększenie zaangażowania mieszkańców w uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół budynków oraz późniejsze dbanie o wspólnie utworzony teren. Planujemy, aby teren wokół budynków został przygotowany przez mieszkańców wg. ich pomysłów i potrzeb (np. kwietniki czy zieleńce). Przestrzeń stanie się miejscem tętniącym życiem, miejscem realizacji oddolnych inicjatyw integrujących społeczność lokalną, wyzwającym kreatywność i innowacyjność, pobudzającym do wyjścia z marazmu i bierności.</p> <p>Dzięki montażowi systemu oświetlenia zewnętrznego nastąpi znaczne podniesienie bezpieczeństwa całej okolicy. Mieszkańcy uzyskają dostęp do wysokiej jakości bezpłatnych usług kulturalnych, turystycznych i rekreacyjnych.</p> <p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u></p> <p>Realizacja projektu wpłynie na uzupełnienie dotychczasowych funkcji obszaru o dodatkowe funkcje turystyczne. Pozwoli ona na uprządkowanie zdegradowanej i nieatrakcyjnej przestrzeni publicznej. Dzięki temu powstanie teren o dużych walorach turystycznych i rekreacyjnych (wiata z grillem, skate park, strefa relaksu), co przełoży się na znaczne zwiększenie ruchu turystycznego. Z kolei zwiększony ruch wpłynie na rozwój usług świadczonych na rzecz turystów (np. drobna gastronomia, wypożyczanie sprzętu). W efekcie tego nastąpi wzrost zamożności społeczności lokalnej. Przedmiotowy wzrost przyczyni się do przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom sfery społecznej takim jak np. niskie dochody mieszkańców i ubóstwo.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Celem projektu jest poprawa standardu mieszkań komunalnych będących w zasobach gminy Adamów. Dzięki niemu nastąpi rozszerzenie dostępności, jakości świadczonych usług publicznych oraz zaspokojone zostaną podstawowe potrzeby osób będących w szczególnej sytuacji życiowej (głównie o niskich dochodach lub bezrobotne utrzymujące się ze świadczeń PUP oraz MOPS). Bezpośrednie wsparcie otrzyma budownictwo mieszkaniowe będące w zasobie gminy.</p> <p>Projekt wpłynie na pełną realizację celu w zakresie zapewnienia dostępności przestrzeni (budynków i terenu wokół nich) do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami).</p> <p>Dzięki niemu powstanie atrakcyjna dla mieszkańców i turystów przestrzeń publiczna aktywizująca ich do działania. Będzie to miejsce tętniące życiem. Efektem będzie również rozwój usług publicznych, tj. kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych.</p> <p>Przedsięwzięcie wpłynie w znaczny sposób na ochronę środowiska naturalnego. W ramach projektu nastąpi znaczna poprawa efektywności energetycznej budynku mieszkalnego (prace termomodernizacyjne, energooszczędne oświetlenie). Jego efektem będzie również zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza dzięki wymianie nieefektywnych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła.</p>			
<p>Lokalizacja przedsięwzięcia</p>	<p>Adres:</p>	<p>Potoczek nr 23- mieszkania socjalne, nr 26A- świetlica</p>	<p>Działki ewidencyjne:</p>	<p>134/1, 134/2</p>
	<p>Lokalizacja na obszarze rewitalizacji</p>			
	<p>TAK</p>	<p>NIE*(wymaga uzasadnienia)</p>	<p>NIE DOTYCZY</p>	
	<p>*UZASADNIENIE –Nie dotyczy</p>			
<p>Okres realizacji</p>	<p>2027-2029</p>			

Łączna wartość przedsięwzięcia	3 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 550 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	450 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	3	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego
Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,5800	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	400	Sprawozdania, listy obecności
Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji.	osoby	0	195	Ewidencje Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
<p>W efekcie realizacji projektu nastąpi znaczna poprawa jakości i komfortu zamieszkiwania w budynkach komunalnych wchodzących w skład zasobu gminy. Przyczyni się on również do poprawy estetyki całego otoczenia, która ma bardzo duży wpływ na poziom zadowolenia z miejsca zamieszkiwania a przez to poziom identyfikacji i poczucia lokalnej dumy. Ważnym elementem planowanego przedsięwzięcia jest również animowanie do realizacji oddolnych inicjatyw. W związku z tym, po realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, planowany jest etap, w ramach którego bezpośrednimi uczestnikami i realizatorami będą mieszkańcy. Obejmować będzie on uprządkowanie i uprzątnięcie przestrzeni wokół budynków oraz jej aranżacja wg. własnych pomysłów i potrzeb. Pozwoli to na bezpośrednie zaangażowanie i zwiększenia poczucia sprawczości i decydowania o otaczającej rzeczywistości i przestrzeni. Realizacja wspólnych pomysłów pozwoli zwiększenie w przyszłości inicjatyw inicjowanych i kolejnych realizowanych wspólnie przez społeczność lokalną. Tego rodzaju działania będą miały wpływ na zmianę postaw mieszkańców i myślenia na przyszłość. Dzięki nim mieszkańcy odzyskają poczucie sprawczości i zyskują chęć do dokonywania zmian również w życiu osobistym i zawodowym.</p> <p>Przedsięwzięcie wpłynie na znaczne podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru, co przełoży się na ożywienie gospodarcze i wzrost miejsc pracy oraz dochodów mieszkańców.</p> <p>Rozwój usług kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych pozwoli na włącznie w życie społeczne szczególnych grup mieszkańców. Przestrzeń będzie miejscem organizacji wydarzeń, imprez o charakterze kulturalnym i rekreacyjnym.</p>				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	3/P Cyfrowa Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów/Urząd Gminy w Adamowie
Krótki opis sytuacji problemowej	<p>Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku jest jedyną funkcjonującą na terenie gminy instytucją kultury. W związku z tym, pełni ona bardzo istotną rolę w życiu społeczno-kulturalnym, nie tylko obszaru rewitalizacji, ale całej gminy.</p> <p>Zachodzące w ostatnich latach zmiany społeczno-kulturowe, za sprawą pandemii COVID- 19 oraz kryzysu migracyjnego, wpłynęły bardzo na funkcjonowanie jednostek publicznych, w tym instytucji kultury. Pandemia doprowadziła do czasowego deficytu usług kulturalnych (zawieszenie działalności i ograniczenie możliwości fizycznej interakcji i spotkania z publicznością) nie tylko w skali lokalnej, lecz całego kraju. W związku z tym, zaistniała konieczność przeformułowania dotychczasowych form świadczenia usług kulturalnych i ich dostosowania do aktualnych oczekiwań i potrzeb odbiorców. Główne bariery w tym zakresie dotyczą ograniczonych środków budżetowych gminy, jak również niewystarczający poziom infrastruktury obiektów świadczonych usługi kulturalne a także braki w wyposażeniu. Dodatkowo obecna sytuacja społeczna wpłynęła na pojawienie się kolejnych barier. Masowe migracje, z których kumulacją mamy aktualnie do czynienia w naszym kraju, obok innych skutków, niosą również za sobą przemiany w obszarze kultury, wpływają na rozbitcie dotychczasowego ładu społecznego. W pierwszej kolejności są to bariery językowe (nastąpiła konieczność tworzenia oferty również w innych językach) oraz mentalne (brak uczestnictwa w życiu społeczny emigrantów, ich izolacja, poczucie przebywania „nie u siebie”). Instytucje publiczne stoją przed kolejnymi wyzwaniem, tj. asymilacją i integracją bez poczucia presji.</p> <p>Wyżej wymienione problemy wpływają jeszcze bardziej na brak dostosowania oferty intuicji kultury do aktualnych potrzeb współczesnych odbiorców. Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajdują się: deficyt oferty spędzania czasu wolnego, co prowadzi do zachowań patologicznych i dewiacyjnych (głównie wśród dzieci i młodzieży) zauważalnych nie tylko na obszarze rewitalizacji, ale również całej gminy, niewystarczająca oferta usług kulturalnych i turystycznych obniżająca atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną obszaru.</p>
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	<p>Celem przedsięwzięcia jest włączenie społeczne mieszkańców poprzez rozwój oferty społeczno-kulturalnej Gminnej Biblioteki Publicznej. Zakres zadania obejmuje: doposażenie jednostki w następujące rodzaje sprzętu: podstawowy sprzęt komputerowy umożliwiający użycie sieci Internet i narzędzi on-line do prowadzenia statutowej działalności jednostki, sprzęt komputerowy, niezbędne oprogramowanie i licencje oraz zakup usług informatycznych umożliwiających wykorzystanie narzędzi cyfrowych w edukacji kulturalnej i animacji kultury, w środki trwałe, niezbędny sprzęt, oprogramowanie i licencje oraz zakup usług informatycznych niezbędnych do zapewnienia możliwości udziału w działaniach beneficjenta osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym osobom niepełnosprawnym.</p> <p>Przedsięwzięcie zakłada znaczny rozwój usług kulturalnych i animacji kulturalnej świadczonych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii. W efekcie realizacji projektu powstanie profesjonalne studio nagrań i transmisji on-line pozwalającego na znaczne rozszerzenie działalności prowadzonej przez Gminą Bibliotekę Publiczną. Realizowane będą np. zdalne warsztaty rękodzielnicze czy kulinarne. Wdrożony zostanie cały szereg nowych propozycji, takich jak: webinary, udostępnianie podcastów, realizacja koncertów i przeglądów artystycznych live. Profesjonalizacja działań przyczyni się do wzrostu zainteresowania społeczności lokalnej ofertą kulturalną. Do realizacji działań i tworzenia treści zaproszone zostaną wszystkie działające na terenie gminy stowarzyszenia, sportowe, kulturalne, regionalne, historyczne. Zniwelowana</p>

	<p>zostanie bariera uniemożliwiająca dostosowanie oferty do aktualnych oczekiwań, co przełoży się na zaspokojenie „głodu” mieszkańców w tej dziedzinie. Prowadzona działalność zostanie dostosowana do wymagań obecnej, coraz bardziej cyfrowej rzeczywistości. Zakupione zostaną m.in. gogle VR. Utworzona zostanie także młodzieżowa grupa na stałe współpracującą z Gminną Biblioteką Publiczną przy realizacji inicjatyw. Organizowane zostaną warsztaty z zakresu obróbki audio/video. Przekazana młodzieży wiedzy pozwoli na przygotowanie jej do wsparcia działań Gminnej Biblioteki Publicznej. Realizacja projektu umożliwi podniesienie kompetencji cyfrowego szerokiego grona odbiorców. Nieocenioną wartością dodaną przedsięwzięcia będzie fakt, iż utworzone studio audio/video, będzie również miejscem nauki i zdobywania umiejętności dla przyszłych pokoleń. Będzie to miejsce stanowiące warsztat nauki i pracy oraz rozwoju kompetencji cyfrowych dla całej społeczności lokalnej. Działania prowadzone będą przez nas w taki sposób, aby zagwarantować ich pełną dostępność zarówno dla osób ze szczególnymi potrzebami oraz przybyłych emigrantów. Prowadzone będą działania odwołujące się zarówno do wartości kultury naszego kraju, jak i kultury kraju rodzimego-koncerty pieśni i muzyki, warsztaty. Oddzielną inicjatywą będzie dyskusyjny klub filmowy. Organizowane w jego ramach spotkania będą stanowiły świetną okazję do nauki języków dzięki native speakerom. Pozwolą również na nawiązanie kontaktów w miłej atmosferze. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na rozszerzenie zakresu rozpoczętych wcześniej inicjatyw na rzecz włączenia społecznego emigrantów przybyłych do naszego kraju.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Realizacja projektu przyczyni się do umożliwienia partycypacji w działaniach animacyjnych i kulturalnych on-line osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>W ramach projektu zaplanowano realizację następujących działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zakupione zostanie wyposażenie umożliwiające realizację wydarzeń kulturalnych (m.in. warsztatów) w formie online z transkrypcją nagrań audiowizualnych. Odpowiednio przygotowana transkrypcja ułatwi osobom niepełnosprawnym, w tym w szczególności osobom niesłyszącym, zapoznanie się z materiałem wizualnym. 2. Zakupione zostaną pętla indukcyjnej stanowiące system wspomaganie słuchu u osób niedosłyszących lub niesłyszących. Pętla indukcyjna nie tylko w sposób znaczący polepsza słyszenie, ale również podnosi komfort komunikacji osobom słabosłyszącym. Sygnał emitowany przez pętlę indukcyjną jest bezgłośny dla innych uczestników organizowanego wydarzenia – przetwarzany przez cewkę indukcyjną aparatu słuchowego daje możliwość osobom z wadami słuchu, pełnego odbioru bodźców. 3. Realizowane działania on-line opatrywane będą dodatkowo informacjami zapisanymi odpowiednią czcionką i wymaganym kontraście. 3. Zakupiony sprzęt i wyposażenie będzie dostosowane w taki sposób, aby w przyszłości jego obsługą mogły się również zajmować osoby ze szczególnymi potrzebami (m.in. sygnały głosowe oznaczające realizację konkretnych czynności, napisy o dużej czcionce i dużym kontraście, odpowiedni posadowienie). 4. Przeprowadzone szkolenia pracowników Gminnej Biblioteki Publicznej będą miały w swoim zakresie zagadnienia dotyczące tworzenia oferty kulturalnej online dostępnej bez wyjątku, również dla osób z niepełnosprawnościami.
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Realizacja projektu wpłynie na urzeczywistnienie 1. celu strategicznego. Dzięki niemu zagwarantowana zostanie możliwość pełnego mieszkańców będących w trudnej sytuacji i mających utrudniony dostęp do oferty kulturalnej. Stworzona przestrzeń pozwoli na znaczny</p>

<p>rozwój pasji, talentów oraz kompetencji cyfrowych mieszkańców. Zapewniona zostanie więc możliwość wszechstronnego rozwoju. Inicjatywna wpłynie także na zwiększenie włączenia społecznego przybyłych i coraz częściej osiedlających się na stałe migrantów.</p> <p>W dalszej kolejności powozili na stworzenie atrakcyjnej przestrzeni pozwalającej na realizację różnego rodzaju oddalonych inicjatyw społeczności lokalnej. Zagwarantowanie ciekawej oferty spędzania czasu wolnego zarówno dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych pozwoli na ograniczenie skali nieakceptowanych społecznie zachowań.</p> <p>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</p> <p>Projekt podniesie znacznie atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną obszaru rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi ożywienie gospodarcze i wzrost zamożności mieszkańców. Zdobyte przez dzieci i młodzież kompetencje cyfrowe wpłyną na znaczne podniesienie konkurencyjności społeczności lokalnej na rynku pracy.</p> <p>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</p> <p>Przedsięwzięci wpisuje się w 3. cel strategiczny. Pozwoli na stworzenie, kreatywnej, atrakcyjnej i interesującej przestrzeni publicznej pozwalającej na twórcze i innowacyjne działanie. Zawiera elementy stanowiące gwarancję pełnej dostępności przestrzeni publicznej dla potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.</p>				
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Potoczek nr 26 A	Działki ewidencyjne:	134/1
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)		NIE DOTYCZY
	*UZASADNIENIE –Nie dotyczy			
Okres realizacji	2024			
łącna wartość przedsięwzięcia	200 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	198 500,00 zł (środki Narodowego Centrum Kultury)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy	1 500,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmiernia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów kulturalnych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego

Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób korzystających ze zakupionego sprzętu	osoby/rok	0	400	Sprawozdania, listy obecności
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
<p>W efekcie realizacji projektu nastąpi ułatwienie dostępu do oferty kulturalnej osobom z niepełnosprawnościami. Wykluczone dotychczas grupy społeczne społecznie uzyskają możliwość korzystanie z oferty Gminnej Biblioteki Publicznej, ale przede wszystkim dostaną szansę na pełne i czynne włączenie ich w prowadzoną działalność. Budynek stanie się swoistym centrum życia społecznego - miejscem spotkań i aktywności społecznej oraz obywatelskiej, w szczególności dla seniorów oraz dzieci i młodzieży. Zostanie stworzona atrakcyjna oferta spędzania czasu dla lokalnej społeczności. Podstawowym założeniem miejsca będzie integracja międzypokoleniowa, wobec czego w budynku zostaną skupione usługi oferowane na rzecz seniorów oraz dzieci i młodzieży. Stworzenie centrum aktywności lokalnej będzie impulsem do prowadzenia szeregu inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p>				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	4/P Kompleksowa rewitalizacja budynków byłego SKR w Suchowoli celu nadania mu funkcji użytkowych społecznych, turystycznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem funkcjonalnie powiązanej przestrzeni publicznej			
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów			
Krótki opis sytuacji problemowej	<p>W skład obiektu byłego SKR wchodzi dwa zdegradowane budynki pełniące niegdyś funkcje garaży i realizacji działalności usługowej. Ze względu na parametry i standardy techniczne budynki utraciły funkcje użytkowe (są całkowicie wyłączone z użytku). Brak jest okien, podłóg, ściany nie mają ocieplenia, brak jest ogrzewania, konieczna jest wymiana dachów, mają wyeksploatowane instalacje elektryczne oraz wodociągowe, itd. Cały szereg problemów natury technicznej decyduje o tym, iż budynki nadają się do gruntownego remontu. Są to obiekty wyłączone z użytkowania z uwagi na stan techniczny i niespełniające warunków technicznych umożliwiających jego użytkowanie.</p>			
				
	<p>Ze względu na brak odpowiedniego ogrodzenia, systemu oświetlenia oraz monitoringu w chwili obecnej miejsce to jest wybierane przez młodzież do organizacji spotkań, którym często towarzyszą nieakceptowalne społecznie zachowania, takie jak: spożywanie alkoholu czy wyrki chuligańskie. Na obszarze rewitalizacji występuje duża liczba przestrzeni publicznych, które mają charakter zdegradowany ale jednocześnie odznaczają się bardzo dużym potencjałem.</p>			

	<p>Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niewystarczający stopień wykorzystania potencjału turystycznego, który ma swoje odbicie w stagnacji gospodarczej. Niewystarczający ruch turystyczny nie generuje nowych miejsc pracy i nie zachęca mieszkańców do podejmowania ryzyka związanego z otwieraniem własnej działalności gospodarczej i prowadzeniem biznesu. Problemy sfery gospodarczej rzutują na problemy sfery społecznej, tj. wysoki stopień bezrobocia, stan zubożenia społeczności lokalnej oraz wykluczenia społecznego mieszkańców. Istnieje silna potrzeba dostarczenia bodźców do rozwoju działalności komercyjnej na obszarze rewitalizacji oraz całej gminy Adamów.</p> <p>Jednym z najważniejszych problemów gospodarczych na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji całej gminy jest niewystarczająca liczba miejsc pracy. Dlatego też, ludność w wieku produkcyjnym wyjeżdża w poszukiwaniu środków do życia, a inni nie chcą sprowadzać się do miejsca, które jest tak mało atrakcyjne. Coraz więcej mieszkańców decyduje się opuścić gminę Adamów, co z kolei prowadzi do szeregu negatywnych zjawisk: rozluźnianie się więzi rodzinnych, rozbieżność rodzin, pozostawienie bez opieki najstarszych członków rodziny czy problem „eurosierot” (dzieci ponoszących negatywne, psychologiczne konsekwencje emigracji rodziców w celach zarobkowych). Te problemy były mocno podkreślane w trakcie trwania konsultacji społecznych. Szczególnie problematyczny jest brak miejsc pracy dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami).</p> <p>W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych najmłodszy członkowie wspólnoty lokalnej wskazywali również na deficyt miejsc spędzania wolnego czasu, szczególnie akcentując brak infrastruktury i wyposażenia umożliwiającego podejmowanie aktywnego trybu życia. Wśród problemów, z którymi boryka się coraz większa część lokalnego społeczeństwa (w tym obszarze rewitalizacji) jest otyłość lub nadwaga, która coraz częściej dotyka dzieci i młodzież. W świetle informacji uzyskanych w trakcie opracowywania niniejszej diagnozy przyczyn problemu nadwagi czy otyłości dzieci i młodzieży należy upatrywać przede wszystkim w braku lub niewystarczającej ich aktywności fizycznej. Nie uprawiają oni na stałe żadnej aktywności ruchowej – przyzwyczajeni są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Poza tym nie przestrzegają zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane, nieprawidłowe nawyki rodziców, którzy nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia. Przedmiotowe problemy powodują także szereg innych niekorzystnych zjawisk. Często osoby otyłe mają problemy czy zaburzenia emocjonalne (brak samoakceptacji, obniżone poczucie własnej wartości i wiary w swoje możliwości), jak również z tego powodu są stygmatyzowane czy nieakceptowane w środowisku rówieśniczym. Poza tym zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niska świadomość mieszkańców oraz niechęć i opór w stosunku do tematyki zdrowego stylu życia.</p> <p>Jak wynika z konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji ważnym problemem obserwowanym w wymiarze społecznym, jest niewystarczająco rozwinięta infrastruktura i oferta spędzania czasu wolnego. Należy jednocześnie podkreślić, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji odczuwają brak oferty skierowanej dla osób dorosłych oraz seniorów. Niewystarczające jest również wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę rekreacyjną oraz pozwalającą na aktywne spędzanie wolnego czasu i integrację, zarówno społeczną, jak i międzypokoleniową.</p>
<p>Zakres realizowanego przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności osadniczej i gospodarczej obszaru rewitalizacji prowadzące do wyprowadzenia go ze stanu kryzysu. Przedmiotowy cel jest bardzo złożony i wielowątkowy. Realizacja celu głównego będzie następowała poprzez urzeczywistnienie następujących celów szczegółowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywnego wykorzystania potencjału turystycznego Adamowa w osiąganiu korzyści społeczno-gospodarczych. 2. Wspieranie rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. 3. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób z grup defaworyzowanych – seniorów, osób z niepełnosprawnościami, chorych, itd.

	<p>4. Wzrost dostępności wysokiej jakości usług społecznych i turystyczno-rekreacyjnych dla osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizacji oraz terenu całej gminy Adamów.</p> <p>5. Poprawa estetyki zdegradowanych przestrzeni publicznych oraz nadanie im nowych funkcji.</p> <p>6. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>7. Zwiększenie dostępu do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wpływającej na polepszenie stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy Adamów.</p> <p>Zakres projektu obejmuje przebudowę/modernizację zdegradowanych budynków byłego SKR w celu nadania im nowych funkcji użytkowych społecznych, gospodarczych oraz turystycznych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem. Składowym elementem przedsięwzięcia będą roboty budowlane i modernizacyjne infrastruktury technicznej (np. wodno-kanalizacyjna, ciepłownicza, elektryczna, gazowa, telekomunikacyjna, itd.). Projekt obejmuje również zakup niezbędnego wyposażenia dotyczącego adaptacji ww. budynków bezpośrednio związanego z funkcjami, jakie będą pełniły obiekty po realizacji projektu.</p> <p>W jednym z obiektów planowane jest utworzenie bazy noclegowej z zapleczem sanitarnym oraz kuchnią i jadalnią. Baza ta będzie wykorzystywana do organizacji kolonii dzieci i młodzieży, tzw. „zielonych szkół”, obozów harcerskich, szkoleń bushcraft czy survivalowych. Powstanie ścieżka dydaktyczno-edukacyjna. Baza będzie służyć zarówno dzieciom i młodzieży z terenu gminy Adamów, jak również spoza niej.</p> <p>W drugim obiekcie planowane jest utworzenie parku rozrywki opartego o motywy labiryntu i konieczność rozwiązywania różnego rodzaju zadań i łamigłówek. Teren obok budynków zostanie kompleksowo zagospodarowany. Przy jednym z budynków utworzona zostanie m.in. wiata grillowa oraz miejsce na ognisko. Wydzielone zostanie również miejsce pozwalające na rozbicie namiotów oraz utworzony plac zabaw. Wykonany zostanie wjazd do obiektu, chodniki, ogrodzenie, oświetlenie zewnętrzne, monitoring, parking, nasadzenia, itd. Zanotowana zostanie oczyszczalnia ścieków, instalacja fotowoltaiczna oraz system ogrzewania budynków.</p> <p>Przedmiotowy projekt będzie miał również pozytywny wpływ na politykę ochrony, zrównoważonego rozwoju oraz promowanie równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. W jego ramach zastosowane zostaną nowoczesne rozwiązania odnawialnych źródeł energii (instalacja fotowoltaiczna). Projekt zakłada wykorzystanie nowoczesnych, energooszczędnych rozwiązań technicznych i technologii zmniejszających koszty eksploatacyjne (energooszczędne oświetlenie LED). Dodatkowo przewiduje on ochronę bioróżnorodności obszaru – zlikwidowanie niekontrolowanego ruchu samochodowego, nadrzędność powierzchni biologicznie czynnej. W jego ramach przewidziano outsourcing usług obsługujących infrastrukturę przedsiębiorstwom zatrudniającym osoby z marginalizowanych grup społecznych (podmiot ekonomii społecznej). Bez wątpienia wpłynie również na poprawę życia osób z obszaru rewitalizacji. Zamontowane oświetlenie i monitoring przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji.</p> <p>Stworzona przestrzeń przeznaczona będzie do pełnienia funkcji społecznych, edukacyjnych, turystycznych i rekreacyjnych będzie mogła pełnić szereg ważnych funkcji społecznych, poprzez podejmowanie i realizację różnych działań miękkich, wśród których można wymienić m.in.: organizację różnorodnych tematycznych wydarzeń i imprez skierowanych do różnych grup odbiorców, warsztatów survivalowych czy bushcraftowych, kursów i plenerów dla grup artystów, w szczególności ruchu amatorskiego, którzy zyskają możliwość tworzenia a odbiorcy ich dzieł będą mieć możliwość żywego kontaktu ze sztuką, tematycznych wydarzeń o znaczeniu ponadregionalnym, różnorodnych plenerowych warsztatów i zajęć aktywizujących dla dzieci i młodzieży.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi</p>	<p>Budynki zostaną zmodernizowane zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania, w tym m.in. brak schodów i progów, szerokie drzwi umożliwiające swobodne poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich, ale również rodzicom z dziećmi, antypoślizgowe podłogi, w podłogach i na ścianach znajdować się będą specjalne wskaźniki powalające na swobodne poruszanie się osobom niedowidzącym lub niewidzącym. W ramach projektu zakupione zostanie wyposażenie pozwalające na zapewnienie pełnej funkcjonalności obiektu i usług, w tym. m.in. pętle</p>

<p>potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>indukcyjne. Wszelkie informacje umieszczone w obiektach będą przekazywane prostym i zrozumiałym dla każdego (bez względu na jego możliwości poznawcze i intelektualne) językiem, stosowane będą kontrastowe czcionki, w na tablicach znajdować się będą napisy w alfabecie Braille’a. Toalety oraz sanitariaty będą w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Pełne dostosowanie zostanie również zapewnione w zakresie zagospodarowania całego obiektu.</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Realizacja projektu pozwoli mieszkańcom na rozwój swoich pasji i zainteresowań. Zwiększy również dostęp do elementów pozwalających na rozwój kompetencji społecznych i emocjonalnych (wspólne spędzanie czasu wolnego, przyrządzanie posiłków, utrzymywanie porządku i czystości, itd.) oraz szans edukacyjnych dzieci i młodzieży (ścieżka dydaktyczno-edukacyjna i park rozrywki). Dzięki rozwojowi sfery gospodarczej i zwiększeniu liczby miejsc pracy nastąpi poprawa sytuacji materialnej rodzin będących w szczególnej sytuacji. Projekt zapewni zwiększenie dostępu do usług społecznych, także osobom z niepełnosprawnościami. Przedsięwzięcie wpłynie na zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców mając pozytywny wpływ na stan zdrowia.</p> <p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u></p> <p>W efekcie realizacji projektu budynkom zostaną nowe funkcje, w tym turystyczne. Powstanie ciekawe i atrakcyjne miejsce spędzania czasu wolnego, co przełoży się na zwiększenie rozpoznawalności tego terenu. Powstaną nowe miejsca pracy – istniejący podmiot ekonomii społecznej (utworzony w ramach wdrażania LPR na lat 2017-2023) rozszerzy swoją działalność.</p> <p>Wzrost miejsc pracy wpłynie na spadek bezrobocia i będących efektem tego innych niekorzystnych zjawisk i patologii społecznych. Ożywienie turystyczne wpłynie na wzrost zapotrzebowania na różnego rodzaju usługi, co przełoży się zwiększenie zainteresowania mieszkańców zakładaniem własnych działalności. Projekt stanowi odpowiedź na deficyt bodźców do rozwoju działalności komercyjnej na obszarze rewitalizacji oraz całej gminy Adamów.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>W efekcie realizacji projektu zdegradowanym i nieużytkowanym przestrzeniom oraz budynkom nadane zostaną nowe funkcje społeczne, gospodarcze oraz turystyczne. Nastąpi rozwój infrastruktury i oferty spędzania czasu wolnego, w tym zarówno dla dzieci i młodzieży, jak również skierowanej dla osób dorosłych oraz seniorów. Zwiększy się również dostęp do infrastruktury rekreacyjnej oraz pozwalającej na aktywne spędzanie wolnego czasu i integrację zarówno społeczną, jak i międzypokoleniową. Rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznych przyczyni się do ożywienia miejsca, wykreowania zadbanej i atrakcyjnej wspólnej przestrzeni tętniącej życiem, w której mieszkańcy nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy Adamów, będą mogli się integrować i spędzać aktywnie czas wolny.</p> <p>W efekcie montażu oświetlenia zewnętrznego oraz systemu monitoring nastąpi zwiększenie bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji i zmniejszenie występowania nieakceptowanych społecznie zachowań i wybryków chuligańskich.</p>

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Suchowola nr (brak nadanego numeru)	Działki ewidencyjne:	2308, 2310	
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji				
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)		NIE DOTYCZY	
	*UZASADNIENIE –Nie dotyczy				
Okres realizacji	2025-2028				
Łączna wartość przedsięwzięcia	4 000 000,00 zł				
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	1 000 000,00 zł (Rządowy Program Polski Ład: Fundusz Inwestycji Strategicznych)			
	Środki prywatne	0,00 zł			
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	2 764 228,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)			
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł			
	Środki wnioskodawcy:	235 772,00 zł			
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmiernia w odniesieniu do celów rewitalizacji					
Produkty projektu					
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
	Powierzchnia obszarów objętych Rewitalizacją	ha	0	0,3732	Protokół odbioru końcowego
Rezultaty projektu					
	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu	osoby/rok	0	1 000	Statystyki, listy obecności
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji					
Projekt przyniesie szereg wymiernych efektów społeczno-gospodarczych. W efekcie jego realizacji nastąpi wyciągnięcie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysu. Na obszarze rewitalizacji powstaną nowe miejsca pracy dające szansę na zatrudnienie osobom z grup marginalizowanych. Projekt znacznie zwiększy szansę na zatrudnienie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zagospodarowany teren wokół budynków pozwoli na prowadzenie aktywności ruchowej, co przyczyni się do znacznej poprawy zdrowia mieszkańców. Nastąpi promocja zdrowych nawyków ruchowych i zdrowotnych. Przyczyni się również do przeciwdziałania zdiagnozowanym					

problemom mieszkańców obszaru rewitalizacji – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu czy krążenia. Zwiększenie liczby miejsc pracy oraz dostępu do zatrudnienia będzie miało bez wątpienia bardzo istotny wpływ na podniesienie jakości życia mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy Adamów.

Projekt wpłynie na pobudzenie lokalnej gospodarki opartej na kapitale ludzkim i możliwości zarobkowania na skutek zwiększonego ruchu w obrębie zdegradowanej przestrzeni publicznej. Rewitalizacja zaniedbanej przestrzeni publicznej pozytywnie wpłynie na jakość życia poprzez budowanie więzi społecznych, wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z miejsca zamieszkania. Celem pośrednim projektu jest poprawa zagospodarowania układu komunikacji, w tym budowa ciągów pieszo-jezdnymi, parkingu, w tym miejsc postojowych dla pojazdów osób niepełnosprawnych, likwidacja barier architektonicznych wpływająca na podniesienie dostępności obiektów dla osób mających trudności w poruszaniu się (osoby niepełnosprawne na wózkach inwalidzkich, itp.) oraz usprawni system komunikacji dla wszystkich mieszkańców i osób przyjezdnych. Zagospodarowanie terenu publicznego przyczyni się do stworzenia zwartej – estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni kulturalno-rekreacyjnej. Przewiduje się, że dzięki rewitalizacji obszar stanie się atrakcyjniejszy nie tylko estetycznie ale i gospodarczo. Spójne i uporządkowane otoczenie przyczyni się do stworzenia nowych możliwości zatrudnienia dla osób zagrożonych wykluczeniem. Wpłynie to na wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy. Dzięki niemu nastąpi również pozytywna zmiana wizerunku obszaru rewitalizacji i estetyzacja otoczenia, co przyczyni się do zwiększenia poczucia tożsamości przestrzennej mieszkańców. Spójne i uporządkowanie otoczenie przyczyni się do stworzenia nowych możliwości zatrudnienia dla osób zagrożonych wykluczeniem.

Wśród głównych przesłanek, świadczących o niezwykle istotnej roli przedmiotowego projektu w wyprowadzaniu obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysu i umożliwieniu jego zrównoważonego rozwoju, należy wymienić:

- modernizację społecznie oczekiwaną infrastruktury i nadanie jej nowych funkcji: rekreacyjno-wypoczynkowej, turystycznej, gospodarczej i społecznej o oddziaływaniu na całą gminę;
- zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu związanego z rekreacją i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszym pokoleniu;
- zagwarantowanie miejsca aktywności ruchowej dzieci i młodzieży oraz wprowadzanie zdrowych nawyków,
- stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców;
- ożywienie obszaru zdegradowanego;
- podniesienie jakości życia mieszkańców;
- montaż oświetlenia i monitoringu przyczyniający się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa,
- stworzenie miejsca integracji międzypokoleniowej, gdzie seniorzy będą uczestniczyć we wspólnych zajęciach z dziećmi i młodzieżą,
- stworzenie możliwości na zmniejszenie poziomu bezrobocia na obszarze rewitalizacji,
- poprawa stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji będąca efektem zwiększenia aktywności fizycznej.

Numer i nazwa przedsięwzięcia	5/P Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Suchowola
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów
Krótki opis sytuacji problemowej	<p>W efekcie prowadzonej diagnozy w obrębie obszaru rewitalizacji stwierdzono występowanie szeregu problemów w następujących sferach: a) społeczna – bezrobocie, ubóstwo, wysoki stopień korzystania z pomocy społecznej, maraz i bierność mieszkańców, brak chęci do działania, deficyt usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego, b) gospodarcza – mały stopień przedsiębiorczości mieszkańców, deficyt miejsc pozwalających na rozwój działalności gospodarczej, deficyt miejsc pracy, niestarczające wykorzystanie potencjału naturalnego obszaru, d) techniczna i funkcjonalno-przestrzenna- w granicach miejscowości Suchowola znajduje się szczególna koncentracja zdegradowanych terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji.</p> <div data-bbox="443 568 947 850"> </div> <p>Wśród terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji znajduje się przede wszystkim teren niegdyś funkcjonującego zbiornika wodnego. W chwili obecnej, ze względu na brak odpowiedniego pielęgnowania, zbiornik wodny jest pokryty niemal w całości roślinnością. Na chwilę obecną teren jest nieużytkowany i nie spełnia swoich funkcji. Ze względu na brak odpowiedniego zabezpieczenia i informacji ostrzegających stanowi on zagrożenie dla osób spoza tego terenu, które wiedzą o istnieniu zbiornika. Wokół zbiornika nie ma żadnej infrastruktury. W znacznej części od zbiornika wodnego nie funkcjonują żadne podmioty, które świadczyłyby usługi (np. handel czy mała gastronomia) na rzecz turystów.</p> <p>Niedalekie położenie innych miejscowości o bardzo rozbudowanej ofercie turystyczno-rekreacyjnej (np. Józefów, Krasnobród czy Zwierzyniec) powoduje, że w okresie letnim turyści częściej wybierają je na miejsce wypoczynku. Jednocześnie gmina Adamów znajduje się w obszarze (Roztocze) o bardzo dużym ruchu turystycznym. W ostatnich latach, za sprawą realizacji projektu rewitalizacyjnego w miejscowości Jacnia, na terenie gminy nastąpił znaczny rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni nad zbiornikiem w Jacni w celu przywrócenia oraz nadania mu funkcji turystyczno-rekreacyjnych). Jednocześnie turyści oczekują stałego uzupełniania oferty spędzania wolnego czasu na odpowiednim poziomie. Pomimo poprawy, w tej sytuacji nadal standard oferowanych usług turystyczno-rekreacyjnych jest niewystarczający, co powoduje, że ogromny potencjał obszaru rewitalizacji pozostaje wykorzystany jedynie w ograniczonym zakresie. W związku z tym, istnieje potrzeba przeprowadzenia kompleksowych prac pozwalających na przywrócenie pierwotnej funkcji tego terenu w postaci zbiornika wodnego. Dodatkowo wokół zbiornika należy zapewnić całą infrastrukturę pozwalającą na jego wykorzystywanie w celach turystycznych. Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest również niewystarczające wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę rekreacyjną oraz pozwalającą na aktywne spędzanie wolnego czasu i integrację, zarówno społeczną, jak i międzypokoleniową. Potrzeby związane z obsługą mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Adamów, a także turystów w zakresie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej nie są nadal zaspokajane w wystarczającym stopniu. Mając na względzie charakter gminy oraz jej położenie i potencjał, a także przyjęte w dokumentach strategicznych założenia i kierunki rozwoju, turystyka stanowi jeden z wiodących kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Niedostateczne zagospodarowanie w tym zakresie, powoduje falę niezadowolenia wśród mieszkańców a jednocześnie hamuje możliwości przyspieszenia tempa rozwoju. Tymczasem zasoby naturalne posiadają walor podnoszący jakość życia, budujący spójność społeczną. Problematyczny jest również niski poziom</p>

przedsiębiorczości obszaru rewitalizacji. Jedynie nieliczni mieszkańcy decydują się podejmowanie aktywności gospodarczej. W związku z tym istnieje również silna potrzeba dostarczenia bodźców do rozwoju działalności komercyjnej na obszarze rewitalizacji oraz całej gminy. Jednym z najważniejszych problemów gospodarczych na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest niewystarczająca liczba miejsc pracy. Dlatego też, mieszkańcy wyjeżdżają stąd często w poszukiwaniu środków do życia, a inni nie chcą sprowadzać się do miejsca, które jest tak mało atrakcyjne. Coraz więcej mieszkańców decyduje się opuścić gminę Adamów, co z kolei prowadzi do szeregu negatywnych zjawisk społecznych: rozluźnianie się więzi rodzinnych, rozbięcie rodzin, pozostawienie bez opieki najstarszych członków rodziny czy problem dzieci ponoszących negatywne, psychologiczne konsekwencje emigracji rodziców w celach zarobkowych). Obszar rewitalizacji to także teren dużej koncentracji problemu bezrobocia.

W niedalekiej odległości do terenu zbiornika wodnego znajdują się zdegradowane tereny sportowe. Mają one naturalną, nierówną nawierzchnię trawiastą, której stan techniczny jest zły i nie w pełni nadaje się do realizacji funkcji sportowej (nierówna powierzchnia mogąca zagrażać zdrowiu korzystających z niej użytkowników – różnego rodzaju kontuzje). Jedynym wyposażeniem tego obiektu sportowego są stare zużyte bramki. W obrębie tego obszaru nie ma trybun (miejsc siedzących) w związku z tym nie stanowi on miejsca atrakcyjnego dla użytkowników. Ze względu na stan techniczny tereny sportowe użytkowane są przez mieszkańców sporadycznie.

Miejsce to nie gwarantuje bezpieczeństwa przebywającej tam ludności – brak jest oświetlenia terenu oraz ogrodzenia. Jest to również przestrzeń, która sprzyja występowaniu zachowań dewiacyjnych (okolniczna młodzież z uwagi na brak alternatywnej rozrywki spędza wolny czas, urządzając spotkania, podczas których pije się alkohol w przestrzeni publicznej). Wśród problemów obszaru rewitalizacji znajduje się deficyt dobrze wyposażonych obiektów sportowych umożliwiających przełamywanie negatywnych przyzwyczajzeń i złych nawyków dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (brak aktywności ruchowej, spędzanie czasu wolnego przed telewizorem czy komputerem) będących przyczyną różnego rodzaju schorzeń – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu, wad postawy, jak również chorób układu krążenia. Przedmiotowy deficyt powoduje kolejne problemy – niewystarczającą ofertę w zakresie aktywnych form sportu oraz mogących „zaszczepić” ducha zdrowego i sportowego stylu życia. Kolejną niedogodnością tego obszaru jest brak utwardzonej drogi pozwalającej na swobodny dojazd oraz parkingu pozwalającego na zaparkowanie pojazdów.

Istotną rolę w świadomości nie tylko mieszkańców obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy stanowi teren publiczny znajdujący się w pobliżu Kościoła Parafialnego w Suchowoli. Jest to zdegradowany teren znajdujący się w centralnej, reprezentacyjnej części miejscowości. Teren jest nierówny i porośnięty trawą. Ze względu na stan techniczny nie jest on w ogóle użytkowany. Szczególnie problematyczny w tym zakresie jest brak wykorzystania potencjału przedmiotowego obszaru. Centralna część miejscowości powinna stanowić przestrzeń tętniącą życiem, naturalne miejsce spotkań i integracji społeczności lokalnej.

Problematyczny jest również stan techniczny placu zabaw w miejscowości Suchowola. Plac zabaw powstał 2014 roku. Plac otoczony jest drewnianym, zniszczonym płotem. Na placu znajduje się kilka starych i wyeksploatowanych urządzeń.

Zakres realizowanego przedsięwzięcia

Głównym celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji prowadzące do wyprowadzenia go ze stanu kryzysu poprzez zwiększenie konkurencyjności turystycznej obszaru. Realizacja przedmiotowego celu będzie następowała poprzez urzeczywistnienie następujących celów szczegółowych: zwiększenie efektywnego wykorzystania potencjału turystycznego w osiąganiu korzyści społeczno-gospodarczych, wspieranie rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji osób z grup defaworyzowanych – seniorów, osób z niepełnosprawnościami, chorych, itd., wzrost dostępności wysokiej jakości usług turystyczno-rekreacyjnych dla osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizacji oraz terenu całej gminy Adamów, poprawa estetyki przestrzeni publicznych oraz przywrócenie im pierwotnych, a także nadanie nowych funkcji, zapewnienie bezpieczeństwa turystów i wypoczywających nad zbiornikiem wodnym w Suchowoli, podniesienie jakości infrastruktury sportowo-rekreacyjnej prowadzące wpływającej na polepszenie stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy Adamów.

Zakres przedsięwzięcia obejmuje przeprowadzenie kompleksowych prac pozwalających na przywrócenie pierwotnego kształtu i charakteru zbiornika wodnego w miejscowości Suchowola. W jego ramach przewidziano: utworzenie zbiornika wodnego wraz z montażem infrastruktury rekreacyjnej (pomosty), budowę ścieżki edukacyjnej, budowę ciągów pieszo-jezdných (ścieżki spacerowe, ścieżki rowerowe), umiejscowienie obiektów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, miejsce na ognisko i grilla, wiaty z miejscami na posiłek oraz siłowni napowietrznej, przygotowanie terenów pozwalających na prowadzenie działalności gospodarczej, budowa tężni solankowej. W efekcie czego powstanie atrakcyjny w skali całego Roztocza zbiornik wodny wraz z miejscem dla wędkarzy.

Drugi element projektu obejmuje kompleksową modernizację terenów sportowych. W jego ramach powstaną boiska sportowe, trybuny, miejsca pozwalające na odpoczynek. Powstanie również nowa droga dojazdowa pozwalająca na swobodny dostęp do tego terenu.

Przeprowadzona zostanie również kompleksowa rewitalizacja placu znajdującego się w niedalekiej odległości do Kościoła. Terenowi temu przywrócone zostaną jego pierwotne funkcje reprezentacyjnej części miejscowości. Zamontowana zostanie fontanna oraz zagospodarowanie wokół niej. Rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznej przyczyni się do ożywienia miejsca, wykreowania zadbanej i atrakcyjnej wspólnej przestrzeni tętniącej życiem, w której mieszkańcy nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy Adamów, będą mogli się integrować i spędzać aktywnie czas wolny. Centralnej części miejscowości nadane zostaną funkcje użytkowe - stanie się ona „sercem” obszaru rewitalizacji. Poza tym przedsięwzięcie będzie miało ogromny wpływ na ochronę lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego. Zagospodarowanie terenu przewiduje przywrócenie mu centralnej pozycji w wymiarze symbolicznym i materialnym. Stworzenie spójnej i funkcjonalnej przestrzeni łączącej funkcje reprezentacyjne i animacyjne. Plac zostanie zaplanowany w sposób umożliwiający dowolne transformowanie przestrzeni z myślą o organizowaniu różnego rodzaju imprez plenerowych (kiermasze, koncerty, pokazy filmowe, eventy itp.), w zależności od potrzeb instytucji i

	<p>społeczności lokalnej.</p> <p>Ostatni element to rewitalizacja zdegradowanego placu zabaw znajdującego się nieopodal szkoły w Suchowoli. Powstanie nowy plac zabaw. Przedsięwzięcie zakłada stworzenie unikalnego miejsca zabaw dla dzieci o dużej wartości poznawczej. Nowoczesny plac zabaw wyposażony zostanie w funkcjonalne urządzenia sprawnościowe oraz moduły przeznaczone do wielozmysłowego poznawania świata, co pozwoli połączyć dzieciom zabawę z nauką poprzez rozwój motoryki, równowagi oraz koordynację ruchową, pobudzi także wrażenia, wyobraźnię ruchową oraz kreatywność dzieci. Plac stanie się także miejscem dla całej społeczności lokalnej, które uatrakcyjni spędzanie czasu wolnego oraz umożliwi integrację środowiska lokalnego. Będzie miejscem spotkań całych rodzin z dziećmi, które w bezpieczny sposób będą mogłyby rozwijać swoją sprawność ruchową, zaspokajając potrzeby zabawy i kontaktu z rówieśnikami. Nowa przestrzeń sprzyjać będzie zacieśnianiu relacji sąsiedzkich i otwiera lokalną społeczność na różne inicjatywy, kształtować będzie prawidłowe postawy społeczne wśród najmłodszych i sprzyjać ich rozwojowi, zachęcać dzieci i rodziców do aktywnego spędzania wspólnych chwil na świeżym powietrzu. Wpłynie także na znaczne podniesienie atrakcyjności obszaru.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika oraz placu obok Kościoła nastąpi zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania, w tym m.in. ciągi piesze oraz rowerowe o równej nawierzchni oraz szerokości zapewniającej możliwość swobodnego poruszania się osobom z problemami ruchowymi, rodzicom z wózkami, itd.</p> <p>Teren publiczny zostanie wyrównany tak, aby zapewnić możliwość swobodnego poruszania się po nim. Plac zabaw będzie posiadał antypoślizgową nawierzchnię. Zamontowana zostanie specjalna huśtawka integracyjna umożliwiająca zabawę dzieciom poruszającym się na wózkach inwalidzkich, huśtawka wahadłowa dla osób niepełnosprawnych z siedziskiem w formie krzeselka z zabezpieczeniem przed wypadnięciem oraz trampolina przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, która dzięki odpowiednio wyprofilowanemu wjazdowi i wyjazdowi pozwoli bez przeszkód dostać się na matę do skakania. Zamontowany zostanie także pionizator, tj. urządzenie przeznaczone do rehabilitacji osób z problemami kończyn dolnych.</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Przedsięwzięcie pozwoli na zwiększenie dostępu do dobrej jakości nowych i niedrogich usług społecznych (np. budowa strefy rekreacyjno-sportowej – ścieżki spacerowe, miejsce na ognisko i grill, plac zabaw i siłownia napowietrzna – umożliwiającej aktywne i zdrowe spędzanie wolnego czasu; usług zdrowotnych – budowa tężni solankowej. Stworzy warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańcom, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia. Projekt przyczynia się do ograniczenia problemów społecznych – bezrobocia, w tym w szczególności osób niepełnosprawnych (obsługa nowopowstałą infrastrukturę stworzy możliwość uzyskania pracy), niewystarczającej liczby miejsc spędzania wolnego czasu i integracji międzypokoleniowej (minimalizujących występowanie zjawisk patologicznych), pogarszającego się stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji (m.in. zwiększająca się liczba osób, w tym dzieci i młodzieży, borykających się z problemami nadwagi czy otyłości, które są głównie efektem nieprawidłowych nawyków ruchowych oraz żywieniowych). Dzięki przedsięwzięciu stworzone zostaną warunki dla aktywności i rekreacji plenerowej</p>

	<p>mieszkańców, korzystnie wpływającej na ich stan zdrowia. Zrewitalizowane tereny sportowe wpłyną także na możliwości rozwoju kompetencji społecznych mieszkańców oraz rozwoju talentów.</p> <p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u></p> <p>Dzięki rewitalizacji obszar stanie się atrakcyjniejszy przede wszystkim pod względem gospodarczym. Spójne i uporządkowane otoczenie przyczyni się do stworzenia nowych możliwości zatrudnienia dla osób, w tym zagrożonych wykluczeniem. Wpłynie to na wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy. W efekcie realizacji projektu nastąpi poprawa obsługi całego obszaru rewitalizacji i stworzone zostaną nowe możliwości rozwoju (np. rozwój agroturystyki, mini gastronomii czy produkcji wyrobów lokalnych oraz zaangażowanie podmiotu obsługującego nową infrastrukturę). Dzięki temu będzie on miał pozytywny wpływ na redukcję bezrobocia na obszarze rewitalizacji.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe; 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Przedmiotowy projekt będzie miał również pozytywny wpływ na politykę ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju. W jego ramach zastosowane zostaną nowoczesne rozwiązania odnawialnych źródeł energii – oświetlenia zbiornika, terenów sportowych oraz skweru przy wykorzystaniu technologii hybrydowej/LED. Projekt zawiera nowoczesne, energooszczędne rozwiązania techniczne i technologiczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływa na środowisko (energooszczędne oświetlenie LED w budynku socjalnym, ekologiczna toaleta). Dodatkowo przewiduje on ochronę bioróżnorodności obszaru – zlikwidowanie niekontrolowanego ruchu turystycznego.</p> <p>W efekcie realizacji projektu nastąpi uporządkowanie społecznie oczekiwanej przestrzeni publicznej o dużym potencjale dla rozwoju społeczno-gospodarczego nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Adamów. Stworzone zostanie miejsce dające realną alternatywę dla dotychczasowych sposobów spędzania wolnego czasu na obszarze rewitalizacji. Nastąpi zwiększenie oferty kulturalnej obszaru rewitalizacji.</p> <p>Dzięki niemu nastąpi również pozytywna zmiana wizerunku obszaru rewitalizacji i estetyzacja otoczenia, co przyczyni się do zwiększenia poczucia tożsamości przestrzennej mieszkańców. Efektem przedsięwzięcia będzie również uzyskanie przez plac koło Kościoła wyraźnej, centrotwórczej funkcji.</p>			
<p>Lokalizacja przedsięwzięcia</p>	<p>Adres:</p>	<p>Suchowola</p>	<p>Działki ewidencyjne:</p>	<p>Boisko sportowe: dz.2233, dz.2235 , dz.2237, dz.2239, dz.2241, dz. 2243, dz.3525, dz.3526, dz. 3527, dz.3528, dz.3529, dz.3530, dz3531, 3532 , dz3533. Plac zabaw: dz. 1151/2 Zbiornik wodny wraz z infrastrukturą: dz.2911/1, dz.3534 , dz.2886, dz.2888/1, dz.2889/1, dz.2890/1, dz.2895, dz.2896/1, dz.2900/1, dz.2901/1, dz.2902/5, dz.2903, dz.2904, dz. 2905/1, dz.2906/1, dz. 2907/1, 2908/1, dz.2909/1 Plac przy kościele: dz.2923,2924</p>

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)	NIE DOTYCZY	
	✓			
	*UZASADNIENIE –Nie dotyczy			
Okres realizacji	2025-2030			
łącna wartość przedsięwzięcia	18 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	2 000 000,00 zł ((Rządowy Program Polski Ład: Fundusz Inwestycji Strategicznych)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	15 300 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
		700 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Produkty projektu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	8,6633	Protokół odbioru końcowego
Rezultaty projektu				
Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu	osoby/rok	0	2 000	Statystyki, listy obecności
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Projekt będzie miał bardzo duży wpływ na rozwiązywanie głównych problemów społecznych zdiagnozowanych w obszarze rewitalizacji. Przyczynia się do zwiększenia fizycznej dostępności rynku pracy poprzez działania infrastrukturalne (przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą, budowa drogi dojazdowej do terenów sportowych), co ułatwi dostęp do rynku pracy dla osób, które potencjalnie będą tam pracować. Będzie miał również pozytywny wpływ na wzrost aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Po pierwsze planowanym efektem jego realizacji będzie zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych prywatnych prowadzących działalność związaną z obsługą turystów (mini gastronomia, sprzedaż produktów lokalnych czy rękodzieła). Po drugie niezbędne będzie zapewnienie obsługi nowo utworzonej infrastruktury (głównie utrzymywanie porządku oraz organizacja wydarzeń). Da to szansę na zatrudnienie mieszkańców borykających się z problemem bezrobocia.				

Projekt ma kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji (mały potencjał gospodarczy obszaru, niewystarczająca liczba miejsc pracy, w tym brak pracy dla osób niepełnosprawnych, brak integracji społeczeństwa, marazm i bierność w zakresie podejmowania jakichkolwiek aktywności czy to społecznych czy gospodarczych), a przez to otwiera możliwość uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji (m.in. aktywne włączenie mieszkańców obszaru rewitalizacji, ochrona zdrowia mieszkańców i podnoszenie ich świadomości ekologicznej, integracja społeczności lokalnej, w tym międzypokoleniowa).

Projekt wpłynie na pobudzenie lokalnej gospodarki opartej na kapitale ludzkim i możliwości zarobkowania na skutek zwiększonego ruchu turystycznego. Zadbane dziedzictwo naturalne pozytywnie wpłynie na jakość życia poprzez budowanie więzi społecznych, wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z miejsca zamieszkania. Dzięki niemu nastąpi również poprawa zagospodarowania układu komunikacji obszaru rewitalizacji, w tym budowa ciągów pieszo-jezdnymi, drogi dojazdowej, parkingu, w tym miejsc postojowych dla pojazdów osób niepełnosprawnych, likwidacja barier architektonicznych wpływająca na podniesienie dostępności obiektów dla osób mających trudności w poruszaniu się (osoby niepełnosprawne na wózkach inwalidzkich, itp.) oraz usprawni system komunikacji dla wszystkich mieszkańców i osób przyjezdnych. Zagospodarowanie terenów publicznych przyczyni się do stworzenia zwartej – estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni turystyczno-rekreacyjnej.

Numer i nazwa przedsięwzięcia	6/P Poprawa warunków edukacyjnych Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów/Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli
Krótki opis sytuacji problemowej	<p>Mając na względzie mnogość i wieloaspektowość problemów w sferze edukacji, korelację pomiędzy poziomem wykształcenia a szansą na powodzenie w życiu osobistym i zawodowym, niezbędne jest podjęcie interwencji w zakresie ww. sfery. Wykształcenie i kompetencje są ważnym wskaźnikiem szans życiowych. Dlatego właśnie edukacja jest jednym z podstawowych instrumentów zwiększania szans na rynku pracy i przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego. Dysponowanie odpowiednimi kompetencjami pełni coraz ważniejszą rolę na rynku pracy. Ma ono także szerszy wymiar, wiążący się z uczestnictwem w życiu społecznym i obywatelskim oraz szeroko rozumianą jakością życia. Mając na względzie dobro dotychczasowych i przyszłych pokoleń, w tym również z obszaru rewitalizacji, szczególnie pożądana jest realizacja niniejszego projektu.</p> <p>Budynek szkoły wybudowany został w 1932 r. Ostatni remont został przeprowadzony w 2023r. W zakresie budynku szkoły podstawowej problematyczny jest brak dostosowania obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (brak odpowiednich otworów drzwiowych, śliska podłoga, utrudniony dostęp do pomieszczeń położonych na piętrze budynku), które znacznie utrudniają realizację oferty edukacyjnej. Wśród problemów znajduje się także niespełniający norm system oświetlenia budynku, utrudniający skupienie wśród uczniów i powodujący szczególne niedogodności dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi).</p>
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem głównym projektu jest poprawa warunków edukacji na poziomie podstawowym na terenie gminy Adamów i stworzenie warunków do edukacji włączającej dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przyczynia się on do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, językowych) z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw (kreatywność, innowacyjność oraz praca zespołowa). Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty poprzez przeprowadzenie prac remontowych, zmodernizowanie i uzupełnienie infrastruktury szkolnej, w tym odpowiednie jej wyposażenie, tak aby stworzyć możliwość prowadzenia wysokiej jakości procesu edukacyjnego włączającego. W ramach projektu powstanie sala integracji sensorycznej dla dzieci.

	<p>Planowany zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmie przeprowadzenie kompleksowych prac modernizacyjnych budynku. Zakres przedsięwzięcia obejmie również uporządkowanie i zagospodarowanie terenu wokół obiektu szkolnego: montaż nowych urządzeń placu zabaw wraz z jego poszerzeniem i stworzeniem placu rekreacyjnego z siłownią napowietrzną oraz mini amfiteatrem przystosowanym do zajęć na świeżym powietrzu, całość zawierająca urządzenia pozwalające na korzystanie z nich przez osoby ze szczególnymi potrzebami, wykonanie trawników i nasadzeń z wykorzystaniem elementów ogrodu sensorycznego stworzonego z myślą o specyficznych potrzebach rozwojowych dzieci i młodzieży, w szczególności z trudnościami z odbiorem oraz interpretacją bodźców pochodzących z otoczenia.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>W ramach prowadzonych prac zlikwidowane zostaną progi w drzwiach oraz szerokie drzwi pozwalające na swobodny przejazd, zamontowane zostanie podłoga z materiałów antypoślizgowych. Na podłodze zastosowane zostaną oznakowania dla osób niedowidzących i niewidomych-linie prowadzące lub/i ścieżki dotykowe. Oznaczenia dróg ewakuacyjnych wykonane z materiałów o właściwościach fotoluminescencyjnych. Na ścianach zamontowane zostaną specjalne tabliczki naprowadzające. Nastąpi dostosowanie łazienek do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (montaż pochwytywów, luster uchylnych, automatycznie zapalane światło).</p> <p>W celu zagwarantowania pełnej dostępności budynku zamontowane zostaną platformy pozwalające na swobodne poruszanie się po budynku osobom z niepełnosprawnościami.</p> <p>Powstanie specjalna sala integracji sensorycznej dla dzieci wymagających tego rodzaju wsparcia.</p> <p>Na placu zabaw zamontowane zostaną urządzenia pozwalające na swobodne jego korzystanie dzieci przez osoby z niepełnosprawnościami, m.in. huśtawka dostosowana do korzystania z niej przez osoby na wózkach inwalidzkich czy specjalne utwardzone siedzisko dla dzieci z problemami ruchu. Przemyślane nasadzenia pozwolą na stworzenie</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Realizacja przedsięwzięcia umożliwi podniesienie poziomu kształcenia i dostosowania go do potrzeb zmieniającego się otoczenia społeczno-gospodarczego oraz konieczności prowadzenia procesu edukacyjnego włączającego. W ramach projektu komplementarnego (EFS+) nastąpi rozszerzenie programu nauczania o dodatkowe zajęcia, co przełoży się bezpośrednio na podniesienie jakości kapitału ludzkiego. Realizacja projektu znacznie poprawi komfort przyswajania przez uczniów wiedzy. Pozwoli na swobodny dostęp do infrastruktury edukacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami. Przyczyni się do wzrostu indeksu zadowolenia mieszkańców z poziomu życia nie tylko w obszarze rewitalizacji, ale całej gminie, jak również w długoterminowej perspektywie umożliwi podniesienie jego atrakcyjności poprzez wzrost potencjału intelektualnego kapitału ludzkiego, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju gminy, powiatu i regionu. Prowadzone w przyszłości placówki edukacyjnej zajęcia wpłyną na zwiększenie wiedzy w zakresie ekonomii i przedsiębiorczości, rozwijając przy tym tzw. kompetencje miękkie, m.in. umiejętność pracy w grupie, radzenia sobie ze stresem, wiarę we własne możliwości, kreatywność, zdolność do planowania i konsekwentnej realizacji przedsięwzięć. Aktywizacja dzieci od najmłodszych lat i sprawia, że w kreatywny sposób podchodzą do wyboru przyszłej ścieżki edukacji, dzięki czemu po jej zakończeniu pewniej wkroczą na rynek pracy.</p> <p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u></p>

	<p>Realizacja celów projektu przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa w kształceniu ogólnym osobom ze szczególnymi potrzebami. Nastąpi poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia rozwoju, w tym m.in. kompetencji komputerowych i informacyjnych, czyli kluczowych umiejętności, niezbędnych do pełnego funkcjonowania we współczesnym świecie. Zdobyte umiejętności będą stanowiły o przewadze konkurencyjnej na rynku pracy. Zachęcą do poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności w dziedzinie przedsiębiorczości. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej. Efektem inwestycji będzie też pobudzenie lokalnego rynku poprzez angażowanie w realizację poszczególnych działań zewnętrznych wykonawców/ dostawców z racji charakteru zaplanowanych działań niemieszających się w zakresie działalności ani JST ani szkół (zwiększony obrót środków, wymiana towarów i usług).</p> <p>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe; 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia wpisuje się w 3. cel strategiczny. W pierwszej kolejności pozwoli na znaczny rozwój oraz wzrost poziomu świadczonych usług publicznych (edukacyjnych). Pozwoli na poprawę estetyki oraz zagospodarowania przestrzennego obszaru. Atrakcyjna dla odbiorców przestrzeń wpłynie na wzrost zainteresowania dzieci i młodzieży nauką, co przełoży się na wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej obszaru. W efekcie przedsięwzięcia nastąpi także znaczne zwiększenie dostępności placówki edukacyjnej dla potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, różnego rodzaju dysfunkcjami oraz niepełnosprawnościami.</p>			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Suchowola nr 238	Działki ewidencyjne:	3537
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZASADNIENIE –Nie dotyczy			
Okres realizacji	2026			
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	850 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	150 000,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Produkty projektu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba doposażonych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby	0	190	Protokół odbioru końcowego
Rezultaty projektu				
Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych.	osoby/rok	0	190	Informacje w zakresie liczby uczniów oraz nauczycieli
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby/rok	0	1	Informacje w zakresie liczby uczniów oraz nauczycieli
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
<p>Realizacja projektu przyczyni się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów w zakresie infrastruktury edukacyjnej. Umożliwi podniesienie poziomu kształcenia i dostosowania go do potrzeb zmieniającego się otoczenia społeczno-gospodarczego. Ponadto pozwoli ona na rozszerzenie programu nauczania o dodatkowe zajęcia. Realizacja projektu znacznie poprawi komfort przyswajania przez uczniów wiedzy. Przyczyni się do wzrostu indeksu zadowolenia mieszkańców z poziomu życia w gminie jak również w długoterminowej perspektywie umożliwi podniesienie atrakcyjności obszaru poprzez wzrost potencjału intelektualnego kapitału ludzkiego, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju gminy, powiatu i regionu. Wśród najważniejszych korzyści osiągniętych w efekcie projektu należy wymienić: zwiększenie jakości kapitału ludzkiego, zahamowanie procesu przedwczesnego opuszczania systemu edukacji, wdrożenie zasady projektowania uniwersalnego prowadzącej do zapewnienia równości w dostępie do edukacji dla wszystkich osób, niezależnie od ich stopnia ich sprawności, dzięki dostosowaniu sal edukacyjnych i infrastruktury szkolnej do specyficznych potrzeb edukacyjnych osób z dysfunkcjami, wzrost zadowolenia mieszkańców z życia na terenie gminy Adamów. Realizacja celów projektu przyczyni się również do rozwoju kompetencji komputerowych i informacyjnych, czyli kluczowych umiejętności, niezbędnych do pełnego funkcjonowania we współczesnym świecie. Aktywizacja dzieci i młodzieży od najmłodszych lat sprawia, że w kreatywny sposób podchodzić one do wyboru przyszłej ścieżki edukacji, dzięki czemu po jej zakończeniu pewniej wkroczą na rynek pracy. Planowana inwestycja dzięki eliminacji barier dostępu dla osób niepełnosprawnych wyrówna szanse edukacyjne wszystkich dzieci i przeciwdziałać będzie marginalizacji tej grupy, wykluczeniu cyfrowemu, umożliwi aktywny udział w życiu szkoły, co zwiększy ich aktywność i poczucie integracji ze społecznością uczniowską.</p>				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	7/P Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów/Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli
Krótki opis sytuacji problemowej	Na gorszy start i mniejsze szanse edukacyjne dzieci i młodzieży zamieszkującej obszar rewitalizacji wpływa szereg ograniczeń związanych m.in. z: - sytuacją materialną rodzin, które nierzadko utrzymują się z prac dorywczych lub pobieranych świadczeń pomocy społecznej,

	<p>- niskimi aspiracjami edukacyjnymi – niska świadomość rodziców dotycząca potrzeby edukacji ma bezpośredni wpływ na motywację dzieci do nauki; nie wszyscy rodzice inwestują w rozwój swoich dzieci (zakup książek, wyjazdy do kina, teatru); zachęcają do czytania książek;</p> <p>- niedoinwestowania infrastruktury edukacyjnej szkół– niewystarczająca ilość pomocy dydaktycznych i naukowych, co ma bezpośredni wpływ na ofertę edukacyjną; ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii teleinformatycznych (przestarzałe i awaryjne komputery, ograniczony dostęp do Internetu oraz multimediów) wpływa na efektywność prowadzonych zajęć i możliwość zaciekawienia uczniów nauką;</p> <p>- zróżnicowania poziomu kwalifikacji nauczycieli – poprawa jakości systemu edukacji jest warunkiem pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji uczniów.</p> <p>Oprócz problemów stricte związanych z procesem edukacyjnym, wśród dzieci i młodzieży zauważalne są coraz częściej problemy związane ze sferą psychologiczną i emocjonalną. Przyczyny zaburzeń emocjonalnych nierzadko tkwią w środowisku rodzinnym uczniów. To w domu rodzinnym dzieci uczą się, w jaki sposób wyrażać emocje. Podczas dnia codziennego dzieci obserwują zachowanie rodziców przeżywających różne uczucia i emocje, nieświadomie ich naśladując. Jednym z ważnych elementów świadomego wychowywania dziecka przez rodziców jest nauczanie go, jak należy wyrażać uczucia. Zbyt duży rygorizm w tym zakresie, jak również nadmierny liberalizm, gdy nie pokazuje się dziecku żadnej potrzeby ani nie uczy się żadnego sposobu kontrolowania swoich reakcji emocjonalnych, mogą spowodować u dziecka zaburzenia na tle emocjonalnym. Uczniowie z trudnościami emocjonalnymi łatwo zrażają się trudnościami, porzucają podjęte inicjatywy, dlatego nie wystarczy odkryć ich możliwości, ale trzeba je wspierać w działaniu, aby nie zrezygnowały i nie odniosły porażek. Niezbędna jest pomoc dziecku w odnalezieniu miejsca w grupie rówieśników.</p>
<p>Zakres realizowanego przedsięwzięcia</p>	<p>Celem przedsięwzięcia jest wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Grupa docelowa - Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli</p> <p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację programu rozwojowego szkoły:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) organizację i realizację dodatkowej oferty dydaktycznej, przyczyniającej się do rozwoju kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych); b) rozwój umiejętności uczniów poprzez wsparcie potencjału dydaktycznego szkoły; c) organizację i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów (w tym realizację zajęć rewalidacyjnych), wsparcie rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju ucznia oraz doskonalenia umiejętności wychowawczych, a także zwiększenie kompetencji kadr oświaty w zakresie zapobiegania przemocy i dyskryminacji d) doradztwo edukacyjno-zawodowe lub zawodowe dla uczniów (w tym indywidualne oraz na każdym etapie kształcenia zajęcia zawodoznawcze u pracodawców) e) doskonalenie zawodowe nauczycieli, w tym w ramach szkoły ćwiczeń <p>Głównym założeniem przedsięwzięcia jest wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji. Wsparcie będzie obejmować w</p>

	<p>szczególności wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z obszarów wiejskich oraz z rodzin o niskim statusie społecznoekonomicznym, przy zapewnieniu braku stygmatyzacji.</p> <p>Formy podnoszenia kwalifikacji/ kompetencji są skierowane wyłącznie do kadry szkoły/ placówki oświatowej objętej wsparciem w projekcie i kończą się obligatoryjnym dokumentem potwierdzającym zdobycie przez uczestników projektu kwalifikacji/ kompetencji.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje rozwoju kompetencji potrzebnych w procesie zielonej transformacji oraz nowoczesnych technologii, istnieje konieczność wspierania kompetencji cyfrowych, jak również kompetencji dotyczących zielonej transformacji zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli (wsparcie obejmie uczniów i nauczycieli).</p> <p>Projekt zakłada doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Dostępność w ramach projektu zostanie zagwarantowana poprzez: dostępność infrastrukturalną budynku szkoły osiągniętą w ramach komplementarnego projektu rewitalizacyjnego nr 5/P, konieczność zagwarantowania w razie potrzeby usług tłumacza migowego, publikacji z wykorzystaniem alfabetu Braille'a, audiodeskrypcja, zapewnienie pętli indukcyjnej, prezentacja treści jasnymi, zrozumiałym i nieskomplikowanym językiem (unikanie skomplikowanych pojęć barażowych).</p> <p>Projekt zapewni możliwość prowadzenia edukacji włączającej, której głównym zamierzeniem jest podejście zapewniające każdemu uczniowi odpowiednie do jego możliwości i potrzeb warunki rozwoju. Zastosowana zostaną elementy zasady projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design), m.in. zapewnienie różnorodnych sposobów przekazu informacji w czasie zajęć dydaktyczno-wychowawczych (dostosowanie w zakresie wzrokowego odbioru informacji, zapewnienie alternatywy dla treści dźwiękowych i treści wizualnych), różnorodnych form ekspresji i prezentowania wiedzy i kompetencji (optymalizacja dostępu do narzędzi i technologii wspomagających, zróżnicowane metody reagowania i nawigowania) oraz różnorodnych form zaangażowania i motywowania dzieci do pracy (wspieranie indywidualnych wyborów i autonomii, wspieranie współpracy i tworzenie społeczności).</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji przedmiotowego celu rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi wzmocnienie jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. Projekt pozwoli na podniesienie jakości kształcenia i zróżnicowanie oferty edukacyjnej szkół objętych projektem przyczyniając się do wszechstronnego i kompleksowego rozwoju kapitału ludzkiego mieszkańców, bo atrakcyjne i dostosowane do potrzeb danej grupy/ danego przedmiotu nowoczesne metody nauczania z wykorzystaniem adekwatnego sprzętu TIK zwiększy możliwości rozwoju kompetencji kluczowych uczniów, wzmocni chęć i motywację do nauki, co przełoży się na wyższe wyniki edukacyjne w egzaminach zewnętrznych. Dzięki organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wsparcia rodziców/opiekunów prawnych uczniów i nauczycieli w zakresie stymulowania rozwoju uczniów, a także doskonaleniu umiejętności wychowawczych, projekt będzie przeciwdziałać szeregu zdiagnozowanym problemom mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>W efekcie przedsięwzięcia nastąpi wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia oraz możliwości jego ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji. Skuteczna edukacja włączająca dotyczyć będzie w</p>

	<p>szczególności grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na uczniach z niepełnosprawnościami i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji ogólnodostępnej, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb.</p> <p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u></p> <p>Zdobyta w efekcie realizacji projektu wiedza oraz nabyte umiejętności będą stanowiły o przewadze konkurencyjnej na rynku pracy. Zachęcą do poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności w dziedzinie przedsiębiorczości. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej. Pozwolą także na zwiększenie kreatywności i innowacyjności, co przełoży się na zwiększenie jakości kapitału ludzkiego na przyszłość.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>W związku z realizacją projektu uczniom zagwarantowany zostanie dostęp do atrakcyjnych i dostosowanych do współczesnych wymagań usług edukacyjnych świadczonych przez podmioty publiczne. Zakres przedsięwzięcia został określony w sposób pozwalający na pełne w nim uczestnictwo osób z różnego rodzaju dysfunkcjami, co pozwoli na ich włączenie społeczne. Nastąpi znaczne podniesienie jakości świadczonych usług publicznych.</p>			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Suchowola nr 238	Działki ewidencyjne:	3537
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)		NIE DOTYCZY
	✓			
	*UZASADNIENIE – Nie dotyczy			
Okres realizacji	2026-2027			
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	850 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	150 000,00 zł (wkład rzeczowy niepieniężny)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Produkty projektu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0	190	Dane szkoły
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	30	Dane szkoły
Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	10	Dane szkoły
Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	sztuki	0	1	Protokół odbioru końcowego
Liczba uczniów uczestniczących w doradztwie zawodowym	osoby	0	20	Dane szkoły
Rezultaty projektu				
Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	190	Dane szkoły
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	15	Dane szkoły
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	6	Dane szkoły
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
<p>W efekcie realizacji dodatkowych zajęć z zakresu kompetencji społeczno-emocjonalnych, umiejętności podstawowych, przekrojowych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy, w tym kompetencji cyfrowych, zielonych oraz rozwijającej talenty i zainteresowania uczniów (w tym uczniów ze środowisk defaworyzowanych i zdolnych) projekt przyczyni się do znacznego podniesienia sytuacji na rynku pracy. Ponadto nastąpi rozwój indywidualny ucznia oraz zostaną zaspokojone specjalne potrzeby uczniów. Realizacja projektu pozwoli na zapewnienie równego dostępu do najwyższej jakości edukacji poprzez realizację ciekawej oferty zajęć pozalekcyjnych, w tym objęcie wsparciem uczniów z niepełnosprawnościami, wspieranie rozwoju oraz podnoszenia jakości doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ponadto pozwoli na wyposażenie szkół w nowoczesne materiały i środki dydaktyczne, co poprawi dostęp do nowoczesnej edukacji mieszkańców gminy i zwiększy ich szansę na rynku pracy. Inicjatywa wpłynie również pozytywnie na eliminację zdiagnozowanych na etapie delimitacji problemów w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, ich kompetencji społeczno-emocjonalnych, które w obecnych czasach wymagają nierzadko podjęcia pracy specjalistów.</p>				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	8/P Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej w obszarze rewitalizacji
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów/Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli
Krótki opis sytuacji problemowej	<p>Punkt Przedszkolny funkcjonuje przy Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli od 01.09.2012 r. Punkt zapewnia opiekę 19 dzieciom.</p> <p>Wśród problemów sfery społecznej wyznaczonego obszaru rewitalizacji znajduje się również niewystarczający poziom zaplecza technicznego przedszkola, co uniemożliwia realizację oferty na wysokim poziomie. Istniejący sprzęt i wyposażenie jest dość wyeksploatowany. Zachodzi więc potrzeba zakupu nowego wyposażenia. Kolejną ze słabych stron jest brak odpowiedniego zaplecza technicznego i deficyty kadrowe pozwalające na prowadzenie edukacji włączającej przedszkolnej. Zmiany zachodzące we współczesnym świecie, ich wielość i intensywność powodują, że coraz bardziej wpisują się one w codzienność edukacji, warunkują jej rozwój, wskazują na szeroką perspektywę oddziaływań. Wyjście naprzeciw tym zmianom to zadanie dostępnego przedszkola, koncentrującego się na stworzeniu takich warunków, które zapewnią dzieciom sukces przy przekraczaniu kolejnego progu edukacji oraz umożliwią korzystanie z dobrodziejstw otaczającego nas świata, a w konsekwencji osiągnięcie życiowych celów. Zachodzi również potrzeba zwiększenia dostępności przedszkola do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ze względu na limitowane środki finansowe instytucji publicznej, a także niekorzystną sytuację finansową rodzin, które często nie mogą pozwolić sobie na kolejne opłaty, realizacja zajęć dodatkowych dydaktyczno-wychowawczych oraz specjalistycznych odbywa się w bardzo okrojonym zakresie i nie pokrywa w całości potrzeb dzieci. Kolejnym z problemów jest deficyt pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i rodziców/opiekunów pozwalającej na prawidłowe stymulowanie rozwoju od najmłodszych lat oraz rozwijanie prawidłowych kompetencji wychowawczych i opiekuńczych. Wśród niedogodności zgłaszanych przez kadrę placówki znajdują się również problemy w zakresie nawiązania odpowiednich i skutecznych relacji z rodzicami/opiekunami dzieci. Istnieją również potrzeby zwiększenia wiedzy i kompetencji kadry w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami. Jak wskazuje kadra z roku na rok zwiększa się liczba dzieci o specjalnych potrzebach.</p>
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest wspieranie dostępu do wysokiej jakości, włączającego kształcenia w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem.</p> <p>Zakres obejmuje wsparcie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej na terenie gminy Adamów, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Nowe miejsca przedszkolne 20 b) unowocześnianie istniejącej bazy lokalowej i dydaktycznej w zakresie edukacji włączającej przedszkolnej, c) realizację programu rozwojowego ośrodka wychowania przedszkolnego uwzględniającego m.in. <ul style="list-style-type: none"> - poprawę dostępności przedszkola, - realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wychowawczych oraz specjalistycznych, - pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci, rodziców/opiekunów i nauczycieli, w tym w zakresie stymulowania rozwoju dziecka, rozwijania kompetencji wychowawczych i opiekuńczych, działania na rzecz usprawniania relacji i współpracy kadry z rodzicami/opiekunami

	<p>- doskonalenie zawodowe kadry przedszkola (w tym nauczycieli i kadr zarządzających), w szczególności w zakresie pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi zdolnymi i z dziećmi z niepełnosprawnościami, podnoszenie jakości systemu zarządzania.</p> <p>W ramach projektu realizowane będą elementy rozwijające jakość edukacji przedszkolnej (przede wszystkim w odniesieniu do metodyki pracy z dziećmi, rozwoju kompetencji kluczowych, realizacji dodatkowych zajęć, kompetencji kadry w zakresie diagnozy i identyfikacji potencjalnych problemów rozwojowych na wczesnym etapie, pedagogiki małego dziecka) oraz poprawiające dostępność dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p> <p>Działania dotyczące wsparcia w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej będą: dotyczyć przede wszystkim grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. koncentrują się na dzieciach z niepełnosprawnościami i zapewnieniu im pełnego dostępu do edukacji, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>W ramach projektu zakupione zostanie wyposażenie i sprzęt i wyposażenie pozwalające zarówno na pełne uczestnictwo dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnościami, w ofercie zajęć realizowanych przez przedszkole. Projekt zapewni możliwość prowadzenia edukacji włączającej, której głównym zamierzeniem jest podejście zapewniające każdemu uczniowi odpowiednie do jego możliwości i potrzeb warunki rozwoju. Zastosowana zostaną elementy zasady projektowania uniwersalnego w nauczaniu (ULD – universal learning design), m.in. zapewnienie różnorodnych sposobów przekazu informacji w czasie zajęć dydaktyczno-wychowawczych (dostosowanie w zakresie wzrokowego odbioru informacji, zapewnienie alternatywy dla treści dźwiękowych i treści wizualnych), różnorodnych form ekspresji i prezentowania wiedzy i kompetencji (optymalizacja dostępu do narzędzi i technologii wspomagających, zróżnicowane metody reagowania i nawigowania) oraz różnorodnych form zaangażowania i motywowania dzieci do pracy (wspieranie indywidualnych wyborów i autonomii, wspieranie współpracy i tworzenie społeczności).</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Zrealizowany program rozwoju ośrodka wychowania przedszkolnego stanowić będzie odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby i skutkować będzie kompleksowym, trwałym podniesieniem jakości świadczonych usług oraz przygotowaniem przedszkola do prowadzenia edukacji włączającej. Zastosowanie zasad projektowania uniwersalnego w nauczaniu prowadzić będzie do zaspokojenia potrzeb wynikających ze zróżnicowań w zakresie statusu socjoekonomicznego, kulturowego i zdrowotnego dzieci. Dostępność nierozzerwalnie związana jest z włączeniem. Zamierzeniem jest, aby w przedszkolu włączanie było czymś naturalnym, nie działaniem chaotycznym i pozbawionym reguł. Będzie ono miało charakter naturalny, bo wynikać będzie z głębokiego przekonania wszystkich uczestników procesu o słuszności idei inkluzji, z obszernej wiedzy kadry przedszkola oraz z poczucia odpowiedzialności za każdego wychowanka. Prowadzony w placówce proces będzie oparty na empatii i konsekwencji.</p> <p>Projekt wpłynie pozytywnie na włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami. Zagwarantowana zostanie możliwość wszechstronnego rozwoju dzieci, co przełoży się na zwiększenie ich szans edukacyjnych w przyszłości. Nowoczesna placówka, świadcząca wysokiej jakości usługi wpłynie znacznie na podniesienie stanu zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkiwania, co przełoży się na wzrost aktywności społecznej mieszkańców. Przedsięwzięcie sprzyjać będzie upowszechnianiu edukacji przedszkolnej jako formy opieki i wychowania dzieci. Przeciwdziałanie ich wykluczeniu z edukacji przedszkolnej wpłynie na</p>

	<p>wyrównywanie ich szans edukacyjnych oraz zwiększenie ich socjalizacji na jak wcześniejszym etapie życia. Dzięki nauce w przedszkolu dzieci zdobywają umiejętności i kompetencje, również w wymiarze społecznym, które przygotowują je do nauki i obowiązków szkolnych na kolejnych etapach.</p> <p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u></p> <p>W ramach prowadzonej działalności dydaktycznej przedszkola wprowadzane będą elementy przedsiębiorczości. W efekcie zrealizowanych zajęć nastąpi zaznajomienie najmłodszych z zagadnieniami ekonomii oraz oszczędzania. Zbudowane zostaną postawy samodzielności i przeświadczenia o szukaniu rozwiązań pozwalających na radzenie sobie z każdym problemem. Wzrost miejsc opieki nad dziećmi o 20 pozwoli na szybszy powrót rodziców (w szczególności matek) na rynek pracy.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Realizacja projektu wpłynie na podniesienie atrakcyjności oferty i usług świadczonych w placówce edukacyjnej, co wpłynie na wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców. Dzięki zakupionemu sprzętowi i wyposażeniu oraz zwiększeniu kompetencji i umiejętności kadry przedszkola nastąpi znaczna zmiana jakościowa prowadzonego procesu dydaktycznego, który stanie się procesem włączającym w pełnym wymiarze. Przedszkole będzie miejscem przyjaznym i bezpiecznym, oferującym wysokie standardy edukacyjne i moralne, w którym znaczenie mają podstawowe wartości, takie jak miłość, mądrość i wolność. Podniesienie jakości usług publicznych pozwoli na zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej, zniwelowanie deficytów oraz wyrównanie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci.</p>			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Suchowola nr 238	Działki ewidencyjne:	3537
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)		NIE DOTYCZY
	✓			
*UZASADNIENIE – Nie dotyczy				
Okres realizacji				
Łączna wartość przedsięwzięcia	700 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	595 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	105 000,00 zł (wkład rzeczowy niepieniężny)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	1	Protokół odbioru
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	2	Dane szkoły
Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	sztuki	0	1	Protokół odbioru
Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	20	Dane szkoły
Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	1	Protokół odbioru
Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	sztuki	0	1	Protokół odbioru
Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	0	40	Dane szkoły
Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	sztuki	0	20	Protokół odbioru
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością	sztuki	0	20	Protokół odbioru
Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	sztuki	0	0	Protokół odbioru
Wskaźniki rezultatu				
Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	2	Dane szkoły
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	1	Dane szkoły
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na zwiększenie dostępu do edukacji włączającej przedszkolnej, edukacji o wysokiej jakości usług, co przyczyni się do zniwelowania deficytów oraz wyrównania szans edukacyjnych i rozwojowych wśród dzieci. Projekt wpłynie na upowszechnianie edukacji przedszkolnej jako formy opieki i wychowania dzieci, przeciwdziałając ich wykluczeniu z edukacji przedszkolnej najmłodszych. Dzięki niemu w przedszkolu dzieci zdobywać będą umiejętności i kompetencje, również w wymiarze społecznym, które przygotowują je do nauki i obowiązków szkolnych. Zakupiony sprzęt i wyposażenie oraz przygotowana kadra przedszkola stanowić będą gwarancję stałej zmiany jakościowej usług dydaktycznych. Nastąpi niwelacja problemu dostępności przedszkola dla dzieci ze szczególnymi problemami. Zwiększona zostanie znacznie możliwość uczestnictwa dzieci ze szczególnych grup, które najbardziej potrzebują wsparcia, tj. dzieci z niepełnosprawnościami. Zagwarantowany im zostanie pełen dostęp do edukacji, z właściwym wsparciem w zakresie specjalnych potrzeb.				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	9/P Klasa z drewna		
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli		
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród problemów społeczności lokalnej znajdują się m.in. brak wystarczającej wiedzy ekologicznej, co wpływa na powielanie z pokolenia na pokolenie negatywnych wzorców i postaw względem środowiska naturalnego. Tego rodzaju negatywne zachowania dotyczą także m.in. kwestii nieprawidłowego użytkowania i zaśmiecania lasów (w tym tworzenia dzikich wysypisk śmieci). Stąd potrzeba zwiększenia działań w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców od najmłodszych lat.		
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest wzrost ekologicznej wiedzy uczniów Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli poprzez promowanie lasów i zwrócenie uwagi na szczególne znaczenie lasów w naszym środowisku oraz drewna jako w pełni odnawialnego surowca. Zakres przedsięwzięcia obejmuje dostawę i montaż drewnianej altany o powierzchni 35m ² wraz z wyposażeniem altany i zagospodarowaniem terenu w skrzynie na rośliny zielone, ławki edukacyjne, tablice kreatywno-edukacyjne, kosze na śmieci, pieńki sprawnościowe maszty i żagle przeciwsłoneczne oraz zakup sadzonek.		
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Infrastruktura powstała w projekcie będzie dostępna do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. Posadzone rośliny zielone (o różnych kształtach i fakturach), których będzie można dotykać i które będzie można wąchać, będą stanowiły swoistą przestrzeń oddziałującą pozytywnie na zmysły uczniów mających trudności z integracją sensoryczną.		
Powiązania z celami GPR	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Projekt zagwarantuje uczniom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększy ich szanse edukacyjne. Wpłynie na znaczne zwiększenie wiedzy ekologicznej, która w przyszłości zapoczątkuje prawidłowymi nawykami w zakresie nie tylko ochrony środowiska, ale również zdrowego stylu życia.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Projekt pozwoli na stworzenie nowej i atrakcyjnej przestrzeni dla uczniów. Zakupiona altana i zagospodarowana przestrzeń będzie stanowił przestrzeń zarówno nauki, jak i wyrabiania prawidłowych umiejętności społecznych oraz integracji uczniów.</p>		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Suchowola nr 238	Działki ewidencyjne: 3537
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji		
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)	NIE DOTYCZY
	✓		
*UZASADNIENIE – Nie dotyczy			

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Okres realizacji				
Łączna wartość przedsięwzięcia	144 636,01 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	144 636,01 zł (Konkurs „Klasa z drewna” organizowany przez Lasy Państwowe)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	0,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba szkół biorących udział w programie edukacji ekologicznej	szt.	0	1	Dane placówki edukacyjnej
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczniów objętych programem edukacji ekologicznej	osoby	1	190	Dane placówki edukacyjnej
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
W efekcie realizacji przedsięwzięcia uczniowie Szkoły Podstawowej zyskują nową przestrzeń służącą ich aktywacji i integracji (altana). Nastąpi także podniesienie wiedzy ekologicznej najmłodszych członków społeczności lokalnej. Projekt przyczyni się również do wzrostu kompetencji społeczno-emocjonalnych uczniów (wzrost wspólnoty, dbanie o wspólną przestrzeń, praca w zespole).				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	10/P „RÓŻA” Festiwal im. KORY
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne Gminy Adamów
Krótki opis sytuacji problemowej	W związku z wynikami diagnozy przeprowadzanej na terenie gminy zidentyfikowano szereg problemów między innymi w sferze społeczno-kulturalnej. Wśród czynników hamujących rozwój obszaru rewitalizacji znajduje się niewykorzystany potencjał dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturalnego, co obniża atrakcyjność turystyczną obszaru. Wynikającym z tego problemem jest niska aktywność kulturalna mieszkańców. Niechętnie uczestniczą oni w życiu społeczno – kulturalnym gminy, nie wykazują inicjatywy, co za tym idzie nie identyfikują się z miejscem zamieszkania, nie odczuwają potrzeby działania dla dobra wspólnoty. Dodatkowo niski stan majątności mieszkańców przekłada się na poziom ich funkcjonowania oraz aspiracje. Potrzeba zaspokojenia potrzeb bytowych, podstawowych spycha na plan dalszy potrzeby wyższego rzędu. Częste trudności w zagwarantowaniu środków materialnych na potrzeby życia codziennego uniemożliwiają realizację pozostałych potrzeb, a w efekcie potrzeby te zanikają. Udział różnego rodzaju imprez kulturalnych, koncertach, często poza granicami miejsca zamieszkania, zakup wszelakich multimedialnych jest w takiej sytuacji poza zasięgiem domowych budżetów. Powszechny dostęp łatwych w konsumpcji, wygodnych rozrywek, które nie wymagają wysiłku intelektualnego jest atrakcyjną alternatywą spędzania wolnego czasu. W świadomości społecznej zanika

	<p>potrzeba i przeświadczenie o tym, że uczestnictwo w kulturze wyższej jest potrzebne, wręcz niezbędne do funkcjonowania na pewnym pożądanym poziomie. Potrzebne są więc działania interwencyjne, wpływające na zmianę mentalną środowiska. Równie ważnym aspektem sytuacji problemowej jest konieczność zaszczepienia, szczególnie wśród młodych mieszkańców gminy, swoistego „lokalnego patriotyzmu”, zainteresowania lokalną kulturą i historią oraz budowanie przywiązania do miejsca zamieszkania.</p>
<p>Zakres realizowanego przedsięwzięcia</p>	<p>Celem przedsięwzięcia jest popularyzacja twórczości artystki i legendy polskiej sceny muzycznej Kory (Olga Aleksandra Sipowicz) która przez wiele lat była związana z terenem gminy Adamów. Do momentu śmierci zamieszkiwała ona w miejscowości Bliżów, która stanowi jedną z jednostek wchodzących w skład obszaru rewitalizacji. Kora była wielką artystką, piosenkarką (m.in. wokalistką zespołu Maanam), poetką, malarką, ikoną polskiej muzyki oraz wolności zaangażowaną w ruch hipisowski, w działalność pierwszej Solidarności, w budowę demokracji i ruchy kobiece.</p> <p>Przedsięwzięcie ma również na celu popularyzację lokalnych zespołów artystycznych, piosenkarzy i muzyków.</p> <p>Ze względu na ograniczenia lokalowe i techniczne miejscowości Bliżów, festiwal będzie organizowany cyklicznie w m. Suchowola w obrębie zrewitalizowanych obszarów.</p>
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Przestrzeń, w obrębie którego organizowany będzie festiwal, dostosowana będzie do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami.</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Spójność społeczna budowana jest między innymi poprzez odwoływanie się do wspólnych wartości. Wartością wspólną dla lokalnej społeczności, dobrem lokalnym, jest pamięć o niezwykle barwnej osobowości będącej członkiem miejscowej społeczności. Organizacja festiwalu leżeć powinna w sferze zainteresowania wszystkich mieszkańców jako promocja miejsca na skalę ogólnopolską oraz wielka szansa na poprawę jakości życia poprzez wszechstronny rozwój społeczno-gospodarczy. Udział w tego typu imprezie jako forma aktywizacji społecznej dostępny będzie absolutnie dla każdego, dla najmłodszych oraz najstarszych, bez względu na pozycję społeczną, zasobność czy ograniczenia psychofizyczne. Będzie pomostem międzypokoleniowym, gdzie spotkać się mogą wszyscy członkowie społeczności lokalnej. Przy takiej okazji w sposób niewymuszony nawiązuje się relacje, których podstawą jest wspólna dla wszystkich chęć spędzenia miło wolnego czasu. Taka płaszczyzna jest idealna dla nawiązywania wielu różnorodnych interakcji i relacji. Imprezy tego typu spajają społeczność w sposób wyjątkowy. Organizacja imprezy w różnoraki sposób może być okazją do aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców zagrożonych wykluczeniem. Oczekiwane duże zainteresowanie wydarzeniem uzmysłowi i unaocznia mieszkańcom, jak nadal popularną, cenioną i szanowaną postacią była Kora. Wartością dodaną przedsięwzięcia będzie przekaz moralny, jaki całym swoim życiem, czynami i bezkompromisowym podejściem do rzeczywistości niosła artystka.</p>

	<p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u> Sprawnie zorganizowane przedsięwzięcie, poprzez przyciąganie coraz większej liczby uczestników, w tym osób z zewnątrz, przyczynić się może w znacznym stopniu do podniesienia jakości usług na lokalnym rynku. Jako impreza masowa będzie wymagała zwiększonych wysiłków organizacyjnych. Wokół wydarzenia będzie miała okazję powstać sieć usług społecznych angażujących lokalnych przedsiębiorców. Sprawne i przemyślane zbudowanie wokół imprezy swoistej marki podniesie atrakcyjność miejsca jako potencjalnej lokalizacji inwestycji, osiedlenia się, rekreacji. Napływ klientów bądź inwestorów będzie impulsem ożywienia gospodarczego, co za tym idzie rozwoju społecznego. Dzięki tego typu przedsięwzięciu obszar ma szansę stać się popularny w skali kraju, co będzie niezwykłą okazją na podniesienie poziomu życia i zasobności mieszkańców.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe: 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u> Wydarzenie cykliczne tej rangi w sposób wyjątkowy podniesie atrakcyjność obszaru, zarówno dla miejscowej ludności jak i uczestników z zewnątrz. Tego typu impreza, łącząca w sobie dobrą rozrywkę i doniosłe wydarzenie społeczno-kulturalne zmieni wizerunek całej gminy. Odpowiednio zorganizowane w zrewitalizowanych przestrzeniach wykorzystywało będzie najpełniej potencjał nowych terenów publicznych. Zmodernizowane przestrzenie powinny być przede wszystkim wielofunkcyjne, a oferta na ich wykorzystanie winna być skierowana do wszystkich tak, aby każdy mieszkaniec obszaru znalazł tam dla siebie atrakcyjną formę aktywności. Przestrzeń publiczna, której oferta wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniom każdej z grup społecznych wpływa zbawiennie na integrację społeczną. Staje się płaszczyzną wymiany międzypokoleniowej, wymiany wiedzy, umiejętności, doświadczeń, pomysłów. Wydarzenie kulturalne jakim będzie festiwal przyczyni się w znacznym stopniu do ożywienia wizerunku obszaru oraz ożywienia społecznego, zmotywuje mieszkańców do wyjścia z domów, do aktywnego wykorzystania czasu wolnego. Miejsca tętniące życiem, gdzie ludzie chcą i lubią przebywać, gdzie są zaangażowani w budowanie wspólnego dobra (różnorako rozumianego) są miejscami atrakcyjnymi w kontekście zamieszkania, inwestowania czy spędzania czasu wolnego. Społeczność, w której wysoko cenione jest uczestnictwo w kulturze i które sukcesywnie dąży do podnoszenia poziomu uspołecznienia i poziomu intelektualnego będzie społecznością ludzi otwartych na świat, dbających o ten świat w każdym aspekcie, będzie społecznością ludzi nastawionych na budowanie lepszego jutra dla przyszłych pokoleń i środowiska naturalnego.</p>		
<p>Lokalizacja przedsięwzięcia</p>	<p>Adres:</p>	<p>Suchowola</p>	<p>Działki ewidencyjne: Boisko sportowe: dz.2233, dz.2235 , dz.2237, dz.2239, dz.2241, dz. 2243, dz.3525, dz.3526, dz. 3527, dz.3528, dz.3529, dz.3530, dz3531, 3532 , dz3533</p>
<p>Lokalizacja na obszarze rewitalizacji</p>			
<p>TAK ✓</p>		<p>NIE*(wymaga uzasadnienia)</p>	<p>NIE DOTYCZY</p>
<p>*UZASADNIENIE – Nie dotyczy</p>			
<p>Okres realizacji</p>	<p>2027-2030</p>		
<p>Łączna wartość przedsięwzięcia</p>	<p>120 000,00 zł</p>		

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	100 000,00 (Środki Programów MDNiK, Fundacji BGK, dotacje z UMWL)		
	Środki prywatne	20 0000,00 zł (środki sponsorów porywanych)		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	0,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba przeprowadzonych wydarzeń kulturalnych	sztuki/rok	0	1	Dane stowarzyszenia
Liczba wolontariuszy biorących udział w przygotowaniu wydarzenia kulturalnego	osoby/wydarzenie	0	2	Dane stowarzyszenia
Wskaźniki rezultatu				
Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych	osoby/wydarzenie	0	300	Dane stowarzyszenia
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
<p>Realizacja projektu wpłynie na osiągnięcie wymiernych korzyści zarówno w sferze społecznej (mieszkańcy zyskają możliwość uczestnictwa w wydarzeniu kulturalnym o wysokich walorach artystycznych) oraz gospodarczej (podniesienie atrakcyjności turystycznej i ożywienie gospodarcze obszaru). Da również szanse na zaprezentowanie talentów i pasji społeczności lokalnej. Wpłynie pozytywnie na rozwój kompetencji społeczno-emocjonalnych mieszkańców, m.in. rozwój osobowości ludzi młodych poprzez kontakt z muzyką. Możliwość prezentowania się ze sceny kształtowała umiejętność pokonania bariery przed wystąpieniem publicznym, umiejętność skutecznego przekonywania innych i obrony swej wartości. Ważne jest, aby działaniom towarzyszyła atmosfera zrozumienia, wzajemnego zaufania i partnerstwa, wpływająca na rozwijanie postawy otwartej, tak istotnej w społecznym komunikowaniu się.</p>				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	11/P „STREFA SENIORA- rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez działalność Klubów Seniora”
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Adamowie
Krótki opis sytuacji problemowej	Planowane przedsięwzięcie stanowi bezpośrednią kontynuację rozpoczętej wcześniej inicjatywy (projekt pn. „STREFA PLUS 50 - rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez utworzenie Klubu Senior”) w zakresie usług społecznych świadczonych na rzecz seniorów. Realizowane przedsięwzięcie cieszyło się dużym powodzeniem. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy bardzo mocno akcentowali potrzebę kontynuacji tego przedsięwzięcia. Mając na względzie istniejące zaplecze techniczne oraz materiałowego powstałego w ramach poprzedniego projektu oraz tak duże

	<p>potrzeby społeczności lokalne, zasadnym jest podjęcie kolejnych działań w tym zakresie. Realizacja tego rodzaju przedsięwzięcia jest również zasadna ze względu zdiagnozowane na etapie delimitacji problemu sfery społecznej dotyczące niekorzystnej zmiany struktury wieku mieszkańców oraz starzejącego się społeczeństwa. W celu weryfikacji negatywnych trendów demograficznych świadczących o niekorzystnej strukturze wieku mieszkańców w czasie prowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji analizie poddano współczynnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców (stan na koniec 2021 r.). Średnia wartość ww. wskaźnika dla terenu całej gminy kształtuje się na poziomie 21,32. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie niższym niż dla obszaru całej gminy i przyjmuje wartość: 20,31. Na podkreślenie zasługuje jednak fakt, iż jest to wartość nadal wysoka. Niekorzystnie kształtują się również prognozy GUS, które wskazują na pogłębiający się problem starzenia się populacji mieszkańców. Taki stan rzeczy będzie generował szereg problemów niekorzystnie wpływających na sytuację, np. wzrost kosztów opieki zdrowotnej i świadczenia opieki nad osobami starszymi. Wobec czego istnieje potrzeba podjęcia interwencji w zakresie rozwoju usług opiekuńczych, które pomogą seniorom nie tylko w codziennym funkcjonowaniu, ale również pozwolą na utrzymanie ich w jak najlepszej kondycji fizycznej i psychicznej w jak najdłuższym okresie. W przeważającej części mieszkańcy obszaru rewitalizacji to ludność o niskim statusie materialnym, wykluczona bądź zagrożona wykluczeniem społecznym. Znajomość statusu materialnego lokalnego społeczeństwa pozwala wnioskować, iż mieszkańcy są w stanie zapewnić jedynie podstawowe potrzeby. Niestety potrzeby wyższego rzędu (takie jak rozwój osobisty, podróże) ze względu na barierę finansową nie są realizowane. Poza tym, dla mieszkańców charakterystyczne są takie postawy jak: marazm, bierność, barak uczestnictwa w życiu społecznym. Wobec tego, celem działań projektowych, w tym organizowanych wyjazdów poza teren miejscowości jest umożliwienie zaspokojenia potrzeb wyższego rzędu (obcowania z kulturą czy sztuką w trakcie zwiedzania wystaw w muzeach czy oglądania spektakli w teatrach). Poza tym, celem będzie nie tylko relaks na świeżym powietrzu i dobra zabawa, ale przede wszystkim integracja seniorów.</p>
<p>Zakres realizowanego przedsięwzięcia</p>	<p>Planowane przedsięwzięcie stanowi bezpośrednią kontynuację podjętych wcześniej działań. Podstawowym jego zamierzeniem jest rozwój usług opiekuńczych oraz usług asystenckich. Wsparcie prowadzić będzie do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz liczby osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej. W ramach projektu kontynuowana będzie dotychczasowa działalność prowadzona w ramach Klubu Seniora w Jacni. Dodatkowo, utworzony zostanie Klub Seniora, które będzie miał swoją siedzibę w Potoczku w budynku Biblioteki Publicznej w Potoczku.</p> <p>Głównym celem projektu jest rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej oraz rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami na terenie gminy Adamów.</p> <p>Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej o 20 miejsc oraz liczby osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej o 20 osób w stosunku do pierwotnej liczby. Dodatkowo nastąpi objęcie 10 mieszkańców usługami asystenckimi. 2. Realizacja oferty zajęć i warsztatów stacjonarnych dla członków Klubów Seniora, np. zajęć dla seniorów pozwalających na uzyskanie wiedzy i umiejętności praktycznych, przydatnych w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie informacyjnym (rozwój kompetencji cyfrowych), wspierających dbałość o zdrowie i aktywność ruchową seniorów – np. kurs dbałości o wygląd, warsztaty zdrowego stylu życia – wykłady i zajęcia praktyczne na temat zdrowego odżywiania i diety w wieku senioralnym połączone ze wspólnym przygotowaniem zdrowych i smacznych posiłków, dostosowanych do potrzeb

	<p>zdrowotnych organizmów osób starszych oraz zajęcia ruchowe o charakterze profilaktyki zdrowotnej, zachęcające do aktywności fizycznej i dostosowane do wieku uczestników i kondycji seniorów.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Realizacja zajęć mających służyć z jednej strony integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej wokół wspólnych zainteresowań, a z drugiej umożliwić seniorom podjęcie aktywnych działań na rzecz lokalnej społeczności – np., warsztaty twórcze (nauka nowych form twórczości z wykorzystaniem kreatywności seniorów, warsztaty muzyczne/wokalne/teatralne, rękodzielnicze, kulinarne, itp. 4. Organizacja zajęć wyjazdowych 1-dniowych i kilkudniowych. Uczestnicy wyjazdów będą mieli czas by się bliżej poznać, by porozmawiać, bawić się razem. Będzie to również dobry czas na zapoznanie się z dziedzictwem kulturowym oraz naturalnym kraju. Dzięki wyjazdom seniorzy zostaną włączeni do życia społecznego – poznają zasady „poruszania się” w społeczeństwie (zwiedzanie muzeów, pobyt w kinie, itd.). Wyjazdy pozwolą również na promowanie aktywnych postaw seniorów –pokażą im, że w każdym wieku można być aktywnym uczestnikiem toczącego się życia społecznego, pozwolą na rozwój zainteresowań i pasji, zniesienie barier i oporów psychologicznych dot. niewiedzy w zakresie poruszania się po różnych miejscach (seniorzy często myślą, że nie potrafią czegoś zrobić, że idąc do kina czy jadąc gdzieś nie będą wiedzieli jak się zachować; że nie poradzą sobie). Realizacja zajęć wyjazdowych dla członków KS, czyli osób w zbliżonym wieku, będzie znakomitym sposobem na zawarcie nowych znajomości i na zerwanie z samotnością. Nierzadko osoby takie, ze względu na barierę finansową oraz/lub braku wolnego czasu, nie mogły pozwolić sobie na tego rodzaju wyjazdy. Dlatego będą one stanowiły zarówno doskonały sposób na włączenie społeczne seniorów, jak również spełnienie ich marzeń. 5. Organizacja pomocy psychologicznej. 6. Organizacja zajęć wpierających pozostawanie w dobrej kondycji fizycznej w jak najdłuższym okresie np. zajęcia z masażystą czy fizjoterapeutą, warsztaty prozdrowotne, gimnastyka umysłu (ćwiczenia usprawniające pamięć, warsztaty dietetyczno - kulinarne (połączenie teorii z praktyką), muzykoterapia relaksacyjna, warsztaty kosmetyczne. 7. Szkolenia z samoobrony seniorów, joga, zajęcia ruchowe, zajęcia florystyczne. 8. Zakup wyposażenia, sprzętu, materiałów, narzędzi, itd. niezbędnych do prowadzenia bieżącej działalności przez kluby seniora oraz realizowanych przez nie działań. 9. Rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami.
<p>Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami</p>	<p>Budynki, w których prowadzona będzie działalność w formie Klubów Seniora dostosowane będą dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami. W razie stwierdzenia takiej potrzeby w momencie dokonywania szczegółowej diagnozy grupy docelowej projektu podjęta zostanie decyzja o ewentualnej konieczności zakupu dodatkowego wyposażenia pozwalającego na zapewnienie pełnego dostępu do uczestnictwa w projekcie osobom z niepełnosprawnościami (np. pętla indukcyjna, program do audiodeskrypcji czy usługa tłumacza języka migowego, itd.).</p>
<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość</u></p>

	<p><u>wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami</u></p> <p>W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi znaczne rozszerzenie usług społecznych, tym opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej oraz usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami. Grupę docelową będą stanowili mieszkańcy w wieku senioralnym tj. 60+ oraz osoby z niepełnosprawnościami. Projekt przyczyni się do włączenia społecznych grup defaworyzowanych. Zapewni mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe; 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Projekt wpisuje się w realizację przedmiotowego celu strategicznego. Opowiada na potrzeby i oczekiwania społeczności lokalnej w zakresie stworzenia przestrzeni pozwalającej na ciekaw i aktywne spędzanie czasu wolnego oraz rozwój pasji i zainteresowań. Realizowane zajęcia wpłyną m.in. na podniesienie wiedzy ekologicznej mieszkańców, co przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego. Zakłada zakup sprzętu i wyposażenia charakteryzującego się zmniejszonym poborem zużycia energii.</p>			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Potoczek 26A	Działki ewidencyjne:	134/2
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)		NIE DOTYCZY
	✓	✓		
	<p>*UZASADNIENIE</p> <p>W związku z faktem, iż jest to kontynuacja realizowanego przedsięwzięcia jeden z Klubów Seniora dalej prowadzić będzie swoją działalność w dotychczasowym miejscu. Nastąpi rozszerzenie działalności poprzez utworzenie Klubu Seniora również w miejscowości Potoczek. Taki sposób postępowania ma pozytywny wpływ na zmniejszenie stygmatyzacji osób zamieszkujących zdegradowane tereny oraz wpływa na „rozmycie granic” takiego obszaru. Jednocześnie zaplanowano preferencyjne uczestnictwo mieszkańców wyznaczonego obszarów rewitalizacji (kryteria premiujące mieszkańców tychże obszarów). Realizacja projektu jest szczególnie istotna z punktu przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom obszaru rewitalizacji w zakresie deficytu usług świadczonych na rzecz seniorów, a także szeregu problemów tejże grupy wiekowej.</p>			
Okres realizacji	2025-2026			
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 000 000,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	850 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00		
	Środki wnioskodawcy:	150 000,00 zł (wkład rzeczowy niepieniężny)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	Osoby	0	50	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób objętych usługami asystenckimi w programie	Osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	Osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	Osoby	0	2	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Wskaźniki rezultatu				
Liczba nowoutworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	0	20	Dokumentacja projektowa

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Efektom realizacji projektu będzie przede wszystkim wzmocnienie pozytywnych zmian w grupie 60+ z obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Adamów. Dzięki niemu wśród seniorów nastąpi obniżenie poczucia wykluczenia społecznego i lęku przed osamotnieniem. Przyczyni się również do aktywizacji i integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej dla seniorów, poprzez dostarczenie im koniecznej wiedzy, umiejętności i możliwości do samodzielnego funkcjonowania w nowoczesnym świecie. Przeprowadzone działania pozwolą na zwiększenie kompetencji cyfrowych seniorów. Edukacja cyfrowa seniorów przyniesie korzyści nie tylko dla nich – a także dla osób z ich otoczenia. Mowa tutaj o korzyściach w wielu sferach życia: komunikacji i utrzymania relacji, zdrowia i opieki, a także rozwoju i wypoczynku oraz aktywności konsumenckiej. Co ważne, umiejętność korzystania z komputera, telefonu bądź komunikatorów i aplikacji mobilnych umożliwią seniorom nie tylko utrzymanie kontaktu, czy rozwój zainteresowań, lecz wpłyną również na wzrost ich pewność siebie, satysfakcję oraz poczucie podążania z duchem czasu. Inną korzyścią jaką przyniesie edukacja cyfrowa seniorów jest ich włączenie do życia społecznego, obywatelskiego, kulturalnego. Przede wszystkim dlatego, że przy pomocy urządzeń cyfrowych możliwe jest zaczerpnięcie informacji zarówno w kwestiach około-medycznych, urzędowych czy konsumenckich, a także np. o tym co ciekawego dzieje się w danym mieście/społeczności. Przestrzeń cyfrowa jako źródło wiedzy i informacji szczególnego znaczenia nabiera dla osób o niskiej mobilności, np. w związku z problemami z chodzeniem. Zresztą także dla chodzących osób, jednak obciążonych różnymi schorzeniami, urządzenia cyfrowe dostarczają możliwości podnoszących ich poziom (i poczucie) bezpieczeństwa.

Numer i nazwa przedsięwzięcia	12/P Rozwój usług społecznych na terenie gminy Adamów
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Adamowie
Krótki opis sytuacji problemowej	Wśród zdiagnozowanych problemów podobszarów rewitalizacji znajduje się duży udział osób wykluczonych bądź zagrożonych takim wykluczeniem, a także osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. W związku z zachodzącymi zmianami społecznymi wzrasta systematycznie liczba osób starszych, potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu, mających problemy z mobilnością ze względu na stan swojego zdrowia. Zgodnie z danymi uzyskanymi w trakcie prowadzonej diagnozy w obszarze rewitalizacji zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W zakresie starzejącego się społeczeństwa szczególnie niekorzystnie wyglądają prognozy GUS, w świetle których w Polsce procesy te będą się systematycznie nasilały. Z sytuacją taką będziemy również mieli do czynienia na terenach wiejskich Powiatu Zamojskiego. Postępujący proces starzenia się populacji, zwiększający się udział osób starszych w społeczeństwie (w tym osób wymagających

	<p>wsparcia), zmiany w tradycyjnym modelu rodziny (odejście od modelu rodziny wielopokoleniowej, wzrastająca liczba rodzin niepełnych) oraz niewysoki status ekonomiczny seniorów, w szczególności osób samotnych to czynniki, które powodują, że usługi społeczne świadczone w miejscu zamieszkania to forma usług o coraz większym zasięgu i znaczeniu społecznym.</p> <p>W związku z ww. zagadnieniami nierozzerwalnie związana jest kwestia osób, które sprawują opiekę nad osobami jej wymagającymi i niesamodzielnymi. Stała opieka nad dziećmi bądź osobami dorosłymi, których niepełnosprawność wiąże się z całym spektrum problemów zdrowotnych, utrudniających bądź uniemożliwiających samodzielne funkcjonowanie, może prowadzić do wyczerpania fizycznego i psychicznego, co przekłada się na mniejszą skuteczność w opiece nad osobą niepełnosprawną i obniżenie poziomu życia zarówno opiekuna, jak i osoby niepełnosprawnej. Wobec powyższego konieczne jest podjęcie działań mających na celu odciążenie opiekunów osób niepełnosprawnych.</p> <p>Zarówno dostępne dane, jak również prognozy GUS oraz informacje uzyskane w trakcie prowadzonej diagnozy wskazują, iż postępujące starzenie się społeczeństwa i wydłużenie okresu życia są zjawiskami nieuniknionymi. W konsekwencji wzrastać będzie udział ludności wymagającej opieki ze względu na stan swojego zdrowia lub niepełnosprawność. Rodzi to konieczność w zakresie podjęcia</p>
<p>Zakres realizowanego przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia będzie zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług społecznych, które wspierają dostęp do opieki skoncentrowanej na osobie oraz poprawa dostępności tychże usług dla osób z niepełnosprawnościami. Zakłada ono rozwój usług uwzględniających podmiotowość jednostki, świadczonych w środowisku zamieszkania, głównie w warunkach domowych. Przewiduje również szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej. Podniesiona zostanie dostępność usług świadczonych w społeczności lokalnej, np. w formie usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami, rozwoju usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych).</p> <p>Przewiduje się również wsparcie dla opiekunów faktycznych osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu z zakresu opieki nad tymi osobami, w tym opieka wytchnieniowa, kształcenie potrzebne do opieki, poradnictwo, wsparcia tworzenia warunków i usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania,</p> <ul style="list-style-type: none"> a) wsparcia opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki, b) szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej, c) rozwój usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami. <p>Wsparcie oferowane osobom potrzebującym pomocy w codziennym funkcjonowaniu będzie dostosowane do indywidualnych potrzeb tych osób. Będzie przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością. W szczególności wsparcie przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami dostosowane jest do osobistych preferencji oraz rodzaju niepełnosprawności. Wsparcie będzie dotyczyć tylko społeczności lokalnej. Wsparcie dla usług opiekuńczych lub asystenckich prowadzić będzie do zwiększenia liczby miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz liczby osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej.</p> <p>Przeprowadzone działania umożliwiają pozostanie osób z niepełnosprawnościami i osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej, pozwalające tym osobom na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie. Zakres przedsięwzięć obejmuje np.-sfinansowanie wypożyczenia lub zakupu tego sprzętu, usługi dowożenia posiłków.</p>

	W celu zapewnienia braku stygmatyzacji osób pochodzących z obszaru rewitalizacji, przedsięwzięcie obejmie mieszkańców całej gminy Adamów. W zakresie osób zamieszkujących w granicach obszaru rewitalizacji zastosowane zostaną preferencyjne kryteria uczestnictwa.		
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Projekt z założenia obejmuje i jest nakierowany na osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnościami. Przewiduje on szereg działań pozwalających na włączenie tej grupy w nurt życia społecznego i obywatelskiego, na w miarę możliwości samodzielne funkcjonowanie, zwiększenie ich mobilności i autonomii. Działanie będzie zapewniało dostępność m.in. dzięki stosowanym technologiom informacyjno-komunikacyjnym oraz promowanie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej w środowisku rodzinnym.		
Powiązania z celami GPR	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społeczną i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Przedsięwzięcie wpłynie na znaczny wzrost jakości życia mieszkańców z niepełnosprawnościami oraz wykluczonych społecznie m.in. ze względu na stan ich zdrowia. Dzięki niemu wsparcie otrzymają osoby wymagające pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Szczególnie istotną kwestią będzie fakt, iż wsparcie realizowane będzie w najbardziej przyjaznym dla jednostki środowisku, tj. nie w formach stacjonarnych lecz w miejscu zamieszkania. Projekt przyczyni się również do rozwoju usług asystenckich wspierających aktywność społeczną, edukacyjną lub zawodową osób z niepełnosprawnościami. Przyczyni się również do wsparcia opiekunów faktycznych (nieformalnych) osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym opieka wytchnieniowa, poradnictwo, kształcenie potrzebne do opieki. Celem opieki wytchnieniowej jest zapewnienie opiekunom okazji do odpoczynku, odprężenia i odreagowania, aby mogli kontynuować swoją rolę w opiece bez nadmiernego obciążenia. Dzięki temu osoby, które były dotychczas wykluczone społecznie ze względu na konieczność sprawowania stałej opieki, uzyskają możliwość włączenia się w nurt życia społecznego i obywatelskiego.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe; 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na znaczny rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji. Realizowane będą usługi, które dotychczas nie były oferowane przez GOPS albo były oferowane w bardzo znikomym zakresie. Rozwój usług publicznych wpłynie na znaczną poprawę jakości życia i zamieszkiwania nie tylko w obrębie obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy Adamów.</p>		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	-	Działki ewidencyjne: -
	Lokalizacja na obszarze rewitalizacji		
	TAK	NIE*(wymaga uzasadnienia)	NIE DOTYCZY
	✓		
	*UZASADNIENIE – Nie dotyczy		
Okres realizacji	2027-2028		
Łączna wartość przedsięwzięcia	1 000 000,00 zł		

Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	0,00 zł		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	850 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00		
	Środki wnioskodawcy:	150 000,00 zł (wkład rzeczowy niepieniężny)		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	60	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	1	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Wskaźniki rezultatu				
Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	sztuki	0	1	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
<p>Przedsięwzięcie będzie przeciwdziałać bezpośrednio zdiagnozowanym problemom w zakresie: deficytu usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej (m.in. w zakresie usług w zakresie opieki osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania lub opieki wytchnieniowej) oraz odpowiadać na aktualny stan i prognozy w zakresie stopniowego starzenia się społeczności oraz wzrostu liczby osób chorych lub niepełnosprawnych wymagających opieki. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż realizacja usług społecznych przyczynia się do utrzymania odpowiedniego poziomu życia osób starszych lub niesamodzielnych, które w codziennym życiu doświadczają ograniczeń w zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb w miejscu zamieszkania, a poprzez to w dłuższej perspektywie przyczyniają się opóźnienia momentu umieszczenia w placówkach całodobowej opieki. Mieszkańcom stworzona zostanie możliwość dalszego (jak najdłuższego) funkcjonowania w swoim dotychczasowym środowisku, mimo doświadczanych ograniczeń w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb oraz barier w integracji ze środowiskiem. Poprzez odpowiednie wsparcie zapewniane w formie usług opiekuńczych powyższe ograniczenia oraz bariery będą niwelowane, przyczyniając się do zachowania (mimo postępującego procesu starzenia) lub podnoszenia poziomu jej życia. Świadczenie usług w sposób zorganizowany adekwatnie do rozpoznanych potrzeb zakładać partycypację osoby starszej w wykonywaniu poszczególnych czynności wchodzących w zakres usług (charakter wspierająco-aktywizujący, ale nie wyręczający) oraz ścisłą współpracę w realizacji usług z najbliższym otoczeniem osoby starszej (zgodnie z zasadą pomocniczości). Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi podtrzymanie lub poprawa sprawności fizycznej najstarszych członków lokalnej społeczności, zapewnienie im dobrej kondycji psychicznej oraz integracji ze społecznością w stopniu adekwatnym do indywidualnych możliwości i potrzeb, utrzymanie stabilnego stanu zdrowia, podtrzymanie lub zwiększenie samodzielności, zmniejszanie izolacji społecznej. Bardzo istotną kwestią jest również kompensowanie ograniczonej zdolności do samodzielnego poruszania się przy pomocy osoby drugiej.</p>				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	13/P Poprawa infrastruktury drogowej obszaru rewitalizacji
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów
Krótki opis sytuacji problemowej	W ramach prowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji analizie poddano jakości dróg lokalnych, które stanowią podstawę infrastruktury komunikacyjnej gminy. Wzięto pod uwagę wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych, które wymagają podjęcia interwencji (np. modernizacja istniejących odcinków lub budowa nowych) w ogólnej długości dróg w gminie. W ramach analizy uwzględniono jedynie drogi gminne i powiatowe. Łączna długość dróg lokalnych na terenie gminy Adamów wynosi 173,51 km, z czego większość, bo aż 120,70 km wymaga interwencji. Przez wyznaczony obszar rewitalizacji przebiega 67,7 km dróg lokalnych, z czego 49,3 km wymaga podjęcia działań naprawczych. Wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2021 r. dla obszaru gminy wyniósł 69,56%. O mniej korzystnej sytuacji obszaru rewitalizacji świadczy fakt, iż wartość ww. wskaźnika kształtuje się na wyższym poziomie niż ww. średnia, tj. 72,82%. Wobec tego istnieje potrzeba podjęcia interwencji w tym zakresie.
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa poruszania się po drogach publicznych. Zakres rzeczowy projektu obejmuje poprawę infrastruktury drogowej obszaru rewitalizacji poprzez budowę dróg gminnych w miejscowości Suchowola i Potoczek . W ramach projektu wybudowane zostaną 4 odcinki dróg gminnych w Suchowoli o łącznej długości 971 m oraz w Potoczku o długości 570 m . Nawierzchnia dróg zostanie wykonana z kostki brukowej betonowej o grubości 8 cm, obramowana za pomocą obrzeży betonowych i odpowiednio oznakowana. Zrealizowany projekt umożliwi wyrównanie szans w dostępie do dróg publicznych zaprojektowanych w taki sposób, aby zniwelować nierówności powierzchni oraz ułatwić dostęp dla użytkowników z wszystkich grup społecznych. Budowa dróg podniesie bezpieczeństwo komunikacji pomiędzy miejscowościami, poprawi warunki dojazdu dzieci i młodzieży do szkół jak i dojazd do gruntów ornych dla rolników. Działanie podniesie atrakcyjność inwestycyjną terenów gminy Adamów.
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Zakres rzeczowy projektu nie odnosi się do działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

<p>Powiązania z celami GPR</p>	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społeczną i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>Projekt wpłynie na poprawę jakości komfortu zamieszkiwania mieszkańców oraz zwiększenie bezpieczeństwa. Stanowi także krok ku rozwojowi gospodarczemu obszaru, na którym inwestycja jest realizowana. Nowoczesna infrastruktura drogowa wpływa bowiem na wzrost zamożności mieszkańców i zwiększa atrakcyjność inwestycyjną terenów. Dzięki takim działaniom mieszkańcy mogą łatwiej i w bardziej komfortowych warunkach dotrzeć do pracy, szkoły, ośrodków medycznych czy kulturalnych. Jakość dróg odgrywa również niebagatelne znaczenie w sytuacjach losowych np. konieczność wezwania karetki i natęej udzielania natęej pomocy. W takich przypadkach wysoka jakość infrastruktury drogowej odgrywa bardzo ważną rolę.</p> <p><u>Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej (cele szczegółowe: 2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji, 2.2 Rozwój przedsiębiorczości)</u></p> <p>Spójny układ komunikacyjny wpływa na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru. Nierzadko to właśnie dostępność komunikacyjna i możliwość dogodnego prowadzenia transportu wpływa na decyzję o lokalizacji prowadzonej działalności. Wobec czego, realizacja tego rodzaju przedsięwzięć jest niezwykle istotna dla ożywienia gospodarczego i rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe; 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Projekt wpłynie na poprawę społecznie oczekiwanej infrastruktury publicznej, spójności układu komunikacyjnego. Odpowiednio rozwinięta sieć drogowa w bardzo dużym stopniu wpływa na atrakcyjność i spójność przestrzenną, co znacząco wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i potencjał gospodarczy obszaru. Podniesienie jakości nawierzchni przyczynia się bezpośrednio do zmniejszenia emisji liniowej.</p>		
<p>Lokalizacja przedsięwzięcia</p>	<p>Adres:</p>	<p>Suchowola, Potoczek</p>	<p>Działki ewidencyjne: Potoczek 362, Suchowola dz . 2960/2, 3050, 2304.2198, 2196/1, 2201/1, 2320, 216,212,212/5,212/1</p>
<p>Lokalizacja na obszarze rewitalizacji</p>			
<p>TAK</p>		<p>NIE*(wymaga uzasadnienia)</p>	<p>NIE DOTYCZY</p>
<p>✓</p>			
<p>*UZASADNIENIE – Nie dotyczy</p>			
<p>Okres realizacji</p>			
<p>Łączna wartość przedsięwzięcia</p>	<p>3 220 774,51</p>		
<p>Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:</p>	<p>Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:</p>	<p>3 059 735,78 zł (Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)</p>	
	<p>Środki prywatne</p>	<p>0,00 zł</p>	
	<p>Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:</p>	<p>0,00 zł</p>	
	<p>Środki pochodzące z innych źródeł:</p>	<p>0,00 zł</p>	

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Środki wnioskodawcy:		161 038,72 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmiernienia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Długość wybudowanych dróg gminnych	km	0	1,541	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu				
Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	osoby	0	1130	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi podniesienie standardu drogi z zachowaniem jednorodności z siecią dróg publicznych, poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zamieszkiwania na terenach peryferyjnych o utrudnionym dostępie do usług zdrowotnych, zapewnienie spójności z siecią dróg publicznych, zwiększenie dostępności transportowej oraz lepszy dostęp do terenów inwestycyjnych.				

Numer i nazwa przedsięwzięcia	14/P Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Adamów
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Adamów
Krótki opis sytuacji problemowej	<p>Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Adamów łączna liczba punktów świetlnych na terenie gminy wynosi 1 060 szt., z czego 662 szt. wymagają podjęcia prac modernizacyjnych i wymiany na nowe. Oznacza to, iż udział punktów oświetleniowych wymagających interwencji kształtuje się na poziomie 62,45%, czyli większość wymaga wymiany. Z tej liczby 255 punktów znajduje się na terenie rewitalizacji, 127 zaś wymaga prac naprawczych lub modernizacji. Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w ogólnej liczbie punktów świetlnych w 2021 r. dla terenu gminy Adamów wynosił: 62,45%. W wyznaczonym obszarze rewitalizacji wartość ta jest znacznie niższa i wynosi: 49,8%.</p> <p>Problemy mieszkańców gminy Adamów, w tym wyznaczonego obszaru rewitalizacji to: przestarzały system oświetlenia ulicznego (zdiagnozowano problemy: w niektórych miejscach braki w oświetleniu - istniejące punkty świetlne są zepsute i nie są użytkowane; część punktów jest wyeksploatowana - nie są w stanie zapewnić wymaganego poziomu oświetlenia ulic; zidentyfikowano newralgiczne miejsca pozbawione właściwego oświetlenia lub nieprawidłowo oświetlone - pozostawione w bieżącym stanie stanowią czynnik ryzyka, m.in. przyczynę wypadków); mieszkańcy odczuwają niedogodności szczególnie w okresie jesienno-zimowym (zagrożenia występują przed właściwym zaciemnieniem, kiedy lampy nie zostały jeszcze włączone lub znajdują się w fazie włączenia) - brak oświetlenia części dróg lub słabo funkcjonujące źródła światła powodują nie tylko dyskomfort, lecz również poważne zagrożenie dla uczestników ruchu (zwłaszcza dla osób nie znających terenów/ przyjezdnych) ; w zakresie miejscowości wiejskich, gdzie zabudowa zwykle ma charakter rozproszony, lub skoncentrowany wzdłuż drogi głównej, budynki/budowle i obiekty znajdują się w znacznych odległościach od siebie, przez co oświetlenie uliczne stanowi jeden z podstawowych czynników warunkujących poziom życia/pracy/działalności; brak jednolitości infrastruktury oświetlenia (na przestrzeni lat zamontowano</p>

	różne źródła światła o odmiennych kształtach i rodzajach, możliwościach i potencjale funkcjonowania), co wpływa na jakość użytkowania szeroko pojętej infrastruktury gminy (w tym także na ocenę atrakcyjności obszaru). Problemy Policji oraz osób przejeżdżających przez teren gminy Adamów, w tym wyznaczonego obszaru rewitalizacji- niewystarczający poziom komfortu oraz bezpieczeństwa poruszania się po drogach publicznych.		
Zakres realizowanego przedsięwzięcia	Głównym celem projektu jest podniesienie jakości życia na terenie gminy Adamów poprzez wdrożenie rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej. Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty w efekcie realizacji celów szczegółowych: 1. Poprawa jakości powietrza dzięki redukcji emisji zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla środowiska, 2. Racjonalizacja zużycia energii finalnej i obciążeń sektora samorządowego 3. Zwiększenie komfortu zamieszkiwania dzięki uzupełnieniu brakującej infrastruktury oświetlenia ulicznego. Zakres rzeczowy projektu obejmuje modernizację przestarzałego i wysokochłonnego systemu oświetlenia ulicznego poprzez jego wymianę na energooszczędne.		
Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	Zakres rzeczowy projektu nie odnosi się do działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.		
Powiązania z celami GPR	<p><u>Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej (cele szczegółowe: 1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznej i w trudnej sytuacji życiowej, 1.2 Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji, 1.3 Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami)</u></p> <p>W efekcie realizacji projektu nastąpi zwiększenie komfortu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy Adamów poprzez polepszenie stanu oświetlenia dróg i ulic. Nastąpi podniesienie niezawodności funkcjonowania oświetlenia ulicznego, dzięki czemu nastąpi znaczne zwiększenie bezpieczeństwa poruszania się po drogach. Kolejny z efektów to zmniejszenie kosztów zakupu energii elektrycznej oraz bieżącej eksploatacji systemu oświetlenia (w tym napraw, remontów, konserwacji), co przełoży się na konkretne oszczędności finansowe w budżecie gminy i pozwoli na realizację kolejnych przedsięwzięć m.in. w zakresie zwiększenia włączenia społecznego i przeciwdziałania marginalizacji mieszkańców.</p> <p><u>Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji (cele szczegółowe; 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej, 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego)</u></p> <p>Przedsięwzięcie wpływa na realizację przedmiotowego celu strategicznego. Dzięki niemu nastąpi dostosowanie oświetlenia do istniejącego układu zabudowy i uwarunkowań infrastrukturalnych. Wpływie to na poprawę estetyki gminy Adamów poprzez ujednoczenie systemu - ujednoczenie oprav, równomierność oświetlenia. Przedsięwzięcie wpisuje się w realizację przedmiotowego celu strategicznego. Dotyczy ono bezpośrednio wdrożenia rozwiązań pozwalających na zmniejszenie energochłonności istniejącego systemu oświetlenia ulicznego, co w konsekwencji będzie prowadzić do poprawy jakości środowiska naturalnego- ograniczenia emisji szkodliwych gazów i pyłów.</p>		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres:	Nie dotyczy	Działki ewidencyjne: Nie dotyczy
Lokalizacja na obszarze rewitalizacji			

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

	TAK ✓	NIE*(wymaga uzasadnienia) ✓	NIE DOTYCZY	
	<p>*UZASADNIENIE Przedsięwzięcie ma charakter systemowy i obejmuje teren całej gminy Adamów, w tym wyznaczony obszar rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięcia w takim zakresie (nie tylko ograniczenie do obszaru rewitalizacji) jest podyktowana względami ekonomicznymi, środowiskowymi (znacznie większe oddziaływanie w zakresie ochrony środowiska) oraz społecznymi (zwiększanie komfortu poruszania się po drogach oraz wzrost bezpieczeństwa na znacznie większym terenie).</p>			
Okres realizacji				
Łączna wartość przedsięwzięcia	484 500,00 zł			
Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia:	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych:	411 825,00 zł (Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)		
	Środki prywatne	0,00 zł		
	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS:	0,00 zł		
	Środki pochodzące z innych źródeł:	0,00 zł		
	Środki wnioskodawcy:	72 675,00 zł		
Prognozowane osiągnięcie wskaźników wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji				
Wskaźniki produktu				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Liczba nowych/zmodernizowanych punktów świetlnych	sztuki	0	127	Statystyki Urzędu Gminy
Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	osoby	0	1 348	Statystyki Urzędu Gminy
Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji				
W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi podniesienie standardu drogi z zachowaniem jednorodności z siecią dróg publicznych, poprawa stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zamieszkiwania na terenach peryferyjnych o utrudnionym dostępie do usług zdrowotnych, zapewnienie spójności z siecią dróg publicznych, zwiększenie dostępności transportowej oraz lepszy dostęp do terenów inwestycyjnych.				

5.2.2 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa projektu		1/D- Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia		Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku oraz Szkoła Podstawa im. T. Kościuszki w Suchowoli		
Zakres realizowanych działań		<p>Przedmiotem przedsięwzięcia jest szereg zintegrowanych działań skierowanych do różnych grup odbiorców, których nadrzędnym celem jest działalność na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury materialnej, ochrona dziedzictwa kulturowego, popieranie i stwarzanie możliwości odkrywania historii i rozwoju gminy Adamów i regionu oraz popularyzacja wiedzy historycznej i historii regionu, pielęgnowanie oraz rozwijanie tradycji lokalnych, a także przekazywanie ich kolejnym pokoleniom.</p> <p>Wśród planowanych do wdrożenia działań znajdują się np. organizacja zajęć rękodzielniczych dla dzieci, młodzieży i dorosłych w szczególności z obszaru rewitalizacji (pielęgnowanie kultury i tradycji lokalnych, promowanie wyrobów produkowanych tradycyjnie), organizacja wystawach promujących twórczość artystów regionalnych i związanych z regionem oraz organizacja ich wernisaży, które będą okazją do spotkań mieszkańców, konkursy fotograficzne przeznaczony dla amatorów fotografowania w dwóch kategoriach wiekowych: dzieci i młodzież oraz osoby dorosłe, itd.</p> <p>Celem prowadzonych działań będzie m.in. lepsza integracja lokalnej społeczności i docenienie lokalnej kultury i tradycji. Ważna będzie też idea integracji międzypokoleniowej i towarzyszące temu zwiększenie aktywności seniorów oraz dowartościowanie osób starszych poprzez stworzenie im warunków do przekazywania swojej wiedzy i doświadczenia młodszemu pokoleniu. Głównym celem projektu jest zwiększenie zainteresowania lokalnej społeczności kulturą i historią gminy, tradycjami i obyczajami ludowymi regionu, aktywizacja lokalnej społeczności wokół ochrony dziedzictwa kulturowego oraz integracja różnych środowisk działających w obrębie kultury ludowej Lubelszczyzny. Jako priorytet powinno być traktowane przekazywanie dzieciom i młodzieży tradycji regionalnych w ich możliwie najwierniejszej formie. Głównym zamierzeniem realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia na obszarze całej gminy jest brak stygmatyzacji i segregacji mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy. Poza tym wyciągnięcie wyznaczonego obszaru rewitalizacji z kryzysu wymaga pełnej integracji obszaru deficytowego z obszarami o znacznie lepszej sytuacji w skali jednostki samorządu terytorialnego.</p>		
Odziaływanie przedsięwzięcia		Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
		✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji		<p>W efekcie przeprowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji stwierdzono występowanie następujących problemów: niewystarczająca oferta kulturalna istniejącej instytucji kultury i w głównej mierze jest ona skierowana do dzieci i młodzieży, brak poczucia przynależności lokalnej i poczucia dumy z miejsca zamieszkiwania. Poza tym, według mieszkańców obszaru rewitalizacji istnieje ogromna potrzeba integracji lokalnej społeczności, szczególnie wokół tradycji lokalnej – kultury, sztuki, ale także zanikających rzemiosł czy zawodów. Następuje zanik więzi społecznych będący wynikiem zarówno braku miejsc oraz oferty wspólnego spędzania wolnego czasu oraz coraz szybszym tempem życia. Nie bez znaczenia pozostają tutaj również wydarzenia minionych lat i panująca pandemia COVID-19 (konieczność izolacji,</p>		

	zachowywania wymogów reżimu sanitarnego, brak możliwości bezpośrednich spotkań). Suma zadań składających się na planowane przedsięwzięcie przyczyni się z jednej strony do rozbudowy oferty instytucji kultury, z drugiej tworzyć będzie platformę/pretekst do spotkań i integracji. Podstawowym założeniem przedsięwzięcia jest integracja pomiędzy różnymi pokoleniami, przekazywanie wiedzy i umiejętności młodym przez osoby starsze. Dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi: wzrost włączenia społecznego poprzez wzrost uczestnictwa w kulturze, wzrośnie poziom aktywności mieszkańców, a co za tym idzie, nastąpi wzmocnienie kapitału społecznego. Poprzez realizację projektu nastąpi wzmocnienie poczucia przynależności do danego regionu, jego tradycji i kultury wśród lokalnej społeczności.
Szacowany koszt	150 000,00 zł
Źródła finansowania	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Wspieranie Zaangażowania Społecznego Dzieci i Młodzieży - Edukacja i Partycypacja) - EtnoPolska – Narodowe Centrum Kultury

Numer i nazwa projektu	2/D- Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku		
Zakres realizowanych działań	<p>W granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji zauważalna jest mała aktywność osób młodych, która przekłada się na brak identyfikacji i silnego związku z obszarem oraz niechęcią w zakresie pielęgnowania i kultywowania elementów stanowiących dziedzicowo historyczno-kulturowe wielu pokoleń. Jedynie starsza część społeczeństwa jest bardzo silnie związana z miejscem zamieszkania i kultywuje tradycje zwyczajów i obrzędy przodków. Osoby młode wskazują na deficyt miejsc oraz oferty pozwalającej na aktywne i konstruktywne spędzanie czasu wolnego stanowiące alternatywę dla np. spędzania czasu przed komputerem, telefonem czy nieefektywne wykorzystywanie czasu w grupie rówieśniczej. Brak oferty usług atrakcyjnych dla ludzi młodych wpływa nie tylko na samych mieszkańców, obniża również znacznie atrakcyjności terenu na zewnątrz. Brak możliwości konstruktywnego i kreatywnego spędzania czasu wolnego wpływa na obniżenie innowacyjności i poziomu kapitału społecznego. Przeprowadzona diagnoza wykazała także, iż najmłodsza część społeczności lokalnej charakteryzuje się niewystarczającym poziomem wiedzy ekologicznej. W grupie tej występują także problemy zdrowotne związane z niewystarczającą ilością ruchu i sportu. Na taki stan rzeczy oprócz deficytu odpowiedniej oferty wpływa także brak miejsc pozwalających na aktywny wypoczynek.</p> <p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje trzy elementy: 1) wsparcie działań zwiększających tożsamość z obszarem w celu zachowania dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego (m.in. organizacja warsztatów, konkursów, opracowanie questu przyrodniczego oraz questu historyczno-kulturowego, itp.), 2) wsparcie działań zwiększających usługi rekreacyjnego oraz związane z aktywnym spędzaniem czasu wolnego, co będzie przeciwdziałać nieakceptowalnym społecznie zachowaniom młodego pokolenia (np. organizacja zajęć/warsztatów sportowych, tanecznych, strzelectwa, paintball, spływów kajakowych, warsztatów bushcraft i survival, itd.), 3) wsparcie działań zwiększających świadomość ekologiczną ludzi młodych (m.in. w zakresie zrównoważonego rolnictwa, zielonej gospodarki). Do wspólnej realizacji zajęć w zakresie bushcraftu i survivalu zaproszone zostaną grupy specjalizujące się w tego rodzaju działalności.</p>		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji

	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Realizacja inicjatywy pozwoli na zmianę przyzwyczajzeń i sposobu myślenia oraz postrzegania rzeczywistości przez dzieci i młodzież, zachowanie i pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa lokalnego, więzi międzypokoleniowej, starych zawodów, rzemiosła, itd. Z drugiej strony będzie odpowiadać na oczekiwania części grupy szczególnie istotnej z punktu wdrażania GPR, dotyczące kreowania współczesnej oferty opartej o dostępną bazę infrastrukturalną (np. budynki świetlic czy placówek edukacyjnych). Wybrane nurty zagadnień są zgodne z oczekiwaniami lokalnej społeczności. Przedsięwzięcie wpłynie zarówno na podniesienie poziomu życia mieszkańców obszaru, jak również przyczyni się do wzmocnienia zewnętrznej atrakcyjności.		
Szacowane koszty	100 000,00 zł		
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> - Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności) 		

Numer i nazwa projektu	3/D- Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku oraz Szkoła Podstawa im. T. Kościuszki w Suchowoli
Zakres realizowanych działań	<p>Edukacja ekologiczna odgrywa bardzo ważną rolę w kształtowaniu świadomości prośrodowiskowej. Edukacja ma za zadanie wykształcić nowe spojrzenie na środowisko i jego walory oraz nauczyć jak chronić przyrodę i racjonalnie korzystać z jej dóbr. Przedmiotem przedsięwzięcia jest realizacja zintegrowanych działań na rzecz kształtowania prawidłowych postaw i nawyków w zakresie zdrowia, żywienia, uprawiania sportu, zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców. Całość realizowanych przedsięwzięć służyć ma również integracji lokalnej społeczności, w tym w szczególności integracji międzypokoleniowej. Jednym z głównych działań będzie rozwijanie i wspieranie pozaszkolnych form edukacji oraz akcji ukierunkowanych na dbanie o wspólną przestrzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców. W ramach przedsięwzięcia przewidziano np. organizację konkursów przyrodniczych, organizację akcji cyklicznego wspólnego sprzątnięcia najbliższej okolicy, przygotowanie ścieżek przyrodniczych i dydaktycznych, realizacja warsztatów ekologicznych o różnej tematyce, promowanie informacji w zakresie możliwości dofinansowania do wymiany pieców węglowych na ekologiczne źródła ogrzewania oraz dofinansowania w zakresie montażu odnawialnych źródeł energii, realizacji przedsięwzięć termomodernizacyjnych i zmniejszających energochłonność budynków mieszkalnych. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych zgłaszano, iż dzieci mają problemy związane z brakiem ruchu i wadami postawy, spora część z nich stale nie uprawia aktywności ruchowej – przyzwyczajone są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Problem ten dotyczy również dorosłych mieszkańców. Nie przestrzegają również zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane nieprawidłowe nawyki rodziców nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia. Wobec czego drugi filar przedmiotowego przedsięwzięcia będzie stanowiła realizacja małych przedsięwzięć przyczyniających się do uatrakcyjnienia oferty spędzania czasu, w tym m.in.:</p> <p>organizacja imprez i festynów o tematyce zdrowotnej, organizacja zabaw i ćwiczeń ruchowych oraz zajęć dedykowanych zarówno dzieciom przedszkolnym jak i w wariacie i osobom dorosłym (m.in. maraton zumbi, zumba kids itp.), organizacja eventów sportowych np. zawodów</p>

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

	drwali, itp., promocja aktywnego i zdrowego trybu życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji, realizacja tzw. „Białych Niedzieli” prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie różnego rodzaju chorób. Możliwość uczestnictwa w realizacji wspólnych przedsięwzięć, angażujących osoby w różnym wieku, będzie również ważnym elementem integrującym lokalną społeczność.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Podniesienie wiedzy ekologicznej mieszkańców przyczyni się do zmian ich nieprawidłowych nawyków. Wpłyne to pozytywne na poprawę zarówno środowiska naturalnego, jak i jakości zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji. Prawidłowe i ekologiczne nawyki oraz przeprowadzone działania związane z kwestiami zdrowotnymi wpłyną na polepszenie stanu zdrowia lokalnej społeczności. Czyste środowisko naturalne to jedno z głównych atutów i potencjałów wpływających na możliwość rozwoju branży turystycznej. Poprawa jakość środowiska naturalnego wpłynie na podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji.		
Szacunkowy koszt	150 000,00 zł		
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> - Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025 - Środki Ministerstwa Zagranicznych w ramach programu „Edukacja globalna” - Fundusz Naturalnej Energii (Spółka GAZ-SYSTEM) - „Sport na start” - Fundacja BGK im. J. K. Steczkowskiego 		

Numer i nazwa projektu	4/D- Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku oraz Szkoła Podstawa im. T. Kościuszki w Suchowoli
Zakres realizowanych działań	<p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację cyklu działań edukacyjnych skierowanych do dwóch grup wiekowych. Pierwsza z grup obejmuje dzieci i młodzież. Druga grupa obejmie natomiast osoby w wieku dorosłym. Działania edukacyjne prowadzone będą w różnych formach, m.in. dodatkowych zajęć edukacyjnych w szkołach, organizowanych pikników, spotkań, eventów.</p> <p>Bycie przedsiębiorczym to umiejętność, która przydaje się zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym. Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości ma pierwszorzędne znaczenie dla konkurencyjności i trwałego wzrostu gospodarki obszaru rewitalizacji. Podkreślenia wymaga fakt, iż przedsiębiorczość jest pojęciem szerokim, na które składają się umiejętności i wiedza finansowa oraz kompetencje „miękkie”, niezbędne do skutecznego działania.</p> <p>Głównym celem przedsięwzięcia jest wsparcie postaw i rozwój kompetencji przedsiębiorczych wśród społeczności lokalnej. W ramach przedsięwzięcia panuje się m.in. cykl warsztatów dla uczniów w celu wzmocnienia w nich umiejętności uczenia się, kształtowania postaw przedsiębiorczych i społecznych, cykl zajęć z lokalnymi przedsiębiorcami działającymi w wybranych branżach gospodarczych, prowadzonych metodą wywiadu z elementami sesji motywującej i aktywizującej uczniów, edukacyjną grą w plenerze, której scenariusz opierał się będzie na uproszczonej symulacji zakładania i rozpoczynania własnej działalności gospodarczej, celem gry będzie promowanie, pobudzanie i kształtowanie postaw przedsiębiorczych i społecznych u uczniów, wizyty studyjne.</p>

	<p>Prowadzone zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej. Z postawą przedsiębiorczą wiążą się takie kompetencje jak kreatywność, innowacyjność czy podejmowanie ryzyka mające duży wpływ na skuteczną realizację przedsięwzięć ekonomicznych. W ramach prowadzonych przedsięwzięć przedsiębiorczości będzie ujmowana nie tylko w kontekście gospodarczym, ale też społecznym, a zatem promującym społeczną odpowiedzialność biznesu. Wśród proponowanych zagadnień znajdują się np. umiejętność podejmowania decyzji i osiągania celów czy sztuka budżetowania oraz oszczędzania.</p>		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	<p>Przedsięwzięcie będzie przeciwdziałać w sposób bezpośredni zdiagnozowanym problemom sfery społecznej i gospodarczej obszaru rewitalizacji. Dzięki niemu nastąpi wzrost kompetencji i umiejętności pozwalających na rozwój postawy bycia przedsiębiorczym wśród lokalnej społeczności. Przeprowadzone różnego rodzaju działania zachęcą do poszukiwania nowych rozwiązań, pomysłów i aktywności w dziedzinie przedsiębiorczości. Pozwolą także na zwiększenie kreatywności i innowacyjności, co przełoży się na zwiększenie jakości kapitału ludzkiego na przyszłość. Prowadzone w placówce edukacyjnej zajęcia pozwolą na wzrost wiedzy ekonomicznej oraz postawy przedsiębiorczości i racjonalnego decydowania oraz rozwijania wśród dzieci tych kompetencji, które w przyszłości będą poszukiwane na rynku pracy i przyczynią się do rozwoju ich kariery zawodowej.</p> <p>Realizacja projektu wpłynie na zmianę mentalności i postrzegania świata przez mieszkańców rewitalizacji. Pozwoli na rozwój kompetencji społecznych oraz wzrost wiedzy ekonomicznej, co będzie miało bezpośredni wpływ na podniesienie jakości kapitału społecznego. Zwiększy również konkurencyjność mieszkańców na rynku pracy. Dzięki niemu nastąpi wzrost zainteresowania mieszkańców prowadzeniem działalności gospodarczej, co w przyszłości wpłynie na wzrost liczby podmiotów gospodarczych, wzrost liczby miejsc pracy oraz ogólne ożywienie gospodarcze obszaru. Rozwój sfery gospodarczej wpłynie na poprawę sytuacji w sferze społecznej, tj. zmniejszenie skali bezrobocia i zubożenia społeczności lokalnej.</p>		
Szacunkowy koszt	30 000,00		
Źródła finansowania	<ul style="list-style-type: none"> - Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - „Były sobie pieniądze” - Fundacja BGK im. J. K. Steczkowskiego 		

Numer i nazwa projektu	5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Adamów/Urząd Gminy w Adamowie

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Zakres realizowanych działań	<p>Wśród wielu problemów obszaru rewitalizacji znajduje się również wysoki udział budynków pokrytych szkodliwym dla zdrowia i życia ludzkiego oraz jakości środowiska naturalnego azbestem. Pomimo uczestnictwa w latach wcześniejszych w projektach, których głównym zamierzeniem była utylizacji azbestu („System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego”, współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020) zarówno na obszarze rewitalizacji, jak również całej gminy nadal pozostaje duża ilość azbestu do usunięcia. Przeprowadzona analiza wykazuje, iż na terenie gminy Adamów masa pozostałego do utylizacji azbestu w 2021 r. przypadająca na 100 mieszkańców kształtowała się na poziomie 90 948 kg. W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji odnotowuje się niekorzystną sytuację, ponieważ wartość analizowanego wskaźnika kształtuje się na poziomie sporo wyższym niż ww. średnia gminy i wynoszącym 105 075 kg. Wobec powyższego istnieje potrzeba kontynuacji działań mających na celu usuwanie szkodliwego azbestu. Zakres przedsięwzięcia będzie więc obejmował usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest. Działania przewidują demontaż, odbiór, transport oraz unieszkodliwienie odpadów azbestowych.</p>		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓		✓
Wpływ na cele rewitalizacji	<p>Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Włókna azbestu trafiają do organizmu głównie drogą oddechową, z wdychanym powietrzem, i w niewielkim tylko stopniu przez skórę i z układu pokarmowego. Jak wskazują liczne badania kontakt z azbestem stanowi przyczynę wielu chorób, m.in.: azbestozę, raka płuc, raka oskrzeli oraz raka opłucnej zwanego międzybłoniakiem. Wdychający włókna częściej chorują też na inne nowotwory - raka żołądka, krtani, nerek, jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaki. Na podkreślenie zasługuje również fakt, iż azbest jest zaliczany aktualnie do dziesięciu najgroźniejszych zanieczyszczeń Ziemi.</p> <p>Wobec wyżej zaprezentowanego wpływu azbestu na stan zdrowia mieszkańców niezwykle istotna jest kontynuacja działań w zakresie usuwania tej szkodliwej substancji na terenie gminy. Dzięki czemu nastąpi zmniejszenie negatywnych skutków zdrowotnych mieszkańców spowodowanych obecnością azbestu oraz likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.</p>		
Szacunkowy koszt	1 000 000,00		
Źródła finansowania	Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032		

Numer i nazwa projektu	6/D- Remont zabytkowego Kościoła pod wezwaniem św. Stanisława BM w Potoczku		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Adamów/Parafia pod wezwaniem św. Stanisława BM w Potoczku		
Zakres realizowanych działań	<div data-bbox="548 347 1198 885" data-label="Image"> </div> <div data-bbox="1220 359 2027 877" data-label="Text"> <p>Obecną świątynię wybudowano w 1870 kosztem rządu rosyjskiego jako Cerkiew prawosławną. Architektonicznie należy ona do grupy cerkwi bizantyjsko-rosyjskich, wystawianych przez władze carskie po kasacji unii bądź w ostatnich latach jej trwania. Od 1919 świątynia jest filią rzymskokatolickiej parafii pod wezwaniem Zesłania Ducha Świętego w Krasnobrodzie. Usytuowana jest na skraju wsi, otoczona drzewami. Drewniana o konstrukcji zrębowej, na zewnątrz oszalowana, orientowana. Składa się z małego przedsionka, dwukrotnie większego babińca, szerszej i dłuższej, kwadratowej nawy oraz mniejszego, prosto zamkniętego prezbiterium z czworoboczną zakrystią od południa. W wyglądzie zewnętrznym dominuje nawa nakryta czterospadowym dachem, nad którym wznosi się wysoka wieżyczka nakryta kopułką. Dachy nad babińcem i prezbiterium są trójspadowe, nad przedsionkiem dwuspadowy, nad zakrystią pulpitowy, wszystkie kryte blachą (pierwotnie gontem). Otwory okienne prostokątne, w profilowanych obramieniach; w nawie, babińcu i prezbiterium także z ozdobnymi nadokiennikami.</p> </div> <div data-bbox="548 890 929 917" data-label="Text"> <p>http://www.krasnobrod-uducha.pl</p> </div> <div data-bbox="548 922 2038 1236" data-label="Text"> <p>Stan techniczny obiektu zabytkowego jest bardzo zły i wymaga on przeprowadzenia pilnych prac konserwatorskich i restauratorskich. Głównym celem przedsięwzięcia jest zwiększenie efektywności wykorzystania istniejącego potencjału dziedzictwa historyczno-kulturowego obszaru w celu osiągnięcia korzyści społecznych i gospodarczych. Cele szczegółowe obejmują 1. Podniesienie jakości zabytkowej infrastruktury, 2. Zwiększenie oferty kulturalno-turystycznej gminy, 3. Wzrost kapitału społecznego gminy. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje prace budowlane, konserwatorskie i restauratorskie kaplicy w Potoczku tj: prace archeologiczne, remonty elektryczne i słaboprądowe, roboty remontowo- budowlane, tj. roboty przy fundamentach, renowacja elewacji, wymiana stolarki okiennej, roboty dot. schodów wraz z wykonaniem podjazdu dla niepełnosprawnych, roboty budowlane dot. ogrodzenia, chodnika, odwodnienia, opaski wokół budynku oraz roboty remontowo budowlane podłogi oraz roboty remontowo- budowlane dzwonnicy. W ramach przeprowadzonych prac budynek Kościoła zostanie dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> </div>		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Wpływ na cele rewitalizacji	Projekt wpłynie na ograniczenie szeregu zdiagnozowanych problemów społecznych, w tym redukuje zjawisko wykluczenia społecznego osób z grup marginalizowanych – m.in. będzie prowadził do zwiększenia udziału uczestnictwa mieszkańców ze szczególnymi potrzebami w życiu kulturalnymi i obywatelskim. Zaplanowane działania będą mieć pozytywny wpływ na więzi społeczne oraz tożsamość kulturową mieszkańców regionu. W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji, co przełoży się na rozwój tej branży działalności gospodarczej. Projekt pobudzi lokalną gospodarkę głównie branżą turystyczną, wpłynie na zwiększenie liczby odwiedzających region turystów, co przyniesie wymierne efekty ekonomiczne lokalnej społeczności. Projekt pozytywnie wpłynie na jakość zagospodarowania przestrzeni publicznych. Przeprowadzone prace konserwatorskie i restauratorskie będą sprzyjać uzupełnieniu i uporządkowaniu układu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Projekt przywraca wartości użytkowe i przestrzenne obiektom oraz wpływa na poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni. Oprócz tego zachowuje elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego.
Szacowane koszty	935 910,00
Źródła finansowania	Rządowy Program Odbudowy Zabytków

Numer i nazwa projektu	7/D- Kontynuacja rozwoju oze na terenie gminy Adamów
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Adamów
Zakres realizowanych działań	<p>Wśród problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji na pierwszy plan wysuwa się stan zubożenia mieszkańców, bezrobocie albo niskie dochody, które nierzadko wpływają na barak możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb socjalno-bytowych. Tym bardziej nie pozwala na samodzielne inwestowanie w technologie OZE. Brak odpowiednich zasobów finansowych oraz niewystarczająca świadomość ekologiczna przyczyniają się do uzależnienia mieszkańców od tradycyjnych metod produkcji energii cieplnej i elektrycznej. Te z kolei są kosztochłonne i powodują znaczne obciążenie budżetów domowych (wzrastające ceny nośników oraz całoroczna potrzeba dostępu do c.w.u.). Ponadto tradycyjne metody pozyskiwania energii cieplnej są niezwykle szkodliwe dla środowiska naturalnego (emisja szkodliwych substancji do powietrza przez cały rok), a przez to dla samych mieszkańców.</p> <p>W ramach prowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji zweryfikowano udziału budynków mieszkalnych korzystających z tego rodzaju nowoczesnych i sprzyjających ochronie środowiska rozwiązań. W ramach prowadzonej analizy uwzględniono rozwiązania wpływające na zmniejszenie zużycia energii cieplnej (instalacje solarne) produkowanej w konwencjonalny sposób. W świetle uzyskanych danych w latach 2017-2021 liczba budynków mieszkalnych korzystających z OZE pozostawała na niezmiennym poziomie: 296 budynków. Natomiast odsetek budynków mieszkalnych korzystających z OZE w 2021 r. wyniósł 16,56% wszystkich budynków mieszkalnych w gminie. Dane dla obszaru rewitalizacji świadczą o niekorzystnej jego sytuacji, gdyż ww. wskaźnik osiąga wartość poniżej średniej gminnej i wynosi: 15,56%. Głównym celem przedsięwzięcia jest poprawa jakości środowiska naturalnego na terenie gminy Adamów wpływająca na wzrost jakości życia społeczności lokalnej oraz zwiększenie konkurencyjności obszaru. Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty w efekcie realizacji następujących celów szczegółowych: redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza dzięki montażowi instalacji OZE w gospodarstwach domowych, podniesienia jakości życia mieszkańców gminy w efekcie stosowania alternatywnych źródeł energii, zmniejszenie obciążeń budżetów gospodarstw domowych. Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę i rozbudowę instalacji odnawialnych źródeł energii w</p>

	zakresie wytwarzania energii elektrycznej (również z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE oraz przyłączeniem do sieci), w tym z zapewnieniem możliwości usuwania wyrobów zawierających azbest przed dokonaniem montażu instalacji oraz budowę i rozbudowę instalacji odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania ciepła (również z magazynami ciepła działającymi na potrzeby danego źródła OZE). Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do transformacji dotychczasowych źródeł pozyskiwania energii, w kierunku wykorzystania technologii ekologicznych i niskoemisyjnych oraz zaspokojenia rosnących potrzeb energetycznych społeczności. W efekcie powstaną nowe jednostki wytwórcze do produkcji energii z OZE, co bezpośrednio przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń oraz umożliwi efektywne i racjonalne korzystanie z zasobów. Projekt zwiększy bezpieczeństwo energetyczne regionu, przy wykorzystaniu jego naturalnych uwarunkowań i potencjału. Wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców. Przedsięwzięcie obejmuje mieszkańców całej gminy. W jego ramach przewidziano preferencje dla najuboższych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Preferencje dotyczą zarówno pierwszeństwa na liście uczestników projektu, jak również dodatkowych dopłat do wkładu własnego niezbędnego do wniesienia przez uczestnika projektu.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	<p>Wśród korzyści wynikających z zastosowania OZE należy wymienić korzyści ekonomiczno-społeczne (wprowadzenie niewyczerpalnych i tanich źródeł energii - w miejsce trudniej dostępnych i coraz droższych paliw kopalnych), ekologiczne (zredukowanie emisji zanieczyszczeń powietrza związanych z przetwarzaniem paliw kopalnych i redukcja efektu cieplarnianego) i zdrowotne (ograniczenie zachorowań wynikających z zanieczyszczeń środowiska). Dodatkowo dzięki realizacji przedsięwzięcia nastąpi zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego gminy i dywersyfikacja źródeł wytwarzania energii elektrycznej oraz ciepłej.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia przyniesie wymierne korzyści społeczno-ekonomiczne. W efekcie realizacji nastąpi poprawa warunków bytowych mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak również pozostałej części gminy Adamów (poprzez ułatwiony dostęp do ciepłej wody użytkowej oraz zmniejszenie zużycia energii elektrycznej) oraz zwiększenie komfortu życia (wyeliminowana zostanie potrzeba całorocznego użytkowania pieców z ręcznym załadunkiem paliwa). W konsekwencji, zmniejszeniu podlegać będzie stopa ubóstwa energetycznego. Ponadto, ze względu na znaczne zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery (CO₂, CO, SO₂, tlenki azotu - NO_x, pyły oraz benzo(α)pirenu) zredukowany zostanie negatywny wpływ produkcji energii cieplnej na środowisko naturalne. Skutkiem dodatkowym będzie poprawa jakości życia/zdrowia mieszkańców. Kolejnymi korzyściami będą korzyści ekonomiczne w postaci redukcji zużycia kosztownych tradycyjnych surowców energetycznych i zmniejszenie obciążenia budżetów domowych. W wymiarze regionalnym, wygenerowane oszczędności pozostaną w regionie aktywizując lokalny potencjał gospodarczy, co przyniesie zwiększenie poziomu dobrobytu. Wzrost popularności rozwiązań z zakresu OZE na terenie gminy przełoży się na zmniejszenie zużycia konwencjonalnych paliw i poprawę efektywności ich wykorzystania (racjonalna gospodarka zasobami i realizacja zasady zrównoważonego rozwoju).</p>		
Szacowane koszty	3 000 000,00 zł		
Źródła finansowania	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027		

Numer i nazwa projektu	8/D- Budowa ścieżki rowerowej od miejscowości Jacnia do miejscowości Suchowola		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Adamów		
Zakres realizowanych działań	<p>Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru rewitalizacji poprzez budowę ścieżki rowerowej biegnącej z miejscowości Jacnia do miejscowości Suchowoli. Jest to kolejne przedsięwzięcie decydujące o kompletności międzyokresowej procesu rewitalizacji. Nowa ścieżka pozwoli na połączenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej utworzonej przy zbiorniku wodnym w Jacni w ramach zrealizowanego wcześniej przedsięwzięcia rewitalizacyjnego z nowo tworzoną infrastrukturą w miejscowości Suchowola. Realizacja kompleksowego działania na rzecz wytyczenia rowerowych tras turystycznych przyczyni się do ochrony miejsc cennych przyrodniczo przed nieskoordynowanym ruchem turystycznym. Zaplanowane działanie w istotny sposób wpłynie na poprawę dostępności miejsc atrakcyjnych turystycznie, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpiecznego dojazdu. Planowana trasa stanowi bezpośredni uzupełnienie istniejących na terenie gminy Adamów tras rowerowych. Trasa poprowadzona przez wartościowe przyrodniczo i kulturowo tereny Roztocza stworzy możliwość rozwoju turystyki specjalistycznej (np. weekendowej). Projekt wpłynie na zwiększenie dostępu do miejsc atrakcyjnych turystycznie.</p> <p>Ze względu na specyfikę przedsięwzięcia obejmie ono zarówno obszar rewitalizacji, jak i teren poza nim.</p>		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	<p>Nowo wybudowana ścieżka rowerowa umożliwi bezpieczną i wygodną komunikację rowerową pomiędzy unikalnymi miejscowościami Roztocza. Dzięki projektowi nastąpi wykorzystanie szans, które daje ruch rowerowy zarówno jako element turystyki aktywnej, jak i jako tradycyjny, bezpieczny i tani sposób przemieszczania się lokalnej społeczności. Stworzenie bezpiecznej infrastruktury dla ruchu rowerowego stanowi element rozwoju zrównoważonego transportu. Wywoła ono także impuls do rozwoju i promowania turystyki rowerowej. Całość wspieranych działań przyczyni się do aktywizacji społecznej i otworzy nowe możliwości spędzania wolnego czasu. Przyczyni się także do zwiększenia aktywności fizycznej mieszkańców pozytywnie wpływając na stan zdrowia mieszkańców. Uzupełnienie istniejących tras rowerowych będzie czynnikiem stymulującym do dostosowania i rozbudowy lokalnej bazy turystycznej. Realizowane działanie wpłynie także pozytywnie na rozwój małej przedsiębiorczości ze specjalnym uwzględnieniem agroturystyki.</p>		
Szacowane koszty	3 000 000,00 zł		
Źródła finansowania	<p>- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027</p> <p>- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2023</p>		

Numer i nazwa projektu	9/D- „Przy wspólnym stole”		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	<p>Koło Gospodyń Wiejskich w Suchowoli</p> <p>Koło Gospodyń Wiejskich w Bliżowie (planowane utworzenie)</p>		
Zakres realizowanych działań	<p>Celem przedsięwzięcia jest przeciwdziałanie samotności osób starszych poprzez zaproszenie ich do wspólnego stołu. Celem projektu jest zachęcenie seniorów do wyjścia z domu i spędzenia czasu z innymi ludźmi. Trzeba pamiętać, że choć z wiekiem maleje nasza sprawność,</p>		

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

	<p>potrzeby społeczne pozostają silne. Niezwykle istotna jest również kwestia prawidłowego żywienia osób starszych. Naszym celem jest to, by seniorzy mogli poczuć się częścią lokalnej społeczności. Seniorzy to bogactwo wiedzy i życiowego doświadczenia. Dzięki nim możliwe jest m.in. utrzymanie regionalnych tradycji, w tym kulinarnych.</p> <p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację wspólnych wydarzeń (przy wspólnym stole) przez Koła Gospodyń Wiejskich oraz seniorów. Zaplanowano organizację 5 spotkań dla seniorów. Koła Gospodyń Wiejskich przygotują wartościowe posiłki, uwzględniające potrzeby i preferencje seniorów.</p>		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓		✓
Wpływ na cele rewitalizacji	<p>Idea wspólnych posiłków dla osób starszych wpłynie na zmniejszenie zagrożenia seniorów samotnością oraz marginalizacją. Dzięki projektowi do stołu zaproszone zostaną osoby starsze i samotne. Uczestnicy wspólnie będą się dzieli przepisami, lokalnymi obyczajami i barwnymi historiami. Ale przede wszystkim robić będą to, co integruje rodzinę, społeczeństwo czyli gotować, jeść i śmiać się. Projekt zachęci ludzi starszych do wyjścia z domu i spędzenia czasu z innymi ludźmi. Obecność osób starszych w lokalnej wspólnocie jest wartością, która dzięki przedsięwzięciu zostanie wzmocniona. Projekt wpłynie również na zwiększenie wiedzy w zakresie prawidłowego żywienia osób starszych. Osiągnięte efekty przedsięwzięcia to: zapobieganie samotności seniorów, wzrost integracji seniorów z lokalną społecznością, ożywienie idei dobroczynności, wspieranie działalności społecznej oraz rozwijanie i umacnianie postaw społecznych nastawionych na pomoc potrzebującym, wsparcie KGW w realizacji ich celów statutowych, wymiana wiedzy i doświadczeń w temacie sytuacji i potrzeb seniorów oraz KGW.</p>		
Szacowane koszty	20 000,00 zł		
Źródła finansowania	- „Danie Wspólnych Chwil”- Fundacja Biedronki		

Numer i nazwa projektu	10/D- ETNOKULTURA
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Koło Gospodyń Wiejskich w Suchowoli
Zakres realizowanych działań	<p>Celem przedsięwzięcia jest pobudzenie aktywności społeczności lokalnej gminy Adamów oraz rozwój inicjatyw społecznych promujących lokalne walory dziedzictwa kulturowego. Działania projektu pozwolą na promocję walorów obszaru rewitalizacji, jego lokalnego dziedzictwa kultury, tradycji ludowej i regionalnych produktów. Będą przypominały i nawiązywały do piękna i sztuki rozmaitych profesji, prezentacji twórczości ludowej, piękna lokalnego folkloru oraz promocji atrakcji turystycznych regionu. Przyczynią się także do ochrony i pielęgnowania lokalnego dziedzictwa kultury ludowej regionu Rostocza. Przedsięwzięcie przyczyni się do zachowania lokalnej tradycji, utrzymania jej tożsamości narodowej i dziedzictwa kulturowego wsi. Będzie pogłębiała się społeczna integracja i co najważniejsze będzie wpływała na przekazanie wartości przyszłym pokoleniom. Dla młodych ludzi będzie to możliwość zetknięcia się z autentycznymi twórcami i artystami ludowymi. Projekt zapozna uczestników z bogatym repertuarem muzyki, tańca ludowego, wyrobami sztuki ludowej, rzemiosła, rękodzieła, wyglądem ubiorów ludowych oraz smakiem staropolskiej kuchni regionalnej.</p> <p>Zakres realizowanego przedsięwzięcia obejmuje dwa elementy:</p>

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

	a) Organizację Jarmarku Kultury i Tradycji w Suchowoli - wydarzenie promującego dziedzictwo kulturowe obszaru rewitalizacji. b) renowację oraz zakup strojów ludowych, a także rekwizytów obrzędowych dla zespołów regionalnych kultywujących i popularyzujących lokalne tradycje w dziedzinie folkloru: muzyki, tańca, śpiewu i obrzędowości. Dzięki przedsięwzięciu stworzona zostanie oferta usług aktywizacji kulturalnej oraz integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Projekt wpłynie na zwiększenie możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym społeczności zamieszkującej obszar znajdujące się w stanie kryzysowym. Przyczyni się rozwojowi edukacji regionalnej oraz popularyzacji materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Przyczyni się do wzrostu atrakcyjności. Przedsięwzięcie pozwoli na zintegrowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji, ograniczenie niewłaściwych zachowań społecznych poprzez aktywizację społeczną i ożywienie kulturalne tej części gminy Adamów. Przyczyni się również do upowszechnienia kultury, rozwijania potrzeb, zainteresowań kulturalnych oraz stymulowania i wspomagania mieszkańców obszaru rewitalizacji w rozwijaniu i sublimacji swojej aktywności, współtwórczej i twórczej, zabawowej oraz rekreacyjnej. Przedsięwzięcie pozwoli na kształtowanie właściwych zachowań społecznych, norm i uczestnictwa we współczesnym życiu kulturalnym.		
Szacowane koszty	70 000,00 zł		
Źródła finansowania	- Środki programu EtnoPolska		

Numer i nazwa projektu	11/D- SZEPTUCHA czyli zielarska alchemia		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Koło Gospodyń Wiejskich w Suchowoli Koło Gospodyń Wiejskich w Bliżowie (planowane utworzenie)		
Zakres realizowanych działań	Zakres realizowanego przedsięwzięcia obejmuje organizację warsztatów zielarskich nawiązujących do roślin leśniczych. Uczestnicy warsztatów nauczą się jak wykorzystywać naturalne zioła do leczenia, przygotowują mydła ziołami inspirowane, kremy pachnące ziołami, dzikie smaki z pola i łąki, herbaty ziołowe, kosmetyki naturalne: pomadki i maśła do ust, pasty do zębów, sole kąpielowe, oleje do masażu, nieuciążliwe dla nas i środowiska środki czystości. Celem przedsięwzięcia jest również odtworzenie tradycji zielarskich. Projekt przyczyni się do nawiązania wielopodmiotowych kontaktów, które w przyszłości mogą owocować we wspólnie podjętych inicjatywach.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓		✓
Wpływ na cele rewitalizacji	W efekcie realizacji przedsięwzięcia uczestnicy warsztatów podniosą swoją wiedzę w zakresie właściwości zdrowotnych i odżywczych ziół, zapoznają się z uprawą i gatunkami ziół, sposobem ich pozyskiwania oraz łączenia ze sobą. Dzięki temu nastąpi poprawa stanu zdrowia mieszkańców. Projekt wpłynie także na zwiększenie integracji społecznej mieszkańców, w tym pochodzących z grup dewaloryzowanych.		

Szacowane koszty	18 000,00 zł
Źródła finansowania	- Środki Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Środki Lokalnej Grupy Działania - Środki Fundacji BGK – „Gospodynie do dzieła!”

Numer i nazwa projektu	12/D- OBSZAR REWITALIZACJI „ODNOWA”		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Gmina Adamów Partner/rzy – potencjalne organizacje społeczne		
Zakres realizowanych działań	<p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację, potencjalnie we współpracy z organizacjami pozarządowymi, dodatkowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego które będzie wypełniał następujące cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrożenie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją, - poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych, - pobudzanie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne, - zachęcanie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddalonych działań na rzecz dobra wspólnego, - zwiększanie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich, - wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym, - wykorzystanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe), - wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności. <p>Ostateczny kształt i zakres przedsięwzięcia oraz partnerów je realizujących, a także liczbę zgłoszonych mini-projektów rewitalizacyjnych zostaną ustalone na etapie sporządzania mikro-projektu/ów. W pierwszym etapie planowane jest wspólne opracowanie koncepcji przedsięwzięcia/ęć (ewentualnie konkurs na tego rodzaju koncepcje), tak aby mini projekt/y-rewitalizacyjny/e mógł/y implementować założenia tychże koncepcji. Taka metrologia postępowania nawiązuje do koncepcji „Smart Village” zakładającej animowanie lokalnej społeczności do poszukiwania innowacji wpływających na podniesienie jakości życia, polepszenia standardu usług publicznych czy wykorzystania zasobów. Według tej koncepcji to właśnie społeczność wykorzystuje nowoczesne technologie w celu poprawy jakości i poziomu życia oraz zrównoważonego rozwoju. Społeczność, która na swoim terenie współpracuje i wspólnie decyduje o swoim rozwoju i rozwiązywaniu nękających je problemów. Podejście takie nie polega na wdrożeniu rozwiązania uniwersalnego a opera się na potrzebach i potencjale danego obszaru.</p>		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Przyjęta forma opracowania projektu wpłynie na wzrost zainteresowania i realizacji inicjatyw w formułach partnerskich oraz z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań wpływających na poprawę sytuacji w społeczności lokalnej. W rezultacie, formuła partnerstwa stanie się w przyszłości regułą. Wartością dodaną będzie wzrost innowacyjności obszaru, która będzie dotyczyła inicjatyw oddolnych skupiających się na pilotażach rozwiązań zmieniających sposób funkcjonowania społeczności lokalnej i poprawiających jakość ich życia a także zwiększających zaangażowanie w sprawy lokalne. Szerokie zachęcanie mieszkańców do realizacji oddolnych inicjatyw wpłynie na zwiększenie spójności i aktywizację lokalnych społeczności, w tym szczególnie osób młodych oraz seniorów, przyczyni się do wzrostu		

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

	poczucia tożsamości lokalnej oraz lepszej integracji społeczności. Istotnym elementem operacji realizowanych w formule partnerskiej będzie sieciowanie, wymiana doświadczeń oraz propagowanie dobrych przykładów, które są dowodem na powodzenie w działaniu. Nie bez znaczenia jest edukacja i poszerzanie światopoglądu.
Szacowane koszty	300 000,00 zł
Źródła finansowania	Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027

Numer i nazwa projektu	13/D- „JAŚKOWA STODOŁA”		
Podmioty odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia	Osoba prywatna – artysta		
Zakres realizowanych działań	Przedsięwzięcie obejmuje realizacji cyklicznych wydarzeń kulturalno-artystycznych organizowanych w m. Suchowola w specjalnie przystosowanej do tego celu starej stodole, której otwarcie nastąpiło w 2022 r. W starej, klimatycznej, urządzonej ze makiem przestrzeni stodoły odbywając się cyklicznie koncerty, przeglądy piosenki, wieczorki poetyckie. Organizatorem wydarzeń będzie osoba prywatna. Przedsięwzięcie zakłada kontynuację rozpoczętych działań.		
Odziaływanie przedsięwzięcia	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji
	✓	✓	✓
Wpływ na cele rewitalizacji	Wydarzenia o charakterze kulturalnym organizowane w obrębie obszaru rewitalizacji będą stanowić dla regionu istotny składnik pozytywnych zmian o charakterze społecznym, ekonomicznym i środowiskowym. Wydarzenia kulturalne chronią miejscowe dziedzictwo kulturowe oraz zwracają uwagę na konieczność jego ochrony przez jego mieszkańców. Sprzyjają więc pielęgnowaniu miejscowych tradycji, stanowią istotny element promocji miejsca, utrwalają dziedzictwo oraz aktywizują miejscowe społeczeństwo do wspólnych działań, stanowiąc jednocześnie ważny element rewitalizacji społecznej.		
Szacowane koszty	30 000,00 zł		
Źródła finansowania	- Środki prywatne - Środki Fundacji BGK		

5.3 Szacunkowe ramy finansowe

Dywersyfikacja źródeł finansowania stanowi jeden z podstawowych warunków decydujących o powodzeniu procesu wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Różnorodność i komplementarność finansowa decyduje o tym, że realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie efektywna i bezpieczna (zwiększa szanse na powodzenie i pełną realizację założeń).

5.3.1 Indykatywne ramy finansowe GPR

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane przez różnorodne grupy podmiotów tj. przez podmioty z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego. Do pierwszego rodzaju źródeł finansowania (tj. komercyjnych) zalicza się przede wszystkim kredyty, pożyczki, obligacje komunalne. Ponadto wskazuje się, że niektóre działania mogą być wspierane przez środki własne przedsiębiorstw i innych podmiotów prywatnych i pozarządowych. Na etapie realizacji zapisów GPR bardzo istotna jest współpraca różnych podmiotów gwarantująca powodzenie wdrażanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wspomniany drugi rodzaj obejmuje źródła niekomercyjne. Wśród nich największe znaczenie mają środki własne budżetu gminy, fundusze europejskie oraz środki pochodzące z programów krajowych.

Poniższa tabela prezentuje szacowane koszty realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na dzień sporządzania GPR nie są znane koszty i zakres rzeczy dodatkowych projektów rewitalizacyjnych dlatego też tabela obrazuje tylko i wyłącznie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela 14 Indykatywne ramy finansowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
1/P	Kompleksowa rewitalizacja budynku świetlicy w Bliżowie w celu przywrócenia pierwotnych i nadania nowych funkcji wraz uporządkowaniem i zagospodarowaniem zdegradowanej przestrzeni publicznej	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	2024-2026	1 100 000,00	0,00	0,00	935 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	165 000,00
2/P	Kompleksowa rewitalizacja budynków i terenów zdegradowanych w Potoczku w celu przywrócenia mi pierwotnych i nadania nowych funkcji użytkowych	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	2027-2029	3 000 000,00	0,00	0,00	2 550 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	450 000,00
3/P	Cyfrowa Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	2024	200 000,00	198 500,00 zł (środki Narodowego Centrum Kultury)	0,00	0,00	0,00	1 500,00
4/P	Kompleksowa rewitalizacja budynków byłego SKR w Suchowoli celu nadania mu funkcji użytkowych społecznych, turystycznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	2025-2028	4 000 000,00	1 000 000,00 zł (Rządowy Program Polski Ład: Fundusz Inwestycji Strategicznych)	0,00	2 764 228,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	235 772,00

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
	funkcjonalnie powiązanej przestrzeni publicznej									
5/P	Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Suchowola	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	2025-2030	18 000 000,00	2 000 000,00 zł ((Rządowy Program Polski Ład: Fundusz Inwestycji Strategicznych)	0,00	15 300 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	700 000,00
6/P	Poprawa warunków edukacyjnych Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	2026	1 000 000,00	0,00	0,00	850 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	150 000,00
7/P	Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	Nieinwestycyjny	Gmina Adamów/Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	2026-2027	1 000 000,00	0,00	0,00	850 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	150 000,00 (wkład rzeczowy niepieniężny)
8/P	Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej w obszarze rewitalizacji	Nieinwestycyjny	Gmina Adamów/Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	2026-2027	700 000,00	0,00	0,00	595 000,00 zł (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	105 000,00

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
9/P	Klasa z drewna	Nieinwestycyjny	Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	2023	144 636,01	144 636,01 zł (Konkurs „Klasa z drewna” organizowany przez Lasy Państwowe)	0,00	0,00	0,00	0,00
10/P	„RÓŻA” Festiwal im. KORY	Nieinwestycyjny	Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne Gminy Adamów	2025-2030	120 000,00	100 000,00 (Środki Programów MDNiK, Fundacji BGK, dotacje z UMWL)	20 000,00 (środki sponsorów prywatnych)	0,00	0,00	0,00
11/P	„STREFA SENIORA- rozwój usług społecznych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez działalność Klubów Seniora”	Nieinwestycyjny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Adamowie	2026-2027	1 000 000,00	0,00	0,00	850 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	150 000,00 zł (wkład rzeczowy niepieniężny)
12/P	Rozwój usług społecznych na terenie gminy Adamów	Nieinwestycyjny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Adamowie	2027-2028	1 000 000,00	0,00	0,00	850 000,00 (Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027)	0,00	150 000,00 zł (wkład rzeczowy niepieniężny)
13/P	Poprawa infrastruktury drogowej obszaru rewitalizacji	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	2023-2024	3 220 774,51	3 059 735,78 (Rządowy Fundusz Polski Ład: Program	0,00	0,00	0,00	161 038,72

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Okres realizacji	Szacunkowa wartość projektu (PLN)	Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych (PLN)	Środki prywatne (PLN)	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS (PLN)	Środki pochodzące z innych źródeł (PLN)	Wkład własny wnioskodawcy (PLN)
						Inwestycji Strategicznych)				
14/P	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Adamów	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	2024-2025	484 500,00	411 825,00 (Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych)	0,00	0,00	0,00	72 675,00

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 15 Szacowane koszty dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Szacunkowe koszty projektu (PLN)	Potencjalne źródła finansowania
1/D	Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego	Nieinwestycyjny	Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku oraz Szkoła Podstawa im. T. Kościuszki w Suchowoli	150 000,00	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Wspieranie Zaangażowania Społecznego Dzieci i Młodzieży - Edukacja i Partycypacja) - EtnoPolska – Narodowe Centrum Kultury
2/D	Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji	Nieinwestycyjny	Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku	100 000,00	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Środki fundacji (np. Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego, Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności)
3/D	Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej	Nieinwestycyjny	Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku oraz Szkoła Podstawa im. T. Kościuszki w Suchowoli	150 000,00	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Szacunkowe koszty projektu (PLN)	Potencjalne źródła finansowania
					- Środki Ministerstwa Zagranicznych w ramach programu „Edukacja globalna” - Fundusz Naturalnej Energii (Spółka GAZ-SYSTEM) - Program UE dla zdrowia 2021–2027 - „Sport na start” - Fundacja BGK im. J. K. Steczkowskiego
4/D	Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji	Nieinwestycyjny	Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Potoczku oraz Szkoła Podstawa im. T. Kościuszki w Suchowoli	30 000,00	- Środki Lokalnej Grupy Działania - Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 - „Były sobie pieniądze” - Fundacja BGK im. J. K. Steczkowskiego
5/D	Kontynuacja programu usuwania azbestu	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Urząd Gminy Adamów	1 000 000,00	- Środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
6/D	Remont zabytkowego Kościoła pod wezwaniem św. Stanisława BM w Potoczku	Inwestycyjny	Gmina Adamów/Parafia pod wezwaniem św. Stanisława BM w Potoczku	935 910,00	- Rządowy Program Odbudowy Zabytków
7/D	Kontynuacja rozwoju oze na terenie gminy Adamów	Inwestycyjny	Gmina Adamów	3 000 000,00	- Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027
8/D	Budowa ścieżki rowerowej od miejscowości Jacnia do miejscowości Suchowola	Inwestycyjny	Gmina Adamów	3 000 000,00	- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027 - Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2023
9/D	„Przy wspólnym stole”	Nieinwestycyjny	Koło Gospodyń Wiejskich w Suchowoli	20 000,00	- „Danie Wspólnych Chwil” - Fundacja Biedronki
10/D	ETNOKULTURA	Nieinwestycyjny	Koło Gospodyń Wiejskich w Suchowoli	70 000,00	- Środki EtnoPolska
11/D	SZEPTUCHA czyli zielarska alchemia	Nieinwestycyjny	Koło Gospodyń Wiejskich w Suchowoli	18 000,00	- Środki Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa - Środki Lokalnej Grupy Działania
12/D	OBSZAR REWITALIZACJI „ODNOWA”	Nieinwestycyjny/ Nieinwestycyjny+ Inwestycyjny	Gmina Adamów Partner/rzy – potencjalne organizacje społeczne	300 000,00	- Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Rodzaj projektu	Wnioskodawca	Szacunkowe koszty projektu (PLN)	Potencjalne źródła finansowania
13/D	13/D- „JAŚKOWA STODOŁA”	Nieinwestycyjny	Janek Ciesielki – artysta	30 000,00	- Środki prywatne - Środki Fundacji BGK

Źródło: Opracowanie własne

5.3.1 Potencjalne źródła finansowania GPR

Rewitalizacja jest procesem wieloaspektowym, także pod względem finansowania. Wiąże się ona z koniecznością oparcia realizacji przedsięwzięć na różnych źródłach finansowania stosownie do ich obszarów tematycznych. Zastosowanie zasady komplementarności źródeł finansowania tj. łączenia środków europejskich z różnych funduszy i programów ze środkami z krajowych źródeł publicznych oraz zaangażowaniu środków prywatnych znacznie zwiększa szanse powodzenia na wdrożenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Poniżej przedstawione są potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

❖ Środki Europejskie

Rozporządzenie ogólne¹⁰ dopuszcza stosowanie przez państwo członkowskie nowego instrumentu wspierającego rozwój regionalny¹¹ pn. *inne instrumenty terytorialne*¹², który w systemie wdrażania polityki spójności w Polsce będzie wykorzystany m.in. do wspierania działań rozwojowych realizowanych przez pojedyncze JST szczebla lokalnego, tj. gminy. Zgodnie z zapisami *Procedury oceny gminnych programów rewitalizacji (GPR) w województwie lubelskim w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*¹³ Gminny Program Rewitalizacji będzie pełnić funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego) o ile zostanie uzupełniony o opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem programu w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności. Projekty wynikające z GPR mogą korzystać z różnych źródeł finansowania stosownie do ich dostępności, a sposób realizacji poszczególnych przedsięwzięć może uwzględniać możliwości, jakie stwarzają różne programy pomocowe. Wykorzystanie środków finansowych w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027* stanowić będzie jedno z najważniejszych źródeł wsparcia zewnętrznego procesu rewitalizacji w gminie. Zgodnie z zapisami *Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Województwa Lubelskiego 2021-2027*¹⁴, zastosowanie instrumentów terytorialnych wdrażanych w oparciu o programy rewitalizacji następować będzie w ramach dedykowanych priorytetów i celów szczegółowych: 2.1.11 Priorytet XI Rozwój zrównoważony terytorialnie, 2.1.11.1. Cel szczegółowy 5(ii)

¹⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

¹¹ Art. 28 i art. 39 rozporządzenia ogólnego Parlamentu Europejskiego i Rady (UE),

¹² Zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027

¹³ Załącznik do uchwały nr CDXXVI/7499/2023 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 25 stycznia 2023 r.

¹⁴ przyjętego przez Zarząd Województwa Lubelskiego Uchwałą nr CDXVII/7223/2022 z dnia 13 grudnia 2022 roku i zatwierdzonego przez Komisję Europejską decyzją wykonawczą nr C(2022)8382 z dnia 24 listopada 2022 roku [Dz. U. Woj. Lubelskiego z dnia 20 grudnia 2022 poz. 6857]

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie.

Poza wyżej wymienionym i stricte przeznaczonym procesowi rewitalizacji priorytetem, wymienić można również inne priorytety i cele szczegółowe *Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Województwa Lubelskiego 2021-2027*, które stanowią potencjalne źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

- ✓ 2.1.2. Priorytet II Transformacja gospodarcza i cyfrowa regionu - 2.1.2.1. Cel szczegółowy 1(ii) czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych, 2.1.2.2. Cel szczegółowy 1(iii) wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.
- ✓ 2.1.3. Priorytet III Ochrona zasobów środowiska i klimatu - 2.1.3.1. Cel szczegółowy 2(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego, 2.1.3.2. Cel szczegółowy 2(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej, 2.1.3.3 Cel szczegółowy 2(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu, 2.1.3.4 Cel szczegółowy 2(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia.
- ✓ 2.1.4 Priorytet IV Efektywne wykorzystanie energii- 2.1.4.3 Cel szczegółowy 2(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, 2.1.4.4. Cel szczegółowy 2(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.
- ✓ 2.1.7 Priorytet VII Lepsza dostępność do usług społecznych i zdrowotnych- 2.1.7.1 -Cel szczegółowy 4(ii) (EFRR) poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online, 2.1.7.2 - Cel szczegółowy 4(iii) (EFRR) wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne, 2.1.7.3 - Cel szczegółowy 4(v) (EFRR) zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej,

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- 2.1.7.4 - Cel szczegółowy 4(vi) (EFRR) wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.
- ✓ 2.1.8 Priorytet VIII Zwiększanie spójności społecznej – 2.1.8.1 - Cel szczegółowy 4h) (EFS+) wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, 2.1.8.2 - Cel szczegółowy 4k) (EFS+) zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej, 2.1.8.3 - Cel szczegółowy 4l) (EFS+) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci.
  - ✓ 2.1.9 -Priorytet IX Zaspokajanie potrzeb rynku pracy- 2.1.9.1 - Cel szczegółowy 4a) (EFS+) poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej, 2.1.9.2 - Cel szczegółowy 4b) (EFS+) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy, 2.1.9.3 - Cel szczegółowy 4c) (EFS+) Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, 2.1.9.4 - Cel szczegółowy 4d) (EFS+) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia.
  - ✓ 2.1.10 Priorytet X Lepsza edukacja- 2.1.10.1 - Cel szczegółowy 4e) (EFS+) poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

systemów szkolenia i przygotowania zawodowego, 2.1.10.2 - Cel szczegółowy 4f) (EFS+) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, 2.1.10.3 - Cel szczegółowy 4g) (EFS+) wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej.

Wśród potencjalnych europejskich źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych można wymienić również:

- ✓ Projekt „Regiony Rewitalizacji 3.0” współfinansowanego z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027
- ✓ *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027* - to jeden z najważniejszych instrumentów wsparcia rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, realizowany przez Unię Europejską w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (CAP). Celem PROW jest wzmocnienie konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wsparcie inwestycji, działań innowacyjnych i projektów społecznych. PROW jest skierowany do różnych grup beneficjentów, takich jak rolnicy, przedsiębiorcy, lokalne grupy działania, samorządy i organizacje pozarządowe z terenów wiejskich. W ramach PROW 2021-2027, beneficjenci mogą uzyskać dotacje na realizację projektów związanych z rozwojem gospodarczym, środowiskowym i społecznym na obszarach wiejskich. Dotacje na działania z zakresu rozwoju społecznego: PROW 2021-2027 oferuje dotacje na działania z zakresu rozwoju społecznego, takie jak m.in. rozwój infrastruktury społecznej, wsparcie dla organizacji pozarządowych czy też wsparcie dla lokalnych inicjatyw na obszarach wiejskich. Dotacje te są przeznaczone dla samorządów, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów z terenów wiejskich, które chcą wdrażać projekty związane z rozwojem społecznym na obszarach wiejskich.
- ✓ *Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko* – program został zatwierdzony w dniu 6 października 2022 roku przez Komisję Europejską, jego celem jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego. Z tego względu cele programu są bezpośrednio powiązane z celami programu rewitalizacji, który opiera się na realizacji tej zasady w odniesieniu do wyznaczonego w gminie obszaru rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- ✓ *Krajowy Plan Odbudowy i Wzmacniania Odporności* - obejmuje środki Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, które dedykowane są różnym obszarom tematycznym, między innymi zielonej transformacji. Wsparcie będzie kierowane m.in. na wprowadzenie zieleni, bardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów oraz przeciwdziałaniu utracie różnorodności biologicznej.

❖ Środki krajowe

- ✓ *Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa* - zgodnie z art. 90u ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹⁵ Rada Ministrów realizuje Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025, którego celem jest wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych oraz pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, które stanowią centrum dostępu do kultury i wiedzy. Program ten realizowany jest poprzez poprawę oferty bibliotek publicznych oraz inwestycje w ich infrastrukturę. Obejmuje to w szczególności dostosowanie bazy lokalowej do współczesnych standardów w zakresie obiektów użyteczności publicznej w celu rozwijania kompetencji społecznych i kulturowych mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności świadczonych usług.
- ✓ *Program Wieloletni Senior Plus* - program na lata 2021-2025, który prowadzony jest przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ma na celu wsparcie warunków do aktywnego starzenia się w środowisku lokalnym oraz jak najdłuższego udziału w życiu społecznym seniorów. Wspiera on działania mające na celu zwiększenie spójności społecznej poprzez wsparcie kierowane do najstarszej części społeczeństwa. Program obejmuje zarówno działania związane utworzeniem lub wyposażeniem infrastruktury społecznej wspierającej seniorów, jak też stanowi wsparcia dla zapewnienia funkcjonowania już istniejących obiektów.
- ✓ *Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej* - zgodnie z art. 86 ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych¹⁶ Minister właściwy do spraw kultury fizycznej jest dysponentem państwowego funduszu celowego pod nazwą Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej. Wydatki w ramach funduszu ponoszone są na przebudowę, remonty i dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych, rozwijanie sportu wśród dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, rozwój turystyki społecznej sprzyjającej aktywności fizycznej społeczeństwa oraz zadania określone w przepisach o zdrowiu publicznym w zakresie aktywności fizycznej. Zasady wdrażania środków funduszu określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Sportu i Turystyki z dnia 12 sierpnia 2019 roku w sprawie przekazywania środków z Funduszu Kultury Fizycznej¹⁷.

---

¹⁵ Tekst jednolity Dz. U. z 2021 poz. 1915 ze zmianami

¹⁶ Tekst jednolity Dz. U. z 2022 roku poz. 888 ze zmianami

¹⁷ Tekst jednolity Dz. U. z 2019 roku poz. 1638

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- ✓ Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych - zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 23 października 2018 roku *o Funduszu Solidarnościowym*¹⁸ fundusz, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jest funduszem celowym obejmującym wsparcie osób niepełnosprawnych oraz emerytów i rencistów. Stosownie do art. 6 oraz art. 7 ust. 1 i ust. 5 ustawy zgromadzone w ramach niniejszego funduszu środki finansowe przeznaczone są na realizację zadań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez programy rządowe Rady Ministrów i programy resortowe ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jednym z takich programów jest program rozwoju centrów opiekuńczo- mieszkalnych realizowany przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.
- ✓ *Fundusz Dostępności* - zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku *o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami*¹⁹ Fundusz Dostępności jest funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Celem tego funduszu jest realizacja zadań polegających na wsparciu działań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Realizacja przedsięwzięć polegających na likwidacji barier architektonicznych może być wspierana w ramach funduszu poprzez korzystnie oprocentowane instrumenty zwrotne.
- ✓ *Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych* - program utworzony został uchwałą nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2021 roku z późniejszymi zmianami, ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne²⁰ udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w art. 65 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. *o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw*. Program obejmuje cztery obszary priorytetowe dotyczące różnego rodzaju zadań własnych gminy. Dotyczą one między innymi infrastruktury drogowej i infrastruktury technicznej, gospodarki odpadami, infrastruktury kulturalnej i sportowej czy też rewitalizacji.
- ✓ *Fundusz Termomodernizacji i Remontów* - wdrażanie programu ustanowiła ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji

---

¹⁸ Tekst jednolity Dz. U. z 2020 roku poz. 1787

¹⁹ Tekst jednolity Dz. U. z 2020 poz. 1062 ze zmianami

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

emisyjności budynków, przewiduje udzielanie wsparcia na działania w zakresie termomodernizacji lub przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu skutkom luki remontowej.

- ✓ *Program Regionalny Wsparcia Edukacji Ekologicznej na lata 2022-2025* - celem programu jest podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej, upowszechnianie wiedzy, aktywizacja społeczna, budowanie społeczeństwa obywatelskiego i kształtowanie postaw proekologicznych społeczeństwa (w tym dzieci i młodzieży) w zakresie tematyki: przeciwdziałania emisjom, odnawialnych źródeł energii i niskoemisyjnego transportu, zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
- ✓ *Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 (NOWEFIO)*- jest kontynuacją programów rządowych skierowanej do sektora organizacji pozarządowych. Celem głównym Rządowego Programu NOWEFIO jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne przez poprawę samoorganizacji społecznej, wzrost znaczenia sektora obywatelskiego w życiu publicznym oraz wzmocnienie instytucjonalne sektora obywatelskiego w Polsce. Priorytety: Priorytet 1. Mikro-Inicjatywy, Priorytet 2. Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego, Priorytet 3. Organizacje obywatelskie w życiu publicznym, Priorytet 4. Wzmocnienie kompetencji organizacji obywatelskich.
- ✓ *Rządowy Program Odbudowy Zabytków* - ma na celu odbudować blask zabytków w całej Polsce. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
- ✓ *Fundacja BGK im. J. K. Steczkowskiego* - Fundacja Banku Gospodarstwa Krajowego prowadzi liczne programy wsparcia lokalnych społeczności. Celami Fundacji są:
  - 1) wspieranie nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
  - 2) prowadzenie działalności charytatywnej;
  - 3) wspieranie ochrony i promocji zdrowia;
  - 4) działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
  - 5) promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
  - 6) działania na rzecz kultury i dziedzictwa narodowego;
  - 7) działania wspomagające rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

❖ Środki międzynarodowe

- ✓ *Fundusze norweskie i EOG* - celem funduszy jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmocnianie stosunków dwustronnych oraz współpracy merytorycznej pomiędzy państwami-darczyńcami oraz państwem-beneficjentem. Szeroki zakres wsparcia jest wzbogacony poprzez możliwość współpracy z partnerami z krajów finansujących, co pozwala na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

5.4 Komplementarność i mechanizmy integrowania działań rewitalizacyjnych

Komplementarność stanowi istotny element Gminnego Programu Rewitalizacji. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. W ramach niniejszego rozdziału powiązania rozpatrywane są w następujących aspektach:

- a) przestrzennym,
- b) problemowym,
- c) w zakresie ustawy o dostępności z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- d) proceduralno-instytucjonalnym,
- e) międzyokresowym,
- f) źródeł finansowania.

5.4.1 Komplementarność przestrzenna

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji spełnia wymagania dotyczące komplementarności przestrzennej. Ze względu na znaczenie tego obszaru planowana interwencja nie spowoduje przesunięcia problemów na inny obszar, a jedynie zapoczątkuje pozytywne zmiany w pozostałych obszarach gminy Adamów. Komplementarność przestrzenna opiera się na uwzględnieniu ciągłości przestrzeni i relacjach przestrzennych z pozostałymi częściami gminy. Przestrzeń traktowana jest jako całość, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie punktowo, ale poprzez efekt synergii na całe otoczenie.

Przeprowadzona delimitacja, obejmująca analizy istotnych dla rozwoju gminy problemów wraz z opinią przedstawicieli zainteresowanych środowisk, jak i samych mieszkańców, pozwoliła na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Przedmiotowy obszar rewitalizacji składa się z trzech jednostek, tj. Bliżowa, Suchowoli oraz Potoczka. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych, jak i opinii społeczeństwa, świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej w ramach rewitalizacji interwencji. Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią aktywną i zintegrowaną odpowiedź na główne problemy wytypowanych obszarów rewitalizacji gminy Adamów. O zachowaniu zasady komplementarności przestrzennej świadczy przed wszystkim wyznaczony obszar rewitalizacji. Przeprowadzona delimitacja pozwoliła na wybranie obszarów charakteryzujących się największą

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

koncentracją niekorzystnych zjawisk społecznych i współwystępujących innych negatywnych zjawisk (w sferze środowiskowej lub gospodarczej lub technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej).

Przeważająca część podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz projektów umieszczonych na liście dodatkowej skupia się wyłącznie na obszarze rewitalizacji i jest z nim ściśle powiązana. W ramach niniejszego GPR przewidziano również przedsięwzięcia realizowane fizycznie w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, które obejmą również mieszkańców pozostałej części gminy Adamów. Taka sytuacja dotyczy części przedsięwzięć nieinfrastrukturalnych, które ze względu na swoją specyfikę realizowane będą stricte w granicach obszaru rewitalizacji, ale swoim zasięgiem obejmą potencjalnie wszystkich mieszkańców jednostki terytorialnej. Głównym celem tychże przedsięwzięć jest aktywizacja społeczna, kulturalna i obywatelska społeczności lokalnej (m.in. 10/P - *„RÓŻA” Festiwal im. KORY, 1/D - Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego, 2/D - Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji, 3/D Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej*). Sytuacja taka dotyczy również programów rozwojowych placówek edukacyjnych (7/P – *Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli*) i wychowania przedszkolnego (8/D – *Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej w obszarze rewitalizacji*). Przedsięwzięcia te dotyczą placówek edukacyjnych położonych w obszarze rewitalizacji ale obejmą również uczniów spoza niego. W ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych znalazły się również projekty, które ze względu na swoją specyfikę będą realizowane częściowo w obszarze rewitalizacji, a częściowo poza nim. Chodzi tutaj o kontynuację przedsięwzięcia dotyczącego funkcjonowania istniejącego Klubu Seniora w Jacni (gdzie siedziba Klubu Seniora usytuowana jest poza obszarem rewitalizacji) oraz utworzenie nowego Klubu Seniora w Potoczku (11/P – *„STREFA SENIORA- rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez działalność Klubów Seniora”*). Jednocześnie uczestnikami projektu są mieszkańcy całej gminy. Dotyczy to również części przedsięwzięć infrastrukturalnych o systemowym charakterze, które z założenia obejmują większy teren (np. 14/P *Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Adamów, 5/D - Kontynuacja programu usuwania azbestu, 8/D- Budowa ścieżki rowerowej od miejscowości Jacnia do miejscowości Suchowola*). W ramach poszczególnych przedsięwzięć zawarto uzasadnienie w zakresie realizacji przedsięwzięcia. Szczególny rodzaj stanowią przedsięwzięcia, które ze względu na specyfikę nie posiadają konkretnej lokalizacji, ale obejmują zarówno mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i pozostałej części gminy. Tego typu projekty dotyczą m.in. rozwoju usług społecznych (12/P - *Rozwój usług społecznych na terenie gminy Adamów*). W ramach inicjatyw obejmujących potencjalnie mieszkańców całej gminy Adamów przewidziano preferencyjne uczestnictwo mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Podstawowym założeniem takiej konstrukcji jest

chęć przeciwdziałania niepożądanym efektom takim jak stygmatyzacja i segregacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy konkretnego terenu. W związku z faktem, iż wiele z nich dotyczy działań podejmowanych w zakresie miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, pozytywne skutki ich realizacji zauważalne będą nie tylko w granicach obszaru rewitalizacji, lecz również w obrębie całej gminy Adamów. Co najważniejsze, będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe i przeciwdziałać rozlewaniu się problemów na inne części gminy. Zaplanowane projekty wzajemnie się uzupełniają i oddziałują na zidentyfikowane wyzwania w sposób skoncentrowany i kompleksowy.

5.4.2 Komplementarność problemowa

Niniejszy GPR spełnia całość wymogów w zakresie komplementarności problemowej i jest dokumentem spójnym wewnątrznie oraz zewnątrznie, harmonijnie wplecionym w system zarządzania strategicznego gminy Adamów:

- ✓ w następnej kolejności (rozdział 3.) zaprezentowano metodologię przeprowadzenia procesu delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- ✓ w rozdziale 4. przedstawiono szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji (zawierającą informację w zakresie zaobserwowanych problemów i obszarów deficytowych, jak również potencjałów decydujących o możliwościach rozwojowych obszaru),
- ✓ w rozdziale 5.1.1 zaprezentowano wizję stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji,
- ✓ w rozdziale 5.1.2 zaprezentowano zhierarchizowany zestaw celów rewitalizacji (cel główny – cele strategiczne- cele operacyjne), których realizacja następować za pomocą wyznaczonych kierunków działań,
- ✓ w rozdziale 5.2.1 - przedstawiono listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (zawierającą w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny oraz opis działań zapewniających dostęp osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami),
- ✓ w rozdziale 5.2.2 przedstawiono charakterystykę (realizujących cele i kierunki działań rewitalizacyjnych) pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ✓ w rozdziale 5.3 przedstawiono indykatywne ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz potencjalne źródła finansowania pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- ✓ mechanizmy zapewnienia komplementarności – zarówno pomiędzy rodzajami przedsięwzięć rewitalizacyjnych, różnymi rodzajami podmiotów je realizujących jak i pomiędzy różnymi źródłami ich finansowania zostały opisane w tymże rozdziale (5.4).
- ✓ w rozdziale 6. zaprezentowano kompleksowy system wdrażania GPR wraz z kwantyfikowalnymi rezultatami rewitalizacji, opatrzonymi wskaźnikami oceny postępów wdrażania,
- ✓ szczegółowy opis powiązań przedmiotowego GPR z dokumentami strategicznymi poszczególnych szczebli został zaprezentowany w rozdziale 7. *Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi,*
- ✓ w rozdziale 8. zawarto informacje w zakresie procesu uspołeczniania procedury opracowywania i wdrażania GPR,
- ✓ zakres niezbędnych zmian w dokumentach strategicznych i uchwałach gminy Adamów został zaprezentowany w rozdziale 9.,
- ✓ rozdział 10 zawiera informacje w zakresie procesu opiniowania dokumentu przez wymagane organy, procedury oceny oddziaływania na środowisko dokumentu, a także załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.

Przedstawione w niniejszym Programie przedsięwzięcia rewitalizacyjne są komplementarne na poziomie ogólnym (dopełniania się rodzajami). Wszystkie z przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają charakter przekrojowy – realizuje więcej niż jeden cel i dotyka szeregu aspektów (społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, środowiskowych, technicznych). Wzajemne dopełnianie się w zakresie rozwiązywania problemów przez poszczególne przedsięwzięcia zostało zapewnione m.in. na poziomie naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych prowadzonych w okresie 13.07.2023 r. -13.08.2023r. przez gminę Adamów. Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu problemowi z pozostałych sfer (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej). W przypadku projektów infrastrukturalnych, związanych z rewitalizacją zdegradowanych obiektów czy budynków, zaniedbanych terenów publicznych, dla których dominującą sferą interwencji jest sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa, zakłada się, iż będą one stanowiły trwałą bazę dla realizacji projektów społecznych (wspierających potencjał młodzieży oraz ich kompetencje społeczne i edukacyjne, integracyjnych, aktywizujących mieszkańców, promujących zdrowe nawyki żywieniowe i ruchowe, a także zwiększające świadomość w zakresie postaw proekologicznych i proklitycznych, zwiększających dostęp do kultury). Jednocześnie przedsięwzięcia zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich skutki przyczyniały się do niwelowania problemów w różnych sferach, osiągając w niektórych przypadkach wymiar horyzontalny. Aktywizacja społeczna przyczyni się zarówno do ograniczania problemu patologii, jak i aktywizacji zawodowej. Problemy związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych będą niwelowane zarówno

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

w warstwie społecznej i zawodowej, jak i w odniesieniu do fizycznego funkcjonowania (ograniczenia barier architektonicznych) wskazanej kategorii społecznej. Projekty polegające na poprawie jakości usług publicznych (np. poprawa standardu i rozwój programów edukacyjnych) przełożą się na wzrost poczucia tożsamości lokalnej i budowanie silnego kapitału społecznego. Projekty obejmujące uporządkowanie przestrzeni publicznych wpłyną na atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania i rekreacji (np. uporządkowanie i poprawa estetyki przestrzeni publicznych, co niewątpliwie przyczyni się do rozwoju usług turystycznych i okołoturystycznych jak również usług podstawowych dla mieszkańców). Wskazane w ramach niniejszego dokumentu przedsięwzięcia wpływają na niwelowanie problemów w różnych sferach, co przeciwdziała fragmentacji działań i wpływa na ich kompleksowość.

Planowane przedsięwzięcia wynikają z potencjału rozwoju obszaru rewitalizacji, a także odpowiadają na potrzeby sygnalizowane w obszarach społecznym, przestrzenno- funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Kolejność realizacji zidentyfikowanych projektów rewitalizacyjnych wynika z logicznej konsekwencji wprowadzonych zmian w obszarze rewitalizacji. W pierwszej kolejności realizowane będą projekty inwestycyjne, których efekty w formie udostępnionej powierzchni lub wyposażenia mogą zostać wykorzystane podczas realizacji projektów „miękkich”. Na kolejność realizacji projektów wpływ ma również rozwiązanie najbardziej naglących potrzeb obszaru rewitalizacji. Zaplanowano, iż w pierwszej kolejności przeprowadzone zostaną przedsięwzięcia dotyczące kompleksowej rewitalizacji świetlicy w Bliżowie wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego (1/P), rewitalizacja budynków i terenów zdegradowanych w Potoczku w celu przywrócenia im pierwotnych i nadania nowych funkcji użytkowych (2/P), rewitalizacja budynków byłego SKR w Suchowoli celu nadania mu funkcji użytkowych społecznych, turystycznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem funkcjonalnie powiązanej przestrzeni publicznej (4/P). Dzięki ich realizacji zniwelowane zostaną m.in. problemy w zakresie wyłączenia społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji, deficytu ofert kulturalnej oraz umożliwiającej ciekawe spędzanie czasu wolnego. Uzupełnieniem ww. działań będą projekty wpływający na podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru oraz poprawę estetyki i zagospodarowania przestrzeni, a także ożywienie gospodarcze, tj. projekt obejmujący rewitalizację zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Suchowola (5/P), w ramach którego powstanie m.in. zbiornik wodny wraz z infrastrukturą go otaczającą oraz ścieżka rowerowa (8/D). W zakresie problemów zdiagnozowanych w sferze związanej z szeroko pojętą edukacją (dot. niedostosowania obiektu i procesu edukacyjnego dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami) przewidziano projekt dot. poprawy warunków edukacyjnych w Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli (6/P), a także dwa komplementarne przedsięwzięcia polegające na realizacji programów edukacyjnych w szkole (7/P) oraz punkcie przedszkolnym (8/P). W zakresie rozwoju usług kulturalnych przewidziano dwa

szczególne przedsięwzięcia. Pierwsze z nich dotyczy znacznej poprawy zaplecza materialno-technicznego Biblioteki Publicznej w Potoczku (3/P), wpływającego na znaczne rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji. Drugie szczególnie bliskie nie tylko mieszkańcom, ale również władzom gminy dotyczy potrzeby i wręcz konieczności upamiętnienia najsympliczniejszej z mieszkanki tej okolicy, tj. legendy polskiej sceny muzycznej KORY. Postulaty organizacji inicjatywy promującej twórczość artystki pojawiają się licznie od długiego okresu. Stąd pomysł na organizację cyklicznego festiwalu stanowiącego wizytówkę obszaru rewitalizacji (10/P). Całość stworzonej infrastruktury i przestrzeni będzie służyć realizacji przedsięwzięć przeciwdziałających zdiagnozowanym w sferze społecznym problemom dot. m.in. konieczności rozwoju usług społecznych (12/P), oferty dla seniorów (11/P), dzieci i młodzieży (9/P, 1/D, 2/D, 3/D, 4/D). Nowa przestrzeń będzie również na realizację cyklicznych wydarzeń integrujących społeczność lokalną. Będzie również miejscem wielu oddolnych inicjatyw.

5.4.2 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Niniejszy GPR charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną, gdyż obejmuje system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie interesariuszy, w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów.

W rozdziale 6. opisany został szczegółów system wdrażania GPR, natomiast w rozdziale 6.1. zaprezentowano strukturę zarządzania wdrażaniem GPR. System monitorowania oraz system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów GPR) został opisany w rozdziale 6.2 W tymże rozdziale zaprezentowano także mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program).

System zarządzania rewitalizacją zostanie włączony w strukturę ogólnego systemu zarządzania w gminie Adamów głównie poprzez uwzględnienie GPR w filarze schematu struktury zarządzania, jako ramy operacyjnej integrującej wszystkie strategiczne działania.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania jaki został zaprojektowany na potrzeby implementacji rewitalizacji. Za realizację Gminnego Programu Rewitalizacji gminy Adamów odpowiada Wójt Gminy Adamów, przy wsparciu Urzędu Gminy. Kwestie rewitalizacji zostaną merytorycznie usytuowane w zakresie obowiązków następujących stanowisk: ds. rozliczeń finansowo-księgowych i rozliczania projektów, Kierownika Referatu Rolnictwa, Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, ds. inwestycji i grupy gospodarczej, ds. zamówień publicznych, ds. gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, co wiązało się będzie z realizacją szeregu zadań o wymiarze koordynacyjnym, rozliczeniowym, informacyjnym, itp. Osoby zajmujące ww. stanowiska będą stanowiły Zespół ds. rewitalizacji (który będzie Operatorem GPR). Nadzór nad

realizacją GPR będzie pełnił wskazany pracownik merytoryczny (ww. Kierownik), jednocześnie będzie on koordynatorem rewitalizacji. W Regulaminie Organizacyjnym znajdują się zapisy poszerzające zakres działania ww. stanowisk Urzędu Gminy o zagadnienia związane z wdrażaniem i monitorowaniem wdrażania GPR. Umieszczenie koordynatora w obrębie struktur Urzędu Gminy zapewni skuteczne zarządzanie programem oraz pozwoli na kontynuację i uzupełnienie działań podejmowanych w ramach realizacji polityk publicznych. Przewidziano niezbędne ramy dla efektywnego współdziałania instytucji i podmiotów oraz wzajemnej koordynacji ich działań. Wypracowane spójne procedury zarządzania programem rewitalizacji w oparciu o istniejące struktury administracyjne i systemy zarządzania gminą pozwolą na zachowanie komplementarności proceduralno-instytucjonalnej oraz skuteczne wdrożenie powiązanych ze sobą przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Instytucje te odpowiedzialne będą nie tylko za konsultowanie, opiniowanie projektów i działań rewitalizacyjnych w ramach prac Komitetu Rewitalizacji, ale także będą uczestniczyły w realizacji poszczególnych przedsięwzięć na zasadach zlecenia zadań publicznych wg procedury przewidzianej w ustawie działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych.

5.4.4 Komplementarność w zakresie ustawy z 19 lipca 2019 roku o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Zapisy ustawy o rewitalizacji obligują jednostki opracowujące dokument do tego, aby w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych umieszczonych na liście podstawowej zawrzeć opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2019 poz. 1696 z późn. zm.). Zgodnie z art. 2 pkt. 3) ustawy osobą ze szczególnymi potrzebami jest osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. W katalogu osób spełniających powyższą definicję wymienić można: osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością (ruchową czy też intelektualną), ale też inne osoby mające w sposób trwały lub czasowy naruszoną sprawność w zakresie mobilności i percepcji (przykładowo osoby niedowidzące, niesłyszące, osoby poruszające się przy pomocy kul, wózków, chodzików, osoby z wózkiem dziecięcym, z ciężkim bagażem, kobiety w ciąży, itp.). W związku z powyższym instytucje publiczne zobowiązane są do:

- ✓ stosowania zasad projektowania uniwersalnego - w rozumieniu art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 (Dz. U. 2012 poz. 1169),
- ✓ racjonalnych usprawnień – tj. modyfikacji lub adaptacji, niepociągających za sobą niepotrzebnych utrudnień, które są niezbędne dla zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości korzystania z dóbr i usług,
- ✓ dostępu alternatywnego – w pierwszych dwóch latach funkcjonowania ustawy, polegającego na zastosowaniu takich rozwiązań organizacyjnych, które zapewnią osobie ze szczególnymi potrzebami dostęp do budynku, ale nie w sposób samodzielny, albo które nie zapewniają dostępu do budynku podmiotu publicznego, ale umożliwiają skorzystanie z usług publicznych, np. w sposób zdalny.

Każde z zwartych w ramach GPR przedsięwzięć zawiera informacje w zakresie jego zgodności z ww. ustawą.

5.4.5 Komplementarność międzyokresowa

Etap opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, zgodnie z zasadą ciągłości w planowaniu, poprzedziła analiza obowiązującego w kwestii rewitalizacji dokumentu strategicznego. Kwestie rewitalizacji na terenie gminy Adamów podejmował przyjęty na podstawie Uchwały XIX/176/17 Rady Gminy Adamów z dnia 31 maja 2017 r. w sprawie uchwalenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Adamów na lata 2017-2023*. Powyższy LPR był pierwszym dokumentem, w którym wyznaczono obszar rewitalizacji i wytyczono plan działania w zakresie rewitalizacji gminy Adamów. Program ten stanowił podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze gminy Adamów wymagających szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwił efektywne pozyskiwanie dofinansowania do projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Przedmiotowy dokument nie stanowi Gminnego Programu Rewitalizacji w rozumieniu ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485), zawiera jednak informacje w zakresie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz wykaz działań i przedsięwzięć kwalifikujących się do objęcia wsparciem rewitalizacji w ramach RPO WL na lata 2014-2020. Wyżej wymieniony Lokalny Program Rewitalizacji został określony według tzw. procedury pozaustawowej zgodnie z *Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* oraz *Zasadami programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim*. Przejściowe przepisy o rewitalizacji dopuściły obowiązywanie programów rewitalizacji opracowanych wg tej procedury do końca roku 2023.

Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Adamów na lata 2017-2023 został wpisany do wykazu programów rewitalizacji prowadzonego przez Marszałka Województwa Lubelskiego (Uchwała

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr CXCVI/3938/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 10 lipca 2017 r.), co było jednoznaczne z pozytywną weryfikacją i umożliwieniem przedsięwzięciom zawartym, w tym dokumencie ubiegania się o współfinansowanie ze środków unijnych na rewitalizację.

Komplementarność międzyokresowa projektów ujętych w GPR polegać będzie na kontynuacji części założeń i kierunków interwencji zapoczątkowanych lub zrealizowanych w ramach wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Adamów na lata 2017-2023*. Tożsamość kierunków interwencji dotyczy m.in. podnoszenia jakości życia na obszarze rewitalizacji, włączenia w życie społeczne i obywatelskie grup defaworyzowanych, zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej i usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym niepełnosprawnościami, a także potrzeby ożywienia gospodarczego (głównie branży turystycznej oraz związanej z tym usług) budowanego na kanwie lokalnych potencjałów przyrodniczo-naturalnych. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach GPR są kontynuacją i niezbędnym uzupełnieniem działań prowadzonych w poprzednich latach. Analogicznie, jak realizowane do tej pory, nowe przedsięwzięcia założone do realizacji w GPR do 2030 r. nastawione są na rozwiązywanie zdiagnozowanych w obszarze rewitalizacji problemów społecznych oraz poprawy jakości życia i funkcjonowania mieszkańców. Komplementarność międzyokresowa dotyczy zarówno wymiaru infrastrukturalnego. W ramach GPR zaplanowano realizację działań znajdujących się w stosunkowo niedalekiej odległości od wcześniej zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i tworzących z nimi spójny układ. Mowa tutaj o wcześniej zrealizowanych projektach: 1/1 *Kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni nad zbiornikiem w Jacni w celu przywrócenia oraz nadania mu funkcji turystyczno - rekreacyjnych* oraz 2/1 *Kompleksowa adaptacja budynku remizy OSP w Adamowie w celu nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem*. Planowane w chwili obecnej przedsięwzięcia 1/P *Kompleksowa rewitalizacja budynku świetlicy w Bliżowie w celu przywrócenia pierwotnych i nadania nowych funkcji wraz uporządkowaniem i zagospodarowaniem zdegradowanej przestrzeni publicznej*, 2/P - *Kompleksowa rewitalizacja budynków i terenów zdegradowanych w Potoczku w celu przywrócenia im pierwotnych i nadania nowych funkcji użytkowych*, 4/P - *Kompleksowa rewitalizacja budynków byłego SKR w Suchowoli celu nadania mu funkcji użytkowych społecznych, turystycznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem funkcjonalnie powiązanej przestrzeni publicznej*, 5/P *Kompleksowa rewitalizacja budynków byłego SKR w Suchowoli celu nadania mu funkcji użytkowych społecznych, turystycznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem funkcjonalnie powiązanej przestrzeni publicznej* oraz 8/D *Budowa ścieżki rowerowej od miejscowości Jacnia do miejscowości Suchowola* wpisują się w spójną koncepcję rozwoju gminy Adamów. Taki sposób postępowania ma na celu osiągnięcie efektu synergii pomiędzy zrealizowanymi już i planowanymi do wdrożenia przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Pozwoli również na znaczne osiągnięcie spójności przestrzennej.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Kontynuacja dotyczy również aspektu społecznego - bezpośrednia kontynuacja przedsięwzięć mających na celu włączenie społeczne i obywatelskie mieszkańców, rozwój usług społecznych w celu poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji czy podniesienie jakości usług edukacyjnych i zdrowotnych. Podobnie jak w przypadku poprzedniego programu rewitalizacji istotną rolę odgrywają przedsięwzięcia w zakresie umożliwienie wszechstronnego rozwoju mieszkańców (przede wszystkim realizowane programy edukacyjne). Kontynuowany będzie realizowany dotychczas na pierwotnie wyznaczonym obszarze rewitalizacji projekt dotyczący rozwoju usług społecznych świadczonych na rzecz osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych takim wykluczeniem (11/P- *STREFA SENIORA- rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez działalność Klubów Seniora*). Dzięki kontynuacji problemowej poprzednich projektów oraz realizacji nowych zintegrowanych inicjatyw skoncentrowanych na jednolitym obszarze rewitalizacji, możliwe będzie wzmocnienie dotychczas uzyskanych efektów i przyśpieszenie procesu wyprowadzania wskazanego terenu ze stanu kryzysowego.

Całość stworzonej infrastruktury i przestrzeni będzie służyć realizacji przedsięwzięć obejmujących m.in. rozwój usług społecznych, zwiększenie oferty dla seniorów, dzieci i młodzieży. Nowa przestrzeń będzie również na realizację cyklicznych wydarzeń wpływających na podniesienie świadomości ekologicznej i zdrowotnej mieszkańców oraz rozwoju postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Będzie również miejsce wielu oddolnych inicjatyw. Powstała w ramach wcześniej zrealizowanych przedsięwzięć, w tym rewitalizacyjnych infrastruktura (m.in. Kuby seniora, baza dydaktyczna placówek edukacyjnych, świetlica czy budynek Biblioteki Publicznej) pozwoli na kontynuację działań w zakresie włączanie społeczne grup defaworyzowanych, rozwoju włączającego charakteru procesu edukacyjnego.

W ramach niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji zakłada się dalsze ożywienie społeczne przestrzeni publicznych, które zostały zmodernizowane w poprzednich latach oraz dalszą modernizację infrastrukturalną wraz z integracją i aktywizacją społeczną mieszkańców oraz ożywieniem gospodarczym obszaru z zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Zamierzenia te są ścisłą kontynuacją procesu rewitalizacji z lat poprzednich. Doświadczenie i wnioski z realizacji poprzednich działań pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie wdrażania procesu rewitalizacji.

5.4.6 Komplementarność źródeł finansowania

Niniejszy GPR spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania. Przedmiotowa komplementarność została zapewniona przez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane przez sektor prywatny, jak i publiczny,

środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i środki publiczne oraz środki europejskie.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł, z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania, pozwala na uzyskanie korzystnych efektów i wpływa na wzrost dynamiki pożądaných zmian. Ponadto, projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji. Ważne jest wykorzystanie dla celów rewitalizacji dostępnych środków z programów rządowych oraz funduszy pomocowych Unii Europejskiej, a także stworzenie przez gminę warunków dla możliwie szerokiego włączenia się sektora prywatnego w działania na rzecz rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych firm i instytucji oraz programów aktywizacji i wsparcia dla wspólnot mieszkaniowych.

W ramach wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych, określono indykatoryjne ramy finansowe. Przy każdym z przedsięwzięć (z listy podstawowej oraz uzupełniającej) wskazano komplementarne źródła finansowania.

Program zakłada umiejętne wykorzystywanie środków ze źródeł zewnętrznych, dzięki którym będzie można uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji.

5.4.7 Kompleksowość

Koncentracja interwencji i niezbędność hierarchizacji potrzeb powodują, że projekty rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla terenów całej gminy, przy jednoczesnym objęciu obszarów objętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Interwencja GPR dotyczy wielu różnorodnych obiektów i przestrzeni, które z jednej strony wpłyną na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast – poprzez efekt synergii będą pozytywnie oddziaływać na ożywienie i rozwój całej gminy. O kompleksowości dodatkowo świadczy przekrojowość poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Podsumowanie kompleksowości w obrębie GPR odzwierciedla załączona poniżej matryca obrazująca powiązania na poziomie przedsięwzięć oraz celów rewitalizacji. Związane jest to z patrzeniem na proces rewitalizacji jako narzędzia osiągnięcia konkretnych i mierzalnych celów.

Tabela 16 Matryca kompleksowości – komplementarność przedsięwzięć z celami strategicznymi i szczegółowymi GPR

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej			Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej		Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji		
		C 1.1	C 1.2	C 1.3	C 2.1	C 2.2	C 3.1	C 3.2	C 3.3
1/P	Kompleksowa rewitalizacja budynku świetlicy w Bliżowie w celu przywrócenia pierwotnych i nadania nowych funkcji wraz uporządkowaniem i zagospodarowaniem zdegradowanej przestrzeni publicznej	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2/P	Kompleksowa rewitalizacja budynków i terenów zdegradowanych w Potoczku w celu przywrócenia im pierwotnych i nadania nowych funkcji użytkowych	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3/P	Cyfrowa Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku	✓	✓			✓	✓	✓	✓
4/P	Kompleksowa rewitalizacja budynków byłego SKR w Suchowoli celu nadania mu funkcji użytkowych społecznych, turystycznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem funkcjonalnie powiązanej przestrzeni publicznej	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5/P	Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Suchowola	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6/P	Poprawa warunków edukacyjnych Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
7/P	Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	✓	✓			✓	✓	✓	
8/P	Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej w obszarze rewitalizacji	✓	✓			✓	✓	✓	
9/P	Klasa z drewna		✓				✓	✓	✓
10/P	„RÓŻA” Festiwal im. KORY	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
11/P	STREFA SENIORA- rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez działalność Klubów Seniora”	✓	✓	✓			✓	✓	
12/P	Rozwój usług społecznych na terenie gminy Adamów	✓	✓	✓			✓	✓	

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr	Nazwa projektu	Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej			Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej		Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji		
		C 1.1	C 1.2	C 1.3	C 2.1	C 2.2	C 3.1	C 3.2	C 3.3
13/P	Poprawa infrastruktury drogowej obszaru rewitalizacji	✓		✓	✓		✓		✓
14/P	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Adamów	✓		✓	✓		✓		✓
1/D	Zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego	✓	✓	✓			✓	✓	
2/D	Rozwój usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego w obszarze rewitalizacji	✓	✓	✓			✓	✓	
3/D	Zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej	✓	✓	✓			✓	✓	✓
4/D	Przedsiębiorczy obszar rewitalizacji	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5/D	Kontynuacja programu usuwania azbestu		✓						✓
6/D	Remont zabytkowego Kościoła pod wezwaniem św. Stanisława BM w Potoczku	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
7/D	Kontynuacja rozwoju oze na terenie gminy Adamów	✓				✓			✓
8/D	Budowa ścieżki rowerowej od miejscowości Jacnia do miejscowości Suchowoła		✓		✓	✓	✓	✓	✓
9/D	„Przy wspólnym stole”	✓	✓	✓			✓	✓	✓
10/D	Popularyzacja kultury ludowej	✓	✓	✓			✓	✓	✓
11/D	SZEPTUCHA czyli zielarska alchemia	✓	✓	✓			✓	✓	✓
12/D	OBSZAR REWITALIZACJI „ODNOWA”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13/D	„JAŚKOWA STODOŁA”	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Źródło: Opracowanie własne

5.4.8 Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

W celu jak najpełniejszego zrealizowania celów rewitalizacji wyznaczonych w niniejszym Gminnym Programie Rewitalizacji zapewniono zaangażowanie w proces rewitalizacji instytucji mogących być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w GPR oraz zachęcano mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów rewitalizacji. Zasada „partnerstwa” jest jedną z kluczowych zasad przyświecających przygotowaniu i wdrażaniu GPR. Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi stanowiło podstawę prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji. Przedmiotowa współpraca ma na celu zagwarantować wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników, optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców, wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającej się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

Gminnym Programem Rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w rozdziale 8. Opis partycypacji społecznej w ramach opracowania i wdrażania GPR.

5.4.9 Mechanizmy integrowania działań

Gminny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych), tak aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Komplementarność działań podejmowanych na obszarze gminy Adamów została zagwarantowana m.in. poprzez:

- ✓ zhierarchizowany układ celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia wyzwolenia potencjału obszaru rewitalizacji,
- ✓ wielość i różnokierunkowość zadań, zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej,
- ✓ różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie GPR.

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- a) **integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu uwzględnił będzie takie mechanizmy jak:
- ✓ aktywne włączenie interesariuszy w proces diagnozowania obszaru gminy oraz konsultacje wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonego na jego podstawie obszaru rewitalizacji –uruchomienie procesu udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu GPR,
  - ✓ otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych do GPR –przełożył się na stworzenie pola do weryfikacji przedsięwzięć z punktu widzenia ich oddziaływania na podobszary rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.

Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu – weryfikacji osiągniętych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania GPR.

- b) **integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR** – mechanizm ten będzie realizowany poprzez:

- ✓ powołanie Komitetu Rewitalizacji – jego podstawową funkcją będzie ocena postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji,
- ✓ współpracę ze środowiskiem seniorów oraz młodzieży w zakresie działań rewitalizacyjnych podejmowanych dla osób starszych, młodzieży i dzieci,
- ✓ współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych,
- ✓ systematyczne spotkania z interesariuszami,
- ✓ dodatkowym narzędziem integracji jest kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

- c) **integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem** – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany poprzez: monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 6. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

Poniżej przedstawiono założenia w zakresie integracji działań rewitalizacyjnych:

- ✓ Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację - wyzwolenie potencjału społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji.
- ✓ Edukacja w zakresie procesu rewitalizacji jako jeden z podstawowych czynników warunkujących jego powodzenie. Podstawowym założeniem jest zapewnienie pełnego i prawidłowego rozumienia

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

procesu rewitalizacji przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane. Świadomość i wiedza zarówno w zakresie wagi, jak i sposobów prowadzenia działań rewitalizacyjnych jest niezwykle istotnym czynnikiem gwarantującym prawidłowość oraz efektywność procesu rewitalizacji.

- ✓ Podporządkowanie celom rewitalizacji wszystkich celów w poszczególnych sektorach. Proces rewitalizacji winien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych (np. w zakresie polityki społecznej, gospodarczej, komunalnej) na etapie planowania jak i wdrażania.
- ✓ Planowanie działań rewitalizacyjnych w długoterminowej perspektywie (nie ograniczono realizacji działań wyłącznie do programów pomocowych w nowej perspektywie finansowej na lata 2021-2027).
- ✓ Nadanie priorytetowego charakteru działaniom rewitalizacyjnym poprzez ujęcie projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Zapewnienie odpowiednich wkładów własnych z budżetu gminy a dla projektów z zewnętrznym finansowaniem (np. fundusze UE, krajowe, inne międzynarodowe), a także ewentualne wykorzystanie środków ze sprzedaży nieruchomości na realizację działań rewitalizacyjnych.
- ✓ Maksymalne wykorzystanie różnorodnych form współfinansowania – zarówno bezzwrotnych (EFRR, EFS), jak i zwrotnych. Istotnym aspektem jest, aby całość działań rewitalizacyjnych nie była podporządkowana jedynie celom programów pomocowych. Wykorzystanie środków zewnętrznych należy postrzegać jako wykorzystanie szansy, a nie cel sam w sobie.
- ✓ Wzmacnianie oraz integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.
- ✓ Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy oraz stworzenie instrumentów wspierających ich indywidualne działania.
- ✓ Inicjowanie działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego „miejscowego” impulsu rozwojowego wywołującego efekt domina. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych podmiotów. Wśród narzędzi, które gmina może wykorzystać w tym zakresie znajduje się: możliwość realizacji inwestycji infrastrukturalnych, udostępniania na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszenie wizerunku istniejących obiektów.
- ✓ Stworzenie oferty i wsparcia dla działań z zakresu ekonomii społecznej i umacniania roli III sektora w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i skutecznego systemu wspierania mieszkańców.
- ✓ Umacnianie aktywnego sąsiedztwa oraz odbudowywanie relacji społecznych.

6. Część zarządcza

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji to proces w którym głównym celem jest zbudowanie odpowiedniego partnerstwa między koordynatorem tego procesu, tj. Urzędem Gminy Adamów a innymi podmiotami uczestniczącymi w rewitalizacji bezpośrednio lub pośrednio.

Właściwe zarządzanie programem ma ułatwić realizację poszczególnych przedsięwzięć, a tym samym doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych.

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem stanowiącym operacyjną podstawę do wdrażania projektów rewitalizacyjnych realizowanych przez następujące grupy podmiotów:

- ➔ Podmioty wykonawcze- jednostki realizujące przedsięwzięcia wskazane w GPR należące zarówno do sektora publicznego, prywatnego oraz pozarządowego,
- ➔ Podmioty zarządzające, czyli podmioty odpowiedzialne za wdrożenie, monitoring i ewaluację Gminnego Programu Rewitalizacji.

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oparte jest na wsparciu realizacji projektów stworzonych z myślą osiągnięcia celów spójnych z celami strategicznymi oraz operacyjnymi przewidzianymi w dokumencie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w programie rewitalizacji lub zakwalifikowane przez program jako dopuszczalne mają bardzo zróżnicowany charakter. Do zakwalifikowania dowolnego projektu jako projektu spełniającego kryteria projektu rewitalizacyjnego, na etapie prowadzonego naboru przedsięwzięć niezbędne było wskazanie w jaki sposób projekt proponowany przez podmiot wykonawczy, realizuje cel strategiczny i cele operacyjne GPR ze szczególnym uwzględnieniem informacji o tym w jaki sposób pomaga rozwiązywać problemy wskazane w diagnozie obszaru przygotowanej na potrzeby GPR.

Projekty umieszczone na liście projektów podstawowych uzupełniają się wzajemnie oraz zaplanowane są do realizacji w sposób nie stwarzający konfliktu realizacji kilku zadań na tym samym obszarze w tym samym czasie. Na uwadze mieć jednak należy fakt, iż zaplanowane przedsięwzięcia mogą być realizowane przez różne podmioty, co dodatkowo wzmacniać będzie ryzyko niespójności czy wręcz ich sprzeczności. Dotyczy to sytuacji, gdy podmioty te faktycznie są od siebie niezależne, ale może zdarzyć się także w rozległej strukturze komórek Urzędu Gminy i jednostek mu podległych. Stąd potrzeba zaplanowania efektywnych mechanizmów faktycznej koordynacji i integracji różnorodnych przedsięwzięć (zarówno „twardych” jak i „miękkich”), a także łagodzenia napięć, jakie mogą zaistnieć między poszczególnymi działaniami/przedsięwzięciami czy też rezultatami realizacji.

6.1 Opis struktury zarządzania GPR

W skład struktury zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji wchodzi Wójt Gminy Adamów (odpowiedzialny za bieżący nadzór nad realizacją GPR, dbałość o zagwarantowanie środków finansowych na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania zmian w GPR) oraz Rada Gminy Adamów (odpowiedzialna za uchwalanie GPR i jego głównych kierunków, a także opiniowanie jego zmian i aktualizację). Zgodnie z właściwością, zarządzanie i koordynacja GPR, a także realizacja prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy Adamów. Operatorem GPR będzie Zespół ds. rewitalizacji. W skład zespołu wejdą pracownicy zajmujący stanowiska ds. rozliczeń finansowo-księgowych i rozliczania projektów, Kierownika Referatu Rolnictwa, Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, ds. inwestycji i grupy gospodarczej, ds. zamówień publicznych, ds. gospodarki komunalnej i ochrony środowiska.

Zadania każdej z komórek czy stanowisk oraz jednostek organizacyjnych, wykonywane w ramach GPR, zostaną określone i ściśle zdefiniowane przez Operatora GPR. Wszystkie komórki czy jednostki organizacyjne, w ramach swoich kompetencji, będą realizowały wyznaczone zadania dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur. W ich ramach wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nad którymi nadzór merytoryczny sprawować będzie Operator. W ramach procesu opracowywania, realizacji oraz ewaluacji i oceny stopnia wdrażania GPR czynny udział będzie brał również Komitet Rewitalizacji.

Poglądowa struktura zarządzania GPR została przedstawiona na poniższej grafice.

Rysunek 3 Struktura zarządzania GPR

Źródło: Opracowanie własne

❖ **Wójt Gminy Adamów**

Za wdrażanie i monitoring *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów do 2030 r.* odpowiadać będzie Wójt Gminy Adamów we współpracy z:

- ✓ Radą Gminy,
- ✓ Urzędem Gminy Adamów,
- ✓ Komitetem Rewitalizacji,
- ✓ Samorządowymi jednostkami organizacyjnymi (m.in. GOPS i Domem Kultury oraz placówkami edukacyjnymi), ewentualnie zespołami roboczymi,
- ✓ Interesariuszami rewitalizacji.

Do kompetencji Wójta Gminy należeć będzie również powołanie w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia uchwalenia przez Radę Gminy Adamów zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Wójt Gminy będzie również odpowiedzialny za obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji

❖ **Rada Gminy**

Rolą Rady Gminy Adamów będzie weryfikacja postępów wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów do 2030 r.* i w razie konieczności, przeprowadzenie aktualizacji programu, zgodnie z procedurą opisaną w rozdziałach 6.2.2 *Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych* oraz 6.2.3 *Aktualizacja GPR*.

❖ **Operator GPR – Zespół ds. rewitalizacji**

Realizację GPR powierza się Wójtowi Gminy Adamów za pośrednictwem Urzędu Gminy Adamów, w szczególności Operatora GPR, tj. – Zespołu ds. rewitalizacji. W skład zespołu wejdą pracownicy zajmujący stanowiska ds. rozliczeń finansowo-księgowych i rozliczania projektów, Kierownika Referatu Rolnictwa, Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, ds. inwestycji i grupy gospodarczej, ds. zamówień publicznych, ds. gospodarki komunalnej i ochrony środowiska. Do obowiązków Operatora GPR należeć będzie m.in.:

- ✓ analiza możliwości, inicjowania i koordynacji działań związanych z pozyskiwaniem środków pozabudżetowych na realizację zadań inwestycyjnych;
- ✓ współpraca z podmiotami i instytucjami zaangażowanymi w proces aplikacyjny;
- ✓ opracowywanie dokumentacji aplikacyjnej;
- ✓ monitorowanie rzeczowej i finansowej realizacji projektów,
- ✓ rozliczanie projektów i sprawozdawczości;
- ✓ prowadzenie działań promocyjnych projektów i źródeł finansowania,

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- ✓ przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie projektów ujętych w GPR (zarówno w ramach listy podstawowej, jak i pozostałych działań);
- ✓ uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia GPR o działania uwzględniające inne kategorie projektów;
- ✓ dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego GPR (tj. rok 2030);
- ✓ realizację GPR, w rozumieniu koordynowania i inspirowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (np. FEL 2021-2027, fundusze krajowe), a także spójności GPR;
- ✓ urządzenie przebiegu upowszechnienia GPR i komunikacji społecznej (organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy);
- ✓ monitorowanie realizacji i ewaluację GPR;
- ✓ przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów GPR.

Pracami Operatora GPR będzie kierował wyznaczony Koordynator Rewitalizacji – Kierownik Referatu Rolnictwa, Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska. Koordynator będzie odpowiadał za zarządzanie GPR, który stanowi swoistego rodzaju ramę operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań Urzędu Gminy, które merytorycznie związane są z zakresem rewitalizacji. Zarządzanie projektami rewitalizacyjnymi będzie odbywał się w oparciu o indywidualne i szczegółowe podejście do wszystkich z nich; począwszy od etapu planowania i przygotowania projektu po etap jego realizacji i monitorowania efektów. Mając na względzie konieczność włączenia w proces rewitalizacji większości komórek Urzędu Gminy czy gminnych jednostek organizacyjnych, Koordynator Rewitalizacji w ramach swoich kompetencji będzie miał możliwość wydawania wiążących dyspozycji i rekomendacji kierownikom/dyrektorom poszczególnych komórek i jednostek w zakresie ich udziału w procesie rewitalizacji. Ponadto, wyżej wymienieni kierownicy i dyrektorzy mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji. Koordynator będzie pełnił nadzór merytoryczny nad innymi podmiotami (w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym) zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji.

❖ **Komitet Rewitalizacji**

Komitet Rewitalizacji będzie stanowił forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Urzędu Gminy Adamów w sprawach dotyczących prowadzenia oceny rewitalizacji oraz będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Komitet jest typowym organem o charakterze opiniująco-doradczym, nie będąc jednocześnie organem jednostki samorządu terytorialnego, do jego zadań należy doradzanie organom wykonującym zadania w zakresie rewitalizacji poprzez:

- ✓ wyrażanie opinii na temat dokumentów przygotowanych przez jednostkę lub na temat podejmowanych przez nią działań,
- ✓ formułowanie opinii z własnej inicjatywy, stając się w ten sposób aktywnym uczestnikiem włączającym się w proces realizacji programu rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji zasady wyznaczenia składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa się w drodze uchwały przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia jego uchwalenia. W przypadku gminy Adamów Komitet Rewitalizacyjny zostanie powołany w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od uchwalenia niniejszego GPR. Podjęcie uchwały poprzedzone będzie konsultacjami społecznymi, tak aby zapewnić wyłanianie członków Komitetu przez interesariuszy.

Wójt Gminy Adamów niezwłocznie po podjęciu przez Radę Gminy Adamów uchwały określającej zasady wyznaczenia oraz działania Komitetu Rewitalizacji, powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji.

Za Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia Wójt Gminy Adamów poprzez przekazanie odpowiednich zadań do realizacji przez Zespół ds. rewitalizacji. Szczegółowy zakres obowiązków na poszczególnych stanowiskach oraz częstotliwość spotkań Komitetu Rewitalizacji określony zostanie w uchwale Rady Gminy.

❖ Samorządowe jednostki organizacyjne

Jednostki organizacyjne gminy będą bezpośrednio zaangażowane w realizację przedsięwzięć ujętych w GPR, zgodnie z ich właściwościami.

❖ Zespoły zadaniowe

W przypadku skomplikowanych projektów rewitalizacyjnych (wymagających współpracy specjalistów z różnych dziedzin) Wójt Gminy Adamów w drodze zarządzenia może powołać zespoły zadaniowe składające się z wyspecjalizowanych komórek Urzędu Gminy Adamów oraz samorządowych jednostek organizacyjnych.

❖ Interesariusze rewitalizacji

Współzarządzanie procesem rewitalizacji przez interesariuszy rewitalizacji odbywać się będzie za pośrednictwem Komitetu Rewitalizacji oraz form przewidzianych w rozdziale zawierającym opis procesu uspołecznienie wdrażania GPR.

Wdrażanie GPR to system złożony i wielowątkowy. W związku z tym istnieje potrzeba identyfikacji sposobów ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR. Poniższa tabela zawiera zestawienie ryzyk,

które mogą wystąpić podczas wdrażania GPR. W ramach każdego ze zidentyfikowanych ryzyk przypisano prawdopodobieństwo wystąpienia w 3 stopniowej skali:

- 1- niskie ryzyko wystąpienia
- 2- średnie ryzyko wystąpienia
- 3- ryzyko prawdopodobne.

Tabela 17 Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

Rodzaj ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Sposoby rozwiązywania sytuacji problemowej
Nieotrzymanie środków finansowych na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych	3 – ryzyko prawdopodobne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dywersyfikacja źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych (źródła prywatne, konkursowe, zagraniczne, krajowe, itd.) 2. Aktualizacja GPR 3. Angażowanie specjalistów w proces pozyskiwania środków w celu uniknięcia pomyłek i błędów skutkujących brakiem uzyskania dofinansowania
Opóźnienia w realizacji przedsięwzięć	2 – średnie ryzyko wystąpienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konstrukcja umów zakładająca kary umowne i odpowiedzialność wykonawcy za terminowe ukończenie inwestycji/projektu. 2. Bieżący monitoring postępu realizacji przedsięwzięć
Brak chętnych do uczestnictwa w przedsięwzięciach społecznych	2 – średnie ryzyko wystąpienia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywna promocja planowanych przedsięwzięć społecznych 2. Osobiste zaangażowanie liderów wybranych grup w proces rekrutacji 3. Aktywne formy poszukiwania uczestników projektów prowadzone przez podmioty odpowiedzialne za wdrażanie projektów
Rezygnacja z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez inne podmioty	3 – ryzyko prawdopodobne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bieżąca współpraca i komunikacja z podmiotami innymi niż publiczne w zakresie postępów związanych z projektem 2. Doradztwo merytoryczne w zakresie projektów, których realizacja jest zagrożona

Źródło: Opracowanie własne

6.2 System monitoringu i ewaluacji GPR

W celu zmierzenia efektów przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w ramach GPR i prawidłowego reagowania na niepożądane tendencje i zjawiska, niezbędne jest

wdrożenie odpowiedniego systemu monitoringu i ewaluacji opierającego się na konkretnych wskaźnikach. Celem monitoringu będzie ocena stopnia realizacji celów rewitalizacji i przedsięwzięć rewitalizacyjnych określonych w Programie.

Pojęcie monitoringu oznacza systematyczne obserwowanie jakiegoś procesu i odnotowywanie jego zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. Tak rozumiany monitoring spełnia również rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. System monitorowania GPR został tak skonstruowany, aby umożliwić dokonywanie obiektywnych pomiarów poszczególnych wskaźników w przyjętych odstępach czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć. Głównym celem monitorowania procesów rewitalizacyjnych jest dostarczenie informacji, na podstawie których nastąpi ocena postępu prowadzonych działań oraz weryfikacja tempa i kierunku zmian, do których proces ten zmierza. Dzięki monitoringowi prowadzona będzie identyfikacja trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu Programu. Zagwarantuje ona również zgodność realizacji przedsięwzięć z przyjętymi założeniami i wcześniej zatwierdzonymi celami, a także spełnia funkcję wewnętrznej kontroli, obejmującej ocenę skuteczności i terminowości realizacji poszczególnych przedsięwzięć względem przyjętego harmonogramu, a także kontrolę końcową – sprawdzenie czy ustalone cele zostały osiągnięte.

Wśród instytucji i podmiotów, które będą brały udział w procesie monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji należy w szczególności wymienić:

- ✓ Operatora GPR na czele z Koordynatorem Rewitalizacji;
- ✓ Komitet Rewitalizacji;
- ✓ odpowiednie stanowiska w strukturze Urzędu Gminy Adamów oraz samorządowych jednostek organizacyjnych sprawujące nadzór i kontrolę nad poszczególnymi sferami istotnymi dla procesu rewitalizacji;
- ✓ wnioskodawców - partnerów, którzy współpracując z gminą realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.

Szczególne role w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych ujętych w Programie projektów.

Monitorowanie i ocena GPR ma charakter procesu ciągłego. Oznacza to, że proces monitorowania nie jest procesem jednorazowym dokonywanym na koniec okresu programowania, a jest realizowany na bieżąco zgodnie z harmonogramem realizacji projektów oraz w przypadku sytuacji losowych, które wymagają wprowadzenia zmian w sposobie realizacji GPR. Podstawowymi elementami składowymi przyjętego systemu monitoringu będą:

- ✓ analiza zagregowanych wskaźników rezultatu oraz wskaźników produktu osiągniętych na skutek realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych,

- ✓ analiza jakościowa zmian w strukturze społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej, technicznej i środowiskowej (na podstawie wskaźników oddziaływania) oraz ocena działań podejmowanych przez podmioty zewnętrzne wpisujących się w założenia Gminnego Programu Rewitalizacji.

6.2.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji:

- ✓ GPR podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.
- ✓ Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, że GPR wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię, o której mowa w ust. 2.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Monitoring niniejszego GPR prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady:

1. Monitoring realizowany będzie w cyklu rocznym (dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych) oraz okresowym 3 –letnim oraz końcowy (dot. poziomu wdrażania GPR).
2. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wytyczone wskaźniki produktu i rezultatu dla poszczególnych przedsięwzięć (tabela: *Wskaźniki produktu i rezultatu przedsięwzięć rewitalizacyjnych*) oraz oddziaływania (tabela: *Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR*).
3. Źródłem weryfikacji wskaźników będą dane statystyczne, dane źródłowe znajdujące się w dyspozycji Urzędu Gminy Adamów, samorządowych jednostek organizacyjnych bądź też partnerów – wnioskodawców, którzy współpracując z miastem realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.
4. Punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników oddziaływania będą dane pochodzące z końca 2021 r., bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

5. W procesie monitoringu uwzględniane będą plany wdrażania rewitalizacji określone w Rocznych okresowych harmonogramach (rocznym oraz trzyletnim) realizacji GPR.
6. W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu GPR, identyfikowane będą bariery implementacji.
7. Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać informacji z realizacji GPR (roczne, za minione 3 lata oraz końcowy).
8. Informacja z realizacji GPR określała będzie zarówno źródła sukcesów, jak i porażek w zakresie osiągania wskaźników, a tym samym kierunków działania i celów rewitalizacji.
9. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialny będzie Operator GPR.
10. Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – poprzez zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji oraz konsultacje społeczne.
11. Informacja z realizacji GPR przedstawiana będzie Radzie Gminy.

Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR będzie realizowana etapowo:

- ❖ etapami trzyletnimi,
- ❖ etapem śródkresowym (przeprowadzona w 2027 r.)
- ❖ etapem końcowym (na koniec 2030 r.).

Obejmować ona będzie całość działań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, w tym ocenę osiągnięcia wskaźników przypisanych poszczególnym celom zakończoną raportem. Poniżej w tabeli przedstawiono wskaźniki monitoringu poszczególnych celów (wskaźniki oddziaływania zgodne ze wskaźnikami użytymi do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.). Ocena stopnia wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych następować będzie za pomocą wskaźników produktu i rezultatu w ramach oceny sporządzanej corocznie. Wskaźniki produktu odnoszą się do mierzalnych cech samego projektu rewitalizacyjnego i obejmować mogą takie elementy jak np. liczba odnowionych budynków, powierzchnia odnowionych obszarów publicznych, liczba nowo utworzonych miejsc pracy, jakość infrastruktury czy liczba przeprowadzonych działań o charakterze „miękkim”. Wskaźnik rezultatu w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego koncentrują się na osiągniętych rezultatach w kontekście zamierzonych celów rewitalizacyjnych. Mogą obejmować takie aspekty jak np. zmniejszenie bezrobocia, zmniejszenie liczby osób uzależnionych od systemu pomocy społecznej. Wyselekcjonowanie wskaźników produktu i rezultatu w ramach poszczególnych projektów rewitalizacyjnych pozwala na obiektywną ocenę postępów i skuteczności działań. Dzięki temu można monitorować. Monitoring wskaźników oddziaływania daje odpowiedź w zakresie czy realizowane zamierzenia GPR przynoszą oczekiwane rezultaty i mają pozytywny wpływ na wyprowadzanie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej.

Tabela 18 Wskaźniki produktu i rezultatu przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr projektu	Nazwa projektu	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika	
1/P	Kompleksowa rewitalizacja budynku świetlicy w Bliżowie w celu przywrócenia pierwotnych i nadania nowych funkcji wraz uporządkowaniem i zagospodarowaniem zdegradowanej przestrzeni publicznej	Wskaźniki produktu					
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego	
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego	
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego	
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,2036	Protokół odbioru końcowego	
		Wskaźniki rezultatu					
		Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	300	Statystyki, listy obecności	
Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji.	Osoby	0	191	Statystyki i ewidencje prowadzone przez Urząd Gminy			
2/P	Kompleksowa rewitalizacja budynków i terenów zdegradowanych w Potoczku w celu przywrócenia mi pierwotnych i nadania nowych funkcji użytkowych	Wskaźniki produktu					
		Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego	
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	3	Protokół odbioru końcowego	
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	2	Protokół odbioru końcowego	
		Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego	
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,58	Protokół odbioru końcowego	
		Wskaźniki rezultatu					
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby/rok	0	400	Sprawozdania, listy obecności			
Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji.	Osoby	0	195	Ewidencje Urzędu Gminy			
3/P	Cyfrowa Gminna Biblioteka Publiczna w Adamowie z siedzibą w Potoczku	Wskaźniki produktu					
		Liczba obiektów kulturalnych objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego	
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego	

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba osób korzystających ze zakupionego sprzętu	osoby/rok	0	400	Sprawozdania, listy obecności
4/P	Kompleksowa rewitalizacja budynków byłego SKR w Suchowoli celu nadania mu funkcji użytkowych społecznych, turystycznych i gospodarczych wraz z zagospodarowaniem funkcjonalnie powiązanej przestrzeni publicznej	Wskaźniki produktu				
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,3732	Protokół odbioru końcowego
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
Liczba osób korzystających z obiektów Infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu	osoby/rok	0	1 000	Statystyki, listy obecności		
5/P	Kompleksowa rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Suchowola	Wskaźniki produktu				
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	8,3659	Protokół odbioru końcowego
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba osób korzystających z obiektów Infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu	osoby/rok	0	2 000	Statystyki, listy obecności
6/P	Poprawa warunków edukacyjnych Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli	Wskaźniki produktu				
		Liczba przebudowanych lub rozbudowanych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba doposażonych szkół	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	osoby	0	190	Protokół odbioru końcowego
Wskaźniki rezultatu						

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika
		Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych.	osoby	0	190	Informacje w zakresie liczby uczniów oraz nauczycieli
		Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze wspartych dostosowanych obiektów	osoby	0	3	Informacje w zakresie liczby uczniów oraz nauczycieli
		Wskaźniki produktu				
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	osoby	0	190	Dane szkoły
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	15	Dane szkoły
		Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	10	Dane szkoły
		Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	szt.	0	1	Protokół odbioru końcowego
		Liczba uczniów uczestniczących w doradztwie zawodowym	osoby	0	20	Dane szkoły
		Wskaźniki rezultatu				
		Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	190	Dane szkoły
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	15	Dane szkoły
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	6	Dane szkoły
		Wskaźniki produktu				
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	osoby	0	2	Dane szkoły
		Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	szt.	0	1	Protokół odbioru
		Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem	osoby	0	1	Dane szkoły
		Liczba obiektów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	1	Protokół odbioru
7/P	Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Suchowoli					
8/P	Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej w obszarze rewitalizacji					

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika		
		Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej	szt.	0	1	Protokół odbioru		
		Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	0	40	Dane szkoły		
		Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	szt.	0	20	Protokół odbioru		
		Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością	szt.	0	20	Protokół odbioru		
		Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	0	Protokół odbioru		
		Wskaźniki rezultatu						
		Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	2	Dane szkoły		
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	1	Dane szkoły		
9/P	Klasa z drewna	Wskaźniki produktu						
		Liczba szkół biorących udział w programie edukacji ekologicznej	szt.	0	1	Dane placówki edukacyjnej		
		Wskaźniki rezultatu						
		Liczba uczniów objętych programem edukacji ekologicznej	osoby	1	190	Dane placówki edukacyjnej		
10/P	„RÓŻA” Festiwal im. KORY	Wskaźniki produktu						
		Liczba przeprowadzonych wydarzeń kulturalnych	szt./rok	0	1	Dane stowarzyszenia		
		Liczba wolontariuszy biorących udział w przygotowaniu wydarzenia kulturalnego	osoby/ wydarzenie	0	2	Dane stowarzyszenia		
		Wskaźniki rezultatu						
		Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych	osoby/wydarzenie	0	300	Dane stowarzyszenia		
11/P	STREFA SENIORA- rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie gminy Adamów poprzez działalność Klubów Seniora”	Wskaźniki produktu						
		Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	50	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		
		Liczba osób objętych usługami asystenckimi w programie	osoby	0	10	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nr projektu	Nazwa projektu	Nazwa wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wskaźnika		
		Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	2	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		
Wskaźniki rezultatu								
		Liczba nowoutworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	0	20	Dokumentacja projektowa		
Wskaźniki produktu								
12/P	Rozwój usług społecznych na terenie gminy Adamów	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	0	50	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		
		Liczba opiekunów faktycznych/niefORMALNYCH objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		
		Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	0	5	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		
		Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie	osoby	0	1	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS		
		Wskaźniki rezultatu						
				Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	sztuki	0	1	Ewidencje i statystyki prowadzone przez GOPS
Wskaźniki produktu								
13/P	Poprawa infrastruktury drogowej obszaru rewitalizacji	Długość wybudowanych dróg gminnych	km	0	1,541	Protokół odbioru końcowego		
		Wskaźniki rezultatu						
		Liczba mieszkańców korzystających z efektów przedsięwzięcia	osoby	0	1130	Statystyki Urzędu Gminy		
Wskaźniki produktu								
14/P	Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Adamów	Liczba nowych/zmodernizowanych punktów świetlnych	sztuki	0	127	Statystyki Urzędu Gminy		
		Wskaźniki rezultatu						
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury	osoby	0	1 348	Statystyki Urzędu Gminy		

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 19 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR

Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (2021 r.)	Zmiana	Źródło danych pomiaru wskaźnika
Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.	osoby	5,37		Dane PUP
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.	osoby	1,26		Dane GOPS
Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu ubóstwa na przypadających 100 mieszkańców w 2021 r.	osoby	1,04		Dane GOPS
Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z dożywiania przypadającej na 100 mieszkańców do 17 roku życia w 2021 r.	osoby	1,39		Dane GOPS
Liczba organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.	sztuki/ osoby	0,37		Dane UG
Liczba odnotowanych przestępstw przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.	sztuki/ osoby	0,73		Dane Policji
Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.	sztuki/ osoby	0,34		Dane Policji
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (2021 r.)	Zmiana	Źródło danych pomiaru wskaźnika
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.	osoby	0,60		Dane UG
Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (2021 r.)	Zmiana	Źródło danych pomiaru wskaźnika
Masa azbestu pozostającego do unieszkodliwienia w kg przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	kg/ 100 mieszkańc ów	90 948		Dane UG
Udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.	%	15,56		Dane UG
Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.	%	74,81		Dane UG
Udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych w 2021 r.	%	44,41		Dane UG

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021 r.	%	100,00		Dane UG
Udział dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) wymagających interwencji w 2021 r.	%	72,82		Dane UG
Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w 2021 r.	%	49,80		Dane UG
Udział powierzchni terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.	%	96,02		Dane UG

Źródło: Opracowanie własne

Ocena postępu celów strategicznych i wskaźników diagnostycznych będzie dokonywana raz do roku. Gromadzenie informacji w zakresie wskaźników bezpośrednio związanych z realizacją konkretnych projektów (produktów i rezultatów) będzie następowało w systemie ciągłym i będzie związane z momentem zakończenia tych projektów. Zebrane dane i informacje prezentowane będą w postaci raportu.

Następnym etapem monitoringu wdrażania GPR będzie analiza zebranych danych i informacji. Przedmiotowej analizie dokonywać będzie Komitet Rewitalizacji, który w przypadku stwierdzonych opóźnień w harmonogramie, braku zadowalających efektów formułuje rekomendacje bądź propozycje działań naprawczych. Wnioski z przeprowadzonego monitoringu mogą być podstawą do wprowadzenia zmian do GPR. Formalną podstawą do wprowadzenia zmian w GPR będzie uchwała Rady Gminy. Propozycję zmian w GPR tworzy i przedstawia Operator GPR, na zlecenie Wójta Gminy Adamów wynikające z rekomendacji Komitetu Rewitalizacji.

Podsumowaniem realizacji GPR będzie analiza jakościowa zmian w strukturze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej i porównanie jej wyników do wniosków diagnozy przeprowadzonej na potrzeby programowania GPR.

6.2.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie odbywało się w cyklach rocznych za pomocą specjalnie sporządzanych w tym celu kart weryfikujących stan realizacji projektu. Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (referat lub inny realizator) będzie zobligowany do wypełnienia karty projektu i przedłożenie jej w określonym terminie do Operatora GPR. Uzupełnione karty będą stanowiły podstawę do sporządzenia raportu rocznego z realizacji projektów GPR do 31 grudnia danego roku. Przedmiotowy raport zostanie przekazany Komitetowi Rewitalizacji do zaopiniowania i będzie stanowił źródło wiedzy o bieżących postępach w realizacji GPR.

6.2.3 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

W przypadku pojawienia się problemów w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na etapie monitorowania przewidziano możliwości modyfikacji i aktualizacji GPR. W przypadku wprowadzania zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych w dokumencie należy przedstawić ich

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji może okazać się konieczna, np. w przypadku braku terminowości realizacji działań oraz nieosiągnięcia zakładanych wskaźników podczas monitorowania.

Gminny Program Rewitalizacji podlegać będzie ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy, co najmniej raz na 3 lata. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej. Na podstawie dyskusji, Komitet Rewitalizacji podejmuje decyzję o podjęciu lub zaniechaniu działań modyfikujących. W przypadku podjęcia decyzji o zasadności wprowadzenia zmian w GPR Komitet Rewitalizacji przygotowuje stosowną rekomendację i przedstawia ją Wójtowi Gminy. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt Gminy występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, dołączając do wniosku sporządzoną ocenę aktualności i stopnia realizacji. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Gminy uchyla uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta. Zaktualizowany GPR powinien zawierać uzasadnienie przeprowadzonych korekt i opis zmian oraz ich wpływu na dalszą realizację programu.

Zmiana GPR następuje w trybie, w jakim był on uchwalony. W przypadku zaproponowanych zmian dotyczących modyfikacji w podstawowych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych lub dotyczą ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, obowiązkowo należy przeprowadzić konsultacje społeczne, uzyskać stosowne opinie i przeprowadzić procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

6.2.4 Harmonogram realizacji GPR

Wdrażanie GPR to proces złożony i strategicznie zaplanowany na kilka lat. W celu łatwiejszego zobrazowania działań zarządczych niezbędne jest zaplanowanie ich w odpowiednim przedziale czasowym. Poniżej znajduje się harmonogram przedstawiający powyższe działania.

Tabela 20 Harmonogram działań zarządczych

Nazwa zadania	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Prace przygotowawcze Gminnego Programu Rewitalizacji										
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji										
Podjęcie uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji (nie później niż w										

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Nazwa zadania	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
ciągu 3 miesięcy od uchwalenia GPR)										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji I kadencji										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji II kadencji										
Powołanie Komitetu Rewitalizacji III kadencji										
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej (niezwłocznie po uchwaleniu GPR)										
Wdrożenie systemu zarządzania określonego w GPR										
Pozyskiwanie wsparcia zewnętrznego realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych										
Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych (działanie ciągłe)										
Sprawozdania z realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (na koniec każdego roku począwszy od 2024 r.)										
Ocena stopnia realizacji z możliwością dokonywania w nim stosownych zmian (po upływie 3 lat)										
Ewaluacja śródkresowa wraz z raportem										
Komunikacja społeczna GPR										
Ewaluacja ex-post wraz z raportem (po zakończeniu procesu wdrażania GPR)										

Źródło: Opracowanie własne

6.2.5 Koszty zarządzania GPR

Zarządzanie realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji nie generuje istotnych kosztów, ponieważ proces rewitalizacji jest zadaniem własnym gminy i prowadzony jest w związku z tym głównie poprzez Urząd Gminy Adamów przy współpracy z interesariuszami. Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana przez pracowników Urzędu Gminy Adamów w ramach obowiązków służbowych, w związku z czym nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu.

Komitet Rewitalizacji powołany przez Wójta Gminy Adamów jako ciało doradcze, funkcjonować będzie w oparciu o przedstawicieli Urzędu Gminy Adamów i samorządowych jednostek organizacyjnych, jak również wyłonionych przedstawicieli podmiotów publicznych i prywatnych oraz mieszkańców. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacji będzie miała charakter społeczny i honorowy, zatem również nie wymaga rezerwowania w budżecie gminy żadnych środków finansowych.

7. Powiązanie GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Adamów do 2030 roku został poddany analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali makro i mikro. Zwrócić uwagę, należy na to, iż proces rewitalizacji, co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, a następnie pośrednio realizować cele i założenia programów na poziomie regionu i kraju

7.1 Spójność dokumentu w skali makro

Przedmiotowe opracowanie jest w pełni zgodne z założeniami, priorytetami oraz celami artykułowanymi w poniżej zestawionych dokumentach.

Komplementarność dokumentu na poziomie krajowym
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności
<p>Dokument przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Określa on główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej. Jego założeniem jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju. Cele i zadania:</p> <p>1. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji • Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym • Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki • Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki • Stworzenie Polski Cyfrowej • Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state” • Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska <p>2. Równoważenia potencjałów rozwojowych regionów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych • Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach • Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego <p>3. Efektywność i sprawność państwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej • Wzrost społecznego kapitału rozwoju <p><i>Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku wpisuje się w ww. cele i kierunki działań. Oba dokumenty wskazują na konieczność rozwoju gospodarki w oparciu o istniejące zasoby przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Niezwykle istotnym elementem obu dokumentów jest podnoszenie kapitału ludzkiego i społecznego oraz włączenie społeczne wszystkich wymagających tego osób. Nie bez znaczenia pozostaje również kwestia poprawy jakości środowiska naturalnego.</i></p>
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
<p>Dokument przyjęty został Uchwałą Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p> <p>Cele i zadania:</p>

1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.
6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

W ramach GPR istotną rolę pełnią aspekty dotyczące przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego (cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji – cel szczegółowy 3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych, 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej,). Istotną kwestią jest podwyższenie konkurencyjności gminy Adamów oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i lokalnych walorów krajobrazowych (cel 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego).

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Dokument stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r.

Cele i zadania:

1. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną:
  - Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji
  - Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych
  - Przemiany strukturalne sektora
  - Nowe formy działania i współpracy
  - Nowoczesne instrumenty wsparcia
  - Trwałe zwiększanie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych
  - Zwiększanie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki
  - Zwiększanie towarów zaawansowanych technologicznie
2. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
  - Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
  - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy
  - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
  - Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe
  - Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania
3. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
  - Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli
  - Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne- dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw
  - Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
  - Cyfrowe państwo usługowe
  - Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne
  - Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej

Cel szczegółowy 1: Niskoemisyjne wytwarzanie energii

Cel szczegółowy 2: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami

Cel szczegółowy 3: Rozwój zrównoważonej produkcji -obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo
Cel szczegółowy 4: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności, obejmująca sektor transportu i handlu.

Cel szczegółowy 5: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji.

Zadania zawarte w GPR, w szczególności służące realizacji celu strategicznego 3. *Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji* (np. modernizacja infrastruktury z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań, prace termomodernizacyjne budynków, rewaloryzacja i zagospodarowanie terenów zielonych), nakierowane są na zastosowanie energooszczędnych technologii co przyczyni się do poprawy sytuacji środowiskowej. Wobec czego, są one zbieżne z założeniami *Narodowego Programu Gospodarki Niskoemisyjnej*.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.

Cel główny KSRR:

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym.

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym

- 1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją
- 1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze
- 1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska
- 1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
- 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszących atrakcyjność inwestycyjną obszar

Cel 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

- 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
- 2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym
- 2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

- 3.1 Wzmocnienie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem
- 3.2 Wzmocnienie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
- 3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
- 3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej.

Dokument w sposób jednoznaczny wskazuje zapotrzebowanie gmin na niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych jest duże. Odpowiedzią na fragmentaryczne i geograficznie zogniskowane kryzysy obszarów powinna być dobrze zaplanowana rewitalizacja, jako narzędzie poprawy warunków życia, rozwoju gospodarczego i jakości środowiska na obszarach kryzysowych. Dokument wielokrotnie wskazuje, iż jednym z najistotniejszych i jednocześnie najskuteczniejszych narzędzi poprawy sytuacji mieszkańców na obszarach spełniających warunki obszarów kryzysowych, jest rewitalizacja.

Komplementarność dokumentu na poziomie regionalnym i ponadlokalnym	
Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku	
<p>Przeprowadzona analiza wykazuje zbieżność pomiędzy zaproponowanymi w GPR celami i kierunkami działań a postulatami i zapisami SRWL2030. W obu dokumentach podkreśla się konieczność wdrożenia działań na rzecz integracji społecznej i podnoszenia kapitału społecznego, poprawę dostępności i rozwoju usług społecznych dla osób starszych oraz osób ze specjalnymi potrzebami. Zbieżność zauważalna jest również w zakresie działań prośrodowiskowych (wdrażanie rozwiązań oze i niskoemisyjnych). Zauważalna jest szczególnie korelacja i współgranie celów GPR z celami SRWL2030:</p>	
GPR	SRWL2030
Cel strategiczny 1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	Cel strategiczny 4. Wzmacnianie kapitału społecznego
Cel strategiczny 2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	Cel strategiczny 3. Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu
Cel strategiczny 3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji	Cel strategiczny 2. Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych
<p>Gmina znajduje się również w obszarze OSI ROZTOCZE, gdzie priorytetem rozwoju jest społeczno – gospodarcze wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego Roztocza i Puszczy Solskiej. Kierunki rozwoju w ramach OSI zostały określone w następujący sposób:</p>	
<p>1.1 Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych. 	
<p>2.1 Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast <p>Przedsięwzięcia flagowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Realizacja drogi ekspresowej Via Carpatia / S19; – Realizacja drogi ekspresowej S17, w tym budowa obwodnic: Zamościa i Tomaszowa Lubelskiego; – Przebudowa DK74, w tym budowa obwodnic: Dzwoli, Gorajca, Janowa Lubelskiego, Szczepieszyna, Zamościa; – Przebudowa i rozbudowa dróg wojewódzkich nr: DW833, DW835, DW837, DW842, DW848, DW849, DW850, DW852, DW853, DW858, DW863, w tym budowa obwodnicy Kraśnika (DW833), Urzędowa (DW833), Biłgoraja (DW835), Frampola (DW835) i Tarnogrodu (DW835). <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny <p>Przedsięwzięcia flagowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Realizacja szlaku kolejowego relacji Warszawa– Lwów; – Budowa nowego połączenia kolejowego (Lublin– Zamość / komponent CPK: Trawniki–Zamość); – Budowa linii kolejowej (Szastarka–Janów Lubelski –Biłgoraj) wraz z poprawą dostępności do transportu kolejowego w m. Kraśnik; – Przebudowa linii kolejowej nr 68 relacji Lublin– Stalowa Wola / budowa nowego odcinka Kraśnik –Rzeczyca; – Przebudowa linii kolejowych 69 i 72 na odcinku Rejowiec–Zawada–Zamość Szopinek wraz z budową łącznicy omijającej stację Zawada; – Budowa linii kolejowej nr 56 (Wólka Orłowska– Bełzec); – Budowa dworca kolejowego w Kraśniku; – Rozbudowa Lokalnego Centrum Sterowania Linii Hutniczej Szerokotorowej oraz przebudowa stacji Zamość Bortatycze i Szczepieszyn. 	
<p>2.4 Ochrona walorów środowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności <p>Przedsięwzięcia flagowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie planów ochrony oraz planów zadań ochronnych dla obszarów objętych prawną formą ochrony przyrody; – Aktualizacja lokalnych dokumentów planistycznych w zakresie uwzględnienia działań i warunków zagospodarowania wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych. 	

3.3 Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej

- Rozwój funkcji i bazy lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach występowania naturalnych warunków i czynników leczniczych

Przedsięwzięcia flagowe:

- Rozbudowa bazy i infrastruktury uzdrowiska Krasnobród;
- Realizacja procesu dochodzenia do uzyskania statusu uzdrowiska na terenach występowania naturalnych czynników leczniczych (wody mineralne, właściwości klimatu) w gminach: Biszczka, Janów Lubelski, Łukowa i Susiec.

3.4 Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo- -kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- Kreowanie i rozwijanie oferty ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce

Przedsięwzięcia flagowe:

- Utworzenie Geoparku „Kamienny las na Roztoczu”.
- Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe)
- Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa)
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.)

Przedsięwzięcia flagowe:

- Rozbudowa Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza;
- Rozbudowa Green Velo;
- Organizacja szlaku Architektury Drewnianej Województwa Lubelskiego.
- Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych

4.4 Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

- Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, lotnisko, infrastruktura turystyczna)

Przedsięwzięcia flagowe:

- Wspieranie rozbudowy istniejącej oraz budowy nowej infrastruktury poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna).
- Wspieranie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych na obszarach przygranicznych oraz rozwój zintegrowanej turystyki transgranicznej.

Priorytety rozwojowe ujęte w GPR są zbieżne z kierunkami rozwoju ujętymi w aktualnej *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030* dla OSI Polesie, w którym jest położona gmina Adamów. W szczególności w zakresie: poprawy sytuacji ekonomicznej mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju oferty turystycznej, zrównoważonego rozwoju infrastruktury technicznej, która wymaga modernizacji, czy dbałości o krajobraz i innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy (np. w rozwoju oferty turystycznej) oraz poprawę konkurencyjności gospodarstw rolnych.

Program inwentaryzacji i usuwania azbestu na lata 2010-2032 dla Powiatu Zamojskiego

W ramach dokumentu wyznaczono następujące cele:

1. Usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.
2. Minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju, w tym na terenie województwa lubelskiego.
3. Likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko.
4. Przedstawienie oddziaływania wyrobów zawierających azbest na zdrowie człowieka i środowisko naturalne.
5. Podniesienie świadomości społecznej odnośnie zagrożeń powodowanych przez wyroby zawierające azbest.
6. Wskazanie możliwości pozyskania funduszy na usunięcie wyrobów zawierających azbest.

7. Zapoznanie z obowiązującymi przepisami prawnymi oraz wynikającymi z nich procedurami dotyczącymi postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

8. Określenie harmonogramu zadań oraz oszacowanie kosztów likwidacji wyrobów azbestowych.

Cele określone w GPR oraz mające służyć ich realizacji kierunki działań współgrają z celami ww. dokumentu. Jednym z działań zaplanowanych w GPR jest program wsparcia na rzecz usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zamojskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028

Powyższy dokument jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie powiatu zamojskiego. Opracowany program doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Program określa politykę środowiskową oraz wyznacza cele i zadania środowiskowe, które odnoszą się do aspektów środowiskowych. Opracowany dokument wspomaga dążenie do uzyskania w powiecie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony.

W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zamojskiego na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028 wyznaczono następujące cele w zależności od obszaru interwencji:

1. Poprawa jakości powietrza do osiągnięcia poziomów wymaganych przepisami prawa, spełnianie standardów emisyjnych z instalacji oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
2. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.
3. Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych.
4. System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód.
5. Bieżąca modernizacja infrastruktury związanej z gospodarką wodno – ściekową.
6. Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych.
7. Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi.
8. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa lubelskiego.
9. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.
10. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

W ramach GPR wyznaczono 3. cel strategiczny pn. *Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji*, a w jego ramach cel 3.3 *Poprawa jakości środowiska naturalnego*. Przytoczone cele oraz zaplanowane do ich realizacji kierunki działań korelują z celami ww. programu ochrony środowiska. W ramach obu dokumentów priorytetowo traktowane będą działania na rzecz poprawy jakości powietrza, budowa zrównoważonego systemu gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, realizacja działań pozwalających na wprowadzenie zasad gospodarki niskoemisyjnej, ochrona i rozwój bioróżnorodności terenu.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Zamojskim na lata 2021-2025

W ramach dokumentu wyznaczono cztery cele strategiczne i służące do ich realizacji kierunki działań, które podporządkowane są wizji rozwoju ujętej w następującym sformułowaniu: „Powiat zamojski obszarem zrównoważonego rozwoju o dużej atrakcyjności społecznej i aktywności obywatelskiej.” Wizja ta ma na celu osiągnięcie wysokiego poziomu życia mieszkańców oraz równy dla wszystkich dostęp do oferowanych dóbr i usług, co w konsekwencji przyczyni się do atrakcyjności powiatu.

Cel 1: Aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu.

Kierunki działań: przeciwdziałanie skutkom wykluczenia społecznego osób spowodowanego pozostawaniem bez pracy w powiecie zamojskim.

Cel 2: Podejmowanie działań mających na celu wspieranie dziecka, rodziny, osób starszych.

Kierunki działań: pomoc rodzinie i dziecku, tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej, zwiększanie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym.

Cel 3: Zwiększanie skuteczności i efektywności podejmowanych działań mających na celu zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie w powiecie zamojskim.

Kierunki działań: zintensyfikowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cel 4: Stwarzanie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączenie się lub całkowity powrót do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym zapobiegającym marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Kierunki działań: działanie na rzecz poprawy warunków rozwoju społecznego dla osób niepełnosprawnych, wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym oraz zawodowym, wspieranie w integracji osób niepełnosprawnych ze społecznością lokalną poprzez kształtowanie właściwych postaw oraz stwarzanie warunków do pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, sportowym i rekreacji, wyrównywanie szans w zakresie edukacji osób niepełnosprawnych, wspieranie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych, zwiększenie dostępności pomocy oferowanej w rozumieniu zadań i programów finansowanych ze środków PFRON.

Opisana powyżej strategia wpisuje się silnie w założenia określone w GPR, w szczególności cel strategiczny 1. oraz wchodzące w jego skład cele operacyjne i kierunki działań. Obydwa dokumenty mają na celu budowanie kapitału społecznego poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom występującym w sferze społecznej oraz wspieranie osób wykluczonych poprzez ułatwianie dostępu do pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej.

Wyżej zaprezentowane zestawienie wskazuje na silne powiązanie pomiędzy celami strategicznymi *Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Adamów do 2030 roku*, a krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi dokumentami strategicznymi. W wielu z przytoczonych dokumentach odnaleźć można priorytety i cele strategiczne związane z ochroną i zrównoważonym wykorzystaniem zasobów naturalnych, w tym przede wszystkim redukcję zjawiska niskiej emisji. W kierunkach działań zaproponowanych w GPR znajdują się odpowiednie zapisy mające za zadanie realizację tego celu. Podobnie w przypadku integracji społecznej osób w trudnej sytuacji życiowej.

7.2 Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy

W wymiarze mikro Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi dokumentami:

Komplementarność dokumentu na poziomie lokalnym
Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015-2024
<p><i>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Adamów</i> stworzona została z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163). Priorytetowe działania Strategii wiążą się ściśle z opracowaniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Dokument określa następujące cele strategiczne oraz odpowiadające im cele operacyjne:</p> <p>Cel strategiczny 1: Przeciwdziałanie bezrobociu, łagodzenie jego skutków oraz aktywizacja zawodowa. Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost kompetencji i wiedzy potrzebnej na rynku pracy poprzez efektywną aktywizację osób bezrobotnych i poszukujących pracy. 2. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych do rozwiązywania problemów rynku pracy. <p>Cel strategiczny 2: Przeciwdziałanie ubóstwu, przemocy i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom. Cele operacyjne:</p>

1. Ograniczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego rodzin i osób spowodowanej ubóstwem.
2. Rozwój form pomocy i działań wspierających rodziny i osoby dotknięte przemocą.
3. Poprawa funkcjonowania rodzin i osób dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu lub środków psychoaktywnych.

Cel strategiczny 3: Zintegrowany system wsparcia rodziny i ograniczanie wykluczenia dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Rozwój form pomocy i działań wspierających rodzinę.
2. Wspieranie działań na rzecz dzieci i młodzieży prowadzących do poprawy warunków nauczania i wychowania.
3. Promocja zdrowego stylu życia – budowanie pozytywnych wzorców.
4. Promocja kultury, ochrona i promocja dziedzictwa kulturalnego.

Cel strategiczny 4: Wspieranie systemu pomocy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych wymagających wsparcia.

Cele operacyjne:

1. Wzmocnienie aktywności osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, kulturalnym i zawodowym.
2. Upowszechnianie informacji o prawach osób starszych i niepełnosprawnych oraz istniejących formach wsparcia.
3. Tworzenie i rozwój instytucjonalnych form pomocy dla osób starszych lub niepełnosprawnych.

GPR w sposób szeroki uwzględniła koncepcję uniwersalnego projektowania oraz pełnego włączenia osób z niepełnosprawnościami. Działania realizowane w ramach GPR przyczynią się również do likwidacji różnego rodzaju barier, w tym architektonicznych, technicznych, komunikacyjnych oraz społecznych. Nastawiony jest także na szeroko pojęte wspieranie rodzin w ich funkcji wychowawczej i opiekuńczej oraz przeciwdziałania zjawiskom patologicznym występującym w środowiskach rodzinnych. Całościowym wsparciem objęte zostaną również osoby w bezrobotnie oraz seniorzy. Wobec powyższego GPR koresponduje bezpośrednio z założeniami ww. strategii, a cele obydwu dokumentów są spójne.

Strategia Rozwoju Gminy Adamów 2021 – 2027 z perspektywą do 2030 r.

Strategia Rozwoju Gminy Adamów na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r. wyznacza średniookresowe cele i kierunki rozwoju lokalnego Gminy Adamów i stanowi główny dokument pozwalający na racjonalne organizowanie działań i prowadzenie skoordynowanej polityki rozwoju w wyznaczonym horyzoncie czasowym. Niniejsza Strategia, w obrębie 3 sfer: społecznej, przestrzennej i gospodarczej, wskazuje trzy cele strategiczne oraz ukształtowane w ich obrębie 12 celów operacyjnych.

Cel strategiczny 1: Rozwój kapitału społecznego.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
2. Zapewnienie wysokich standardów edukacji.
3. Wsparcie systemu opieki zdrowotnej i społecznej oraz bezpieczeństwa publicznego.
4. Aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców.
5. Rozwój potencjału i skuteczności administracji publicznej.

Cel strategiczny 2: Wszechstronny rozwój przestrzenno-funkcjonalny obszaru.

Cele operacyjne:

1. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej.
2. Zwiększanie dostępności komunikacyjnej.
3. Zrównoważone wykorzystywanie zasobów naturalnych i ochrona środowiska naturalnego.
4. Poprawa estetyki i ładu przestrzennego.

Cel strategiczny 3: Rozwój lokalnej gospodarki.

Cele operacyjne:

1. Ożywienie lokalnej działalności gospodarczej.
2. Tworzenie warunków do podnoszenia kwalifikacji i konkurencyjności producentów rolnych.
3. Promocja lokalnego rynku produktów.

Zadania zaplanowane do wdrożenia w ramach GPR realizować będą jednocześnie cele wymienione w Strategii Rozwoju Gminy Adamów. GPR jako dokument holistycznym, projektującym działania w zakresie różnych obszarów oraz tworzy płaszczyznę koordynacji tychże działań. Stanowi on narzędzie zarządzania

strategicznego gminą. Zgodność i powiązanie analizowanych dokumentów wyraża się w odniesieniu do celów strategicznych obu dokumentów w odniesieniu do poszczególnych sfer.

8. Opis procesu partycypacji społecznej w ramach tworzenia i wdrażania GPR

Partycypacja społeczna została wprowadzona jako filar działań na różnych etapach Gminnego Programu Rewitalizacji (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, w tym finansowanie, monitorowanie i ewaluacja) procesu rewitalizacji odbywającego się na terenie gminy Adamów. Podstawowym założeniem tego rodzaju podejścia jest chęć podniesienia skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz zwiększenia gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji stanowi ona warunek sine qua non procesu rewitalizacji. Istotnym zagadnieniem sektora publicznego jest wzbudzenie przeświadczenia społeczeństwa o realnej możliwości decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 9 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. i polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów. Zasada ta bazuje na założeniu, że otoczenie środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konstruktywnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Podstawowym wymogiem rzeczowej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, jej znaczeniu i oczekiwanych efektach. W związku z tym, gro uwagi poświęcono na trafienie do społecznej świadomości mieszkańców i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Szczególnie pomocne w tym zakresie okazały się być narzędzia informatyczne, takie jak: strona internetowa Urzędu Gminy Adamów. W tym celu na stronie <https://www.adamow.gmina.pl/> oraz <https://adamow.bip.gmina.pl/> utworzone zostały zakładki poświęcone Gminnemu Programowi Rewitalizacji.

W poniższych podrozdziałach zawarto szczegółowy opis dotyczący metod i narzędzi zastosowanych w celu zapewnienia partycypacji społeczności lokalnej w ramach poszczególnych elementów opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz późniejszego jego wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

8.1 Partycypacja społeczna na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Pierwsza etap procedury związanej z procesem rewitalizacji gminy Adamów obejmował prace związane z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy. Zarówno proces analizowania i diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Adamów (którego wyniki przedstawiono w dokumencie „Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Adamów”), jaki i społecznego odbioru zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, u podstaw której leży przekonanie o niezbędności włączania mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach.

W okresie 15-31.12.2022 r. na terenie gminy Adamów przeprowadzono badanie ankietowe. Ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną (panującą na terenie Polski od marca 2020 r. epidemia wirusa SARS CoV -2) badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej gminy (<https://www.adamow.gmina.pl/art,1171,gminny-program-rewitalizacji-dla-gminy-adamow.html>). Społeczność lokalna została szeroko poinformowana w sposób zwyczajowo przyjęty o prowadzonym badaniu. Wyniki przeprowadzonego badania zostały przedstawione w ww. diagnozie delimitacyjnej.

Rysunek 4 Informacja w zakresie badania ankietowego prowadzonego w ramach wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Ankietyzacja w ramach wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Adamów. Badanie ankietowe prowadzone będzie w dniach 15.12.2022 r. do 31.12.2022 r.

Szanowni Mieszkańcy gminy Adamów,

Serdecznie zapraszamy Państwa do udziału w badaniu ankietowym stanowiącym jeden z istotnych elementów służący wyznaczeniu obszarów kryzysowych (zdegradowanych i rewitalizacji) na terenie naszej gminy. Wyznaczenie tychże obszarów pozwoli na wdrożenie niezbędnych działań rewitalizacyjnych prowadzonych na podstawie opracowanego Gminnego Programu Rewitalizacji. Program ten obejmie działania mające na celu ożywienie zdegradowanych obszarów gminy, poprawę jakości życia ich mieszkańców, przywrócenie ładu przestrzennego, gospodarczego i aktywizację środowisk lokalnych. Obszar rewitalizacji wytypowany zostanie spośród obszarów cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, przy uwzględnieniu endogenicznego potencjału i znaczenia dla rozwoju lokalnego. Gminny Program Rewitalizacji stanowić będzie również formalną podstawę do ubiegania się o środki europejskie na działania związane z rewitalizacją. Dlatego zwracamy się do Państwa z prośbą o aktywne wzięcie udziału w pracach nad przygotowaniem diagnozy służącej wyznaczeniu obszarów kryzysowych. Prace nad dokumentem zaczynamy od badania sondażowego i tą drogą zwracamy się do Państwa z prośbą o wyrażenie opinii na temat warunków życia oraz miejsc wymagających rewitalizacji. Badanie ma charakter anonimowy.

Źródło: <https://www.adamow.gmina.pl/art,1171,gminny-program-rewitalizacji-dla-gminy-adamow.html>

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Następnie projekt Uchwały Rady Gminy Adamów o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem i projektem „Diagnozy służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Adamów” oraz mapą stanowiącą integralny załącznik do ww. projektu uchwały zostały poddane konsultacjom społecznym. Przedmiotowe konsultacje prowadzone były w dniach od 14 marca 2023 r. do 14 kwietnia 2023 r. w następujących formach:

1) zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej, poprzez wypełnienie formularza dostępnego na stronach internetowych: <https://www.adamow.bip.gmina.pl/> i <https://www.adamow.gmina.pl/> oraz dostępnego w postaci papierowej w siedzibie Urzędu Gminy Adamów, adres: Adamów 11b, Adamów 22-442. Wypełnione i podpisane formularze należało złożyć:

a) drogą elektroniczną na adres: : poczta@adamow.gmina.pl

b) drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Adamów, Adamów 11 b,22-442 Adamów,

c) osobiście w Urzędzie Gminy Adamów, Adamów 11b, Adamów 22-442, w sekretariacie Urzędu, w godzinach pracy urzędu, tj. od godz. 7⁰⁰ do godz. 15⁰⁰

2) zbieranie do protokołu uwag ustnych:

a) osobiście w Urzędzie Gminy Adamów, Adamów 11b, Adamów 22-442, w pok. nr 2, w godzinach pracy urzędu, tj. od godz. 7⁰⁰ do godz. 15⁰⁰ lub telefonicznie pod nr telefonu: 84 6186 102 w godzinach 7⁰⁰ do godz. 15⁰⁰

3) badania ankietowego on-line dotyczącego opinii na temat proponowanych granic obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, a także zaproponowanych w uchwale rozwiązań. Link do ankiety dostępny był na stronach internetowych stronach internetowych: <https://www.adamow.bip.gmina.pl/> i <https://www.adamow.gmina.pl/>

Rysunek 5 Informacja w zakresie badania ankietowego prowadzonego w ramach konsultacji społecznych projektu uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Ankietyzacja prowadzona w ramach konsultacji społecznych projektu Uchwały Rady Gminy Adamów w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Adamów

Szanowni Państwo,

w związku z prowadzonymi konsultacjami społecznymi projektu Uchwały Rady Gminy Adamów w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Adamów, zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety. Badanie ankietowe prowadzone będzie w formie elektronicznej w dniach 14.03.2023 r. - 12.04.2023 r.

Chcemy poznać Państwa opinie na temat granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz zaproponowanych w uchwale w sprawie obszarów rozwiązań.

Zachęcamy Państwa do aktywnego wzięcia udziału w prowadzonych konsultacjach społecznych.

Źródło: <https://www.adamow.gmina.pl/art,1171,gminny-program-rewitalizacji-dla-gminy-adamow.html>

4. spotkania rewitalizacyjnego organizowanego w formie bezpośrednich spotkań z mieszkańcami lub on-line. Informacja o otwartym spotkaniu rewitalizacyjnym została zamieszczona na stronach internetowych: <https://www.adamow.bip.gmina.pl/> i <https://www.adamow.gmina.pl/> na minimum 7 dni przed planowanym spotkaniem.

Rysunek 6 Informacja w zakresie spotkania prowadzonego w ramach konsultacji społecznych projektu uchwały ws. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

GMINA ADAMÓW
22-442 ADAMÓW
tel.: 54 918 91 92
NIP 9222813272 REGON 95058486

Ogłoszenie o spotkaniu rewitalizacyjnym organizowanym w ramach konsultacji społecznych projektu Uchwały Rady Gminy w Adamowie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Stąd istotny jest aktywny udział Interessariuszy rewitalizacji w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Wójt Gminy Adamów zaprasza wszystkie zainteresowane podmioty i instytucje, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji społecznych oraz mieszkańców Gminy Adamów na spotkanie rewitalizacyjne, które zorganizowane zostanie w dniu 12 kwietnia 2023 r. o godz. 10:00 w budynku Centrum Aktywności Integracji Społecznej w Adamowie (świetlica).

Celem spotkania będzie przybliżenie zagadnień dotyczących procesu rewitalizacji, zaprezentowanie wyników przeprowadzonej diagnozy problemów występujących na terenie gminy oraz prezentacja projektu Uchwały Rady Gminy Adamów w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów. W trakcie spotkania będzie istniała możliwość zbierania uwag do zaprezentowanego projektu uchwały.

Szczegółowe informacje wraz z projektem uchwały zostały opublikowane na BIP Urzędu Gminy Adamów.

WÓJT

mgr Dariusz Szykuła

Źródło: <https://www.adamow.gmina.pl/>

Spotkanie rewitalizacyjne zorganizowane zostało w dniu 12.04.2023 r. o godz. 10.00 w Centrum Aktywności Integracji Społecznej w Adamowie. W trakcie spotkania zostały przybliżone zagadnienia dotyczące procesu rewitalizacji, zaprezentowano wyniki przeprowadzonej diagnozy problemów występujących na terenie gminy, prezentowano konsultowany projekt Uchwały oraz odbyła się dyskusja z mieszkańcami.

Zdjęcie 3 Spotkanie konsultacyjne w ramach wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w dniu 12.04.2023 r.

Źródło: Urząd Gminy Adamów

Zdjęcie 4 Spotkanie konsultacyjne w ramach wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w dniu 12.04.2023 r.

Źródło: Urząd Gminy Adamów

Szczegółowa informacja z przebiegu prowadzonych konsultacji społecznych wraz z listą zgłoszonych uwag oraz odniesieniem do nich znalazła się w „Raporcie z konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Adamów w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Adamów”.

Ostateczny kształt obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został wyznaczony *Uchwałą nr XLII/343/2023 Rady Gminy Adamów z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów.*

8.2 Partycypacja społeczna na etapie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji

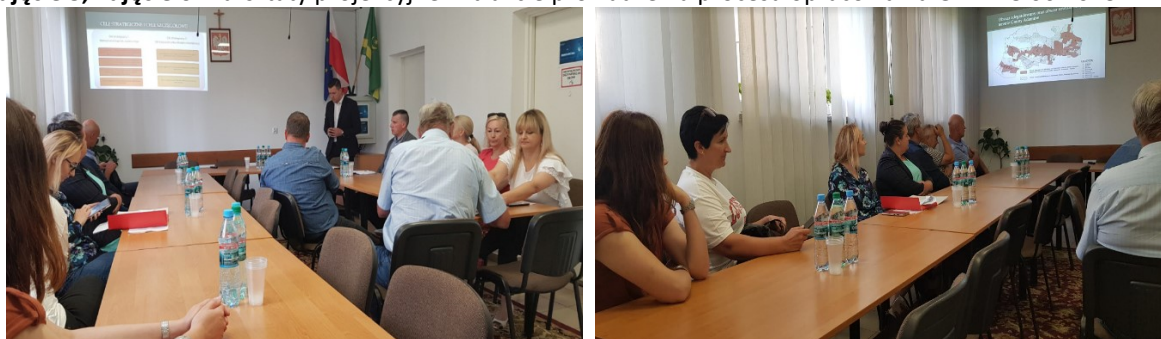
Zgodnie z wymogami ustawowymi kolejnym krokiem było podjęcie stosownej uchwały ws. przystąpienia do opracowania GPR. Prace nad opracowaniem niniejszego dokumentu zostały podjęte na podstawie *Uchwały nr XLIV/356/2023 z dnia 9 czerwca 2023 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów do 2030 r.*

W tworzeniu niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji aktywnie uczestniczyli przedstawiciele wszystkich sektorów: publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Opracowania dokonano aktywnymi metodami planowania strategicznego z udziałem lokalnej społeczności. W zakresie poszczególnych elementów opracowania dokumentu prowadzone były konsultacje społeczne odpowiednio dobranymi metodami partycypacyjnymi. Pozwoliło to na osiągnięcie najwyższego poziomu udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji w sprawie zawartości GPR. Całość procesu partycypacyjnego miała charakter otwarty. Konsultacje zostały zorganizowane w sposób stwarzający mieszkańcom warunki do uczestnictwa zgodnie z zasadą powszechności, partnerstwa, równości i jawności. Działania prowadzone były w sposób umożliwiający jak największe zaangażowania społeczności w pracę nad GPR. Uwzględniały one również oczekiwania mieszkańców, w taki sposób, aby jak największa liczba osób mogła uczestniczyć w pracach nad tworzeniem GPR. Niektóre z działań była prowadzone w Internecie z myślą o aktywnych i zapracowanych, którzy nie mogą uczestniczyć bezpośrednio w działaniach. Część prowadzona była na spotkaniach bezpośrednich. Szczególną uwagę przywiązywano do zapewnienia pełnej dostępności osobom z niepełnosprawnościami (m.in. organizacją spotkań w miejscach spełniających standardy dostosowania i zapewnienie specjalnego transportu w trakcie spaceru badawczego, itd.). Duży nacisk kładziony był na to, by spotkania nie były wykluczające poprzez dostosowanie godzin, a także dni tygodnia. W celu dotarcia do jak najszerzej liczby mieszkańców, zaproszenia do udziału w pracach dystrybuowane były do uczestników różnymi kanałami komunikacji m.in. przez: drogą mailową, zamieszczane na stronach www i portalach społecznościowych. Poza tym informacje o spotkaniach zawieszano na tablicach informacyjnych w miejscach użyteczności publicznej tj.: ośrodki zdrowia, tablice informacyjne przy parafiach. Do współpracy angażowano przedstawicieli instytucji publicznych (m.in. szkół, instytucji kultury, instytucji pomocy społecznie).

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

W dniu 28 czerwca 2023 r. w sali konferencyjnej Urzędu Gminy Adamów (Adamów 11b) odbyło się otwarte spotkanie rewitalizacyjne dla mieszkańców gminy, w szczególności wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Spotkanie miało formę warsztatów projekcyjne w zakresie celów i kierunków działań rewitalizacyjnych oraz odpowiadających im przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych. W pierwszej części warsztatów przedstawione zostały wyniki szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji oraz wynikające z tego założenia części planistycznej GPR. Dopracowywano kwestię potencjałów obszaru rewitalizacji. Następnie wspólnie zaprojektowano cele rewitalizacji, wizję obszaru rewitalizacji po zakończeniu realizacji całego procesu oraz planowane efekt działań. Mając na względzie opracowane cele rewitalizacji i wizję obszaru po zakończeniu procesu zaplanowano szkielet przedsięwzięć przeciwdziałających negatywnie zdiagnozowanym problemom.

Zdjęcie 5, Zdjęcie 6 Warsztaty projekcyjne w trakcie prowadzenia procesu opracowania GPR -28.06.2023 r.

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Kolejnym elementem zapewniającym partycypacyjny charakter procesu opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji był spacer badawczy prowadzony we wszystkich jednostkach wchodzących w skład wyznaczonego obszaru rewitalizacji, tj. Bliżowie, Potoczku i Suchowoli. Spacer badawczy odbyła się w dniu 28.06.2023 r. Uczestnicy spaceru mieli możliwość bezpośredniej obserwacji przestrzeni i zauważenia obszarów deficytowych, których w inny sposób nie dało by się zauważyć. Kluczowym zamierzeniem tego narzędzia jest możliwość spojrzenia na przestrzeń ze swojej perspektywy – użytkownika/użytkowniczkę przestrzeni, identyfikując problematyczne miejsca i sytuacje oraz miejsca i pomysły na rozwój tej przestrzeni. W trakcie spaceru dokonano oceny przestrzeni oczami jej użytkowników (np. pod kątem dostosowania do potrzeb osób starszych lub osób z niepełnosprawnościami, ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych, problemów w zakresie efektywności energetycznej budynków). Podczas spaceru zebrano cenne uwagi i propozycje dotyczące potrzeb oraz możliwych kierunków działań rewitalizacyjnych. Pozwolił on również na zebranie pomysłów na nowe rozwiązania w sposobie zagospodarowania przestrzeni (np. nowe lokalizacje ławek, placu zabaw, itd.). Spacer pozwolił na zaproszenie użytkowników do krytycznego „audytu przestrzeni” i umożliwił poddanie różnych rozwiązań przestrzennych ocenie w autentycznej sytuacji ich użycia. Rekomendacje ze spaceru posłużą

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

do projektowania nowych i ulepszania dotychczasowych rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzeni obszaru rewitalizacji.

W pierwszej kolejności spacer badawczy przeprowadzono w miejscowości Bliżów. Na szczególną uwagę zwraca budynek świetlicy oraz przyległy do niego teren.

Zdjęcie 7 Budynek świetlicy w Bliżowie oraz teren wokół budynku –spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r.

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

W następnej kolejności spacer obył się w miejscowości Potoczek. Tutaj na szczególną uwagę zasługuje budynek oraz teren przy świetlicy. W budynku siedzibę ma biblioteka gminna. Jest to miejsce szczególnie ważne dla społeczności lokalnej miejscowości. Obok znajduje się budynek gminy mieszkalny.

Zdjęcie 8 Budynek świetlicy wraz z biblioteką w Potoczku oraz teren wokół budynku –spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Zdjęcie 9 Budynek mieszkalny będący w zasobie gminy w Potoczku oraz teren wokół budynku –spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Ostatnią z miejscowości, gdzie odbył się spacer studyjny była Suchowola. W obrębie tej jednostki wchodzącej w skład obszaru rewitalizacji znajduje się największa liczba zdegradowanych przestrzeni i terenów. Kolejno dokonano oceny następujących przestrzeni: a) tereny sportowe, b) obszar, w obrębie którego znajdował się niegdyś zbiornik wodny, c) tereny byłego kółka rolniczego, d) plac zabaw oraz e) plac znajdujący się nieopodal Kościoła Parafialnego.

Zdjęcie 10 Tereny sportowe w Suchowoli –spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Zdjęcie 11 Teren byłego zbiornika wodnego w Suchowoli –spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Zdjęcie 12 Teren byłej Spółdzielni Kółek Rolniczych w Suchowoli–spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Zdjęcie 13 Budynek byłej Spółdzielni Kótek Rolniczych w Suchowoli–spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Zdjęcie 14 Zdegradowane boisko przy szkole w Suchowoli–spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Zdjęcie 15 Zdegradowany teren przy Kościele Parafialnym w Suchowoli–spacer badawczy w dniu 28.06.2023 r

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Następne z działań mających na celu włączenie mieszkańców w proces opracowywania GPR obejmował ogłoszenie otwartego naboru na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Nabór prowadzony był w dniach 13.07.2023 r. -13.08.2023 r. W ramach naboru wszystkie zainteresowane osoby miały możliwość przedstawienia propozycji przedsięwzięć odpowiadających na wyznaczone cele rewitalizacyjne oraz kierunki interwencji.

Rysunek 7 Ogłoszenie o naborze na przedsięwzięcia rewitalizacyjnej w ramach opracowania GPR-06.07.2023 r.

NABÓR PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH DO GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA Gminy ADAMÓW DO 2030 R.		
Szanowni Państwo,		
zgodnie z Uchwałą Nr XLII/343/2023 Rady Gminy Adamów z dnia 25 kwietnia 2023r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów wyznaczono obszar rewitalizacji składających się z jednostek:		
1. Blizów- powierzchnia: 3,852851 km2		
2. Potoczek - powierzchnia: 2,976911 km2		
3. Suchowola - powierzchnia: 10,205532 km2.		
Wyznaczono obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni: 17,035294 km, co stanowi: 15,39% całkowitej powierzchni gminy (wynoszącej 110,672994 km2).		
W związku z podjęciem przez Radę Gminy uchwały Nr XLIV/356/2023 z dnia 9 czerwca 2023r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Adamów do roku 2030 w terminie 13.07.2023 r. - 13.08.2023r. prowadzony będzie nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Gminnego Programu Rewitalizacji. Celem naboru jest stworzenie Listy podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Proponowane przedsięwzięcia powinny wpisywać się w wyznaczone cele rewitalizacji obejmujące:		
Sfera	Cel strategiczny	Cele szczegółowe
Spoleczna	1. Wzmocnienie kapitału społecznego i spójności społecznej	1.1. Włączenie społeczne i zawodowe mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i w trudnej sytuacji życiowej 1.2. Zagwarantowanie mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju i zwiększenie szanse edukacyjnych w obszarze rewitalizacji 1.3. Poprawa dostępności i rozwój usług społecznych, w tym dla osób starszych oraz osób ze szczególnymi potrzebami
Gospodarcza	2. Wzmocnienie sfery gospodarczej	2.1 Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji 2.2 Rozwój przedsiębiorczości
Środowiskowa Techniczna Przestrzenno-funkcjonalna	3. Odnowa wizerunku obszaru rewitalizacji	3.1 Zagwarantowanie atrakcyjnych przestrzeni oraz obiektów publicznych 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej 3.3 Popraw jakości środowiska naturalnego

Źródło: Urząd Gminy w Adamowie

Zgodnie z wymogami ustawowymi projekt Gminnego Programu Rewitalizacji został poddany konsultacjom społecznym. Przedmiotowe konsultacje prowadzone będą w dniach od 17 października 2023 r. do 22 listopada 2023 r. w następujących formach:

8.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania GPR

Szerokie upowszechnienie informacji o rewitalizacji i partycypacyjny model opracowywania niniejszego *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Adamów do 2030 r.* będzie się przekształcał w partycypacyjny model jego wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Ze względu na społeczny charakter procesu rewitalizacji (w tym przede wszystkim dotyczący aspektu realizacji przedsięwzięć „z mieszkańcami”, a nie tylko „dla mieszkańców”) na etapie wdrażania niniejszego GPR zastosowany zostanie szeroki wachlarz instrumentów umożliwiających współuczestnictwo społeczności w poszczególnych projektach, m.in. dyskusje o sposobach zagospodarowania i przyjmowania właściwych rozwiązań, zastosowanie w SIWZ społecznych kryteriów oceny ofert inwestycyjnych, premiując zatrudnianie lokalnych bezrobotnych.

Bez pełnej oraz aktywnej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym, wdrażanie zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia. Jedynie ścisła współpraca stanowi gwarancję pełnego sukcesu. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że określenie jasnych zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest niezwykle istotne i stanowi zasadniczy element w celu osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami lokalnego społeczeństwa, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także stanowi podstawę wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego. Ranga równoprawnej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest niezwykle istotna, nie tylko ze względu na społeczną użyteczność Gminnego Programu Rewitalizacji, lecz również w zakresie wymogów stawianych przez Unię Europejską. Mając to na uwadze, już od samego początku tworzenia Programu szczególną funkcję - zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w Programie, przypisano społeczności lokalnej (obejmującej nie tylko samych mieszkańców, lecz również przedsiębiorców, członków NGOów).

Kluczowe jest tu również powołanie Komitetu Rewitalizacji. Silne umocowanie czynnika społecznego w procesie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

lokalnych, beneficjentów Programu, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całej gminy.

Kooperacja międzysektorowa w ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji zachodzić będzie na 3 płaszczyznach:

- ➔ **merytorycznej** – poprzez zespołowe podejmowanie decyzji, a także rozwiązywanie problemów;
- ➔ **organizacyjnej** – poprzez włączanie specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- ➔ **finansowej** – poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć.

Współuczestniczenie trzech wyżej wymienionych sektorów w realizację zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady:

- ✓ respektowania własnych potrzeb oraz możliwości,
- ✓ kompromisowego rozwiązywania problemów,
- ✓ przejrzystość podejmowanych działań,
- ✓ otwarty dialog z mieszkańcami.

Na etapie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, zarówno jego Operator GPR, jak i inne podmioty zaangażowane w jego urzeczywistnianie, a także konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie realizacja. Działania te będą nakierowane również na dalszy proces konsultacji i ewentualną aktualizację GPR w sytuacji zmiany czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie merytorycznych działań promocyjnych odpowiedzialny będzie Operator GPR. Do jego zadań należeć będzie opracowanie strategii informacji i promocji. Głównym celem działań informacyjnych i promocyjnych, realizowanych w ramach GPR, jest podniesienie świadomości opinii publicznej o mechanizmach i procesach rewitalizacji, a także przebiegu realizacji i efektach oraz rezultatach Programu. Grupę docelową ww. działań stanowić będzie:

- ➔ społeczeństwo, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji (w tym poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.);
- ➔ lokalni przedsiębiorcy,
- ➔ beneficjenci i potencjalni beneficjenci Programu;
- ➔ partnerzy społeczno-gospodarczy;
- ➔ organizacje pozarządowe;
- ➔ właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa lubelskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne gminy i gmin partnerskich);

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

→ media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, media elektroniczne).

Proces informowania o GPR będzie miał charakter dwukierunkowy, pozwalający odbiorcom przekazów na informację zwrotną (przekazywanie własnych opinii). W związku z tym, strategia działań informacyjnych i promocyjnych powinna uwzględniać zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli do informacji. Do instrumentów realizacji wśród działań GPR w wyżej wymienionych sferach należy wyliczyć:

- zastosowanie oficjalnych stron internetowych gminy i jednostek podległych (w tym BIP) do publikacji informacji o rewitalizacji;
- prowadzenie na stronie internetowej Urzędu Gminy oraz BIP zakładki dotyczącej Gminnego Programu Rewitalizacji, w ramach której można znaleźć informacje na temat: podstawowych pojęć i zagadnień związanych z procesem rewitalizacji, problematyki rewitalizacji obszarów miejskich, procesu opracowywania oraz konsultowania GPR; a w późniejszym okresie również: bieżącego stanu wdrażania, finansowania, ewaluacji Programu (upublicznianie sprawozdań), innych materiałów o charakterze informacyjnym (np. komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach), bazę przedsięwzięć rewitalizacyjnych, galerię fotografii dokumentującą stan sprzed realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i po ich realizacji;
- wydawane przez Operatora oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Gminnego Programu Rewitalizacji ulotki i broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych przedsięwzięć;
- publikacje m.in. uchwalenia GPR, kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji, uzyskania środków na finansowanie Programu lub poszczególnych projektów, zakończenia realizacji poszczególnych projektów realizowanych w ramach GPR,
- współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.

Uspołecznienie wdrażania GPR będzie również poprzez współpracę pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi, m.in.:

- przygotowywanie bieżących informacji z przebiegu wdrażania GPR,
- opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny stopnia wdrażania GPR oraz poziomu zadowolenie i satysfakcji mieszkańców w tym zakresie,
- powołanie Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji; stanowiącego forum współpracy i dialogu szerokiego grona interesariuszy (NGO, przedsiębiorców, lokalnych liderów, mieszkańców) z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji;

- ➔ włączenie organizacji pozarządowych poprzez wspieranie inicjatyw oddolnych na obszarze rewitalizacji w ramach organizacji otwartych konkursów ofert oraz tzw. małych grantów.

Proponowane działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi mogą zostać rozszerzone, dostosowane do panujących przepisów prawnych.

8.4 Partycypacja społeczna na etapie oceny GPR

Istotnym punktem procesu rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społeczeństwa nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także w momencie oceny efektów wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Niezwykle ważnym elementem jest podsumowanie efektów procesu rewitalizacji oraz prognoza ich trwałości oraz efektów synergicznych i mnożnikowych. Przedmiotem oceny końcowej jest nie tylko zweryfikowanie, czy cele rewitalizacji zostały całkowicie osiągnięte ale również ocena trwałości osiągniętego stanu, w tym przede wszystkim dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Na tym etapie podejmuje się również decyzje o ewentualnej konieczności przedłużenia działań rewitalizacyjnych.

Realizacja tego etapu nie jest możliwa bez partycypacji społecznej. Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji winna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych obszaru rewitalizacji opartą na wskaźnikach oraz opiniach mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie ewaluacji procesu rewitalizacji zagwarantowana jest poprzez uczestnictwo przedstawicieli mieszkańców w pracach Komitetu Rewitalizacji oraz w szerokich konsultacjach społecznych.

Wśród instrumentów i narzędzi aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Gminnego Programu Rewitalizacji należy wymienić:

- ➔ badania ankietowe i sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji z wykorzystaniem np. mediów społecznościowych;
- ➔ badania opinii publicznej dot. jakości życia na obszarze rewitalizacji,
- ➔ debaty publiczne na temat postrzegania zmian na obszarze rewitalizacji,
- ➔ warsztaty sektorowe;
- ➔ spacer studyjne, warsztaty z mieszkańcami.

Wyżej wymienione instrumenty powinny być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania. Dla partycypacji społecznej w rewitalizacji ważne są przy tym umiejętności osób animujących proces oraz ich otwartość na współpracę z mieszkańcami i ich organizacjami. Bez owej otwartości i pełnej gotowości do współpracy – instrumenty partycypacji nie będą spełniały swej roli.

9. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz dokumentów

9.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji nie planuje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

9.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

9.2.1 Niezbędne zmiany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Adamów*²¹ jako dokument określający politykę przestrzenną gminy zawiera zasady działań planistycznych. Określone kierunki zmian w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów mają służyć poprawie jakości życia mieszkańców. Ustalenia zawarte w studium, zarówno w części tekstowej, jak i graficznej należy traktować jako zasady prowadzenia polityki przestrzennej, a nie ścisłe lokalizacje poszczególnych przedsięwzięć inwestycyjnych. Doprecyzowanie ich lokalizacji oraz przeznaczenia terenów następuje na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W kontekście przeznaczenia terenów, Studium określa dominujące funkcje poszczególnych części gminy z zastrzeżeniem, że w planach miejscowych nie ma konieczności ustalania przeznaczenia terenów w ścisłej zgodności z ustaleniami Studium w tym zakresie. W sytuacji, gdy na etapie sporządzania lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonane analizy lub prognozy wykażą potrzebę pozostawienia w dotychczasowym użytkowaniu bądź wyznaczenia funkcji komplementarnych (np. zieleni publicznej, zieleni towarzyszącej, usług, infrastruktury komunikacyjnej i technicznej), wskazane jest uzupełnienie obszaru o te funkcje i wyznaczenie terenów pod ich lokalizację zgodnie z zasadą komplementarności.

---

²¹ Uchwała Nr XX/175/2021 Rady Gminy Adamów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Adamów*

Charakter zaplanowanych w ramach niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie wywołuje konieczności wprowadzenia zmian w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Adamów* w zakresie zmiany funkcji i przeznaczenia terenów. Sporządzana w przyszłości aktualizacja powinna uwzględnić wyniki delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określonego w *Uchwale XLII/343/2023 Rady Gminy Adamów z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Adamów*. Aktualizacja ta winna obejmować korektę i uspoźnienie części dotyczącej kierunków działań przestrzennych w zakresie obszarów wymagających rewaloryzacji i rewitalizacji.

9.2.2 Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Adamów obowiązuje następujący Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego przyjęty na podstawie Uchwały nr XIV/121/2020 Rady Gminy Adamów z dnia 28 maja 2020 r. w sprawie zmiany ustaleń „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Adamów”. Wyznaczony obszar rewitalizacji posiada w całości pokrycie ww. planem.

Zaplanowane w ramach GPR przedsięwzięcia rewitalizacyjne w zdecydowanej większości stanowią projekty dotyczące renowacji, remontu, modernizacji, przebudowy lub modernizacji energetycznej istniejącej tkanki urbanistycznej. Spora ich część ma również charakter przedsięwzięć społecznych „miękkich”. Niektóre w przedsięwzięć zakładają realizację nowych obiektów, infrastruktury technicznej, małej architektury oraz nadanie nowych lub zmianę funkcji istniejących obiektów. Analiza zakresu tych projektów oraz ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wykazała, że w odniesieniu do planowanych projektów rewitalizacyjnych nie zachodzi potrzeba rozpatrzenia zmiany planu miejscowego.

9.3 Określenie niezbędnych zmian w uchwałach o których mowa w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego

Na terenie gminy Adamów politykę mieszkaniową *definiuje Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Adamów na lat 2019-2024* przyjęty na podstawie uchwały Nr VII/52/19 Rady Gminy Adamów z dnia 4 czerwca 2019 r.

W chwili obecnej nie przewiduje się zmian w dokumentach dotyczących polityki mieszkaniowej z uwagi na to, że obowiązujące dokumenty są zgodne z przyjętymi kierunkami procesu rewitalizacji gminy Adamów. Wymagana będzie aktualizacja dokumentu związana z zakończeniem okresu jego obowiązywania.

10. Podsumowanie

10.1 Opiniowanie GPR przez właściwe organ

Rozdział zostanie uzupełniony po otrzymaniu opinii.

10.2 Ocena oddziaływania na środowisko

Rozdział zostanie uzupełniony po otrzymaniu opinii.

10.3 Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wynikają diagnozy i analiz, zdiagnozowanych problemów, zgłoszonych potrzeb, konsultacji społecznych, opinii oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji gminy Adamów. Na mapie, stanowiącej załącznik do programu rewitalizacji, wskazano lokalizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dla większości przedsięwzięć jest możliwe ustalenie konkretnej lokalizacji. Wśród nich znajdują się przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące budynków, które zostaną poddane modernizacji i/lub adaptacji pod inne funkcje, przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji przestrzeni publicznej, a także przedsięwzięcia nieinwestycyjne dotyczące m.in. działań społecznych, którymi objęci zostaną mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy. Działania te będą organizowane m.in. w konkretnych lokalizacjach, np. w siedzibie organizacji lub placówki oświatowej oferującej aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji. Część przedsięwzięć rewitalizacyjnych dotyczy inwestycji i działań społecznych zaplanowanych do realizacji w przestrzeni publicznej i na terenach zieleni. Kilka przedsięwzięć nie zostało ukazanych na mapie, ponieważ ich realizacja przewidziana została na całym obszarze rewitalizacji lub terenie całej gminy Adamów. Należą do nich:

Gminny Program Rewitalizacji gminy Adamów do 2030 roku

- ✓ 12/P - Rozwój usług społecznych na terenie gminy Adamów - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całej gminy Adamów; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- ✓ 14/P - Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy Adamów- - jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całej gminy Adamów
- ✓ 5/D- Kontynuacja programu usuwania azbestu jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całej gminy Adamów; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
- ✓ 7/D- Kontynuacja rozwoju oze na terenie gminy Adamów jest to przedsięwzięcie systemowe i ze względu na swoją specyfikę obejmuje obszar całej gminy Adamów; w jego zakresie przewidziano preferencje dla mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- ✓ 12/D- OBSZAR REWITALIZACJI „ODNOWA”- przedsięwzięcie ma charakter koncepcji; na ten moment nie ma możliwości określenia konkretów co do liczby partnerów, zakresu oraz lokalizacji.

**Załącznik nr 1 Mapa zawierająca
podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-
przestrzennych obszaru rewitalizacji gminy
Adamów**